

***Att bygga,
Att bo,
Att leva***

***En bok om
Västra Götaland***

**Lennart Nilsson och
Susanne Johansson (red)**

Att bygga, Att bo, Att leva
En bok om Västra Götaland

Lennart Nilsson och Susanne Johansson
(red)

Redaktörer: *Lennart Nilsson och Susanne Johansson*

Omslag: *Roger Palmqvist*

Redigering: *Henny Östlund*

Tryck: Livréna AB, Göteborg 2009

ISBN: 978-91-89673-15-1

ISSN: 0284-4788

ISRN: GU-STJM--45--SE

INNEHÅLL

Förord	5
--------------	---

Lennart Nilsson

Att leva i Väst – Sverige och Europa	7
--	---

POLITIK

Susanne Johansson

Innanför eller utanför? Skilda upplevelser om möjligheten att vara delaktig	23
--	----

Lennart Nilsson

De politiska systemen på regional och lokal nivå i Västsverige	39
--	----

Sören Holmberg

Regionpolitiker i slagskugga	57
------------------------------------	----

Folke Johansson

Biltullar/trängselskatt – något för Göteborg?	65
---	----

Susanne Johansson

Boendet i fokus	77
-----------------------	----

MEDIER

Annika Bergström och Josefine Sternvik

Morgontidningar på den västsvenska nyhetsmarknaden	93
--	----

Jan Strid

Vad betyder Radio?	103
--------------------------	-----

Annika Bergström

Nätvardag i Väst	111
------------------------	-----

Åsa Nilsson

Läsning av tidningar om samhälls- och livsfrågor i göteborgsregionen	119
--	-----

Bengt Johansson och Eva Berglie

Mot lokalvinklade regionnyheter	139
---------------------------------------	-----

KULTUR OCH EVENEMANG

<i>Lennart Weibull och Åsa Nilsson</i> Västsvenska evenemang 2007	161
--	-----

<i>Jakob Lindahl och Jonas Ohlsson</i> Studenternas Göteborg	175
---	-----

<i>Anders Widfeldt och Lennart Nilsson</i> Göteborgs fotbollssupportrar 1994-2007	187
--	-----

GÄSTFORSKARE

<i>Siv Sandberg</i> Västra Götalandsregionen och det svenska regionidealet i nordisk belysning	199
--	-----

DOKUMENTATION

<i>Susanne Johansson och Jonas Ohlsson</i> Samhälle opinion och massmedia. Västra Götaland 2007	211
--	-----

Författarna	235
-------------------	-----

E-postadresser	237
----------------------	-----

Bilagor: informationsbroschyr, frågeformulär, 1 och 2 och publikationer	239
---	-----

FÖRORD

Att bygga, Att bo, Att leva. En bok om Västra Götaland redovisar huvudresultat från de medborgarundersökningar som SOM-institutet genomfört i Västra Götaland sedan bildandet av det nya länet och etablerandet av Västra Götalandsregionen. I det inledande kapitlet analyseras medborgarnas syn på att leva i Väst – Sverige och Europa. Forskare från Göteborgs universitet presenterar i 13 kapitel studier inom tre huvudområden: *Politik, Medier* samt *Kultur och evenemang*. Dessutom medverkar Siv Sandberg, specialforskare vid Åbo Akademi med artikeln *Västra Götalandsregionen och det svenska regionidealet i nordisk belysning*.

SOM-institutet, Samhälle Opinion Massmedia är en forsknings- och utbildningsorganisation, som drivs gemensamt av Centrum för forskning om offentlig sektor, CEFOS, Institutionen för journalistik och masskommunikation samt Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet. Sedan 1986 genomför institutet nationella medborgarundersökningar och har från 1992 också genomfört regionala och lokala undersökningar i Västsverige samt sedan 2001 i Skåne.

Undersökningen 2007 omfattade 6 000 personer i åldern 15-85 år bosatta i Västra Götaland samt i Kungsbacka kommun. Undersökningsledare har varit Susanne Johansson och Jonas Ohlsson. I ett avslutande kapitel lämnas en redovisning för undersökningens genomförande och utfall. Fältarbetet utfördes av Kinnmark Information AB med Magnus Kinnmark som fältansvarig.

Dataunderlaget från de tidigare SOM-undersökningarna finns tillgängligt för forskare via Svensk Nationell Datatjänst (SND) vid Göteborgs universitet. Tidigare publikationer i skriftserien finns förtecknade i slutet av boken och kan beställas direkt från SOM-institutet. Den som vill ha mera information om SOM-undersökningarna kan vända sig till Kerstin Gidsäter, ansvarig för SOM-institutets kansli vid Institutionen för journalistik och masskommunikation.

Göteborg i februari 2009

Lennart Nilsson

Susanne Johansson

SOM-institutet och Centrum för forskning om offentlig sektor, CEFOS
Göteborgs universitet

ATT LEVA I VÄST – SVERIGE OCH EUROPA

LENNART NILSSON

Den nordiska modellen för samhällsorganisation byggde på en stark stat och starka kommuner för att genomföra den generella välfärdspolitiken. Vid utbyggnaden av välfärdsstaten efter andra världskriget lades huvudansvaret för den offentliga serviceproduktionen på den lokala nivån och kommunerna medan den politiska mellannivån fick ansvaret för vissa avgränsade områden som krävde ett större befolkningsunderlag än kommunerna, främst hälso- och sjukvården. Den nationella nivån skulle svara för huvuddelen av inkomstöverföringarna till hushållen medan den lokala nivån kompletterat av den regionala hade huvudansvaret för offentligt finansierad service. I Sverige blev välfärdsstaten i hög grad liktydigt med den lokala välfärdsstaten. De omfattande uppgifter som ålades kommunerna med beskattningsrätt på den lokala nivån krävde förhållandevis stora enheter. I Danmark och Sverige är efter obligatoriska kommunsammanslagningar kommunerna i ett europeiskt perspektiv befolkningsmässigt stora självstyrelsenheter medan i Finland och Norge har principen om frivilliga kommunsammanslagningar medfört att kommunerna är fler till antalet och mindre. Gemensamt för de nordiska länderna är dock en vidsträckt kommunal kompetens med en kommunal inkomstskatt som viktigaste inkomstkälla. (Lidström 2003)

På den regionala nivån inrättades också självstyrelseorgan i Sverige redan 1862, landsting, i Danmark, amt och nu regioner samt i Norge sedan 1976, fylkeskommuner. I Finland har folkvalda självstyrelseorgan inte inrättats utan motsvarande uppgifter har åvilat kommunerna att lösa i samverkan.¹ Medan strukturförändringar i stor skala genomförts på den lokala nivån kom strukturen på den regionala nivån först i slutet av 1990-talet att omprövas med det utvidgade europeiska samarbetet och tre av de nordiska länderna som medlemmar av EU. Den ekonomiska globaliseringen har bidragit till att den regionala nivån hamnat i stöpsleven eftersom samhälliga insatser på utvecklingsområdet i stor utsträckning aktualiserats på denna nivå. År 2002 överfördes i Norge huvudmannskapet för sjukhusen till statliga hälsoföretag. I Danmark har en mycket långtgående strukturreform genomförts, som innebär att amten avskaffats och ersatts av fem regioner med ansvar för sjukvården men utan beskattningsrätt. Dessutom har antalet kommuner reducerats från 271 till 98. I Norge och Finland med många små kommuner övervägs kommunsammanslagningar.

I Sverige presenterade Ansvarskommittén förslag till förändringar av samhällsorganisationen med fokus på den regionala nivån i betänkandet *Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft* (SOU 2007:10). Kommittén redovisade inte ett färdigt förslag till indelning av Sverige i regionkommuner, självstyrelseorgan på regional nivå,

men föreslog att Sverige borde indelas i sex till nio län. Kriterierna som låg till grund för detta förslag var av tre slag: storlekskriterier, strukturkriterier samt behovet av en gemensam indelning för staten och regionkommunerna. Efter ett starkt stöd för förslagen i remissvaren blev betänkande föremål för beredning i regeringskansliet där allianspartierna var oeniga i frågan om regionkommuner. Regeringens ställningstagande presenterades i form av en artikel skriven av partiledarna på Dagens Nyheter debattsida 2009-01-28 ”Regeringen öppnar nu för nya storregioner”. Beslutet innebär att Sverige även i fortsättningen skall ha tre politiskt beslutsfattande nivåer med beskattningsrätt: staten, regionkommuner och primärkommuner. Försöken med regionkommuner i Skåne och Västra Götaland permanentas och ansökningarna från Gotland och Halland att få ombildas till regionkommuner skall beviljas. Övriga ansökningar skall överlämnas till Kammarkollegiet för beredning, vilket innebär att inga ytterligare regionbildningar blir aktuella före valet 2010. Därmed har Sverige de facto fått en asymmetrisk samhällsorganisation på regional nivå. Dessutom skall en organisationskommitté tillsättas för att se över den statliga regionala förvaltningen.

I artikeln *Västra Götalandsregionen och det svenska regionidealet i nordisk belysning* konstaterar Siv Sandberg, specialforskare vid Åbo Akademi, att de nordiska länderna, som tidigare präglats av ett stort mått av enhetlighet när det gäller samhällsorganisationen med Finland som avvikande fall på den regionala nivån, nu valt olika modeller för den regionala organiseringen. (Sandberg 2009)

Den svenska samhällsorganisationen är under omvandling. De boende i Västsverige är på en gång europeer, svenskar, västsvenskar och kommunmedborgare. Många har dessutom genom släkt, arbete och resor anknytning till andra länder. I det inledande kapitlet diskuteras hur nöjda västsvenskarna är med de liv de lever 2007, före den ekonomiska krisen. Det sker mot bakgrund av en diskussion av olika sätt att mäta lycka och livstillfredsställelse.

Lycka och livstillfredsställelse – en empirisk fråga

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD², som grundades 1961 har i sitt arbete utvecklat en rad indikatorer, huvudsakligen ekonomiska, för att utvärdera och jämföra de 30 medlemsländernas politik och policy. Samtidigt har de funnits en växande medvetenhet om att de ekonomiska indikatorerna behöver kompletteras med andra mått för att kunna belysa förhållandena i länderna. Ett uttryck för detta var den konferens som OECD anordnade i april 2007 *Is happiness measurable and what do those measures mean for policy?* Vid detta tillfälle samlades ledande forskare inom detta forskningsfält för att belysa tre frågor: metodiska frågor om mätning av lycka och subjektiv livstillfredsställelse, vilka faktorer förklarar lycka? samt mått på lycka och policy. (www.oecd.org) Även andra internationella organisationer arbetat med att belysa utvecklingen utifrån bredare indikatorer än traditionella ekonomiska mått; United Nations Development Programme publicerar årligen rapporter över levnadsförhållandena i världens länder. (www.undp.org).

Inom den akademiska forskningen är lyckoforskningen ett hett område inom flera ämnesområden. En av de ledande forskarna nationalekonomen Richard Layard publicerade 2005 *Happiness, Lessons from New Science*. Den nederländske sociologen Ruut Veenhoven, har låtit utarbeta *World Database of Happiness, continuous register of research on subjective enjoyment of life*. (<http://worlddatabaseofhappiness.eur.nl>) och Veenhoven är redaktör för tidskriften *Journal of Happiness Studies*. Det pågår ett stort antal komparativa studier inom området; ett exempel är det flerdisciplinära projektet *Quality of Life in a Changing Europe* (cefos.gu.se)

I den årliga Eurobarometern, som genomförs på uppdrag av EU-kommissionen, undersöks sedan 1973 i EU-länderna medborgarnas attityder och åsikter i en rad frågor, bland annat hur nöjda de är med det liv de lever. Eurobarometern baseras på personintervjuer genomförda med samma frågor i alla EU-länder. Från och med 1996 års SOM-undersökningar (på nationell, regional och lokal nivå) ingår samma fråga som i Eurobarometern men anpassad till enkättekniken.

Det finns anledning att jämföra resultaten från de två årliga undersökningarna av hur nöjda svenska folket är med livet i de två undersökningarna. Nedan redovisas resultaten vart femte år: 1996, 2001 och 2006 samt för det senaste året 2007.

Tabell 1 Allmän livstillfredsställelse, Sverige 1996, 2002, 2006 och 2007 (procent)

Undersökning	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte nöjd	Ingen åsikt	Summa procent
Eurobarometern 1996	35	58	5	2	100
Riks-SOM 1996	29	61	7	3	100
Eurobarometern 2001	42	54	4	0	100
Riks-SOM 2001	30	57	8	4	100
Eurobarometern 2006	46	48	5	1	100
Riks-SOM 2006	34	55	7	4	100
Eurobarometern 2007	48	45	6	1	100
Riks-SOM 2007	34	56	8	2	100

Kommentarer: Eurobarometerfrågan lyder på engelska: *On the whole, are you very satisfied, fairly satisfied, not very satisfied, or not at all satisfied with the life you lead?* Frågan har i SOM-undersökningarna följande lydelse: *Hur nöjd är Du på det hela taget med det liv du lever?* med svarsalternativen: *mycket nöjd, ganska nöjd, inte särskilt nöjd* och *inte alls nöjd*. Ingen åsikt är den andel som avstått från att besvara frågan. Eurobarometern omfattar personer i åldrarna 15/16 år och äldre, medan åldersintervallet i SOM-undersökningen 2000- är 15-85 år och 1996-1999 15-80 år. I Sverige uppgick antalet svarande i Eurobarometern 1996 till 3 169 och i Eurobarometern 1997-2003 till 1 000. De nationella SOM-undersökningarna omfattar 1996-1997 ca 1 750 svarande och fr.o.m. 1998 drygt 3 200 svarande. Andelen 'inte nöjd' avser de två svarsalternativen 'inte särskilt nöjd' och 'inte alls nöjd'. Fältarbetet för Eurobarometern genomförs i form av personintervjuer från våren respektive år och den nationella SOM-undersökningens enkäter insamlas under perioden oktober till februari.

Ställd inför den allmänna frågan, *Hur nöjd är Du med det liv Du lever?* är nästan alla svenskar beredda att svara; genomgående är emellertid andelen som avstår från att besvara frågan något högre i SOM-undersökningarna än i Eurobarometern. I båda undersökningarna svarar flest att de är ganska nöjda, medan andelen mycket nöjda varje år är högre i Eurobarometern än i SOM-undersökningen.³ Omvänt är andelarna ganska nöjda och icke nöjda något högre i SOM-undersökningarna än i Eurobarometern. Svaramönstret visar att tekniken för datainsamling härvidlag är av betydelse, då benägenheten att ge positiva svar är större vid personintervjuer jämfört med det anonyma besvarandet av denna typ av enkätfrågor. Samma tendens i svaramönstren i de två undersökningarna har Sören Holmberg påvisat vid analys av frågorna om nöjd med demokratin i det egna landet och EU (Holmberg 1997).

I den nationella SOM-undersökningen ställdes i 2004 års undersökning förutom Eurobarometerfrågan en fråga om lycka: *På det hela taget, hur lycklig skulle Du säga att Du är?* Med svarsalternativen: *Mycket lycklig, ganska lycklig, inte särskilt lycklig och inte alls lycklig.* Korrelationen var hög mellan svaren på de två frågorna $r = 0.68$ ($n=3392$). (Holmberg och Weibull 2005) Ytterligare ett test som genomförts i den nationella undersökningen är att med den vanliga fråga om nöjd med livet pröva en 11-gradig skala från 0 *Inte alls nöjd* till 10 *Helt och hållet nöjd* i en av de två enkäterna. Fördelningen blev för alternativ 10 och 9, 38 procent mot 35 procent *mycket nöjd* och 2 procent för alternativ 0 och 1 mot 1 procent *icke alls nöjd* men med en jämnare fördelning av svaren på de mellanliggande alternativen 8 – 2. Svaramönstren visar att frågan med de två olika svarsalternativen på ett likartat sätt mäter de svarandes syn på hur nöjd man är med livet.

Huvudresultatet är att cirka 90 procent av svenskarna är nöjda med sina liv 1996 - 2007 och andelen mycket nöjda svenskar har ökat i båda undersökningarna, där år 2007 närmare 50 procent av alla är mycket nöjda i Eurobarometern, medan drygt en tredjedel är det i SOM-undersökningarna. Som vi kunnat konstatera är denna differens ett resultat av skillnader i undersökningsmetoder.

Nöjd med livet i olika delar av landet

Sedan 1996 har det funnits små skillnader mellan hur nöjda de boende i de tre storstads länen upplever sin livssituation men år 2007 är andelen mycket nöjda lägre i Västra Götaland. Andelen nöjda är dock fortsatt densamma men med en något högre andel icke nöjda i Skåne. I Västra Götaland är skillnaderna mellan boende i de fyra delregionerna⁴ år 2007 begränsade. Däremot finns det betydande skillnader inom Göteborg.

I tidigare undersökningar har stadsdelarna i Göteborg klassificerats med avseende på invånarnas relativa resursstyrka, baserad på variablerna hushållsinkomst, socialbidragstagare och andel invandrare. (Jönsson, Nilsson, Rubenowitz och Westerståhl 1997) I resursstarka stadsdelar är invånarna mer nöjda med sina liv medan invånarna i de mest resurssvaga stadsdelarna är klart mindre nöjda. Omvänt ökar andelen missnöjda

med avtagande resursstyrka. I resurssvaga stadsdelar är det också fler som avstår från att besvara frågan. Dessa skillnader mellan olika stadsdelar inom storstaden åter speglar invånarnas ekonomiska och sociala förhållanden. Det förtjänar emellertid framhållas att de boende i resurssvaga områdena i Göteborg i huvudsak gjorde samma bedömning av sin livstillfredsställelse som genomsnittet i EU-länderna år 2003. (Norén 2004)

Tabell 2 Allmän livstillfredsställelse, SOM-undersökningarna 2007 (procent)

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte nöjd	Ingen åsikt	Summa procent
Sverige	34	56	8	2	100
Stockholms län	37	54	8	2	100
Skåne län	36	49	11	4	100
Västra Götalands län	31	58	8	3	100
FyrBoDal	29	62	7	3	100
Skaraborg	29	62	7	2	100
Sjuhärad	32	56	9	3	100
Göteborgsregionen	33	55	9	3	100
Göteborg	32	55	10	3	100
- Resursstarka	41	54	4	2	100
- Medelresursstarka	32	57	8	3	100
- Medelresurssvaga	29	56	13	2	100
- Resurssvaga	25	52	17	6	100

Kommentar: Frågan lyder 'Hur nöjd är Du på det hela taget med det liv du lever?'. Svarsalternativen är 'mycket nöjd', 'ganska nöjd', 'inte särskilt nöjd' och 'inte alls nöjd'. I kolumnen 'inte nöjd' redovisas andelarna 'inte särskilt nöjd' och 'inte alls nöjd'. Kolumnen 'ingen åsikt' avser de som inte besvarat frågan. Procentbasen är samtliga som deltagit i undersökningen. Uppgifterna om Sverige, Stockholms och Skåne län kommer från Riks-SOM 2007. Övriga uppgifter kommer från Väst-SOM 2007.

Nöjd med livet och olika grupper

Tidigare undersökningar visar att ålder, utbildning, inkomst, klass och yrke har betydelse för livstillfredsställelsen liksom medborgarskap. Vidare spelar relationer till andra människor roll och det finns ett samband mellan livstillfredsställelse och syn på samhället. (Nilsson 1997a och b; 2002) I det följande skall hur nöjda västsvenskarna är med sina liv år 2007 relateras till dessa tre grupper av faktorer.

Redovisningen sker mot bakgrund av tidigare undersökningar i Västsverige och Sverige och Holmberg och Weibulls studie av lycka. (Holmberg och Weibull 2005) Kvinnor och män i Västsverige år 2007 lika nöjda med de liv de lever. Tidigare var kvinnor något mer nöjda. Liksom i andra surveyundersökningar som avser bedömningar av samhällsförhållanden är de äldre mest nöjda men i övrigt är det små skillnader mellan olika åldersgrupper.

Tabell 3 Nöjd med livet – totalt samt med avseende på olika socio-ekonomiska grupper, Västra Götaland 2007

Grupp	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd	Summa procent	Nöjdhetsbalans	Antal
Samtliga	32	60	7	1	100	24	3170
Kön							
Kvinna	32	60	7	1	100	24	1673
Man	32	59	8	1	100	23	1491
Ålder							
65-85	36	57	6	1	100	29	664
50-64	29	63	7	1	100	21	873
30-49	33	58	8	1	100	24	1014
15-29	32	58	8	2	100	22	619
Utbildning							
Hög	36	58	6	0	100	30	735
Medelhög	33	58	8	1	100	24	630
Medellåg	30	60	8	2	100	20	989
Låg	31	61	7	1	100	23	757
Inkomst*							
Hög	44	52	3	1	100	40	612
Medel	32	62	5	1	100	26	1308
Låg	25	61	12	2	100	11	1067
Subjektiv/familjeklass							
Företagare	40	54	5	1	100	34	214
Högre tjm.	44	52	4	0	100	40	524
Tjm.	32	61	6	1	100	25	794
Jordbrukare	32	63	5	0	100	27	112
Arbetare	26	63	9	2	100	15	1288
Arbetsmarknads-situation							
Förvärvsarbetande	33	60	6	1	100	26	1735
Arbetslös	17	60	18	5	100	-6	75
Förtidspensionär/ sjukpensionär	14	62	19	5	100	-10	144
Ålderspensionär	37	57	6	0	100	31	695
Studerande	35	57	7	1	100	27	323
Medborgarskap							
Svenskt	33	59	7	1	100	25	2949
Utländskt**	20	63	15	2	100	3	195

Kommentar: Nöjdhetsindex anger andelen *mycket nöjd* minus andelen *inte särskilt* och *inte alls nöjd*.

* Inkomst avser sammanlagd hushållsinkomst: hög = 601 000 eller högre, medel 301 000-600 000 samt låg upp till 300 000.

** Utländskt medborgarskap inkluderar även dem med dubbelt medborgarskap.

Ett genomgående mönster i övrigt är att väletablerade grupper i samhället är mera nöjda med sina liv än övriga grupper. Högutbildade, högre tjänstemän/akademiker och personer med goda inkomster är mer nöjda än andra och omvänt är arbetare och låginkomsttagare mindre nöjda. Arbetslösa är väsentligt mindre nöjda liksom förtids- och sjukpensionärer. Däremot är ålderspensionärer och studerande mer nöjda än genomsnittet. En annan form av utanförskap är för många att vara invandrare. I dagens Sverige är utländska medborgare mindre nöjda med sina liv än svenska medborgare.

I SOM-undersökningarna får de svarande karaktärisera sitt hälsotillstånd och det finns inte överraskande ett mycket starkt samband mellan hälsostatus och hur nöjd man är med det liv man lever. Hälsa är av avgörande betydelse för livstillfredsställelsen. Social gemenskap bidrar också till lycka. Ett uttryck för detta är att gifta och sammanboende är mera nöjda än ensamstående.

Tabell 4 Nöjd med livet med avseende på hälsa, civilstånd och tillit, Västra Götaland 2007

Grupp	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd	Summa procent	Nöjdhetsbalans	Antal
Hälsa*							
God hälsa	40	58	2	0	100	38	2241
Medelgod hälsa	15	68	15	2	100	-2	699
Dålig hälsa	8	48	35	9	100	-36	197
Civilstånd							
Gift	39	55	5	1	100	33	1529
Sambo	31	64	4	1	100	26	630
Ensamstående	22	62	13	3	100	6	807
Mellanmänsklig tillit**							
Hög	37	58	4	1	100	32	1703
Medel	27	63	9	1	100	17	1042
Låg	25	53	19	3	100	3	363
Samtliga	32	60	7	1	100	24	3170

Kommentar: Nöjdhetsbalansen anger andelen *mycket nöjd* minus andelen *inte särskilt* och *inte alls nöjd*. * Dålig hälsa = 0-3, medelgod hälsa = 4-6 och god hälsa = 7-10 på en 11-gradig skala. ** Låg tillit = 0-3, medel = 4-6 och hög tillit = 7-10 på en 11-gradig skala.

Robert D. Putnam framhåller i sitt arbete om de italienska regionerna att det inte bara är de personliga förhållandena utan också karaktären hos samhället som är av betydelse för livstillfredsställelsen. ”På det individuella planet är det familjeinkomsten och religionsutövningen som säkrast förutsäger tillfredsställelsen med livet, men korrelationen med medborgargemenskapen är praktiskt taget lika stark som dessa personliga attribut” (Putnam 1996: 138). Socialt kapital eller mellanmänsklig tillit har också i Sverige betydelse för hur nöjd man är med sitt liv.

I Sverige är välfärdsstaten och den offentliga sektorn av stor betydelse för medborgarna. Därför är det av intresse att också relatera synen på samhället och hur det fungerar till människornas livstillfredsställelse. I den västsvenska SOM-undersökningen finns både uppgifter om hur nöjd man är med den kommunala servicen och hur man bedömer att demokratin fungerar i Sverige. Det finns ett samband mellan bedömning av kommunens service som helhet och bedömning av livssituationen som innebär att de som är nöjda med servicen också är mer nöjda med sina liv och framför allt gäller det medborgare som är mycket nöjda med servicen. Detta samband mellan bedömning av kommunen och livssituation gäller inte bara output utan också hur systemet fungerar. De som är nöjda med demokratin i Sverige är också mycket nöjda med det liv de lever.

Tabell 5 Nöjd med livet med och bedömning av samhälle och politik, Västra Götaland 2007

Grupp	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd	Summa procent	Nöjdhetsbalans	Antal
Kommunens service							
Mycket bra	56	37	5	2	100	49	170
Ganska bra	36	59	4	1	100	31	1268
Varken eller	26	65	8	1	100	17	965
Ganska dålig	22	56	20	2	100	0	138
Mycket dålig	28	46	19	7	100	2	(43)
Nöjd med demokratin i Sverige							
Mycket nöjd	46	47	6	1	100	39	370
Ganska	33	61	5	1	100	27	1911
Inte särskilt	22	65	11	2	100	9	579
Inte alls	23	56	17	4	100	2	116
Vänster - höger							
Klart höger	45	51	4	0	100	41	308
Något höger	39	55	6	0	100	33	756
Varken eller	29	61	9	1	100	19	947
Något vänster	26	65	8	1	100	17	715
Klart vänster	29	59	8	4	100	17	340

Kommentar: Nöjdhetsindex anger andelen *mycket nöjd* minus andelen *inte särskilt* och *inte alls nöjd*.

Det finns även ett samband mellan vänster-högerinställning och hur nöjd man är med livet. De som anser sig stå klart till höger i politiken är klart mer nöjda med livet än de som anser står klart till vänster. Samma mönster gäller i studien av lycka (Holmberg och Weibull 2005) och i SOM-institutets årliga studentundersökningar (Jacobsson 2009). Borgerliga sympatisörer är generellt mer nöjda än icke borgerliga. Minst nöjda är de som sympatiserar med sverigedemokraterna.

Sammanfattningsvis kan konstateras att hälsa, social position och om man ingår i gemenskapen i en familj eller en religiös sammanslutning är av betydelse för människors välbefinnande. Arbetslösa, låginkomsttagare och invandrare är inte i samma utsträckning som andra nöjda med sina liv. Att vara nöjd med hur samhället fungerar, både demokratin, och med dess output, servicen, är också relaterat till om man är nöjd med livet. Det finns alltså betydande skillnader mellan hur olika grupper upplever sin livssituation men det är viktigt att understryka att samband inte är detsamma som kausalitet.

Livstillfredsställelse i Sverige och i andra EU-länder

Att jämföra subjektiv livstillfredsställelse mellan länder är förknippat med stora svårigheter. Komparationen aktualiserar problem som är av både språklig och kulturell art; t.ex. vad innebär nöjd på olika språk och hur benägna är människor i olika kulturer att ge uttryck för sin personliga upplevelse av livet i intervju- eller enkätundersökningar? (jfr. Veenhoven 2007) Problemen är generella för komparativa surveyundersökningar, men kanske sätts de på sin spets vid frågor om människors lycka och livstillfredsställelse. Problemområdet aktualiserar fördjupad forskning.

I tabell 6 redovisas andelen mycket nöjda med sina liv vart annat år sedan 1996 samt för 2007 enligt Eurobarometern. Det faktum att de förändringar som skett över tid är långsiktiga förskjutningar talar för att det rör sig om substansiella förändringar. Undersökningarna i både tidigare Västtyskland och Östtyskland sedan 1990 är av speciellt intresse eftersom de rent språkliga skillnaderna i denna icke-politiska fråga bör vara små. Resultaten visar också på klara skillnader mellan de två delarna av Tyskland som överensstämmer med resultat från andra undersökningar. Däremot borde problemen vid jämförelser mellan näraliggande länder med kulturell gemenskap, som de nordiska länderna, vara mindre än vid jämförelser mellan alla EU-länder.

Danmark har sedan 1973 intagit en tätplats i Eurobarometern. Danskarna är mest tillfreds⁵ med sina liv i Europa. Sedan 1991 har över 60 procent av danskarna uppgivit att de är mycket tillfreds med sitt liv med undantag för år 2000. Nederländerna och Luxemburg har också genomgående legat högt bland EU-länderna i detta avseende, men på en väsentligt lägre nivå än Danmark. När Sverige första gången inkluderades i Eurobarometern 1995 placerade sig svenskarna på fjärde plats bland EU-länderna och placeringen har varierat mellan två och fyra om man ser till andelen mycket nöjda. Levnadsåldern är i Danmark för både kvinnor och män kortare än i Sverige men livstillfredsställelsen är i Danmark markant högre (Nordisk Statistisk Årsbok).

I 1995 års undersökning ingick även Norge, där andelen mycket nöjda uppgick till 43 procent, och i Finland har den varierat mellan 23 och 37 procent mycket nöjda, vilket är över genomsnittet för EU-länderna.

Tabell 6 Mycket nöjd med livet, EU-länderna 1996-2007 (procent)

Land	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2007
Danmark	65	67	58	63	64	65	65
Nederländerna	47	46	33	43	44	43	49
Sverige	35	36	37	39	44	46	48
Luxemburg	36	40	32	39	51	49	47
Irland	33	33	36	30	39	38	35
Storbritannien	30	30	27	30	33	34	34
Finland	26	25	23	26	37	31	33
Cypern	-	-	-	-	46	33	32
Belgien	25	18	19	16	33	31	32
Malta	-	-	-	-	35	22	27
Tyskland	17	13	9	-	21	15	-
- Väst	19	15	-	19	23	17	25
- Öst	10	6	-	10	11	9	11
Slovenien	-	-	-	-	27	23	24
Genomsnitt för EU-länderna	23	19	22	25	23	21	22
Spanien	14	15	18	17	30	21	20
Österrike	30	27	27	26	22	24	19
Frankrike	12	13	14	14	18	20	17
Tjeckien	-	-	-	-	8	12	13
Polen	-	-	-	-	15	12	13
Italien	12	13	9	16	16	15	11
Grekland	9	7	10	11	14	11	10
Litauen	-	-	-	-	11	9	10
Slovakien	-	-	-	-	7	8	10
Estland	-	-	-	-	8	7	10
Ungern	-	-	-	-	7	6	8
Lettland	-	-	-	-	5	7	8
Portugal	4	5	5	5	3	6	6
Rumänien						4	4
Bulgarien						2	2

Kommentar: För Eurobarometer 44.2bis (Mega survey) 1996 intervjuades sammanlagt 65 178 personer. Antalet intervjuade uppgick i Frankrike, Italien, Spanien, Storbritannien och i den västra delen av Tyskland till ca 6 000, i Belgien, Danmark, Finland, Grekland, Irland, Nederländerna, Portugal, Sverige, den östra delen av Tyskland samt Österrike till ca 3 000. I Luxemburg intervjuades ca 1 000 och på Nordirland ca 600 personer. För Eurobarometern 1997- intervjuas ca 1 000 personer i varje land utom i Luxemburg, Cypern och Malta ca 500, Storbritannien ca 1 000 plus ca 300 i Nordirland samt ca 2 000 i Tyskland (varav ca 1 000 i tidigare Västtyskland och ca 1 000 i tidigare Östtyskland).

Förutom de nordiska länderna samt Nederländerna och Luxemburg ligger även de anglosaxiska länderna Irland och Storbritannien över eller på genomsnittet för EU-länderna, som varierat från 19 till 25 procent mycket nöjda. Av de EU-länder som blivit medlemmar under 2000-talet är det Cypern, Malta och Slovenien som ligger över genomsnittet.

Frankrike och de sydeuropeiska länderna Italien, Grekland och Portugal hamnar längst ner vid en rangordning av EU-länderna före utvidgningarna med genomgående lägst värden för Portugal. De nya medlemsländerna placerar sig långt ner och minst nöjda med sina liv är man i Rumänien och Bulgarien.

Bokens disposition

I *Att bygga, Att bo, Att leva. En bok om Västra Götaland* belyses utvecklingen i Västsverige ur skilda aspekter. Den förändrade samhällsorganisationen på regional nivå behandlas i kapitel om delaktighet, kännedom om och förtroende för politiker och de politiska systemen på regional och lokal nivå. Boende och trafikpolitik blir föremål för särskilda studier.

I ett demokratiskt samhälle är mediernas roll central och förändringar inom medielandskapet uppmärksammas i fem kapitel. Morgontidningarna betydelse för nyhetsförmedlingen, radions roll och de nya medierna i Västsverige analyseras med tonvikt på utvecklingen över tid. I en specialstudie behandlas tidningar om samhälls- och livsfrågor i storstadsområdet och bevakningen av regionen granskas i en undersökning av regionreportrarnas arbete.

Göteborg som evenemangsstad har blivit ett begrepp. Vilka deltar i de olika evenemangen och hur stor är räckvidden av denna satsning? Göteborg som kunskapsstad är också ett viktigt inslag i den regionala utvecklingspolitiken, som har bred förankring. I ett kapitel analyseras studenternas syn på Göteborg och stadens två universitet. Fotbollen är en del av Göteborgskulturen och göteborgarna och deras fotbollslag redovisas för perioden 1994-2007.

Gästforskaren Siv Sandberg belyser i det avslutande kapitlet inte bara den förändrade samhällsorganisationen på regional nivå i de nordiska länderna utan diskuterar också den utmaning som den nya situationen innebär för regionforskare och för dem som är verksamma på regional nivå.

Noter

- ¹ I ett av länen i Finland bedrivs försöksverksamhet med direktvalt fullmäktige.
- ² Organisation for Economic Co-operation and Development.
- ³ Som mest har differensen uppgått till 15 procentenheter 1997 och som minst till 4 procentenheter 2003. Skillnaderna mellan åren är större i Eurobarometern som baseras på färre antal svarande.

- ⁴ Västra Götaland är indelat i fyra kommunförbund Göteborgsregionen, Fyrbodals, Sjuhärads och Skaraborgs med ett gemensamt organ för hela länet, VästKom.
- ⁵ *Tilfreds* är det ord som används i de danska undersökningarna, jämför nöjd på svenska. Även när frågan avser lycka år 2007 intar Danmark tätplassen, mycket lycklig, 49 procent. Differensen till övriga länder minskar dock; andelen mycket lycklig uppgick i Sverige, på femte plats, till 38 procent. (I *Eurobarometer* 66.3 användes samma fråga som i *World Value Survey*)

Referenser

- Dagens Nyheter*, 2009-01-28 "Regeringen öppnar nu för nya storregioner". www.dn.se
Eurobarometern 1974-2008.
- Holmberg, S (1997), "Svenska folket är så där nöjda med hur demokratin i Sverige". I Holmberg, S och Weibull, L (red), *Ett missnöjt folk?* SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmberg, S och Weibull, L (2005), "Lyckan kommer, lyckan går". I Holmberg, S och Weibull, L (red), *Lyckan kommer, lyckan går*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Jacobsson, H (2009) *Arbetsrapport 1*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Jönsson, S, Nilsson, L, Rubenowitz, S och Westerståhl, J (1997), *Decentraliserad välfärdsstad. Demokrati, effektivitet, service*. Stockholm: SNS Förlag.
- Layard, R (2005) *Happiness. Lessons from a new Science*. Penguin Books.
- Lidström, A (2003) *Kommunsystem i Europa*, 2:a uppl. Publica.
- Nilsson, L (1997a) "Är svenskarna lyckliga?" I Holmberg, S och Weibull, L (red), *Ett missnöjt folk?* SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, L (1997b) "Välfärd och lycka i Västsverige." I Nilsson, L. red. *Nya landskap*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, L (2002) "Välfärd och livstillfredsställelse i Västra Götaland och Skåne". I Nilsson, L. red. *Flernivådemokrati i förändring*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nordisk statistisk årsbok*.
- Norén Bretzer, Y (2004) *Storstadsundersökningen i Göteborg. Medborgarundersökningen i Bergsjön, Gårdsten, Hjällbo och Norra Biskopsgården*. CEFOS och SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Putnam, R D (1996), *Den fungerande demokratin. Medborgarandans rötter i Italien*. Stockholm: SNS Förlag.
- Quality of Life in a Changing Europe*, www.cefos.gu.se
- Sandberg, S (2009) "Västra Götalandsregionen och det svenska regionidealet i nordisk belysning". Kapitel i denna volym.

SOU 2007:10 *Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft.*

Veenhoven, R (2006) *World Database of Happiness, continuous register of research on subjective enjoyment of life.* Erasmus University, Rotterdam, Netherlands.

<http://worlddatabaseofhappiness.eur.nl>

Veenhoven, R (2007) *Measures of Gross National Happiness.* Paper presented at OECD conference on measurability and policy relevance of happiness. April 2-3, Rome 2007. hdr.undp.org

www.oecd.org

www.undp.org

Politik

INNANFÖR ELLER UTANFÖR?

SKILDA UPPLEVELSER OM MÖJLIGHETEN ATT VARA DELAKTIG¹

SUSANNE JOHANSSON

I den politiska debatten återkommer ständigt frågan hur samhället ska utformas för att ge alla människor lika möjlighet till exempelvis utbildning, ekonomisk trygghet och ett bra boende. Ett samhälle som ger möjlighet för alla att göra sin röst hörd är ett centralt värde för varje demokratiskt system. Trots långtgående politiska ambitioner på alla nivåer upplever många grupper att de saknar inflytande över sin vardag. Ungdomar, arbetslösa, invandrare och socialt utsatta är grupper som ofta lyfts fram som exempel på att i varierande grad befinna sig i någon form av utanförskap.

Utanförskapet har flera ansikten. Utifrån ett samhällsperspektiv är det problematiskt om delar av befolkningen uppfattar att de inte är med i och kan påverka på samma premisser som andra. Till en del handlar utanförskap hur omgivningen betraktar en grupp eller en individ, men det handlar också om hur den enskilde ser på sina egna möjligheter att påverka sin situation. I 2007 års Väst-SOM-undersökning ställs en fråga om hur olika medborgargrupper uppfattar sin situation på några för välfärdsstaten centrala områden, utbildning, ekonomiska möjligheter och delaktighet i samhället att behandlas. I följande kapitel kommer analyserna att kretsa kring om det finns skillnader mellan grupper av medborgare i vilken utsträckning de själva uppfattar att deras situation skiljer sig från andras? I kapitlet kommer fokus särskilt att riktas mot ungdomars uppfattningar om sin situation och främst möjligheten att vara delaktiga i samhället. Skiljer sig ungas uppfattningar systematiskt från andra grupper och vilka konsekvenser kan detta få i ett längre perspektiv?

Hur den egna situationen uppfattas relativt andra i motsvarande ålder

En grund för politiska prioriteringar är inte enbart den politiska viljan utan också medborgarnas åsikter – hur de uppfattar den rådande politiska situationen. Medborgarnas bedömning av effekten av politiska prioriteringar och politiska beslut grundas till stor del på i vilken utsträckning vi som individer själva upplever att vi gynnas eller drabbas av besluten. Hur vi uppfattar den politiska verkligheten och den värld vi lever i är till största del beroende av vilka *vi är* som individer och hur vi uppfattar situationen (jfr Holmberg & Weibull 2008). Individens egenintresse

ställs mot allmänintresset. I den nationella Riks-SOM-undersökningen 2007 ställs en fråga där respondenterna ombads värdera om livet blivit bättre eller sämre för vanligt folk under de senaste 10 åren. Resultaten pekar på att svenska folket i allmänhet uppfattar att medborgarna fått det bättre under det senaste decenniet. Samtidigt är bilden inte helt entydig och resultaten visar att medborgarnas bedömning till en del är beroende av vilka de själva är och att det är relativt stora skillnader mellan olika sociala grupper i samhället. Mest positiva till utvecklingen är män, unga och högutbildade, medan kvinnor, lågutbildade, låginkomsttagare och arbetare är mer negativa till den allmänna utvecklingen. Lågutbildade, låginkomsttagare och arbetare hör också till de grupper som oftare betraktas vara i riskzonen för att hamna i någon form av utanförskap. Resultaten visar också på att det finns en tydlig politisk dimension i vilken bedömning som görs av samhällsutvecklingen. Således, uppfattningarna om hur samhällets utvecklats är beroende av såväl sociala (individrelaterade) faktorer som politiska (Holmberg & Weibull 2008).

En faktor som visar sig vara betydelsefull för hur man uppfattar sin situation är hur gammal man är och av särskilt intresse är ungdomsgruppens uppfattningar. Visserligen kan inte alla ungdomar, främst som följd av sin ålder, göra en adekvat bedömning av huruvida vanligt folk fått det bättre under de senaste 10 åren, men samtidigt visar den positiva bilden på framtidsoptimism. Ungdomsstyrelsen, den statliga myndighet som har till uppgift bland annat att förmedla kunskap om ungdomars levnadsvillkor och livssituation, visar i sin senaste studie att hela 80 procent av ungdomsgruppen ”ser optimistiskt på sin framtid” (Ungdomsstyrelsen 2007:7). Ungdomsstyrelsen menar att ungdomsgruppen som helhet visserligen ser optimistiskt på sin framtid, men att det finns variationer inom åldersgruppen. Alla ungdomar har inte samma framtidstro och framtidshopp. Utifrån ett generationsperspektiv betraktas detta som problematiskt. Ungdomar som känner sig marginaliserade, riskerar att se sig marginaliserade som vuxna.

Det är inte bara forskning som har visat att det finns skillnader mellan hur åldersgrupper uppfattar sin livssituation i olika avseenden. I den allmänna debatten inte minst framgår att det politiska etablissemangen upplever olika gruppers situation olika. Ungdomsgruppen är en av dessa vars intressen betraktas som särskilt angelägna att ta tillvara. Det samlade grepp som görs genom de ungdomspolitiska propositionerna samt genom ungdomspolitiken visar tydligt på detta (prop. 2004/05:2; Ungdomsstyrelsen 2007). I de ungdomspolitiska propositionerna lyfts åldersfaktorn fram som en central förklaringsaspekt för att förstå ungdomsgruppens speciella och utsatta situation vad gäller arbete, bostad, ekonomi etc. I Väst-SOM-undersökningen 2007 ställs en fråga om ”Jämfört med andra i din ålder, hur uppfattar du din egen situation när det gäller – arbete/studier, ekonomi, hälsa, levnadsstandard och delaktighet i samhället”. Enkätfrågan ger möjlighet att testa dels skillnader mellan gruppers uppfattning om sin egen situation i olika avseenden, dels testa skillnader inom en och samma åldersgrupp. Frågan i Väst-SOM-undersökningen är utformad som en jämförelse där respondenten ombes att se sin egen si-

tuation i relation till andra i sin egen ålder. En sådan jämförelsegrund kan ses om mer realistisk än en allmän jämförelse med befolkningen i stort och ge en bättre bild av hur den enskilde verkligen uppfattar sin egen situation.

Inledningsvis ska vi undersöka hur uppfattningen ser ut som helhet i befolkningen. I tabell 1 redovisas andelen som tycker att de har det bättre, varken bättre eller sämre och sämre relativt andra i sin egen ålder. I tabellen redovisas, förutom procentandelen, även ett balansmått, det vill säga andelen som tycker att de har det bättre minus andelen som tycker att de har det sämre jämfört med andra i sin egen ålder. Balansmättet visar att för samtliga områden finns en övervikt gällande att individen upplever att den egna situationen är bättre relativt andra i motsvarande ålder. Vad gäller *delaktighet i samhället* finns en något mindre positiv bedömning av hur den egna situationen uppfattas relativt andra i motsvarande ålder, som balansmättet visar (+2) är övervikten liten. Det är också gällande uppfattningen om delaktighet i samhället. Avseende delaktighet är det störst andel som anger att de uppfattar att de varken har bättre eller sämre möjligheter än andra, 57 procent. Även för områdena hälsa och levnadsstandard anger hälften av de tillfrågade att de varken har det bättre eller sämre och för områdena studier och ekonomi är andelen 42 procent. Slutsatsen som kan dras är att merparten av befolkningen uppfattar sin situation som bättre möjlighet eller i alla fall lika bra som övriga i den egna åldersgruppen.

Tabell 1 *Upplevd livssituation gällande arbete/studier, ekonomi, hälsa, levnadsstandard och delaktighet i samhället (procent, balansmått och antal)*

	Bättre	Varken bättre eller sämre	Sämre	Ingen uppfattning	Summa	Balansmått	Antal
Arbete/studier	34	42	9	15	100	+ 25	3061
Ekonomi	37	42	16	6	100	+ 21	3132
Hälsa	32	50	15	3	100	+ 17	3140
Levnadsstandard	36	51	9	4	100	+ 27	3131
Delaktighet i samhället	17	57	15	11	100	+ 2	3117

Kommentar: Frågan lyder "Jämfört med andra i din ålder, hur uppfattar du din egen situation när det gäller följande:" Frågan har sex svarsalternativ: "mycket bättre; något bättre; varken bättre eller sämre; något sämre, mycket sämre; ingen uppfattning". Balansmättet anger andelen som tycker att de har det bättre minus andelen som anser att de har det sämre. Källa: Väst-SOM-undersökningen 2007.

Bedömningen av den egna situationen på områdena som redovisas i tabellen, arbete/studier, ekonomi, hälsa och levnadsstandard, kan också antas samvariera och

en sambandsanalys stödjer detta antagande. Resultaten av sambandsanalys visar att högst är sambandet mellan hur man ser sin levnadsstandard och ekonomi (över 0,6).² Det finns också relativt tydliga samband vad gäller ekonomi och arbete/studier samt levnadsstandard och hälsa. Det finns en signifikant samvariation för samtliga områden, men det område där sambanden är som lägst är med delaktighet i samhället. Tydligt är att respondenterna bedömer detta som till i alla fall till del vara ett område som faller utanför övriga mer välfärdsbetonade områden. Sambanden blir snarlika även vid kontroll för ålder.

Åldersfaktorns betydelse?

Inledningsvis diskuteras att det kan finns skäl att ifrågasätta om det enbart är ålder som avgör hur individen ser på sina möjligheter exempelvis avseende arbete/studier, ekonomi och levnadsstandard. Finns det andra faktorer i form av individuella resursegenskaper som kan förklara hur individen ser på sin egen situation? För att testa om åldersfaktorn är mest framträdande, eller om andra individegenskaper (resursegenskaper) i högre grad kan förklara skillnader i uppfattningar, kommer modellen testas dels separat för olika åldersgrupper, dels där åldersfaktorn hålls konstant. För att redan här få en uppfattning om skillnader i hur man bedömer sin egen situation relativt i sin egen ålder beroende av personegenskaper redovisas detta i tabell 2.

Börjar vi med att titta på hur fördelningen ser ut med avseende på olika åldersgruppers syn på sin egen situation relativt andra i motsvarande ålder, framkommer att det finns *vissa* skillnader beroende på ålderstillhörighet.³ I tabell 2 redovisas resultaten av analysen i form av ett balansmått för respektive åldersgrupp och område. Av tabellen framgår att det finns skillnader mellan hur de olika åldersgrupperna uppfattar sin egen situation relativt andra i ens egen ålder. Ju yngre man är desto mer positiv är man till sin egen situation vad gäller arbete/studier, hälsa och till del även sin levnadsstandard. Ungdomsgruppen (15-29 år) samt de äldsta, över 65 år, är något mer negativa rörande den egna situationen relativt andra i den egna åldersgruppen avseende ekonomi och möjlighet till delaktighet i samhället, jämfört med övriga åldersgrupper. Inom flera områden, arbete/studier, ekonomi och levnadsstandard är det den äldsta åldersgruppen, 65-85 år, som genomgående är mest negativ till den egna situationen. Noteras bör och som framgår av tabell 2 är det enbart för ungdomsgruppen vad gäller möjlighet till delaktighet i samhället som balansmättet har ett negativt värde. Den samlade bilden, vilket även framgår av tabell 1, visar på att de flesta upplever sin egen situation som bättre jämfört med andra i sin egen ålder, oavsett ålderstillhörighet.

Effekten av övriga individvariabler visar att män genomgående och i högre grad än kvinnor upptagna av att deras situation (på samtliga områden) är bättre än andra i motsvarande ålder. Högre utbildning och högre subjektiv klasstillhörighet resulterar i att individen i högre grad upplever att man har det bättre på nämnda områ-

den än andra i motsvarande ålder. Betydelsen av utbildning är störst för arbete/studier. Skillnaden mellan låg- och högutbildade är 37 procentenheter. För ekonomi är motsvarande skillnad 30 procentenheter. Ideologisk uppfattning visar sig också ha betydelse i form av att de som placerar sig till höger på vänster-högerskalan uppfattar sin situation som bättre relativt andra i ens egen ålder jämfört med dem som placerar sig i mitten eller till vänster på skalan.

Tabell 2 Upplevd livssituation – ålder, kön, utbildning, subjektiv klass och ideologisk uppfattning: andel bättre (procent)

	Arbete/ studier	Ekonomi	Hälsa	Levnads- standard	Delaktighet
<i>Samtliga</i>	25	21	17	27	2
Ålder					
15-29 år	33	18	23	28	-3
30-49 år	32	24	17	29	3
50-64 år	24	23	10	28	4
65-85 år	12	13	13	23	0
Kön					
Kvinna	31	32	30	34	15
Man	39	42	34	40	19
Utbildning¹⁾					
Låg	18	23	27	24	9
Medellåg	30	35	30	36	14
Medelhög	38	37	33	38	18
Hög	55	53	38	50	27
Subjektiv klass					
Arbetare	24	24	27	24	11
Tjänsteman	36	39	31	39	17
Högre tjänstemän/ akademiker	57	61	42	61	28
Företagare	35	43	31	44	21
Ideologisk uppfattning					
Subjektiv vänster	31	31	29	31	17
Varken eller	29	31	30	31	14
Subjektiv höger	42	48	36	47	19

Kommentar: Av tabellen framgår andelen som uppfattar att de relativt andra i sin egen ålder har det bättre på nämnda områden. ¹⁾Utbildningsvariabeln är kategoriserad som låg = grundskola samt ej fullgjort grundskola, medellåg = examen eller studier vid gymnasium, folkhögskola etc., medelhög = Studier vid högskola/universitet och annan eftergymnasial utbildning, hög = examen från forskarutbildning eller examen från högskola/universitet. Källa: Väst-SOM-undersökningen 2007

På frågan finns även möjlighet att besvara frågan med att man inte har någon uppfattning, helt enkelt att man inte vet eller känner att man har möjlighet att bedöma den egna situationen relativt andra ens egen ålder. Ser man till hela befolkningen är andelen som saknar uppfattning högst (över 10 procent) rörande situationen för arbete/studier och delaktighet i samhället. Av tabellen framgår att individer i åldersgruppen 30–49 år är de som i högst grad menar att de kan bedöma sin situation relativt andra i motsvarande ålder, därefter kommer ungdomsgruppen. Andelen som svarar ”ingen uppfattning” i ungdomsgruppen är lägst för hälsa, knappt tre procent, och högst för delaktighet i samhället, nio procent. Den äldsta åldersgruppen (över 65 år) är den som genomgående i störst grad anger att de saknar uppfattning. Till en del kan detta förklaras med frågeformuleringen. En annan tänkbar förklaring är att för att kunna jämföra krävs kunskap om hur förhållanden ser ut i övriga gruppen. Ett test av betydelsen av socialinteraktion, möjligheten till jämförelse, visar att i gruppen som mer sällan umgås med vänner är andelen som saknar uppfattning högre jämfört med i gruppen som mer frekvent umgås med vänner.⁴

Som enkätfrågan är ställd innebär den att respondenten ombes att värdera sin egen upplevda situation relativt andra i motsvarande ålder. För att testa individernas bedömning av sin situation finns det genom andra frågor i enkäten möjlighet att ställa individuella bedömningar av den egna situationen mot mer ”objektiva” mått exempelvis om man arbetar eller studerar, inkomstnivå och hälsotillstånd.⁵ När detta görs visar analysen tydligt att de som är förvärvsarbetande och studerande uppfattar i högre grad att de har en bättre situation relativt andra i sin egen ålder. Detsamma gäller bland dem med högre inkomst och bättre självuppskattad hälsa. Slutsatsen som kan dras är således att frågan om hur man bedömer sin egen situation relativt andra i ens egen ålder tydligt samvarierar med hur individens faktiska situation ser ut.

Skillnader mellan, men även inom åldersgrupper

I analyser med fokus på åldersgrupper framhålls ofta skillnader mellan generationer. Betydelsen av generationstillhörighet innebär i korthet att skillnader i attityder, vanor och beteendemönster mellan åldersgrupper förklaras utifrån att individer uppvuxna under samma tidsperiod får erfarenheter som på ett tydligt sätt skiljer dem ifrån andra grupper. Perspektivet förutsätter att det går att urskilja tydliga skillnader mellan de specificerade grupperna, exempelvis vad gäller beteendemönster, medan däremot att skillnaden inom gruppen är relativt liten (jfr Inglehart 1977). När man i forsknings- men också i den populärvetenskapliga litteraturen utgår ifrån föreställningar om generationstillhörighetens betydelse ges generationerna ofta olika karaktärsdrag. De som hör till ungdomsgruppen idag benämns ofta ”generation Y”. En generation född sent 1970-tal till början av 1990-talet.⁶ En generation uppvuxen med att ständigt vara uppkopplad, ha fokus på självförverkligande, ifrågasätter och värdesätter sociala relationer (Fürth 2002).

En alternativ förklaringsansats till skillnader i uppfattningar mellan åldersgrupper är ett livsfasperspektiv. Skillnaden mellan livsfasperspektivet och generationsansatsen är att istället för att tillskriva den enskilda individen egenskaper beroende på hans eller hennes generationstillhörighet, fokusera på egenskaper beroende av var i livet individen befinner sig. Utifrån ett livsfasperspektiv är den biologiska åldern mindre relevant. Det som istället är intressant är i vilken livsfas man befinner sig i. Det kan gälla hur långt man kommit i sin utbildning, karriär, familjebildning och så vidare (Highton & Wolfinger 2001).⁷ Även om en livsfasanalys kräver att man ser till andra variabler än enbart ålder, finns det i allmänhet en hög samvariation mellan biologisk ålder och i vilken livsfas man befinner sig, i alla fall när man arbetar med så grova ålderskategorier som här.

Att beakta när jämförelser görs mellan åldersgrupper är att ungdomsgruppen har andra förutsättningar för exempelvis delaktighet, arbete etc bland annat som följd av att en generellt högre utbildningsnivå i den yngre delen av befolkningen.⁸ Idag har allt fler möjlighet att skaffa sig en utbildning. Stora delar av ungdomsgruppen uppfattar att de har bättre eller lika bra möjligheter som övriga i den egna åldersgruppen vad gäller studier och arbete och andelen i ungdomsgruppen är större än i övriga åldersgrupper (jfr tabell 2). I takt med stigande ålder finns en något större pessimism, även om merparten fortsatt är positiv (positiva balansmått). De analyser som presenteras gör inte anspråk på att slå fast vilket av perspektiven, generation eller livsfas, som kan förklara ”mest”. För det krävs mer systematiska analyser av skillnader mellan livsfasgrupper med kontroll för ålder.

Sökljuset riktas mot ungdomsgruppen

I studier av skillnader mellan generationer riktas sökljuset ofta mot ungdomsgruppen, i första hand för att ungdomar ses som en viktig och central del av framtiden. Om ungdomars uppfattningar skiljer sig åt relativt andra åldersgrupper i negativ bemärkelse kan det vara en indikation på större och mer omfattande samhällsproblem. De områden som i analyserna skiljer ut sig i negativ bemärkelse är ekonomi och delaktighet i samhället. Båda dessa områden kan antas ha en negativ inverkan på ungdomsgruppens framtidstro. Det område där unga är allra mest pessimistiska rörande sina möjligheter relativt andra i den egna åldersgruppen är att vara delaktig i samhället. Ungdomar ser att de jämfört med andra i den egna åldersgruppen har sämre möjligheter att vara delaktig i samhället. Till del är detta en paradox eftersom vi sedan tidigare vet att yngre grupper är mer positiva till att påta sig politiska uppdrag på kommunal nivå, som till sina möjligheter att påverka (Johansson 2008a; Johansson 2008b).

Innan vi tittar närmare på hur individegenskaper påverkar hur olika grupper uppfattar sina möjligheter att vara delaktiga i samhället ska innebörden av att vara delaktig diskuteras närmare. Ett sätt att se delaktighet i samhället är att det handlar om individens möjlighet till inflytande i samhället, det vill säga upplevelsen av att

kunna påverka det politiska systemet. Ett sätt att testa operationaliseringen är att se i vilken grad svaren på frågan om uppfattningen om delaktighet i samhället samvarierar med hur individen upplever sina möjligheter till politiskt inflytande. En sambandsanalys visar tydligt att det finns ett signifikant samband mellan individens upplevda möjlighet till delaktighet i samhället relativt andra i ens egen ålder och intresse för politik (generellt och på kommunal nivå) och hur man ser på sina möjligheter att påverka (generellt och på kommunal nivå). Individer som uppger att de är politiskt intresserade upplever således i högre grad att deras möjlighet till delaktighet är större än andra i den egna åldersgruppen, det samma gäller dem som upplever att de har möjlighet att påverka. Resultaten är giltiga såväl för befolkningen som helhet, såväl som för respektive åldersgrupp. Slutsatsen av detta blir att medborgarnas uppfattning om sina möjligheter till delaktighet i samhället i själva verket till stor del rör hur individen uppfattar sina möjligheter till politiskt inflytande.

Tabell 3 *Upplevd möjlighet till delaktighet i samhället relativt andra i ens egen ålder – intresse för politik och möjlighet att påverka (tau-c)*

	15-29 år	30-49 år	50-64 år	65-85 år	Samtliga
Politiskt intresserade i allmänhet	.25*	.29*	.29*	.23*	.25*
Politiskt intresserade i kommunen	.22*	.26*	.30*	.21*	.23*
Möjlighet att påverka – nationellt	.15*	.18*	.21*	.21*	.23*
Möjlighet att påverka – lokalt	.19*	.19*	.20*	.24*	.20*

Kommentar: Av tabellen framgår andelen som upplever att det har möjlighet till delaktighet i samhället relativt grad av politiskt intresse och upplevd känsla av att kunna påverka. Variabeln politiskt intresse är kodad som 0= ej intresserad (inte särskilt eller inte alls intresserad) och 1= intresserad av politik (mycket eller ganska intresserad). Möjlighet att påverka är kodad som 0= ingen uppfattning, 1 = dåliga möjligheter att påverka (ganska eller mycket dåliga), 2= varken goda eller dåliga, 3= goda möjligheter att påverka (mycket eller ganska goda) * = p<.001. Källa: Väst-SOM-undersökningen 2007.

Återgår vi till att analysera åldersfaktorns reella betydelse blir det viktigt att testa betydelsen av individ- och resursegenskaper även inom åldersgrupper, men även att genomföra analysen där åldersfaktorn hålls konstant. Upplever ungdomar som grupp att de har sämre möjligheter till delaktighet, eller finns det skillnader inom ungdomsgruppen och är detta skillnader som återfinns även i andra åldersgrupper? Kan den lägre nivån av upplevt möjlighet till delaktighet förklaras med andra egenskaper

än med ålderstillhörighet? I resterande del av kapitlet kommer fokus att riktas mot hur ungdomar upplever sina möjligheter till delaktighet.

I den nationella ungdomspolitikens framhålls att "...ungdomar ska ha verklig tillgång till inflytande" (Ungdomsstyrelsen 2008:69). Ungdomsstyrelsen kan genom sina årliga uppföljningar peka på att det finns skillnader avseende ungdomars levnadsvillkor inom en rad områden, bl.a. utbildning, hälsa, inflytande och arbete. Ungdomsstyrelsen lyfter fram skillnader mellan unga kvinnor och män, men pekar också på skillnader som förklaras av klass- och utbildningsfaktorer. Myndigheten pekar på att ungdomar är en heterogengrupp och den gemensamma nämnaren i första hand är ålderstillhörigheten (Ungdomsstyrelsen 2008:157).⁹ Den nationella ungdomspolitikens målsättningar har även satt avtryck lokalt. På regional nivå i exempelvis Västra Götaland arbetar man aktivt genom olika projekt med frågan om ungdomars möjlighet till inflytande (se exempelvis Fridolf 2003). I många kommuner, i Sverige såväl som i andra nordiska länder, arbetar man aktivt med inflytandeformer riktade direkt till unga, exempelvis ungdomsråd (Lidén 2003). En kritikpunkt som ofta lyfts fram mot demokratiprojekt speciellt riktade till ungdomsgruppen är att de upplevs som skensatsningar. Ungdomsråden kritiserar för att gesken av att vara en möjlighet för ungdomar att påverka, men i realiteten har ungdomsråden ingen makt. Så frågan är, har andra egenskaper än ålder betydelse för ungdomars upplevda möjlighet till delaktighet?

Är upplevelsen av möjlighet till delaktighet resursberoende?

En av de kanske mest välkända förklaringsmodellerna inom samhällsvetenskapen är föreställningen om resursegenskapernas betydelse för exempelvis politiskt deltagande. Klasstillhörighetens betydelse för att man utövar inflytande, men också hur man bedömer sina möjligheter till inflytande är välkänd. Klasstillhörighets betydelse för grad av politiskt engagemang har av forskare beskrivits som det närmaste en naturlag en samhällsvetenskaplig förklaring uppnår (Gilljam & Hermansson 2003). Det finns därför skäl att anta att upplevelsen av möjligheten till delaktighet i samhället är beroende av sociala resursegenskaper hos individen men också ideologisk övertygelse.

Samtidigt som betydelsen av sociala resursegenskaper för i vilken grad man är politiskt aktiv är giltigt för befolkningen i stort, har det visat sig att det är skillnad mellan åldergrupper. Ungdomsgruppens deltagandemönster är inte i lika hög grad som övriga befolkningens styrt av klass- och utbildningsnivå, samtidigt som dessa traditionella förklaringsansatser också ger utslag i ungdomsgruppen (Ekman 2007; Johansson 2007). En tänkbar förklaring till de skillnader som syns mellan åldergrupperna är att dagens ungdomsgeneration hör till de mest välutbildade, mest välinformerade och kanske mest kosmopolitiska någonsin (Dalton 2008:169ff). Samtidigt, som också diskuterats ovan, upplever en större andel av ungdomsgruppen relativt andra åldergrupper att de har sämre möjligheter än andra i den egna

åldersgruppen att vara delaktiga i samhället. Så även om ungdomsgenerationen hör till de mest välutbildade och väl informerade generationerna kvarstår det faktum att det finns skillnader mellan yngre och äldre i uppfattningen om möjligheten till att vara delaktig. Frågan är om det är samma egenskaper, oavsett ålderstillhörighet, som kan förklara den egna upplevda känslan av möjligheten till delaktighet relativt andra i samma åldersgrupp?

I tabell 4 redovisas andelen som upplever att de goda har möjlighet att vara delaktig upplevs, relativt andra i ens egen ålder, i olika åldersgrupper beroende av kön, utbildningsnivå, subjektiv klassuppfattning samt ideologisk uppfattning. (I tabellerna 1-2 redovisas balansmått, nivåerna kan av denna anledning inte jämföras). Tabellen ger möjlighet att dels se till skillnader inom, dels mellan åldersgrupper. Som framgår av tabellen upplever män i högre grad än kvinnor att de har bättre möjligheter än andra i ens egen ålder att kunna vara delaktig i samhället. Speciellt tydlig är skillnaden mellan män och kvinnor i de två yngsta åldergrupperna och allra tydligast i ungdomsgruppen. Betydelsen av utbildningsnivå följer det mönster som vi känner sedan tidigare, ju högre utbildning i desto högre grad uppfattar man att man har bättre möjlighet än sina jämnåriga att vara delaktig i samhället. Mönstret gäller för samtliga åldersgrupper, men för ungdomsgruppen framkommer skillnader i att även individer med lägre utbildning i relativt sätt högre grad upplever sina möjligheter till delaktighet som goda. I gruppen med lågutbildning är det en större andel i ungdomsgruppen relativt övriga åldersgrupper som upplever att möjligheterna att påverka relativt andra i ens egen ålder är goda. Skillnaderna mellan hur de med låg- respektive högutbildning upplever sina möjligheter att vara delaktig är mindre i ungdomsgruppen (sju procentenheter) jämfört med exempelvis den äldsta gruppen (24 procentenheter).

Socialgrupps-, eller klasstillhörighet är som diskuterats en egenskap som i hög utsträckning predicerar tänkbara variationer i individens upplevda möjligheter till inflytande.¹⁰ Högre klasstillhörighet genererar bättre möjligheter att kunna påverka. Även här framträder motsvarande mönster, högre tjänstemän och akademiker upplever i högre grad, i samtliga åldersgrupper, sina möjligheter att vara delaktig som bättre än arbetar och tjänstemän. Ser vi till ideologisk uppfattning, det vill säga var man placerar sig på vänster – högerskalan, finns ett mönster, de som placerar sig till höger i högre grad uppfattar att deras möjligheter att vara delaktiga är bättre än övriga i den egna åldersgruppen. Undantaget är gruppen 30-49 år där det inte är någon egentlig skillnad mellan de som placerar sig till vänster eller till höger på den ideologiska skalan.

Tabell 4 *Upplevd livssituation i olika åldersgrupper – kön, utbildning, subjektiv klass och ideologisk uppfattning: andel bättre (procent)*

	15-29 år	30-49 år	50-64 år	65-85 år
Samtliga	16	19	17	14
Kön				
Kvinna	13	16	17	11
Man	19	21	17	16
Utbildning¹				
Låg	13	8	8	9
Medellåg	13	15	14	17
Medelhög	22	17	17	19
Hög	20	26	32	24
Subjektiv klass				
Arbetare	14	13	10	6
Tjänsteman	15	18	16	16
Högre tjänstemän/ akademiker	26	28	33	23
Företagare	17	22	22	20
Ideologisk uppfattning				
Subjektiv vänster	15	21	17	12
Varken eller	13	15	15	10
Subjektiv höger	20	19	20	18

Kommentar: Av tabellen framgår andelen i respektive åldersgrupp som upplever att de har bättre möjlighet till delaktighet i samhället jämfört med andra i ens egen ålder. ¹⁾ Utbildningsvariabeln är kategoriserad som låg = grundskola samt ej fullgjort grundskola, medellåg = examen eller studier vid gymnasium, folkhögskola etc., medelhög = Studier vid högskola/universitet och annan eftergymnasial utbildning, hög = examen från forskarutbildning eller examen från högskola/universitet. Källa: Väst-SOM-undersökningen 2007.

Frågan av intresse är om samma typ av skillnader, det vill säga effekter av resursvariablerna återfinns i samtliga åldersgrupper. Upplever individer med högre grad av sociala resurser att deras möjligheter till delaktighet i samhället är bättre än sina jämnåriga oavsett *ålderstillhörighet*? De slutsatser som kan dras utifrån resultaten som presenteras i tabell 4 är att det framträder socioekonomiska skillnader vilka kan förklara den egna upplevelsen av möjligheten av att vara delaktig, oavsett ålderstillhörighet. Det vill säga, effekten av utbildning, subjektivklass och ideologisk uppfattning är snarlik oavsett ålderstillhörighet. Således, de sociala skiljelinjer som uppträder i befolkningen i stort och som kan förklara skillnader i hur man upplever sina möjligheter till delaktighet återfinns även i ungdomsgruppen. En skillnad som kan noteras är effekten av kön. I ungdomsgruppen återfinns den största differensen mellan hur kvinnor och män upplever sina möjligheter till delaktighet i samhället.

I åldersgruppen 15-29 år anger 13 procent av kvinnorna och 19 procent av männen att de upplever att de har bättre möjligheter än sina jämnåriga att vara delaktiga i samhället. Skillnaden i övriga åldersgrupper är som störst fem procentenheter (jfr Ekman 2007).

Tidigare i kapitel diskuteras tänkbara effekter av generations- respektive livsfas-tillhörighet. Ytterligare ett argument för att det finns effekter av resursstyrka oavsett ålderstillhörighet är att de systematiska skillnader som finns inte gäller för enstaka utan i princip samtliga åldersgrupper. Modellen som använts för analyserna som redovisas i tabell 4 har även testas genom en multivariat regressionsmodell. Precis som framkommer genom tabellanalysen varierar effekten av resursvariablerna i regressionsmodellen. Precis som tidigare visar sig utbildningsnivå samt subjektiv klasstillhörighet ha en signifikant effekt i samtliga åldersgrupper, däremot visar sig kön och ideologisk uppfattning sakna signifikant effekt med ett undantaget ungdomsgruppen. I ungdomsgruppen (15-29 år) finns en signifikant effekt av kön, unga män uppfattar i högre grad än unga kvinnor att deras möjlighet till delaktighet i samhället är bättre än andra i motsvarande ålder.

Ytterligare en analys att göra för att testa betydelsen av sociala resursvariablerna i relation till ålderstillhörigheten, kan göras genom att inkludera resursvariablerna samt åldersvariabeln i en och samma modell. Resultaten av en sådan analys visar att ålder har en signifikant negativ effekt för upplevelsen av möjligheten att vara delaktig relativt andra i ens egen ålder, det vill säga ju yngre individen är i desto högre grad upplever man att den egna situationen är bättre än för andra i ens egen ålder. Övriga resursegenskaper ger motsvarande effekt som tidigare redovisats, att högre klasstillhörighet samt högre utbildningsnivå ger en känsla av att de egna möjligheterna till delaktighet i samhället är bättre än för andra i ens egen ålder. Slutsatsen som kan dras är att faktorer som vi sedan tidigare känner igen som ger ökad sannolikhet för deltagande och politisk aktivitet också påverkar hur man ser på sina möjligheter till delaktighet. Det som också framkommer är att betydelsen av sociala faktorer är giltiga oavsett ålderstillhörighet. Det finns således grupper av individer, oavsett ålder, som upplever att de har sämre möjligheter att vara delaktiga än andra i sin egen ålder. Utifrån ett ungdomsperspektiv är detta något problematiskt. Om delar av ungdomsgruppen i likhet med samma grupper fast inom äldre åldersgrupper upplever att sina möjligheter till delaktighet som sämre, finns risken att gamla mönster reproduceras.

Effekter av att känna delaktighet...eller inte

I kapitlet har frågan om hur olika medborgargrupper uppfattar sin egen situation jämfört med andra i sin egen ålder på några för välfärdsstaten centrala områden; arbete/studier, hälsa, ekonomi och delaktighet i samhället bland annat, stått i fokus. Frågan som ställs är om det är skillnad mellan hur olika medborgargrupper uppfat-

tar sin situation. Ett särskilt fokus riktas mot hur unga upplever sin situation och särskilt sina möjligheter till delaktighet i samhället.

Utgångspunkterna för kapitel är att undersöka om det finns systematiska skillnader mellan hur olika åldersgrupper upplever sin situation, exempelvis vad gäller arbete/studier, ekonomi och framförallt möjligheterna till delaktighet. Det som framkommer genom analyserna är att på det stora hela upplever medborgarna sin situation som bättre än andra i motsvarande ålder. Resultaten ger grund för diskussioner om effekter av hur medborgarna bedömer sin situation. Föreställningen om generationseffekter utgår ifrån en tanke om betydelsen av socialisation, det vill säga att det man som individ lär sig och erfar som ung tar man med sig in i vuxenlivet. Generationstanken bygger vidare på att individens erfarenheter också speglar det som är mer av gemensamma erfarenheter för en specifik generation. Således, effekterna av hur medborgarna bedömer sin situation kan dels ses på kort sikt, dels på längre sikt i ett åldersperspektiv. Ser vi resultaten som presenteras utifrån ett åldersperspektiv är det positivt att många unga ser sin situation som positiv, samtidigt om vi ser till betydelsen av resursegenskaper är situationen en annan. Mer resurssvaga grupper, oavsett ålder, ser sig i högre grad ha en sämre situation på samtliga välfärdsområden som redovisas. Ser vi till specifika åldersgrupper framkommer att unga är mer positiva vad gäller arbete/studier och hälsa och minst vad gäller delaktighet i samhället. De är något mindre positiva till hur den egna ekonomiska situationen uppfattas relativt andra. Den äldsta åldergruppen är de som är minst benägna att se sin egen situation som bättre relativt andra i ens egen ålder *förutom* vad gäller hälsa.

I kapitlet har särskilt fokus riktats mot upplevelsen av delaktighet i samhället och särskilt ungdomar känsla av möjlighet till att vara delaktig. I kapitlet testas betydelsen av såväl sociala resursvariabler som ålderstillhörighet. Resultaten visar att unga i allmänhet upplever att deras möjlighet till att vara delaktig i samhället är sämre än andra i motsvarande ålder, men att de sociala resursegenskaperna också har betydelse. Individer med högre klasstillhörighet samt högre utbildning är i allmänhet mer positiva till sina möjligheter till delaktighet. Utifrån resultaten som presenteras kan det givetvis diskuteras huruvida det bör betraktas som ett misslyckande att gamla mönster som effekter av sociala resursegenskaper återskapas även i ungdomsgruppen.

Noter

- ¹ En tidigare version av kapitlet har presenterats på den XVII Nordiska kommunforskarkonferensen i Kristiansand, 28-30 november 2008, arbetsgruppen demokrati och val. Deltagarna i arbetsgruppen tackas för värdefulla synpunkter på tidigare utkast av texten.
- ² Det sambandsmått som används är tau c, ett sambandsmått på ordinalskalenivå. Sambandsmättet kan variera från -1 (fullständigt negativt samband) till +1 (fullständigt positivt samband).
- ³ I redovisningen används genomgående en fyrdelad åldersvariabel (15-29, 30-49, 50-64 och 65-85 år).
- ⁴ Tidigare analyser genomförda inom ramen för SOM-undersökningarna visar att människor i första hand umgås med individer som hör till den egna generationen (Nilsson 2002). Analysen som refereras i pappret baseras på en fråga ”Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort något av följande? Umgåtts med vänner. Skalan är sjugradig från ingen gång, någon gång under de senaste 12 månaderna, någon gång halvåret, någon gång i kvartalet, någon gång i månaden, någon gång i veckan, flera ggr i veckan.
- ⁵ I analysen inkluderas frågan om vilken grupp man tillhör? Förvärvsarbetande, arbetslös, pensionär, studerande etc, inkomst samt subjektiv hälsa. Inkomstvariabeln avser den sammanlagda hushållsinkomsten. Vid analys krävs således att hänsyn tas till om man är ensamstående eller samboende. Subjektiv hälsa innebär att respondenten själv får skatta sitt allmänna hälsotillstånd på en skala från 0-10.
- ⁶ Den yngsta åldersgruppen motsvarar det som brukar benämnas generation Y, födda 1978-1992. Gruppen 30-49 år motsvarar till största del av generation X, födda under 1960- och 70-talet. Här representerade av dem födda 1958 till 1977. Rekordgenerationen (the baby-boomers) är de födda under 1940 och 1950-talen. De första generationerna som tydligt skilde ut sig från tidigare generationer. De första generationer där det finns grund att diskutera i generationstermer.
- ⁷ För vidare diskussion om skillnad mellan generations- respektive livfasperspektivet, se Johansson (2007:197ff)
- ⁸ Betydelsen av och förändringen av sammansättningen av en grupp brukar diskuteras i termer av kompositionseffekter.
- ⁹ En rad indikatorer visar, enligt ungdomsstyrelsen, på att vissa grupper av ungdomar inte har samma möjlighet som andra. Det gäller exempelvis utrikesfödda och ungdomar till ensamstående föräldrar.

- ¹⁰ Resursvariabler blir till del problematiska när ålder ingår som en central faktor i analysen. Här används nuvarande familjeklass som indikator. För delar av ungdomsgruppen är detta att betrakta som samma sak som familjeklass under uppväxttiden. Eftersom nuvarande familjeklass är mest relevant för det stora flertalet är det den variabel som används i analyserna (Johansson 2007)

Litteratur

- Dalton, R. J. (2008) *The good citizen. How a younger generation is reshaping american politics.* Washington DC: CQ Press.
- Ekman, T. (2007) *Demokratisk kompetens. Om gymnasiet som demokratiskola.* Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Fridolf, M. (2003) *Ungdomars inflytande i beslutsprocesser: vad anser unga och förtroendevalda i Västra Götaland?* Vänersborg: Västra Götalandsregionen.
- Fürth, T., Holmberg, I., Larsson, O. & Raaterova, M. (2002) *80-talisterna kommer: om kollektiva egoister, självuppoffrande livsnjutare och andra ungdomar.* Uppsala: Konsultförlaget Uppsala Publishing House.
- Gilljam, M. & Hermansson, J. (2003) *Demokratins ideal möter verkligheten, i Gilljam, M. & Hermansson, J. (red), Demokratins mekanismer.* Malmö: Liber.
- Highton, B. & Wolfinger, R. E. (2001) *The first seven years of the political life cycle. American Journal of Political Science.* 45(1): 202-209
- Holmberg, S. & Weibull, L. (2008) *Skilda världar i Holmberg, S. & Weibull, L. (red), Skilda världar: trettioåttio kapitel om politik, medier och samhälle: SOM-undersökningen 2007.* Göteborg: SOM-institutet Göteborgs universitet.
- Inglehart, R. (1977) *The Silent Revolution.* Princeton: Princeton University Press.
- Johansson, S. (2007) *Dom under trettio, vem bryr sig och varför?: ungdomars värderingar och politiska deltagande.* Göteborg: CEFOS och Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet.
- (2008a) *Tror alla på möjligheten att påverka?* , i Nilsson, L. & Antoni, R. (red), *Medborgarna, regionen och flernivådemokratien: Skåne 2006* Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- (2008b) *Uppdrag? Ja, tack! Ungdomars villighet att påta sig politiska uppdrag på lokal nivå,* i Nilsson, L. & Johansson, S. (red), *Flernivådemokratien och regionen. Västsverige 2006.* Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Lidén, H. (2003) *Ungdomsråd – politisk lekestue?*, i Engelstad, F. & Ødegård, G. (red), *Ungdoms, makt og mening.* Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Nilsson, Å. (2002) *Umgänge över generationerna,* i Holmberg, S. & Weibull, L. (red), *Det våras för politiken* Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs Universitet.
- prop. 2004/05:2 *Makt att bestämma – rätt till välfärd.*

- Ungdomsstyrelsen (2007) Unga med attityd: Ungdomsstyrelsens attityd- och värderingsstudie 2007. Stockholm: Ungdomsstyrelsen (Ungdomsstyrelsens skrifter 2007:11).
- (2008) UNG idag 2008. Stockholm: Ungdomsstyrelsen (Ungdomsstyrelsens skrifter 2008:5).

DE POLITISKA SYSTEMEN PÅ REGIONAL OCH LOKAL NIVÅ I VÄSTSVERIGE

LENNART NILSSON

Statsvetaren David Eastons klassiska arbeten om det politiska systemet innebar Satt forskning om politik kom att inriktas på systemet som helhet och inte bara dess olika komponenter som den rättsliga regleringen, statsorganen, maktutövningen eller det politiska beteendet. Enligt Eastons ”*framework for political analysis*”, för att citera titeln på ett av hans mest kända arbeten, var det nödvändigt att beakta relationerna till systemets omgivning, både inflödes- och utflödessidan. Krav och stöd blev viktiga begrepp i analyserna. (Easton 1965) Systemanalytiska studier med inriktning på skilda nivåer initierade bl.a. forskning om kommunen som politiskt system, där demokrati och effektivitet utgjorde centrala värden för bedömning av systemens funktionssätt. (Westerståhl 1970; Johansson, Nilsson och Strömberg 2001)

I programmet för utvärdering av Västra Götalandsregionen har forskningen inriktats på hur regionen fullgör de två huvuduppgifterna *välståndfrågorna*, främst hälso- och sjukvården, och *utvecklingsfrågorna* samt på hur regionen lever upp till de två systemvärdena *demokrati* och *effektivitet*. I analyserna är olika aktörers bedömningar centrala och då främst medborgarnas, i hela regionen och i olika geografiska områden inom regionen. För en analys av regionaliseringsprocessen är utvecklingen över tid avgörande liksom möjligheten till jämförelser med förhållandena i andra delar av landet. Det är också viktigt att kunna relatera utvecklingen på regional nivå till förhållandena på andra nivåer i den svenska flernivådemokratin. (Nilsson 2004)

Även om systemanalysen i sig kommit att spela en mindre framträdande roll inom statsvetenskapen under senare decennier har begreppet stöd eller *förtroende* intagit en central plats i den statsvetenskapliga forskningen. Förtroende kan avse både relationen mellan medborgarna och institutioner och aktörer, *vertikalt förtroende*, och relationer mellan medborgare *horisontellt förtroende*. (Norén Bretzer 2005) De empiriska studierna har inneburit att förtroende för vad och vilka preciserats. Forskningen har omfattat allt från studier av förtroendet för samhället och principerna för dess styrelse, institutionerna och vad de presterar till förtroendet för olika aktörer. (Norris 1999) Norén Bretzer avgränsar i avhandlingen *Att förklara politiskt förtroende* (2005) sina undersökningar till tre nivåer: samhället, institutionerna och aktörerna.

I detta kapitel skall medborgarnas relationer till Västra Götalandsregionen och kommunerna i Västsverige belysas i tre avseenden. Det gäller för det första förtro-

endet för politiker, tjänstemän och yrkesgrupper som är verksamma i regionen och kommunerna med jämförelser mellan de två nivåerna, med grupper som är verksamma i statlig tjänst samt med journalisterna – granskarna av den offentliga verksamheten. För det andra behandlas medborgarnas bedömning av hur styrelsen, dvs. regionens respektive kommunens ”regering” sköter sin uppgift. För det tredje analyseras medborgarnas bedömning av flernivådemokratins, dvs. hur nöjd man är med demokratins sätt att fungera i EU, Sverige, Västra Götalandsregionen och den kommun där man bor bland alla medborgare och för olika socio-ekonomiska grupper. Avslutningsvis diskuteras utifrån resultaten de politiska systemens legitimitet på regional och lokal nivå. Underlaget för analyserna utgörs av de regionala och nationella SOM-undersökningarna.

Förtroendet för politiker, tjänstemän och yrkesgrupper

I de nationella SOM-undersökningarna har förtroendet för olika samhällsinstitutioner undersökts sedan 1986 (Holmberg och Weibull 2008). I de västsvenska undersökningarna har istället fokus riktats mot förtroendet för grupper som är knutna till institutionerna. Det gäller beslutsfattare som politiker och tjänstemän samt olika personalgrupper på kommunal och regional nivå där medborgarna möter den offentliga sektorn. Dessutom har förtroendet för granskarna – journalister i dagspress, radio och TV uppmärksammats. Tidigare analyser har framhåller tre faktorer som särskilt viktiga för människors förtroende för olika grupper: utvärdering av institutionernas existerande verksamhet (trovärdighet, kvalitet), medborgarnas intresse för institutionernas verksamhet (institutionens upplevda betydelse) samt rådande socio-kulturella värderingar i samhället (opinionsklimatet) (Elliot 1997 och 1998).

Teorier om förtroende har tagit sin utgångspunkt i kulturella och institutionella förklaringar. (Putnam 1993) Norén Bretzer finner dock inte stöd för att politiskt förtroende kan förklaras av kulturella faktorer utan förklaringarna måste sökas främst i institutionella faktorer. (Norén Bretzer 2005; jfr också Grimes 2005)

Vid bedömningen av förtroendet för politiker, tjänstemän, yrkesgrupper och journalister får svarspersonerna ange i vilken utsträckning de har stort eller litet förtroende för olika grupper. Förtroendet redovisas på två olika sätt: andelen som hyser *tilltro* (mycket eller ganska stort förtroende) och andelen som visar *misstro* (mycket eller ganska litet förtroende). Balansmättet är ett sammanfattande mått som väger in både tilltro till och misstro mot de olika grupperna genom att ange andelen stort minus andelen litet förtroende (Elliot 1994).

I riksundersökningarna, där förtroendet för olika samhällsinstitutioner analyserats, har sedan mätningarna påbörjades 1986, sjukvården legat högt. I de västsvenska undersökningarna, där olika grupper undersöks har förtroendet likaså genomgående varit högst för sjukvårdens personal. Sjukvården berör alla och det är få som inte har en uppfattning; cirka 75 procent har stort förtroende och cirka fem procent

har litet förtroende. Medborgarna har också stort förtroende för tandvårdens personal. Därefter kommer personalen inom olika kommunala verksamhetsområden som barnomsorg, bibliotek, skola och äldreomsorg också med höga värden. Också de statligt anställda poliserna har stort förtroende bland allmänheten i Västsverige.

När det gäller kollektivtrafikens personal, som har både regionalt och kommunalt huvudmannaskap, är det också en positiv övervikt men med en nedgång år 2007, och närmare 15 procent har lågt förtroende för denna yrkesgrupp.

För grupper som svarar för kommunal eller regional tjänsteproduktion är förtroendet genomgående stort. För socialarbetarna som är ansvariga för behovsprövade insatser är bedömningen mer splittrad och andelen som inte kommit i kontakt med verksamheten är större, närmare 30 procent har ingen uppfattning. För Försäkringskassans personal, som svarar för tillämpningen av socialförsäkringssystemets regler, är bedömningen likartad. Samma mönster gäller i Riks-SOM undersökningarna för de institutioner som svarar för behovsprövande verksamheter som AMS/Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. (Rönnerstrand och Johansson 2008)

För de yrkesgrupper där det finns möjlighet att göra jämförelser över tid är stabiliteten stor. Endast för två yrkesgrupper, poliser och kollektivtrafikens personal, överstiger förändringarna tio balansmåttsenheter. I tabell 1 redovisas förtroendet för tio olika yrkesgrupper, politiker på fyra nivåer, tjänstemän i kommuner och region samt för journalister.

Bedömningen av tjänstemän och politiker i kommuner och regionen är klart mera negativ än för yrkesgrupper anställda i offentlig tjänst. Tjänstemännen förknippas både i kommunerna och i regionen med politiken. På den kommunala nivån gör medborgarna genomgående samma bedömning av politiker och tjänstemän och bedömningen har stegvis blivit mer positiv med lika många med stort som litet förtroende och en svagt positiv övervikt under senare år. Regionen är fortfarande förhållandevis okänd och det är efter nio år bara ca 40 procent av medborgarna som har en bestämd uppfattning om företrädarna för den regionala nivån, dvs. har stort eller litet förtroende för tjänstemän eller politiker. Ett bottenrekord för förtroendet för de regionala företrädarna redovisas för år 2000 då turbulensen inom regionen var som störst; balansmättet för de regionala politikerna var då -36. År 2007 var balansmättet -12 och ligger på samma nivå som för rikspolitikerna. Generellt gäller för förtroendet för svenska politiker att de mest positiva värdena redovisas för valåren och denna elektorala cykel gör sig gällande på alla svenska nivåer. (Holmberg och Weibull 2008) Förtroendet för EU-parlamentarikerna är dock i Västsverige klart lägre än för svenska politiker.

I riksundersökningen är bedömningen av radio och TV som institutioner klart mera positiv än av dagspressen. I tidigare västsvenska undersökningar gäller det samma för yrkesgrupper verksamma inom de olika typerna av medier med större förtroende för journalister i etermedierna än för journalister i dagspressen. (Elliot 1994) Från och med år 2004 avser frågan journalister i allmänhet utan närmare

precisering och det är genomgående fler som har litet förtroende än stort förtroende för journalister. Valåret 2006 var bedömningen av journalisterna mer negativ än av politiker verksamma på de tre svenska politiska nivåerna men med en något mindre negativ bedömning 2007.

Tabell 1 Förtroendet för olika offentligt anställda yrkesgrupper, tjänstemän, politiker samt för journalister 2007 (procent samt balansmätt)

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen uppfattning	Balansmätt 2007
Sjukvårdens personal	25	51	13	4	2	5	+70
Tandvårdens personal	23	49	15	3	2	8	+68
Personal inom barnomsorgen	23	42	13	2	1	19	+62
Bibliotekspersonal	21	37	20	2	1	20	+56
Lärare i grundskola	14	41	20	5	2	18	+49
Personal inom äldreomsorgen	18	39	19	7	3	14	+48
Poliser	17	42	21	8	5	7	+46
Kollektivtrafikens personal	8	32	31	9	5	15	+27
Socialarbetare	6	23	28	9	5	29	+16
Kommunens politiker	3	23	35	16	8	15	+2
Kommunens tjänstemän	2	20	38	14	7	19	+1
Försäkringskassans personal	4	18	32	13	10	23	-1
Journalister	4	19	35	17	12	13	-6
Västra Götalandsregionens tjänstemän	1	11	37	13	8	31	-9
Rikspolitiker	2	19	33	21	11	14	-12
Västra Götalandsregionens politiker	1	13	37	17	9	23	-12
EU-parlamentariker	2	13	29	20	16	22	-21

Kommentar: Frågan lyder: 'Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?'. Balansmättet visar andelen med stort förtroende minus andelen med litet förtroende. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan.

Vid en jämförelse mellan Skåne och Västra Götaland kan vi konstatera att medborgarna år 2004 i de två länen i huvudsak hade samma förtroende för yrkesgrupper, tjänstemän och politiker. Endast när det gällde personalen i äldreomsorgen hade västsvenskarna klart högre förtroende än skåningarna, och förtroendet för polisen var något högre i Västsverige än i Skåne. Två år senare hade förtroendet för samtliga yrkesgrupper sjunkit i Skåne, och i Västra Götaland var då förtroendet genomgående högre.

I Skåne var dock förtroendet år 2006 något högre för EU-parlamentariker och rikspolitiker och omvänt något lägre för kommunala politiker och tjänstemän. Vid bedömningen av de regionala företrädarna förelåg inga skillnader.

Gemensamt är emellertid att medborgarna i båda regionerna hyser störst förtroende för den mycket stora gruppen anställda som arbetar inom hälso- och sjukvården men har betydligt lägre förtroende för de regionala politikerna som är ansvariga för vården.

Om vi ser till olika socio-ekonomiska gruppers förtroende för politiker och tjänstemän är det förhållandevis små skillnader mellan kvinnor och män; män är dock något lägre förtroende för EU-parlamentariker, regionens politiker och journalister. De äldsta tillhör de minst kritiska oavsett grupp med positiva värden för kommunens politiker och tjänstemän och de yngsta tillhör också de minst kritiska när det gäller politiker på EU-, riks- och regionnivå. De högutbildade är genomgående minst kritiska mot tjänstemän och politiker oavsett nivå. I övrigt är skillnaderna mellan personer med olika utbildningsbakgrund begränsade.

När det gäller förtroende för politiker och partisympati så har folkpartister och moderater störst förtroende för EU-parlamentarikerna medan v-sympatisörer har lägst förtroende bland riksdagspartiernas sympatisörer. Vid bedömningen av rikspolitikerna har allianspartiernas sympatisörer högst förtroende och även här är v-sympatisörerna klart mest kritiska bland oppositionspartiernas anhängare. På regional nivå är balansmättet för politikerna negativt för samtliga partiers sympatisörer utom bland fp-sympatisörerna men skillnaderna i bedömning är genomgående små och även här är v mest kritiska. Av riksdagspartiernas sympatisörer uppvisar samtliga utom v- och mp- anhängarna positiva värden när det gäller förtroendet för kommunpolitikerna och tydligast är det för c, kd och fp. Utmärkande för de som sympatiserar med sd i Västsverige är att de har lågt förtroende för politiker och tjänstemän oavsett nivå. (jfr Sannerstedt 2008) Förtroendet för tjänstemännen i regionen och kommunerna följer i huvudsak samma mönster som för politikerna på respektive nivå.

Förtroendet för journalister är liksom förtroendet för tjänstemän och politiker negativt, och sambandet med olika socioekonomiska grupper redovisas därför tillsammans med denna grupp. För granskarna – journalisterna – är det alltså fler som har litet än stort förtroende. Detta mönster gäller år 2007 för samtliga socio-ekonomiska grupper utom för lågutbildade bland vilka det är lika många som har stort som litet förtroende; detsamma gäller folkpartiets sympatisörer. C-, kd- och m-

sympatisörerna är mest kritiska medan balansmålet ligger kring noll för v-, mp- och s-sympatisörer. De som sympatiserar med sverigedemokraterna har klart lägst förtroende också för journalister.

Tabell 2 *Förtroende för politiker, tjänstemän och journalister – totalt samt med avseende på kön, ålder, utbildning och partipreferens (balansmätt)*

	EU-parlamentariker	Rikspolitiker	Västra Götalands- regionens politiker	Västra Götalands- regionens tjänstemän	Kommunens politiker	Kommunens tjänstemän	Journalister
KÖN							
<i>Kvinna</i>	-18	-13	-8	-7	4	3	-1
<i>Man</i>	-25	-11	-16	-11	1	-2	-13
ÅLDER							
<i>65-85 år</i>	-13	-8	-6	-8	16	8	-5
<i>50-64 år</i>	-29	-17	-19	-13	3	5	-7
<i>30-49 år</i>	-28	-11	-15	-10	-3	-5	-6
<i>15-29 år</i>	-10	-9	-4	-5	-5	-4	-7
UTBILDNING							
<i>Hög</i>	-15	4	-10	1	9	11	-10
<i>Medelhög</i>	-20	-8	-11	-8	4	0	-7
<i>Medellåg</i>	-25	-19	-12	-12	-4	-4	-9
<i>Låg</i>	-23	-21	-15	-14	3	-2	0
PARTISYMPATI							
<i>v</i>	-47	-37	-33	-22	-16	-7	-1
<i>s</i>	-26	-24	-11	-8	2	1	-1
<i>mp</i>	-22	-15	-7	-3	-1	8	-5
<i>c</i>	-19	-3	-3	-4	24	10	-14
<i>fp</i>	-8	10	0	4	13	16	1
<i>kd</i>	-24	-4	-10	-9	15	3	-16
<i>m</i>	-8	9	-10	-8	7	-1	-1
<i>sd</i>	-64	-50	-47	-35	-43	-29	-35
TOTALT	-21	-12	-12	-9	+2	+1	-6

Kommentar: Frågan lyder: 'Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?'. Balansmålet visar andelen med stort förtroende minus andelen med litet förtroende. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan. Partisympati avser bästa parti generellt.¹

Tabell 3 Förtroende för olika yrkesgrupper – totalt samt för grupper med avseende på kön, ålder, utbildning och partipreferens (balansmått)

	Sjukvårdens personal	Tandvårdens personal	Personal inom barnomsorgen	Bibliotekspersonal	Lärare i grundskola	Personal inom äldreomsorgen	Poliser	Kollektivtrafikens personal	Socialarbetare	Försäkringskassans personal
KÖN										
<i>Kvinna</i>	68	70	65	62	53	50	52	32	20	2
<i>Man</i>	71	66	58	49	44	46	40	22	10	-4
ÅLDER										
<i>65-85 år</i>	77	71	48	51	38	48	44	39	14	12
<i>50-64 år</i>	75	73	65	57	49	55	44	33	16	2
<i>30-49 år</i>	70	70	72	60	59	48	56	24	18	-7
<i>15-29 år</i>	53	53	57	51	43	38	35	11	8	7
UTBILDNING										
<i>Hög</i>	77	75	74	70	65	49	58	33	25	-3
<i>Medelhög</i>	70	68	63	62	52	41	49	28	13	-4
<i>Medellåg</i>	64	64	59	50	43	43	39	21	9	-4
<i>Låg</i>	70	67	54	44	39	55	42	28	15	7
PARTISYMPATI										
<i>v</i>	73	68	74	71	52	56	29	29	17	-10
<i>s</i>	73	69	63	57	51	54	50	31	19	5
<i>mp</i>	68	64	68	67	55	44	39	32	25	-8
<i>c</i>	75	78	66	49	55	57	44	36	17	5
<i>fp</i>	81	76	69	58	59	46	60	27	15	9
<i>kd</i>	85	81	66	67	62	57	61	38	27	1
<i>m</i>	66	68	58	48	43	39	52	18	7	-6
<i>sd</i>	62	49	39	41	27	38	6	-6	-8	-26
TOTALT	70	68	62	56	49	48	46	27	15	-1

Kommentar: Se kommentarer till tabell 2.

Kvinnor har genomgående något högre förtroende än män för personalen inom kommuner och regionen utom när det gäller sjukvården och tandvården där alla oavsett kön är mycket positiva. Det finns flera exempel på att berörda åldersgrupper hyser större förtroende för personalen än övriga, t.ex. yngre och medelålders när det gäller barnomsorg och skola och äldre när det gäller sjukvårdens anställda. När det gäller personalen inom äldreomsorgen är förtroendet störst bland äldre och medelålders som möter personalen som brukare och anhöriga. De yngre tillhör de som genomgående har lågt förtroende, vilket bland annat är ett uttryck för att de

inte kommer i kontakt med verksamheterna i samma utsträckning som äldre gör, vilket påverkar balansmättet. För andra grupper som bibliotekspersonal är förtroendet detsamma i alla åldersgrupper. Bland högutbildade är förtroendet genomgående något högre än bland dem med medellång eller kortare utbildning utom när det gäller äldreomsorgen och försäkringskassan, där de lågutbildade har högst förtroende. För vissa yrkesgrupper är skillnaderna mycket stora som för verksamma inom barnomsorg, grundskola och bibliotek.

Den politiska dimensionen är av mindre betydelse för förtroendet för olika personalgrupper. Moderata samlingspartiet sympatisörer hyser emellertid lägst förtroende av dem som sympatiserar med något av riksdagspartierna för dem som är anställda inom flera av den offentliga sektorns verksamhetsområden. Det gäller särskilt bibliotek, äldreomsorg, socialtjänst och försäkringskassan. Förtroendet för polisen är klart lägre bland mp- och v-sympatisörer men oavsett partisympati är förtroendet stort för sjukvårdens och tandvårdens personal. Även när det gäller förtroendet för yrkesgrupperna är det genomgående lägst bland dem som sympatiserar med sd. Samma mönster gäller också i Skåne (Sannerstedt 2008)

I tabell 4 redovisas sambandet mellan medborgarnas bedömning av förtroendet för olika grupper. Av sambandsmatrisen framgår att det finns ett starkt samband mellan förtroendet, eller misstron mot, politiker på olika nivåer. Förtroendet för EU-parlamentarikerna är mycket starkt kopplat till förtroendet för de folkvalda på nationell och regional nivå men något svagare till förtroende för kommunens politiker. Däremot är bedömningen av rikspolitikerna relaterad till samtliga svenska politikernivåer och sambandet mellan bedömningen av de regionala och kommunala politikerna är starkt. Sambandet mellan bedömningarna av tjänstemännen på de två nivåerna är likaså starkt. Förtroendet för tjänstemännen är också relaterat till bedömningen av politikerna, speciellt är sambandet mellan förtroendet för politiker och tjänstemän på respektive nivå starkt. De regionala aktörerna har starka kopplingar till politiker och tjänstemän på de tre andra politiska nivåerna.

Förtroendet för olika personalgrupper inom vård, skola och omsorg är också relaterade till varandra; sambandet mellan förtroendet för sjukvårdens och tandvårdens personal är mycket starkt och det finns också starka samband mellan förtroendet för personalen inom hälso- och sjukvården och personalen inom den kommunala omsorgen. Detsamma gäller för de inbördes sambanden mellan förtroendet för personalgrupper inom kommunernas olika verksamhetsområden. Den som har stort förtroende för en av personalgrupperna har det också för de andra. Huvudmönstret är detsamma som redovisats för tidigare år (Nilsson 2006).

Förtroendet för kollektivtrafikens personal liksom för polisen är inte i samma utsträckning knutet till förtroendet för andra personalgrupper.

Tidigare undersökningar visar att förtroendet för företrädarna för olika medier – dagspress, radio och TV – är inbördes stark relaterat men med svag koppling till förtroendet för andra yrkesgrupper. I 2004 års regionala undersökningar då förtroendet för journalister i allmänhet ingick var sambandet med förtroendet för andra grupper fortsatt svagt utom när det gäller förtroendet för forskare.

Tabell 4 Sambandet mellan förtroendet för politiker, tjänstemän och olika offentligt anställda yrkesgrupper samt journalister, Västra Götaland 2007 (tau-b)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1 EU parlamentariker	-	56	52	34	43	30	07	07	04	03	11	04	18	21	07	16	20
2 Rikspolitiker		-	60	44	48	35	12	10	07	06	12	05	20	22	10	21	16
3 Västra Götalandsregionens politiker			-	61	64	41	12	10	12	11	18	09	24	27	15	21	22
4 Kommunens politiker				-	52	54	18	16	14	15	17	10	24	24	18	21	17
5 Västra Götalandsregionens tjän					-	59	15	15	12	13	18	12	27	29	15	20	23
6 Kommunens tjän						-	24	22	17	18	20	17	29	32	20	22	21
7 Sjukvårdens personal							-	70	49	55	35	34	30	23	28	32	13
8 Tandvårdens personal								-	44	55	35	36	31	23	30	29	13
9 Äldreomsorgens personal								-	66	42	35	36	25	33	30	15	
10 Barnomsorgens personal									-	51	43	35	20	30	30	14	
11 Lärare i grundskolan										-	44	43	28	38	32	20	
12 Bibliotekspersonal											-	30	21	33	22	15	
13 Socialarbetare												-	52	50	35	25	
14 Försäkringskassans personal													-	37	31	26	
15 Kollektivtrafikens personal														-	27	19	
16 Poliser															-	28	
17 Journalister																-	

Kommentar: Tau-b är ett sambandsmått på ordinalskalennivå, som kan anta värden från -1,00 till +1,00. I matrisen har värden som är högre än 0,40 markerats med fet stil.

Bedömning av styrelsen i regionen och kommunerna

På den gemensamma valdagen vart fjärde år röstar drygt 25 procent av väljarna på olika partier i riksdagsvalet och kommunfullmäktigevalet och cirka 20 procent röstdelar i de två andra kombinationerna av val, dvs. riksdagsvalet – region-/landstingsfullmäktigevalet respektive kommunfullmäktigevalet – region-/landstingsfullmäktigevalet. En nästan lika stor andel av väljarna som faktiskt röstat olika uppger att de övervägt att göra det. (Johansson 2008)

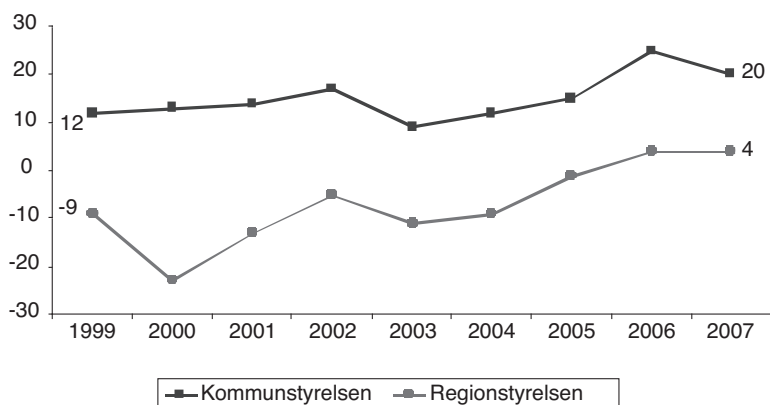
Det finns därför anledning att också granska förtroendet för den institution som regionstyrelsen och kommunstyrelsen utgör i egenskap av regionens respektive kommunens ”regering”. Jämfört med landets regering finns den viktiga skillnaden att i region- och kommunstyrelsen sitter företrädare för samtliga större partier, dvs. både majoriteten och minoriteten är representerad. Vid medborgarnas bedömning finns det dock anledning att tro att det i första hand är majoriteten och dess politik som allmänheten tar ställning till, om majoritetsförhållandena överhuvudtaget är kända.

Medborgarna är klart mera positiva till hur ”regeringarna” sköter sina uppgifter än förtroendet för politikerna på den lokala och den regionala nivån. Likaså är man mera positiv till hur styrelsen i den egna kommunen sköter sig än till kommunstyrelserna i allmänhet. När svenska folket i Riks-SOM-undersökningen ombetts bedöma förtroendet för *kommunstyrelserna*, dvs. alla landets kommunstyrelser skall inte bara situationen i den egna kommunen utan också den i andra kommuner vägas in. I den nationella undersökningen har balansmättet för kommunstyrelserna i allmänhet varit negativt sedan frågan ställdes första gången 1996 med undantag för valåret 2006. (Holmberg och Weibull 2008) För de flesta är förhållandena i hemkommunen mer kända och påtagliga medan man i övrigt är hänvisad till mediernas bilder. Samma förhållande gäller vid bedömningen av kommunens och regionens service, där brukarna genomgående är väsentligt mera positiva än de som inte kommit i kontakt med servicen. (Nilsson 2008b)

Förtroendet för regionstyrelsen i Västra Götaland är år 2007 klart lägre än förtroendet för kommunstyrelsen i den kommun där man bor i Västsverige, +4 respektive +20. Det skall emellertid framhållas att närmare 35 procent inte hade någon uppfattning om hur regionstyrelsen skött sitt arbete medan motsvarande andel för kommunstyrelsen var 24 procent. Vid jämförelser över tid framgår att bedömningen av den egna kommunens styrelse bland kommunerna i Västsverige var i stort sett oförändrad fram till 2004 men med en mer positiv bedömning under senare år. När det gäller bedömningen av regionstyrelsen har det skett stora förändringar över tid. År 2000, då det var ekonomisk och politisk kris i regionen var medborgarna mycket kritiska, balansmätt -23. Med en stabilisering inom regionen blev medborgarna stegvis mer positiva till hur regionstyrelsen skötte sin uppgift och sedan 2006 redovisas positiva värden. Den elektoral cykeln med en mer positiv

bedömning av politikerna under valår gör sig gällande även vid bedömningen av de kommunala och regionala "regeringarnas" sätt att sköta sitt arbete 2002 och 2006.

Figur 1 Hur kommun- respektive kommunstyrelsen sköter sin uppgift 1999-2007 (balansmått)

Den genomsnittliga bedömningen av hur kommunstyrelsen sköter sin uppgift är för boende i alla kommuner i Västra Götaland något mer positiv än för hela Sverige. Skillnaden är emellertid stor mellan olika kommuner och konkreta förhållanden i de enskilda kommunerna slår igenom vid medborgarnas bedömning av förtroendet. Det innebär att det också varierar över tid beroende på förhållandena vid olika tidpunkter i en och samma kommun. Nedgången och uppgången av förtroendet för kommunstyrelsen i Stenungsund är ett tydligt exempel på detta (Norén Bretzer 2000 och Granqvist 2004). Bedömningen av både kommunstyrelsen och regionstyrelsen är något mer positiv i Västsverige än i Skåne. (Nilsson 2008a)

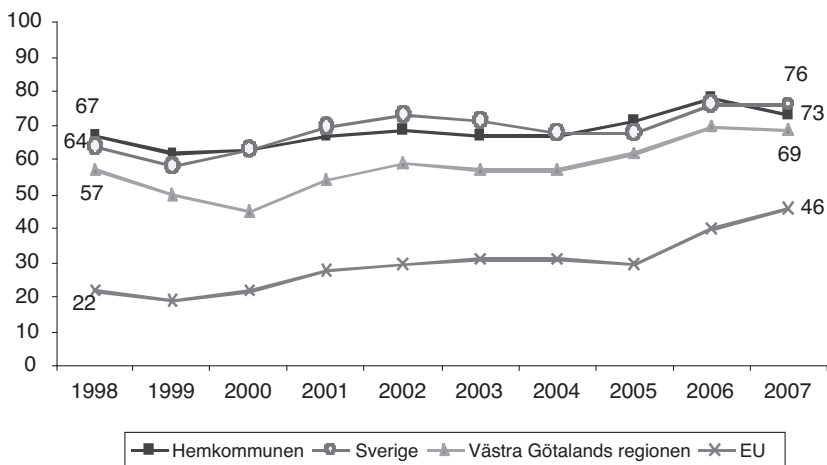
Medborgarna och flernivådemokratien

Ett sätt att belysa flernivådemokratins funktionssätt är att undersöka hur nöjda medborgarna är med demokratien på de nivåer, som har folkvalda församlingar. I Eurobarometerns undersökningar i EU:s medlemsländer har medborgarna tillfrågats om hur nöjda man är med det sätt på vilket demokratien fungerar i det egna landet och i Europeiska unionen. Nästan alla har en uppfattning om demokratien i det egna landet medan mellan 15 och 20 procent inte anser sig kunna bedöma demokratien inom EU. Det är också stora skillnader i bedömningarna mellan de nya medlemsländerna och de tidigare 15 medlemmarna. I de nya medlemsstaterna är man mer

nöjda med demokratin i EU än i det egna landet medan det omvända råder i de tidigare medlemsstaterna. Även i övrigt råder stora skillnader mellan länderna. Danskarna är mycket nöjda både med demokratin i det egna landet och inom EU. (Eurobarometer 63 och 68) Svenskarna däremot är nöjda med demokratin i det egna landet men tillhör de mest kritiska när det gäller demokratin inom EU. (Gilljam och Holmberg 1998; Holmberg och Oscarsson 2004 samt Oscarsson och Holmberg 2006).

I SOM-undersökningarna har samma fråga om demokratin funktionssätt som i Eurobarometern använts för de fyra folkvalda nivåerna i Sverige både i de nationella och i de regionala undersökningarna. I figur 2 redovisas resultatet från de västsvenska undersökningarna 1998-2007.

Figur 2 Nöjd med demokratin i EU, Sverige, Västra Götalandsregionen samt hemkommunen Västra Götaland 1998-2007 (andel mycket eller ganska nöjd)

Kommentar: Frågan lyder: På det hela taget, hur nöjd är Du med det sätt på vilket demokratin fungerar i: EU/Sverige/Västra Götalandsregionen/Den kommun där Du bor? Svarsalternativen var: Mycket nöjd, Ganska nöjd, Inte särskilt nöjd och Inte alls nöjd?

I Västsverige liksom i Sverige som helhet är medborgarna genomgående mest nöjda med demokratin på lokal och nationell nivå. Tre fjärdedelar är nöjda med demokratin på kommunal och nationell nivå år 2007. Bedömningen av demokratin i Västra Götalandsregionen har dock varierat starkt över tid från 50 procent nöjda efter första året och ett bottenrekord krisåret 2000 med mindre än hälften nöjda till över två tredjedelar valåret 2006 och år 2007. Skillnaderna i bedömningarna av de tre svenska nivåerna har stegvis minskat.

När det gäller synen på demokratin på olika nivåer framgår att västsvenskarna liksom svenska folket flera år efter EU inträdet var övervägande negativa till demokratin inom EU. År 1999 var bara en av fem västsvenskar nöjda med demokratin i EU men därefter har andelen nöjda ökat markant, främst under de senaste åren till 46 procent 2007. Detsamma gäller i hela landet och medborgarna har blivit mycket nöjdare med EU demokratin utan att nöjdheten med de svenska demokratiska institutionerna minskat. (Holmberg 2008)

I Skåne är medborgarna mer positiva till EU och mer nöjda med demokratin på denna nivå. Däremot är medborgarna i Skåne något mindre nöjda med demokratin i Sverige, hemkommunen och i regionen men skillnaderna är begränsade. (Nilsson 2008a) Även vid en jämförelse med hela svenska folket år 2007 är västsvenskarna fortfarande mer EU skeptiska medan man är något mer positiva vid bedömningen av demokratin i regionen och hemkommunen.² När det gäller demokratin i Sverige föreligger inga skillnader.

Inom Västra Götaland tillhör de boende i Göteborgsregionen de mest nöjda med demokratin på alla nivåer. När det gäller EU är sjuhäradsborna minst nöjda medan de boende i Fyrstad, norra Bohuslän och Dalsland är mest kritiska när det gäller den svenska demokratin. Skillnaderna är emellertid begränsade och uppgår till 8 procentenheter för respektive nivå.

Tabell 5 Nöjd med demokratin – totalt och med avseende på geografiskt område 2007 (andel mycket och ganska nöjd)

	EU	Sverige	Västra Göta-landsregionen	Kommunen
SVERIGE	49	77	64	70
VÄSTRA GÖTALANDS-REGIONEN	46	76	69	73
FyrBoDal	46	71	63	66
Sjuhärad	40	75	71	75
Skaraborg	43	75	66	74
Göteborgsregionen	48	79	71	74
GÖTEBORG (resursstyrka)	48	80	72	74
Stark	52	87	76	78
Medelstark	51	85	72	75
Medelsvag	47	73	73	76
Svag	40	73	65	64

Kommentar: För uppgifter om indelningen i delregioner och områden med olika resursstyrka i Göteborg, se metodkapitlet i denna volym.

Vid bedömningen av hur demokratin fungerar på olika nivåer i en svenska flernivådemokratin har skillnaderna mellan olika socio-ekonomiska grupper varit små. (Johansson 2006) Inga nämnvärda könsskillnader föreligger. År 2007 är emellertid de yngsta mer nöjda med demokratin på samtliga nivåer och särskilt gäller det demokratin i EU och i Västra Götalandsregionen. Högutbildade är likaså mer nöjda än andra oavsett nivå och det gäller framför allt den nationella och den kommunala demokratin. Omvänt är lågutbildade mer kritiska till demokratin oavsett nivå.

Tabell 6 Nöjd med demokratin – totalt samt med avseende på kön, ålder, utbildning och partipreferens, Västra Götaland 2007 (andel mycket och ganska nöjd)

	EU	Sverige	Västra Götalandsregionen	Kommunen
KÖN				
<i>Kvinna</i>	45	75	70	73
<i>Man</i>	46	78	67	72
ÅLDER				
<i>65-85 år</i>	43	75	67	73
<i>50-64 år</i>	39	73	64	70
<i>30-49 år</i>	44	77	69	73
<i>15-29 år</i>	61	81	79	76
UTBILDNING				
<i>Hög</i>	49	86	74	81
<i>Medelhög</i>	45	78	67	73
<i>Medellåg</i>	47	73	68	71
<i>Låg</i>	41	69	65	68
PARTISYMPATI				
<i>v</i>	21	62	57	60
<i>s</i>	43	74	72	73
<i>mp</i>	38	76	72	71
<i>c</i>	47	82	74	83
<i>fp</i>	56	84	72	79
<i>kd</i>	37	80	66	74
<i>m</i>	60	86	71	78
<i>sd</i>	22	46	36	47
TOTALT				
VÄSTRA GÖTALAND	46	76	69	72

Kommentar: Frågan lyder: 'Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?'. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan.

Av riksdagspartierna sympatisörer är v- och mp-sympatisörer minst nöjda med demokratin i EU medan fp- och m-sympatisörer är mest nöjda med 56 respektive 60 procent nöjda. Om vi ser till partidimensionen och den svenska flernivådemokratin var allianspartiernas sympatisörer mycket nöjda med demokratin i Sverige ett år efter valsegern 2006. Vid bedömningen av demokratin i Västra Götalandsregionen är skillnaderna små mellan de etablerade partiernas bedömningar men med något lägre värden för v-sympatisörer. Synen på den kommunala demokratin är likartad men här c-sympatisörerna mest nöjda. De som sympatiserar med sverigedemokraterna är genomgående minst nöjda med den svenska politiska demokratin på alla nivåer; och en majoritet är missnöjd. Inom övriga partier är en klar majoritet nöjd med demokratin på nationell, regional och kommunal nivå.

Att rösta på ett annat parti än de sju riksdagspartierna i region-/landstingsvalet eller kommunalvalet har blivit vanligare. Det kan innebära att väljarna inte uppfattar att de etablerade partiernas program för den regionala eller den lokala politiken är tillfredsställande. Det kan också vara ett uttryck missnöje med politiken i allmänhet. Som ett resultat av kommunalvalen 2006 har annat parti än de sju som finns representerade i riksdagen mandat i 219 av landets kommuner med totalt 5.5 av rösterna. I Västra Götaland har övriga partier mandat i 40 av 49 kommuner och i åtta av kommunerna fick annat parti över tio procent av rösterna. Sverigedemokraterna, sd tog mandat i 25 kommuner i länet. I Skåne fick övriga partier mandat i samtliga 33 kommuner, varav sd i 30 och i fullmäktige i Region Skåne har sd 10 mandat. (www.scb.se)

På regional nivå har missnöje med sjukvården och inte minst strukturförändringar inom sjukvården utgjort grogrund för bildandet av regionala partier. I Regionfullmäktige i Västra Götaland har Sjukvårdspartiet som enda övriga parti sedan valet 1998 haft sex av 149 mandat och sjukvårdspartier finns representerade i åtta andra landsting. I hela Sverige fick övriga partier 7 procent av rösterna i landstingsvalet. Dessutom har lokala sjukvårdspartier ställt upp i kommunvalen i sju län bl.a. i Skåne och Västra Götaland. Vidare är Sveriges pensionärs intresseparti, SPI, som prioriterar äldreomsorg och hälso- och sjukvård, representerat i flera landsting och kommuner. Lokala och regionala partier har blivit en politisk faktor att räkna med. (Sannerstedt 2008)

De regionala och lokala politiska systemens legitimitet

Västsvenskarna är i stor utsträckning nöjda med hur demokratin fungerar på nationell och kommunal nivå under den senaste tioårsperioden. Den ekonomiska och politiska krisen i Västra Götalandsregionen satte påtagliga spår vid bedömningen av demokratin vid millennieskiftet men med stabiliseringen i regionen har medborgarna stegvis blivit mer nöjda även med demokratin i regionen. I Västsverige finns ett centrum periferförhållande, som innebär att de boende i Göteborgsregionen i flera avseende är nöjdare bl.a. med hur demokratin i regionen fungerar. Inom Gö-

teborg är de boende i resursstarka områden genomgående mer nöjda vilket återspeglar socioekonomiska förhållanden. Inom alla socioekonomiska grupper med avseende på kön, utbildning, ålder är emellertid en klar majoritet tillfredas med den svenska demokratin. Detsamma gäller de som sympatiserar med de sju riksdagspartierna. Endast bland dem som har något annat parti som bästa parti, vilket under senare år i stor utsträckning innebär att man sympatiserar med sverigedemokraterna, finns en majoritet som inte är nöjda.

Det är i Sverige på lokal och regional nivå som medborgarna möter den svenska välfärdsstaten. På den gemensamma valdagen är valdeltagandet högt och man röstar i stor utsträckning olika i de tre valen; man tar självständigt ställning och ett uttryck för det är att det blivit vanligare att man röstar på lokala och regionala partier. Däremot är valdeltagandet mycket lågt i Europaparlamentsvalet. I valet 2004 röstade under 40 procent, vilket är exceptionellt för svenska förhållanden. Den Europeiska arenan är inte tydlig även om svenska folket anser att det finns frågor där förhållandena förbättrats efter Sveriges inträde i EU som högre utbildning och forskning, miljö, sysselsättning, säkerhet. Även om bedömningen av hur demokratin i EU fungerar har blivit markant mer positiv så är år 2007 en majoritet inte nöjda och det gäller med få undantag inom alla socioekonomiska grupper.

De svenska demokratiska institutionerna har en hög legitimitet men om vi ser på bedömningen av hur regeringarna på regional och lokal nivå i Västsverige sköter sina uppgifter så gör medborgarna en mer kritisk bedömning även om år 2007 är en positiv övervikt både för kommunerna och regionen. För kommunstyrelsen i kommunen där den svarande bor har det sedan slutet av 1990-talet varit en klar positiv övervikt medan medborgarna var mycket kritiska till regionstyrelsen under de första krisåren. Därefter har det skett en uppgång med en svag positiv övervikt under senare år. När det gäller förtroendet för de politiska aktörerna, politiker och tjänstemän, är bedömningen mera kritisk. Endast för kommunpolitikerna redovisas svagt positiva värden. Även här gäller att värdena ökar under valåren. Däremot är förtroendet stort för flertalet personalgrupper som är verksamma inom regionen och kommunen med service till medborgarna. För hälso- och sjukvårdens personal är förtroendet mycket högt. För grupper knutna till behovsprövad verksamhet är emellertid inställningen mera kritisk.

Medborgare som är nöjda med servicen är också mer nöjda med det sätt på vilket demokratin fungerar i den egna kommunen än de som är kritiska mot servicen. Inställningen till resultatet av politiken är med andra ord av betydelse inte bara för synen på hur de styrande sköter sig utan också för synen på hur den kommunala demokratin fungerar. Detsamma gäller för regionen. De lokala och regionala nivåerna har ansvaret för huvuddelen av välfärdsstatens service och hur de fullgör denna uppgift påverkar synen på demokratin på respektive nivå. (Nilsson 2008b)

Det kommer följaktligen att vara av stor betydelse för medborgarnas långsiktiga politiska förtroende på regional och lokal nivå hur medborgarna uppfattar att regionen klarar välfärdsuppgifterna. Det förutsätter en ekonomi i balans vilket i sin

tur är kopplat till hur framgångsrik regionen är när det gäller den andra huvuduppgiften nämligen utvecklingsfrågorna.

Noter

- ¹ På grund av för små grupper medger inte data redovisning för andra partier än riksdagspartierna och sverigedemokraterna. Antalet svarande uppgår i redovisningarna för sverigedemokrater till som lägst 50.
- ² Jämförelsen avser Västra Götalandsregionen i förhållande till landstingen och Region Skåne. Den något mer positiva bedömningen av regionen gäller också om vi analyserar de svarande från Västra Götaland i Riks-SOM-undersökningen jämfört med alla svenskar 2002-2007, då frågan funnits med, men skillnaden är liten.

Referenser

- Björk, M och Peterson, A red. (2002), *Vid politikens yttersta gräns*. Brutus Östlings Bokförlag. Symposion.
- Bäck-Wiklund, M, Johansson, T och Sernhede, O red. (2002), *Branden, rättegångarna och staden Göteborg*. Göteborgs universitet, CEFOS och FSSK.
- Easton, D (1965) *A Framework for Political Analysis*. Price-Hall
- Elliot, M (1994) "Västsvensk tillit och misstro. Förtroende för yrkesgrupper och medier." I Nilsson, L (red) *Västsverige i fokus*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Elliot, M (1997) *Förtroendet för medierna*. Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Elliot, M (1998) Förtroendet och vårt dagliga möte med samhället. I Nilsson, L (red) *Mångfald. Bilder av en storstadsregion*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Easton, D (1965) *A Framework for Political Analysis*. Price-Hall.
- Gilljam, M och Holmberg, S (1998) *Sveriges första Europaparlamentsval*. Norstedts Juridik AB.
- Goldmann, K (2005) *Statsvetenskapen som yrke*. Studentlitteratur.
- Grimes, M (2005) *Democracy's Infrastructure. The Role of Procedural Fairness in Fostering Consent*. Göteborgs universitet.
- Granqvist, N (2004) *Kommunundersökningen, Stenungsund 2004*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, F (2006) "Uppfattningen om regionen stabiliseras". I Nilsson, L (red) *Nye gränser. Västsverige*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, F (2008) "Röstning och röstdelning 2006" I Nilsson, L och Johansson, S (red) *Regionen och flernivådemokratien*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.

- Johansson, F Nilsson, L och Strömberg, L (2001) *Kommunal demokrati under fyra decennier*. Liber.
- Holmberg, S och Weibull, L (2008) "Svenskt institutionsförtroende på väg upp igen?" I Holmberg, S och Weibull, L (red) *Skilda världar*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmberg, S och Oscarsson, H (2004) *Väljare. Svenskt väljarbeteende under 50 år*. Norstedts juridik.
- Kumlin, S och Oskarson, M (2000) "Opinionsbildning som dragkamp: företaget Sverige möter den svenska välfärdsstaten". I Nilsson, L. red. (2000) *Den nya regionen*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Löfstedt, R E (2005) *Risk Management in Post-Trust Societies*. Palgrave Macmillan.
- Nilsson, L. red. (2000) *Den nya regionen*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, L (2004) "Vadan och varthän?" I Nilsson, L (red) *Svensk samhällsorganisation i förändring. Västsverige vid millennieskiftet*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, L (2008a) "Medborgarna, regionen och flernivådemokratien" I Nilsson, L och Antoni, R (red) *Medborgarna, regionen och flernivådemokratien*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, L (2008b) "Välfärd, service och demokrati" I Nilsson, L och Johansson, S (red) *Regionen och flernivådemokratien*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, L och Persson, J (1997-1999) *Rapporter från kommunundersökningarna 1996-1998*. SOM-institutet Göteborgs universitet.
- Norén Bretzer, Y (2000) "Vinden har vänt – kommunalt förtroende på ny kurs". I Nilsson, L. red. (2000) *Den nya regionen*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Norén Bretzer, Y (2005) *Att förklara politiskt förtroende. Betydelsen av socialt kapital och rättvisa procedurer*. Göteborgs universitet, Statsvetenskapliga institutionen.
- Norris, P (1999) *Critical Citizens*. Oxford University Press.
- Oscarsson, H och Holmberg, S (2006) *Europaval*. Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Putnam, R D (1996), *Den fungerande demokratin. Medborgarandans rötter i Italien*. Stockholm: SNS Förlag.
- Rönnerstrand, B och Johansson, S (2008) *Förtroende för myndigheter. Riks-SOM-undersökningen 1986-2007*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Sannerstedt, A (2008) *De okända väljarna – en analys av de skånska väljare som röstade på icke riksdagspartier 2006*. I Nilsson, L och Antoni, R (red) *Medborgarna, regionen och flernivådemokratien*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- SOU 2005:104 *Sverige och tsunamin – granskning och förslag*.
- Westerståhl, J (1970) *Ett forskningsprogram. Den kommunala självstyrelsen del 1*. Almqvist & Wiksell.
(www.scb.se)

REGIONPOLITIKER I SLAGSKUGGA

SÖREN HOLMBERG

Ju mer vi mäter desto tydligare blir det. Och det som blir allt tydligare är otydligheten hos regionpolitikerna. De som verkar i Sveriges regioner och landsting. SOM-institutet har undersökt hur kända och populära regionpolitiker är i Västra Götaland och i Skåne sedan många år och resultaten är en mycket dyster läsning. I den senaste mätningen i Skåne 2006 är den mest välkände regionpolitikern Uno Aldegren (s, tidigare ordförande i regionstyrelsen) igenkänd av endast 35 procent av de boende i Skåne. I vår senaste mätning i Västra Götaland 2007 är resultatet lika dåligt. Endast 38 procent känner till Johnny Magnusson (m) som toppar kännedomslistan bland VG-politikerna. Valåret 2006 var Magnusson än mer okänd. Då kände endast 33 procent till honom (Holmberg 2008a). I genomsnitt uppvisar de undersökta skånepolitikerna en kännedomssiffra på 19 procent 2006. Motsvarande siffra 2006 för regionpolitikerna i Västra Götaland är ännu sämre, endast 14 procent; år 2007 är den lite bättre, 20 procent.

Det är klart att den här anonymiteten inte är bra – inte för väljarna som får svårt att utkräva ansvar, och inte för politikerna själva som får svårare att driva sina frågor och bilda opinion. Politiker måste synas för att kunna verka, och det alldeles särskilt i dagens informationssamhälle. Syns Du inte finns Du inte.

Huvudorsaken till regionpolitikernas okändhet är att de hamnar i slagskuggan av både rikspolitiken och lokalpolitiken. Och det trots att regioner och landsting har hand om sjukvårdsfrågorna som ofta hamnar mycket högt på väljarnas dagordning över viktiga frågor. Landstings- och regionvalen är alltså de okända valen i Sverige.

Regionpolitikernas okändhet framgår speciellt tydligt om vi jämför med hur kända partiledarna är nationellt. I SOM-undersökningen 2007 är riksdagspartiernas ledare kända bland i genomsnitt 94 procent av allmänheten; motsvarande mätning för de ledande regionpolitikerna i Västra Götaland och Skåne uppvisar genomsnittliga kännedomssiffror på endast 19-20 procent. I jämförelse med lokalpolitiker står sig dock regionpolitiker något bättre. I SOM-studien i Göteborg 2007 uppvisar de ledande göteborgspolitikerna ett genomsnittligt kännedomstal på 35 procent; bättre än regionpolitikerna men inte mycket bättre. Det är endast Göran Johansson (s) i Göteborg som är riktigt välkänd med kännedomssiffran 81 procent; nästan i nivå med partiledarnas.

Regionpolitikernas okändhet blir än tydligare om vi ser på hur lite kända de är bland det egna partiets väljare. Man bör åtminstone vara känd där hemma, på den egna politiska hemmaplanen. Men det kan inte regionpolitikerna hävda att de är. Ledande politiker i Västra Götaland och Skåne är obetydligt mer kända bland det

egna partiets väljare än bland väljare i allmänhet. Kännedomssiffrorna för regionpolitikerna i Västra Götaland bland egna väljare är endast +6 enheter högre än bland samtliga väljare såväl 2006 som 2007 (Holmberg 2008b). Motsvarande siffra är ännu lägre i Skåne, +2/+3 procentenheter. Svenska regionpolitiker är inte bara okända bland allmänheten. De är också okända bland de egna väljarna.

Om det vore så att denna okändhet kompenseras med att regionpolitikerna är extra uppskattade bland de få som känner till dem, vore det en viss tröst. Men så är det inte. Regionpolitiker tenderar tvärtom att vara föga populära även bland de få som känner till dem. I SOM-undersökningarna får svarspersonerna ange hur mycket de gillar ett urval namngivna politiker på en skala mellan -5 (ogillar) till +5 (gillar). I analysen multipliceras sedan alla resultat med tio för att slippa decimaler. Popularitetsskalan varierar därför mellan -50 (maximalt ogillande) och +50 (maximalt gillande).

I genomsnitt hamnar VG-politikerna på värdet +1 2006 och på ± 0 2007. Motsvarande snitt är lika lågt i Skåne 2006 (± 0). Populäraste politiker i Västra Götaland 2007 är Johnny Magnusson (m) och Jonas Andersson (fp) med i båda fallen uppskattningssiffran +2. I Skåne är Pia Kinhult (m) mest uppskattad med värdet +3 år 2006. Som en jämförelse kan nämnas att Göteborgs mest populära politiker – Göran Johansson – har uppskattningssiffran +19 i SOM-studien 2007.

Men regionpolitikernas låga uppskattningssiffror är inte unikt låga. Det är snarare Göran Johanssons resultat som är unikt högt. Om vi jämför regionpolitikernas popularitet med partiledarnas visar det sig att partiledarnas genomsnittssiffror, liksom regionpolitikernas, håller sig kring ± 0 , eller strax därunder. I SOM-mätningen 2007 är medeltalet för riksdagspartiernas ledare -2; valåret 2006 var det -1. Tre partiledare delar på första platsen som mest populär 2007. De är Mona Sahlin, Fredrik Reinfeldt och Jan Björklund – alla med uppskattningspoängen +2 (Holmberg och Weibull 2008). Sverige har inte speciellt populära partiledare.

Den stora skillnaden i popularitet mellan regionpolitiker och nationella partiledare uppträder först när vi undersöker uppskattningen bland det egna partiets väljare. Partiledare är oftast klart mer uppskattade bland de egna än vad som är fallet för regionpolitiker. Partiledare nationellt representerar en klart mer polariserad och känd partiposition. Resultatet blir att de får en större uppskattning bland väljare som sympatiserar med dem och det parti de leder, än bland väljare som håller på andra partier och ledare. Parti och ideologi slår igenom. I SOM-undersökningen 2007 är partiledarnas genomsnittspopularitet hela +26 enheter högre bland det egna partiets sympatisörer än bland väljare i allmänhet. Motsvarande genomsnittresultat för regionpolitikernas uppskattning bland de egna väljarna är endast +6 enheter i Västra Götaland 2007 och +12 enheter 2006. I Skåne är motsvarande extrauppskattning bland de egna också mycket liten, mellan +6 till +8 enheter. Partifaktorn och sakpolitiken spelar en klart mindre roll när regionpolitikerna bedöms. Och för den delen också när lokalpolitiker bedöms. Göteborgspolitikernas extrauppskattning bland de egna väljarna är också den mycket begränsad, +11 enheter 2007 och +12 enheter 2006.

Tabell 1 Kännedom om ledande politiker i Göteborg (procent)

politiker (parti)	andel bland samtliga												andel bland egna partiets sympatisörer															
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Göran Johansson (s)	79	82	81	75	85	75	75	80	74	75	72	80	87	81	83	84	85	83	83	76	76	79	75	79	80	81	86	81
Johnny Magnusson (m)	69	66	61	56	63	56	56	56	-	-	-	-	-	-	78	74	68	66	71	65	67	64	-	-	-	-	-	-
Frank Andersson (s)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54	55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	60	52	-
Margita Björklund (fp)	44	50	44	43	48	44	47	50	-	-	-	-	-	-	52	54	52	54	56	57	69	61	-	-	-	-	-	-
Rune Zachrisson (fp)	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	64	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Hallberg (m)	-	-	-	-	-	-	32	34	38	37	36	41	48	46	30	39	27	27	45	35	42	48	48	56	55	47	58	48
Claes Roxbergh (mp)	42	43	33	28	38	33	36	36	-	-	-	-	-	-	35	47	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kerstin Svensson (s)	32	39	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42
Anna Johansson (s)	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Roger Andreasson (v)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	25	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	31	40
Helene Odenjunga (fp)	-	-	-	22	28	-	-	-	28	24	23	-	-	-	-	-	-	30	27	-	-	-	-	28	29	31	-	-
Vivi-Ann Nilsson (s)	-	26	18	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28	24	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan-Åke Ryberg (v)	22	24	18	16	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	*	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ture Jacobsson (kd)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kia Andreasson (mp)	-	-	-	-	-	-	-	-	14	12	21	26	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	13	21	29	22
Eva Selin (c)	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alvar Persson (c)	-	22	17	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eva Olofsson (v)	-	-	-	-	20	15	17	21	19	16	18	21	22	-	-	-	-	30	19	20	29	30	16	16	16	27	31	-
Solveig Lindström (s)	-	-	-	-	-	21	21	21	-	-	-	-	-	-	-	-	24	25	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erik Lithander (fp)	-	-	-	-	-	-	-	20	16	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29	18	25	-	-	-
Karin Plejfel (mp)	-	-	-	-	-	-	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-
Carina Liljesand (kd)	-	-	-	-	-	-	-	-	12	10	16	18	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	9	29	24	26
Ann-Mari Johansson (c)	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marie Lindén (v)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13
Lars Eklund (kd)	-	-	-	-	-	12	14	14	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	11	20	23	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten visar andelen göteborgska svarspersoner som inte kryssat för "personen okänd för mig" och som kryssat för någon grad av sympati på en ogillar-ogillarskala i Väst-SOM-studierna. Procentbasen är definierad som samtliga personer som besvarat enkäterna i Göteborg. Efter kännedomsfrågan tillfrågades undersökningspersonerna vad de tyckte om politikerna på en gillar-ogillarskala mellan -5 och +5. Ett - anger att politikerna i fråga inte ingick i det årets studie medan en * anger att antalet svarspersoner är mycket begränsat. Partisympatierna har mätts med hjälp av en fråga om bästa parti alternativt en fråga om bästa parti i rikspolitiken.

Tabell 2 Populära och mindre populära göteborgspolitiker (medeltal)

Fråga: "Var skulle du vilja placera några kommunala politiker i Göteborg på nedanstående skala?"

politiker (parti)	medeltal bland samtliga										medeltal bland egna partiets sympatisörer																	
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Göran Johansson (s)	+17	+24	+19	+14	+10	+9	+14	+16	+10	+8	+12	+19	+22	+19	+31	+36	+31	+27	+29	+27	+26	+27	+26	+25	+27	+29	+35	+31
Johnny Magnusson (m)	-1	+4	+5	+7	+7	+5	+7	+5	-	-	-	-	+2	-	+22	+24	+21	+20	+22	+21	+22	+20	-	-	-	-	-	-
Frank Andersson (s)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+3	+2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+12	+13	-
Margita Björklund (fp)	+3	+5	+8	+8	+8	+9	+7	-	-	-	-	-	-	-	+9	+23	+24	+24	+24	+20	+17	+19	-	-	-	-	-	-
Rune Zackrisson (fp)	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Hallberg (m)	-	-	-	-	-	-	+3	+3	+4	+4	+5	+9	+6	+5	-	-	-	-	-	+16	+14	+21	+16	+18	+18	+18	+18	+18
Claes Roxbergh (mp)	-1	-1	+0	-2	-0	-5	-4	-5	-	-	-	-	-	-	+19	+11	+17	+19	+17	+13	+5	+8	-	-	-	-	-	-
Kerstin Svensson (s)	+1	+1	+5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+8	+10	+16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anna Johansson (s)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+5	-	-	+23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+13
Roger Andreasson (v)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+4	+3	+6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+10	+12	+18
Helene Odenjurg (fp)	-	-	-	-1	+0	-	-	-	-	+1	-2	-2	-	-	-	-	-	+4	+10	-	-	-	+6	+5	-	-	-	-
Vivi-Ann Nilsson (s)	-	+2	-1	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+3	+8	+12	-	-	-	-	-	-	+5	-	-	-
Jan-Åke Ryberg (v)	-	+2	+0	+1	+3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	+15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ture Jacobsson (kd)	-2	+0	+0	+1	+3	-	-	-	-	+1	-1	-0	-3	-	*	*	*	+15	-	-	-	-	-	*	+16	+8	+5	+4
Kia Andreasson (mp)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eva Selin (c)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alvar Persson (c)	-	-0	+2	-0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eva Olofsson (v)	-	-	-	-	+2	+1	-2	+1	+3	+2	-1	+1	+4	-	-	-	-	+4	+7	+4	+10	+15	*	+16	+8	+20	-	-
Solveig Lindström (s)	-	-	-	-	-2	-1	+2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+6	+3	+7	-	-	-	-	-	-	-	-
Erik Lithander (fp)	-	-	-	-	-	-	-	-	+4	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+3	+3	+11	-	-	-
Karin Plejtel (mp)	-	-	-	-	-	-	-	-	+3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	*	*	*	*	*
Carina Liljesand (kd)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	-1	+2	+4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ann-Marie Johansson (c)	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marie Lindén (v)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lars Eklund (kd)	-	-	-	-	-	-1	-2	-1	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+2	+6	+1	*	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten visar medeltalsvärden (gårnger 10) på en ogillar-gillarskala med värden mellan -5 och +5. Egna partiets sympatisörer har precis som i tabell 1 definierats med hjälp av svaren på en fråga om bästa parti. En asterix (*) indikerar för få svarspersoner.

Tabell 3 Kännedom om ledande politiker i Västra Götaland (procent)

politiker (parti)	andel bland samtliga										andel bland egna partiets sympatisörer									
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Göran Johansson (s)	67	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70	-	-	-	-	-	-	-	-
Cecilia Widegren (m)	13	36	48	43	41	-	-	-	-	-	-	13	40	46	48	49	-	-	-	-
Johnny Magnusson (m)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	44
Roland Andersson (s)	19	23	32	30	28	30	27	28	26	31	33	20	30	40	34	29	36	31	30	28
Annelie Stark (s)	23	24	28	25	22	23	22	22	17	24	-	26	30	35	26	24	28	25	23	21
Eva Eriksson (fp)	-	20	27	26	25	27	-	-	-	-	-	*	29	39	32	32	39	-	-	-
Rune Lanestrand (svg)	19	21	25	25	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	-	-	-	-	-	-
Bengt Mollstedt (m)	-	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	-	-	-	-	-	-	-
Kent Johansson (c)	-	16	20	18	18	18	16	17	13	19	-	19	34	35	33	36	34	25	23	30
Sjig Grauers (m)	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	-	-	-	-	-	-	-
Monica Selin (kd)	11	-	16	15	13	13	13	13	9	16	-	11	-	15	14	16	15	8	13	12
Hans Aronsson (s)	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-	-
Carina Åström (v)	10	12	15	15	14	14	13	15	10	-	-	12	12	18	18	18	14	19	13	20
Jan Hallberg (m)	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-
Ursula Johansson (kd)	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-
Jonas Andersson (fp)	-	-	-	-	-	-	10	12	7	14	-	-	-	-	-	-	10	9	8	14
Lars Bergsten (m)	-	-	-	-	-	13	10	12	-	-	-	-	-	-	-	17	8	10	-	-
Margaretha Jansson (svg)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*
Sören Kviberg (v)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
Stefan Kristiansson (mp)	-	-	11	13	11	11	9	10	5	12	-	-	7	17	8	8	8	13	6	11
Susanne Aronsson (svg)	-	-	-	-	-	-	10	12	8	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	-
Thomas Mellqvist (c)	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingela Bergendahl (s)	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-
Gunnel Adler (mp)	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	10	-	-	-	-	-	-	-
Einar Hansander (svg)	-	-	-	-	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-
Jan Steen (fp)	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten visar andelen svarspersoner som *inte* kryssar för "personen okänd för mig" och som kryssat för någon grad av sympati på en ogillar-gillarskala. Procentbasen har definierats som samtliga personer som besvarat Väst-SOM-enkäten i Västra Götaland. Partisympatierna har fastställts med hjälp av en fråga om bästa parti. En asterisk (*) betyder för få svarande.

Tabell 4 Populära och mindre populära politiker i Västra Götaland (medeltal)

politiker (parti)	medeltal bland samtliga										medeltal bland egna partiets sympatisörer									
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Göran Johansson (s)	+10	-	+2	-15	-11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cecilia Widegren (m)	+2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+16	-	-	-	-	-
Johnny Magnusson (m)	-	-	-	-	-	-	-	+3	+2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+17	+14
Roland Andersson (s)	-3	-3	+2	-2	0	-4	-6	-4	-1	-1	-1	-1	-1	+7	+10	+5	+5	+4	+12	+6
Annelie Stark (s)	-1	-5	-3	-4	-3	-6	-6	-4	-2	-2	-2	-2	-2	+6	+4	+3	+2	+2	+3	+7
Eva Eriksson (fp)	+6	+6	+5	+4	+5	0	-	-	-	-	-	-	-	+17	+9	+5	+5	-	-	-
Rune Lanestrand (svg)	+2	-2	-3	-4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-
Bengt Mollstedt (m)	-	-	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+8	-	-	-	-	-	-
Kent Johansson (c)	-	+1	-0	-0	+2	-2	-1	-0	+2	0	-	-	-	+21	-0	+9	+7	+7	+11	+21
Stig Grauers (m)	-	-8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-
Monica Selin (kd)	+3	-	-0	-1	+1	-2	+1	-0	+1	+1	-	-	+3	-	0	+4	+6	+5	+9	+12
Hans Aronsson (s)	-	-	+0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+6	-	-	-	-	-
Carina Åström (v)	+3	+0	-0	-0	+2	-1	-1	+1	+2	-	-	-	+6	+3	+6	+3	+11	+8	+8	+13
Jan Hailberg (m)	+2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+13	-	-	-	-	-	-	-
Ursula Johansson (kd)	-	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jonas Andersson (fp)	-	-	-	-	-	-	-1	+1	+3	+2	-	-	-	-	-	-	-	+6	+9	+11
Lars Bergsten (m)	-	-	-	-	-	-1	-2	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	+4	+4	-0	-
Siefan Kristiansson (mp)	-	-	-1	-1	0	-3	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-	-	-1	*	*	-0	*	+4
Margaretha Jansson (svg)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*
Sören Kviberg (v)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*
Susanne Aronsson (svg)	-	-	-	-	-	-	0	-1	+3	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	-
Thomas Mellqvist (c)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+10	-	-	-	-	-	-	-
Ingela Bergendahl (s)	-	+0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gunnel Adler (mp)	+1	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+8	+13	-	-	-	-	-	-
Einar Hansander (svg)	-	-	-	-	0	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-
Jan Steen (fp)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+10	-	-	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten är medelvärdet (gångar 10) på en ogillar-gillar skala med värden mellan -5 och +5. Partisympati har definierats på samma sätt som i tabell 3. En asterisk (*) indikerar för få svarspersoner.

Slutsatsen av våra resultat är att det är för lite politik i svensk regionalpolitik, och kanske också i lokalpolitiken. Eller något mer nyanserat uttryckt – det är för lite av *synlig* politik på regional nivå. Regionpolitikerna skulle bli mer kända och mer uppskattade av de egna väljarna om de regionala frågorna blev mer partipolitiserade och mer ideologiskt laddade. Det innebär en förhöjd konfliktnivå och en tuffare debatt. Men det behövs om politiker och sakfrågor skall bli synliga på väljarnas radarskärmar och ansvarsutkrävande troligen bli möjligt. Med andra ord – mer parlamentarism och klarare alternativ i regionpolitiken skulle ge mer synliga politiker. Det är bra för både väljare och politiker. Släpp in politiken i regionerna och släpp ut regionpolitikerna från slagskuggan.

Referenser

- Holmberg, Sören 2008a. Okända regionpolitiker. I Nilsson, Lennart och Antoni, Rudolf (red.) *Medborgarna, regionen och flernivådemokratin*. Göteborg: SOM-institutet.
- Holmberg, Sören 2008b. Politiker blir mer populära i valtider. I Nilsson, Lennart och Johansson, Susanne (red.) *Regionen och flernivådemokratin*. Göteborg: SOM-institutet.
- Holmberg, Sören 2008. Mona Sahlin – The Comeback Woman. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red.) *Skilda världar*. Göteborg: SOM-institutet.

BILTULLAR/TRÄNGSELSKATT – NÅGOT FÖR GÖTEBORG?

FOLKE JOHANSSON

Biltullar kom på allvar upp på den politiska agendan i Sverige i samband med förberedelserna för ett försök i Stockholm. De blev mycket omdiskuterade både ur rent principiell synpunkt och med avseende på den tekniska utformningen. Försöket pågick från augusti 2005 till och med juli 2006. Från början omfattade det en utökad kollektivtrafik och från januari 2006 också trängselskatten ("biltull"). Beslutet om trängselskatten och därmed den formella grunden för försöket togs av riksdagen i juni 2004. En del i utvärderingen av försöket var en folkomröstning i Stockholm vilken genomfördes i samband med valet 2006. Riksdagen accepterade i juni 2007 ett förslag från regeringen med innebörden att trängselskatten i Stockholm permanentades från augusti 2007.¹ Om man väljer att använda ordet *trängselskatt* eller ordet *biltull* kan eventuellt uppfattas som ett indirekt ställningstagande i frågan. Detta är dock inte avsikten här utan när ordet biltull nedan är det vanligaste så beror det på att det är kort och att det uppfattades som etablerat.

I Göteborg var tidigare motståndet mot biltullar relativt klart uttalat bland majoriteten av politikerna. När nu under 2008 både socialdemokraterna, miljöpartiet och vänsterpartiet lokalt har öppnat för möjligheten så är frågan på bordet också i Göteborg. Inom socialdemokratin finns uppenbarligen olika uppfattningar medan v och mp är mer entydigt positiva. På motsvarande sätt som i Stockholm finns också reservationer i form av krav på folkomröstning innan ett införande och på att de avgifter som betalas skall användas lokalt. (GP 080220) Krav på utredning av frågan har kommit också från kristdemokraterna och centern. (Expressen 080221)

En kommunal folkomröstning är som bekant enbart rådgivande och politikerna kan om de så vill bortse från resultatet. När man ställer folkomröstning som ett villkor för införande så blir det givetvis ganska orimligt att bortse från det besked som väljarna ger i frågan. Dock återstår problemet "vilka väljare". I Stockholm tog regeringen i sitt förslag till riksdagen egentligen bara hänsyn till resultatet från folkomröstningen i Stockholm stad, där en knapp majoritet stödde förslaget om trängselskatt. I de fjorton kommuner runt Stockholm där man samtidigt genomförde folkomröstningar var resultatet genomgående nej. Detta aktualiserar frågan om kommunal indelning i storstadsområden. Skall invånarna i den centrala staden ensamma besluta om t ex skatter/avgifter som till minst lika stor del kommer att betalas av invånare i omkringliggande kommuner (Jfr Johansson 2006)? Frågan om biltullar sätter problemet på sin spets men den är långt ifrån unik. Kostnadsfördelningen mellan kommuner i en storstadsregion aktualiseras förutom för kollektiv-

trafik också t ex när det gäller kulturutbud eller idrottsarenor. Givetvis är utformningen av den lokala och regionala politiska organisationen central i sammanhanget. I Bäck/Johansson 1998 diskuteras den politiska organisationen i några storstadsområden i Norden. Olika typer av organisation har prövats men genomgående är att medborgarna har inget direkt politiskt inflytande utanför den egna kommunen när det gäller denna typ av ”subregionala” frågor.

Medborgarnas attityder till biltullar/trängselskatt bestäms som alltid av många olika förhållanden. En nära till hands liggande förklaring är naturligtvis i vilken utsträckning och på vilket sätt man själv kommer att bli berörd. I rapporten ”Vem vinner och vem förlorar på trängselavgifter?” diskuteras eventuella omfördelnings-effekter av införandet i Stockholm. Det är självklart att medborgare och analytiker inte alltid gör samma bedömningar av individuella respektive kollektiva vinster och förluster i ett kortare eller i ett längre perspektiv, men det finns skäl att resonera också i denna typ av termer. Det är uppenbart att biltullar kan slå hårt mot olika grupper av bilister vid olika former av bilutnyttjande. Det finns resultat som pekar på att personer som sätter ett högt pris på sin egen tid och/eller har stark känsla för effektivitet, ofta samvarierande med högre utbildning, är mer benägna att acceptera biltullar. (Ubbels/Verhoef 2005) En annan aspekt är vad pengarna används till. Biltullar som ersätter skatt på bilar accepteras mer. (Ubbels/Verhoef 2005) Tidiga former av biltullar, motorvägsavgifter och broavgifter, motiverades helt med att de skulle bidra till en förbättring av infrastrukturen/vägnätet. (Jfr diskussion i Johansson 2003) Miljöaspekter har kommit in i bilden i ett senare skede men det finns idag all anledning att undersöka också vilken betydelse medborgarnas miljöintresse har för attityden till biltullar.

Erfarenheter bl.a. från Norge pekar på att attityderna blev mer positiva med längre erfarenhet (Odeck/Bråthen 1997). Yngre accepterar också biltullar mer än vad äldre gör, ev beroende på miljösyn (Ibid.) Ett inlärt beteende, alltså vana, visar sig där också vara viktigare än inkomst. Norska erfarenheter pekar på att man bör satsa på information, särskilt till äldre personer, om man skall få en utökad acceptens (ibid.). Medborgarna ser det också som viktigt vad de avgifter som tas upp används till. Om det är fallet så lönar det sig att informera om att pengarna skall gå till att finansiera infrastruktur (Odeck/Bråthen 2007). Att frågan allmänt är politiskt känslig illustreras av att en nyttillträdande borgmästare i London fann det politiskt fördelaktigt att tillmötesgå protester mot biltullar genom att minska tullzonen (Times 081128).

Mot bakgrund av gängse teoretiska föreställningar om vad som påverkar medborgarnas syn på politiska förslag i form av t ex egenintresse och ideologi och mot bakgrund av tidigare erfarenheter i liknande situationer så kan vi nu urskilja några olika möjliga förklaringsfaktorer till attityden till biltullar i Göteborg.

1. Hur man själv blir berörd. Om man bor i Göteborg eller ej respektive var i Göteborg man bor och om man pendlar.

2. Hur viktigt man tycker att biltullar är ur miljösynpunkt samt miljösynen relaterad till om man anser sig ha råd att betala.
3. Personegenskaper, t ex ålder, som på andra håll visat sig påverka viljan att acceptera biltullar.

Frågan om synen på biltullar är ställd i Väst-SOM-undersökningarna 1993, 2003, 2006 och 2007. Grunddata för 2007 finns redovisade i Hernerud/Johansson 2008. Vi kan därmed börja med att redovisa utvecklingen över tid för den aktuella attityden. De två sista undersökningsåren slås ibland samman för att ge en större bas. Antagandet i detta fall är givetvis att attitydmönstren inte ändrar sig nämnvärt från 2006 till 2007. Frågan är ställd i påståendeform med den inledande formuleringen: *Följande förslag gäller trafiken. Vilken är den åsikt om vart och ett av dem?* Förslaget är sedan formulerat ”Inför en s.k. trängselavgift/biltull i Göteborg”. Svartalternativen är att förslaget är *Mycket bra, Ganska bra, Varken bra eller dåligt, Ganska dåligt* respektive *Mycket dåligt*.

Tabell 1 Syn på biltullar 1993-2003

	1993	2003	2006	2007
Mycket bra förslag	8	11	11	10
Ganska bra förslag	13	12	10	11
Varken bra eller dåligt förslag	12	18	17	19
Ganska dåligt förslag	16	22	17	18
Mycket dåligt förslag	51	37	45	42
Summa procent	100	100	100	100
Antal svarande	1468	1837	1652	1704
Andel positiva (Mycket eller ganska bra)	21	22	21	21
Balanskoefficient positiva-negativa	-45	-37	-40	-40

Medborgarnas syn på biltullar är synnerligen stabil under den femtonårsperiod som vi redovisar här. En femtedel av de svarande är positiva och ytterligare mellan tio och tjugo procentenheter ställer sig ”neutrala”. Den negativa uppfattningen om biltullar dominerar hela tiden. Det förefaller inte på något sätt vara avgörande om man använder sig av den ena eller den andra metoden för att redovisa attityden. Fortsättningsvis så kommer vi enbart att återge andelen som säger att förslaget om biltullar är *Mycket* eller *Ganska bra*, dvs andel positiva.

Tabell 2 Kommuner – andel positiva till biltullar

	Samtliga år	2006	2007	2006 och 2007	Antal svar 2006-2007
1384 Kungsbacka	21	16	20	18	264
1401 Härryda	20	19	29	24	124
1402 Partille	13	12	22	17	133
1407 Öckerö	15	23	11	18	45
1415 Stenungsund	17	8	11	10	82
1419 Tjörn	18	8	21	24	59
1440 Ale	16	9	24	17	84
1441 Lerum	19	16	17	16	147
1462 Lilla Edet	18	18	7	12	51
1480 Göteborg	24	25	23	24	1865
1481 Mölndal	18	16	17	17	229
1482 Kungälv	20	19	13	16	156
1489 Alingsås	19	20	15	17	117
Samtliga utom Gbg	18	16	18	17	1491

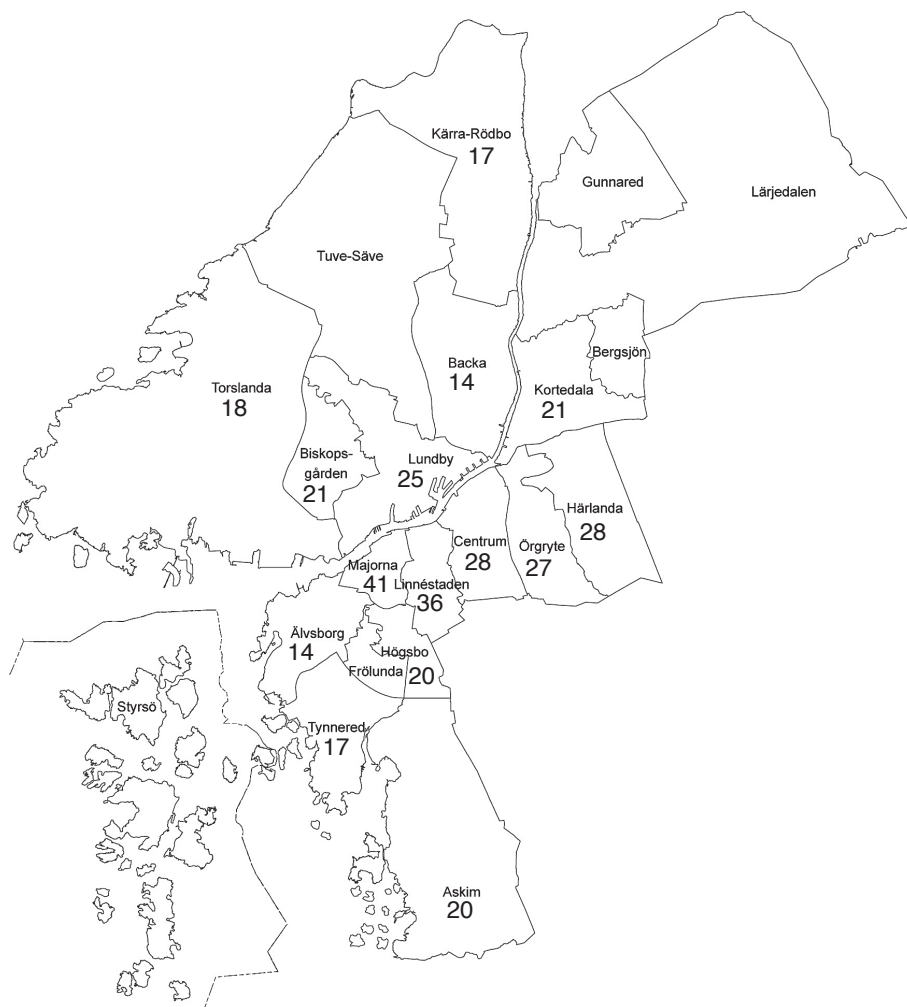
Den övergripande bilden är att det hela tiden finns större acceptens för biltullar i Göteborg än i omkringliggande kommuner. Antalet svarande blir inte så stort i varje kommun under ett enskilt år och svängningarna är ganska stora. Av denna anledning redovisas först hela perioden och endast de mest aktuella mätningarna redovisas separat och dessutom med de två näraliggande åren sammanslagna. Vid något tillfälle kan attityden vara mer positiv i en annan kommun men i de sammanlagda värdena är resultatet ganska entydigt. Dock med ett undantag. I Härryda är man i de senaste undersökningarna faktiskt lika positiv till biltullar som i Göteborg.

Den närmast till hands liggande tolkningen av att omkringliggande kommuner generellt är mer skeptiska till biltullar är givetvis att man där löper risk att drabbas. Det finns i många av kommunerna personer som arbetspendlar till annan kommun och en del av dessa pendlar till Göteborg. Redan när frågan om pendling ställdes 2003 är endast 20 procent av dem som pendlar positiva till biltullar medan andelen positiva bland dem som inte pendlar över kommungräns är 24 procent. I undersökningarna 2006 och 2007 ställdes samma fråga men nu med en uppföljning gällande till vilken kommun man pendlar. Av dem som bor i Göteborg och inte pendlar utanför staden är 27 procent positiva medan motsvarande andel bland pendlare är 21 procent. Av dem som bor i omkringliggande kommuner och pendlar till någon annan kommun är 19 procent positiva medan andelen positiva bland icke pendlare är 17 procent. En skillnad som kanske inte går i förväntad riktning men som också är ganska liten. Ser vi i stället på dem som bor utanför staden och pendlar till Göteborg så är andelen positiva 18 procent mot 25 procent bland dem

som pendlar men inte till Göteborg. Det är tydligt att ifall man är berörd genom pendling så har det betydelse.

Även de som bor i Göteborg kan tänkas vara berörda på olika sätt beroende på var i staden de bor. De kan uppleva att de får större eller mindre fördelar av minskande trafik. De kan uppfatta att de kan bli berörda genom att själva behöva passera gränser. Det är i detta stadium en öppen fråga var eventuella zongränser skall dras. Vi undersöker attityden till biltullar i 21 stadsdelar.

Figur 1 Stadsdelar i Göteborg – andel positiva till biltullar

Kommentar: Svar har markerats enbart för stadsdelar med minst 100 svarspersoner

Även om vi undviker att dra alltför stora växlar på ett material som fortfarande inte är så stort när man delar det i så många enheter så kan vi ändå på kartan notera ett klart mönster. I de mest centralt belägna stadsdelarna är man mer positiv till biltullar. Den högsta andelen positiva finner vi med början i Härlanda i öster och vidare till Majorna i väster och dessutom i Lundby. Beträffande dessa centralt belägna stadsdelar förefaller finnas anledning att anta att det snarast är en förväntan om minskad trafik som bidrar till en positiv inställning.

En annan möjlig förklaring skulle kunna vara att man i resursstarka stadsdelar är mindre känslig för kostnader i form av tullar/avgifter. Flera av de sdn i vilka vi ovan kunde notera en mer positiv inställning tillhör de resursstarka. Vi jämför därför stadsdelar med olika resursstyrka för att se om uppfattningarna om biltullar kan kopplas till denna egenskap. Vi finner i vidstående tabell att resursstyrka inte spelar någon enkel systematisk roll. Det finns visserligen skillnader men det är de två mellangrupperna som skiljer ut sig som mer positiva. Det kan noteras att Centrum ingår i gruppen medelresursstarka och Majorna i gruppen medelresurssvaga. Något som givetvis, mot bakgrund av vad vi sett på kartan ovan, förklarar en del av skillnaderna i tabell 3.

Tabell 3 Stadsdelar-andel positiva till biltullar

Resursstyrka:

Resursstarka	21
Medelresursstarka	27
Medelresurssvaga	27
Resurssvaga	22

I många fall både beträffande attityder och beteende, kan vi notera skillnader mellan olika grupper av personer. Vi undersöker här om attityder till biltullar varierar mellan olika grupper och om en sådan koppling förändrats under den studerade perioden. I den mån vi inte kan se några förändringar över tid så ger värdet för hela perioden i kolumnen längst till höger all tillgänglig information.

Tabell 4 Personegenskaper – andel positiva till biltullar

	1993	2003	2006	2007	93-07
Kön					
Män	23	23	22	19	22
Kvinnor	19	22	20	22	21
Ålder					
-29	23	27	25	27	25
30-49	26	24	23	25	25
50-75	14	19	18	16	17
75-	-	14	20	8	14
Utbildning					
Låg	-	16	15	11	14
Medellåg	-	20	18	17	18
Medelhög	-	23	23	24	23
Hög	-	30	28	28	29
Familjeinkomst					
Låg	23	23	30	27	26
Medellåg	20	23	20	22	22
Medelhög	21	20	17	17	18
Hög	22	24	24	20	22

Kommentar: Åldersgränsen i urvalet var 75 år 1993. Utbildningsvariabeln ej helt jämförbar 1993. Inkomst har delats in i kvartiler, dvs den fjärdedel som har lägst inkomst etc.

Vi kan först konstatera att män och kvinnor har ungefär samma uppfattning om biltullar. Man kan möjligen ana en tendens till att män är något mer positiva vid det första mätillfället. De som är under 50 år är påtagligt mer positiva till biltullar än de som är äldre. Det har som nämnts tidigare i andra undersökningar också visat sig att yngre är mer positiva. Den äldsta åldersgruppen är visserligen totalt sett lite mindre positiv men bilden varierar mellan undersökningarna. Skillnaden mellan grupper med olika utbildningsnivå stämmer också med vad andra studier gett oss anledning att förvänta. Om detta skall tolkas enligt Ubbels/Verhoef så att de högutbildade sätter högre värde på sin egen tid och ser en tidsvinst eller om det skall uppfattas som en större öppenhet för förändringar i allmänhet är inte klart. Det skall dessutom understrykas att det finns viss samvariation mellan ålder och utbildning så att yngre i allmänhet har högre utbildning. Den enkla tanken med inkomst som förklaring till uppfattning om biltullar var att en högre inkomst borde medföra lägre känslighet för utgifter och därmed en större acceptans av biltullar. Utfallet går inte i förväntad riktning. Visserligen kan vi genomgående se en ökande positiv inställning när vi jämför medelhög och hög inkomst, men det är i motsats till vad vi förväntat gruppen med lägst inkomst som är mest positiva.

Tabell 5 Intresse för miljöfrågor – andel positiva till biltullar

	2007
Mycket stort intresse	43
Ganska stort intresse	18
Inte särskilt stort intresse	11
Inte alls intresserad	12

Det råder ingen tvekan om att det i åtskilliga fall ligger ett miljötänkande bakom en positiv inställning till biltullar. Vid det senaste undersökningstillfället frågade vi bl a om de svarandes allmänna intresse för miljöfrågor. Det framgår entydigt att man med ett mycket stort intresse för miljöfrågor med stor sannolikhet (43%) också tyckte att det var ett bra förslag att införa biltullar. En mindre del tog inte ställning vare sig för eller emot men det var i gruppen med mycket stort miljöintresse också 41 procent som tyckte att biltullar var ett ganska dåligt eller ett mycket dåligt förslag. Även ett ganska stort intresse medförde en ökad sannolikhet (18%) för en positiv attityd om än alltså i avsevärt lägre grad. I gruppen med ganska stort intresse var det samtidigt 63 procent som tyckte att det var ett dåligt förslag och tyngdpunkten (43 av 63 procentenheter) låg på alternativet Mycket dåligt. Det krävs med andra ord ett mycket stort miljöintresse för att det skall bli balans mellan positiv och negativ inställning till biltullar. Däremot spelar det ingen roll för inställningen om man är helt ointresserad eller bara säger sig ha ett inte särskilt stort intresse.

Tabell 6 Miljön eller pengarna – andel positiva till biltullar

Inkomst	Låg	Medellåg	Medelhög	Hög	Samtliga
Miljöintresse					
Högt	50	49	38	40	44
Ganska högt	20	20	14	16	17
Ganska lågt	17	10	7	13	11
Lågt	-	0	-	-	13
Samtliga	27	22	17	20	

Kommentar: Vid färre än 10 svaranden anges ej andelen.

Ytterligare en inledande föreställning var att det skulle finnas en konkurrens mellan miljötänkande och ekonomi. Även om man var miljöintresserad så kanske man inte var lika villig att betala biltull om man hade lägre inkomst. I tabell 6 har vi ställt inkomst mot miljöintresse. Det framgår ganska tydligt att det finns ett samband men inte riktigt som förväntat. När man anger sitt miljöintresse som högt eller

ganska högt så blir andelen positiva till biltullar lägre i de två högre inkomstskikten. De högt miljöintresserade med lägre inkomst är mer positiva. Det är här inte möjligt att avgöra om den positiva inställningen beror på en genuin villighet att betala eller på att dessa grupper inte själva tror sig bli så mycket berörda. Även de mycket miljöintresserade med hög inkomst är starkt positiva men alltså i något mindre utsträckning. Vid ganska lågt miljöintresse går det inte att urskilja någon skillnad och det är inte heller givet att man kan förvänta någon. Här finns inte samma potentiella konfliktsituation. Vid lågt miljöintresse är antalet svarande alltför litet för att analysen skall kunna genomföras. Av rad- och kolumnvärdena för ”Samtliga” framgår hur mycket större betydelse miljöintresset har. Andelen positiva i gruppen med högt miljöintresse är mer än dubbelt så hög som bland dem med lågt intresse. Skillnaden i andel positiva när man jämför låg och hög inkomst är mycket mer marginell.

Ett samband mellan intresse för politik och syn på biltullar kan tolkas på olika sätt. Dels kan man tänka sig att de som är intresserade av politik är intresserade av samhällsfrågor och då kanske mer öppna för tanken på biltullar. Dels kan man tänka sig att om de som är intresserade av politik också är intresserade av biltullar så blir frågan i sig mer brännande för de politiska partierna. Här finns då mer att vinna lika väl som mer att förlora! Det framkommer ett entydigt samband så att ju mer intresserad av politik man är, desto mer positiv är man till tanken på att införa biltullar. Frågan blir därmed mer politiskt central.

Tabell 7 Intresse för politik – andel positiva till biltullar

	1993	2003	2006	2007	1993-2007	Fördelning av intresse 2007
Mycket stort intresse	31	33	35	35	34	11
Ganska stort intresse	23	23	23	22	23	47
Inte särskilt stort intresse	16	20	15	15	17	36
Inte alls intresserad	19	16	14	13	15	5
Antal svarande	1462	1836	1636	1689	6615	100 %

Under det enkla antagandet att partierna åtminstone till en del driver de frågor deras väljare vill ha genomförda så förväntar vi oss att de partier som vill ha biltullar har väljare som är mer positiva till biltullar. Naturligtvis kan man också tänka sig att partierna tar initiativet och försöker övertyga sina väljare om lämpligheten av biltullar. Eftersom frågan drivs i Göteborg så finns det anledning att skilja på väljaruppfattningarna i Göteborg och i kommunerna omkring staden. Det framgår ganska klart att v och mp i Göteborg har sina väljare med sig i denna fråga medan socialdemokraterna inte har det i någon större utsträckning. Ser vi till regionen

omkring Göteborg så är det bara mp-sympatisörer som är positivt inställda till biltullar. Vänsterpartisympatisörer utanför Göteborg är lika kallsinniga som alla andra.

Tabell 8 Partisympati – andel positiva till biltullar

Bästa parti	2003	06-07	Antal svar	Göteborg 2006-2007	Göteborgsregionen exkl Göteborg 2006-2007
v	44	38	205	48	21
s	20	19	893	21	16
c	16	25	168	26	24
fp	22	16	287	18	14
m	20	14	938	13	14
kd	16	12	185	14	12
mp	57	51	310	54	45
annat	-	17	94	20	14

Kommentar: För år 2003 avses bästa parti i ett ev riksdagsval. För 2006 och 2007 avses bästa parti.

Hur stor betydelse väljarnas uppfattningar i frågan har blir givetvis beroende på vilken roll frågan kan komma att få i nästa valrörelse. Uppenbarligen krävs det en större insats av socialdemokraterna för att deras väljare skall ”köpa” tanken än för v och mp. Det är också uppenbart att det finns ett problem med den lokala/regionala politiska organisationen även här. En del av dem som kommer att betala skatter/avgifter har ingen möjlighet att påverka det politiska beslutet. Inte ens genom att kontakta det egna partiet i Göteborg eftersom det kanske inte driver samma linje. Samtidigt har problemet en delvis annan och mindre akut karaktär eftersom kringliggande kommuner i Göteborg ligger längre bort och förorter som i Stockholm skulle legat i en annan kommun i Göteborg ligger i ytterkanten av själva staden. När man i Stockholm lyckades överkomma motståndet så var det delvis genom erfarenheterna som medborgarna fick under försöket. Finns samma möjligheter i Göteborg?

Not

¹ Dokumentation på <http://www.stockholmsforsoket.se/upload/FaktabladSv050926L%C3%A5guppl%C3%B6st.pdf>

Litteratur

- Bäck, Henry och Folke Johansson (1998) *Politisk decentralisering i skandinaviska storstäder*. Förvaltningshögskolans vid Göteborgs universitet rapportserie nr 12.
- Eliasson, J. et al. *The Stockholm congestion – charging trial 2006: Overview of effects*, Transport. Res A(2008), doi: 10.1016/j.tra.2008.09.007
- Hernerud, Åsa och Susanne Johansson (2007) *Göteborgarnas attityder i trafikfrågor. Väst-SOM-undersökningen 2007*. Rapport från Göteborgs universitet, SOM-institutet.
<http://www.stockholmsforsoket.se/upload/FaktabladSv050926L%C3%A5guppl%C3%B6st.pdf>
- Johansson, Folke (2006) Trängselskatten i Stockholm. *Dagens Industri* 060919
- Johansson, Jessica (2003) *Att hantera stadens trafikproblem*. Rapport från Totalförsvarets forskningsinstitut Dnr 03-2850
- Odeck, James och Svein Bråthen (1997) "On public attitudes toward implementation of toll roads – the case of Oslo toll ring" i *Transport Policy*, vol 4 nr 2 1997, sid 73-83.
- Odeck, James och Svein Bråthen (2007) "Travel demand elasticities and user attitudes: A case study of Norwegian toll projects". Elsevier. www.sciencedirect.com.
- Times* 081128 "London congestion charge zone slashed by Boris Johnson"
- Ubbels, Barry och Erik Verhoef (2005) Acceptability of road pricing and revenue use in the Netherlands. <http://www.sre.wu-wien.ac.at/ersa/ersaconfs/ersa05/papers/120.pdf>
- Vem vinner och vem förlorar på trängselavgifter? Fördelningseffekter av trängselavgifter i Stockholm*. Vägverket publikation 2003:95.

BOENDET I FOKUS

SUSANNE JOHANSSON

Vi har alla drömmar om hur vi vill bo. Kanske en röd stuga i skogen, en etage-lägenhet i storstaden eller i ett radhus i förorten? Att boendet och boendefrågor är av betydelse avspeglar sig bland annat i att de som trivs med sitt boende också är mer nöjda med sitt liv i allmänhet. Att bostadsfrågorna är centrala för många människor avspeglas också i att ”bostäder” nämns som en av de frågor som upplevs som de viktigaste frågorna på kommunalnivå i de västsvenska SOM-undersökningarna. I följande kapitel ska medborgarnas uppfattningar om boendet generellt och syn på sitt eget boende studeras. Boendefrågan kommer att belysas ifrån två perspektiv: För det första utifrån den enskilda individens; hur trivs man med sitt boende och vad bedömer man som mest viktigt i sin boendemiljö? För det andra kommer mer allmänna uppfattningar om boendet och boendet som politisk fråga att stå i fokus. Finns det och i så fall i vilken utsträckning politiska skiljeliner i uppfattningarna om boendefrågor? Sammantaget syftar dessa frågor att belysa hur medborgarna ser på sin bostadssituation, men också bostadsfrågorna plats i den politiska debatten.¹

Empiriskt baseras analyserna på Väst-SOM-undersökningen 2007. I 2007 års undersökning ingår särskilda frågor som rör medborgarnas uppfattningar om och syn på sin boendemiljö. De empiriska analyserna kommer mestadels att avgränsas till boende i Göteborgs kommun, men också analyser av boende i hela Västra Götaland regionen kommer att redovisas.

Ett välfärdspolitiskt område

Utifrån ett välfärdsperspektiv är boendefrågorna centrala. Inom den bostadspolitiska forskningen betonas särskilt bostadens betydelse som en central del av välfärden, men även de ekonomiska och sociala (segregations)aspekterna (se diskussion SOU 2000:3).² Till skillnad från andra välfärdspolitiska områden rör boendefrågorna alla grupper i samhället. Bostadsfrågornas karaktär innebär också att det finns skäl att förvänta sig skillnader mellan hur olika grupper ser på frågorna generellt men också hur de uppfattar sin egen situation. Två aspekter som ofta lyfts fram i den politiska debatten kring boendet är hur olika ålders- och sociala gruppers situation ser ut kanske främst gällande möjligheten att få en bostad, men också att få ett funktionellt boende. I en rad utredningar har yngre och äldres situation i samhället och mer specifikt på bostadsmarkanden diskuterats. För yngre grupper framhålls problemen med att få en bostad, men också en bostad till en rimlig kost-

nad. Att kunna etablera sig på bostadsmarkanden helt enkelt. För den äldre gruppen fokuseras istället mer på var bostaden ligger och dess funktion (Fritzell 2002; SOU 2002:29; Boverket 2007; Ungdomsstyrelsen 2008).

Förutom skillnader mellan olika åldersgruppers uppfattningar finns det också skäl att förvänta sig skillnader mellan hur olika sociala grupper ser på sin boendesituation. Segregationsfrågan diskuteras ofta i relation till bostadspolitiken. I storstaden Göteborg och med den speciella problematik som följer med en storstad, är detta särskilt framträdande. Det gäller exempelvis segregationsaspekterna som är speciellt tydliga. Stadsdelarnas bebyggelse ger exempel på effekterna av varierande upplåtelseformer, bebyggelsestruktur och därigenom sociala strukturer (Mörck 1997). Analytiskt kan stadsdelarna i Göteborgs stad delas i fyra resursområden, resursstarka, medelresursstarka, medelresurssvaga och resurssvaga.³ Indelningen ger möjlighet att testa hur skillnaderna ser ut mellan befolkningsgrupper som bor i resursstarka respektive resurssvaga stadsdelar.

Trivsel och uppfattningar om boendet kan som diskuterats antas vara beroende av ålder och var man bor. Uppfattningarna om boendet som politisk fråga kan också, i likhet med andra politiska frågor, antas förklaras av utbildning och ideologiska uppfattningar i stort. I följande kapitel kommer fokus för analyserna i första hand riktas emot hur olika ålders- samt resursgrupper ser på sin boendesituation samt på de politiska dimensionerna i boendefrågan. Dessutom, vad gäller den senare frågan kommer även individernas utbildningsbakgrund och ideologiska uppfattningar att inkluderas i analyserna.

Boendetrivsel

Att trivas med sitt boende är som sagt en viktig del i av enskilda individens livssituation. Analyser visar att det finns ett tydligt samband mellan att vara nöjd med sitt liv i allmänhet och vara nöjd med sitt boende. Boendet och den egna boendesituationen är som tidigare nämnts en fråga som är central under hela livet. Boendet symboliserar också olika saker för den enskilda individen. Det kan exempelvis vara hur rotad man är i ett område eller visa på individens sociala status. Boendet rör också praktiska aspekter, är bostaden funktionell för mig eller skulle jag, om jag har möjlighet att välja, bo någon annanstans, eller i någon annan typ av boende? Trivsel är också en central faktor när det kommer till frågan hur man ser på sitt boende. Den inledande delen av kapitlet syftar till att undersöka hur Göteborgarna trivs med sitt boende och vad de bedömer som viktigt i sin boendemiljö (se tabell 1).

Som framgår av tabellen upplever Göteborgarna det allra bäst med att bo i Sverige, därefter i den del av kommunen där de bor, Västra Götaland och kommunen som helhet upplevs som lika bra att bo i. Sammantaget är skillnaderna i boendetrivsel mellan de olika områdena relativt liten. I tabell 1 redovisas även skillnader mellan hur olika åldersgrupper trivs med sitt boende. Det genomgående mönstret är att ju äldre man är desto mer nöjd är man med sitt boende. Allra mest nöjda är

individer över 65 år – oavsett om det gäller det nära i den del av Göteborg där man bor eller om det avser en större geografisk enhet som Västra Götaland eller Sverige som helhet. Störst skillnad, mellan de äldsta och de yngsta, är hur man trivs i den del av kommunen där man bor. De över 65 år trivs betydligt bättre jämfört med gruppen 50-64 år (4,2 gruppen 65-85 år mot 3,2 i gruppen 50-64 år). Noteras bör att vid kontroll för boendetid visar det sig att om man bott i kommunen fyra år eller mer ökar trivsel, oavsett ålder.

Tabell 1 Boendetrivsel per åldersgrupp bland boende i Göteborgs stad (medelvärden)

Boendetrivsel	Sverige	Västra Götalands- regionen	Göteborg	Den del av kommunen där jag bor	Minsta antal svar
Ålder					
15-29 år	3,5	3,2	3,2	2,9	217
30-49 år	3,7	3,1	3,2	3,4	345
50-64 år	3,9	3,3	3,3	3,2	238
65-85 år	4,4	3,7	4,1	4,2	157
Resursområde					
Resursstarka	4,0	3,4	3,5	4,1	253
Medelresursstarka	3,9	3,2	3,5	3,9	295
Medelresurssvaga	3,8	3,4	3,5	3,3	228
Resurssvaga	3,5	3,0	2,7	1,8	178
<i>Samtliga</i>	<i>3,8</i>	<i>3,3</i>	<i>3,3</i>	<i>3,4</i>	<i>956</i>

Kommentar: Frågan lyder "Allmänt sett, hur bra är det att bo i..." Skalan går från -5 (mycket dåligt) till +5 (mycket bra) Redovisningen avser dem som besvarat frågan. Redovisningen avser boende i Göteborgs stad och dem som besvarat frågan. Källa: Väst-SOM-undersökningen 2007

Vid en jämförelse av boendetrivsel mellan olika resursområden framkommer att det finns ett tydligt samband mellan i vilken typ av stadsdel (resursområde) man bor och hur man trivs. Det genomgående mönstret är att trivseln är högre i resursstarka stadsdelar, förutom för bedömningen om trivseln med att bo i Göteborgs kommun. Indelningen av stadsdelarna i fyra resursgrupper (resursstarka, medelresursstarka, medelresurssvaga och resurssvaga) bygger på analyser som visat på betydelsen av de boendes resursegenskaper. Indelningen bygger på andelen socialbidragstagare, hushållsinkomst och andel invandrare (Jönsson 1987). Bearbetningarna här visar också att det finns skillnader mellan trivsel i olika typer av stadsdelar och allra tydligast är skillnaderna på stadsdelsnivå. Medelvärdet för hur man trivs i den del av kommunen där man bor i resursstarka områden är 4,1 medan motsvarande siffra i resurssvaga områden är 1,8.

En faktor som kan antas förklara hur man trivs i bostadsområdet är hur man trivs med sitt eget boende. I Väst-SOM-undersökningen ställs ett antal frågor om hur man bor, hur länge man bott i den kommun där man nu bor, om man äger eller hyr sin bostad mm. En majoritet av de boende i Göteborg har bott relativt lång tid i kommunen (se tabell 2, samtliga). En knapp tredje del uppger att de alltid har bott i Göteborg medan drygt 60 procent är inflyttade. I gruppen ”inflyttade” är en klar majoritet boende i Göteborg sedan mer än fyra år. Av analysen framgår tydligt att det finns ålderskillnader avseende hur länge man bott i kommunen. I grupperna över 50 år är andelen som alltid bott i kommunen större än i yngre grupper. I gruppen över 65 år är en majoritet inflyttade till kommunen, men en stor andel har samtidigt bott länge i kommunen, mer än fyra år. Även i övriga åldersgrupper är det en relativt stor andel, som är inflyttade till Göteborg, men minst bland dem under 30 år, samtidigt som även många i denna grupp har bott längre än fyra år i kommunen. I den yngsta åldersgruppen (15-29 år) är andelen inflyttade till kommunen och som har bott här en kortare period än fyra år är högre jämfört med övriga åldersgrupper, 29 procent av dem som är under 30 år har bott kortare än fyra år i kommunen.

Det är också tydliga skillnader mellan *hur* man bor i olika åldersgrupper. I åldersgruppen 50–64 år bor 40 procent i villa eller radhus och 59 procent bor i lägenhet. I gruppen över 65 år bor 35 procent i villa och 63 procent i lägenhet. Mönstret som gäller för den äldsta åldersgruppen återkommer även när vi ser till gruppen 30 till 50 år, det vill säga något fler bor i lägenhet än i villa. Ungdomsgruppen avviker däremot. Bland unga är det betydligt fler som bor i lägenhet, relativt villa och radhus. Den fulla effekten av typ av boende i olika åldersgrupper framgår inte av tabellen eftersom stora delar av ungdomsgruppen bor tillsammans med sina föräldrar, vilka i högre grad hör till gruppen som bor i hus. Om åldergruppen 15–29 år skärskådas syns effekten tydligare. Bland dem i åldern 15–19 år bor närmare 60 procent i villa/radhus, medan däremot endast cirka 10 procent i resterande del av gruppen.

Variationerna i hur man bor beroende på ålder går igen när vi ser till om man äger sitt boende eller inte. I gruppen över 50 år är det en betydligt fler som äger sitt boende relativt övriga grupper. I ungdomsgruppen är det fler som hyr sin bostad, men också fler som hyr i andra hand. I gruppen 15–29 år som hyr sin bostad är det 15 procent som hyr i andra hand, jämfört med cirka två procent i övriga åldersgrupper. Det är också vanligare att unga delar sin bostad jämfört med övriga åldersgrupper. Ju äldre individen är desto vanligare är det att bo ensam. I gruppen 50-64 år är det 27 procent som bor ensamma, i gruppen över 65 år är det 42 procent.

Att Göteborg bostadsmässigt är en segregerad stad framkommer när vi ser på boendesituationen i de fyra resursområdena. I de resurssvaga områdena finns en högre mobilitet bland de boende samt att de i regel bott kortare tid i området relativt individer i mer resursstarka områden. I de resursstarka områdena finns också betydligt mer av villabebyggelse relativt resurssvaga områden. Att bo ensam är också mer vanligt förekommande i resurssvaga områden, relativt resursstarka.

Tabell 2 Boendesituation per åldersgrupp bland boende i Göteborgs stad (procent)

	15-29 år	30-49 år	50-64 år	65-85 år	Samtliga
Bott hur länge i kommunen?					
Har alltid bott här	27	21	36	31	28
Hemvändare ¹⁾	11	14	14	14	13
Inflyttad, sedan mer än fyra år	32	58	47	52	48
Inflyttad, bott kortare än fyra år	29	8	3	4	11
Typ av boende					
Villa/radhus	20	32	40	35	32
Lägenhet	77	67	59	63	66
Annan typ av boende ²⁾	4	2	1	2	2
Hyr/äger bostaden					
Äger bostaden	32	54	60	57	51
Hyr bostaden	69	46	40	43	49
Om hyr bostad, varav andra- hands boende	15	4	4	2	7
Delar bostad					
Jag bor ensam	19	16	27	42	24
Jag delar bostad	81	84	73	58	76
Antal svar	226	361	252	179	1018

Kommentar: ¹⁾ I gruppen hemvändare ingår de som alltid bott på orten förutom kortare perioder samt de som är uppvuxna på orten och återvänt efter en längre period bortovaro ²⁾ Annan typ av boende inkluderar boende på landet, äldre- eller gruppboende, studentrum samt annat boende. Redovisningen avser boende i Göteborgs stad och dem som besvarat frågan. Källa: Väst-SOM-undersökningen 2007

Ytterligare ett sätt mäta trivsel i boendet är att om individen har för avsikt att flytta från det område där man bor. Att inte trivas behöver ju inte vara den primära orsaken till att en person/familj väljer att byta bostad, men att välja att bo kvar signalerar i allmänhet någon form av trivsel eller nöjdhet med boendemiljön (se även Lindahl & Ohlsson i denna volym angående studenters vilja att stanna kvar i Göteborgsregionen efter avslutande studier). Sammantaget säger 60 procent av de boende i Göteborgs kommun att de kan tänka sig att flytta. Det bör betraktas som en hög siffra. En tänkbar förklaring är att frågeformuleringen lyder: "Skulle du kunna tänka dig att flytta ifrån det område där du bor?". Att tänka sig att flytta bör inte ses som samma att vara beredd på att flytta.

Precis som tidigare redovisade åldersrelaterade skillnader finns det även skillnader i vem som kan tänka sig att flytta. De äldsta, de som trivs bäst med sitt boende, är också den grupp som är minst intresserade av att flytta. I gruppen 50 till 64 år kan

55 procent tänka sig att flytta, i gruppen över 65 år kan 26 procent tänka sig att flytta. Siffrorna kan jämföras med ungdomsgruppen, här säger 77 procent att de kan tänka sig att flytta. Oavsett ålder är det i första hand inom den egna kommunen följt av till en annan kommun i Västra Götaland som man kan tänka sig att flytta. Ungdomar kan i högre grad tänka sig att flytta utomlands (39 procent) jämfört med övriga grupper. I gruppen 30 år och äldre är det knappt 30 procent som kan tänka sig att flytta utomlands och intresset avtar med stigande ålder. Ser vi till resursområde är boende i resursstarka områden mer benägna att vilja bo kvar än övriga. Boende i resursstarka områden kan i högre grad tänka sig att flytta inom den egna delen av kommunen, medan befolkningen i mer resurssvaga områden i högre grad kan tänka sig att flytta såväl inom kommunen som till andra områden.

Viktigt i boendemiljön

Att man trivs med sitt boende är avhängigt en mängd saker: trivsel, den egna sociala situationen, om man är ensamstående eller samboende, var i livet man befinner sig med mera. Detsamma torde även gälla vad man bedömer som viktigt i sitt boende. Att trivas med sitt boende kan också vara en följd av att det man ser och bedömer som viktigt i boendemiljön är uppfyllt. Nästa fråga som ska beröras är vad boende i Göteborg bedömer som viktigast i sin boendemiljö? Finns det skillnader mellan åldersgrupper och mellan boende i olika typer av resursgrupper? Av tabell 3a-b framgår hur viktiga Göteborgarna bedömer totalt 11 egenskaper i boendemiljön. Frågorna handlar om hur man ser på bostadens fysiska omgivning, och till viss del hur bostaden är beskaffad.

Det som Göteborgarna bedömer som allra viktigast i sin boendemiljö är att det är ljus och öppet, att det finns närhet till kollektivtrafik och till natur, grönområden och parker. Det som bedöms som mindre viktiga egenskaper i boendemiljön är att anhöriga bor i närheten, att det finns ett aktivt föreningsliv och närhet till träffpunkter för äldre och öppen förskola. En faktoranalys visar det finns tre tydliga dimensioner i bedömningarna av vad som anses viktigt i boendemiljön; *en social-, en fysisk miljö- och en servicedimension*. Till den sociala dimensionen hör närhet till så kallade träffpunkt, aktivt föreningsliv i området, närhet till öppen förskola, en åldersblandad befolkning, att mina anhöriga bor i närheten och att bostaden är anpassad efter de boendes fysiska behov. Till dimensionen fysisk miljö hör att det är tyst och lugnt, närhet till natur, grönområden och parker samt att det är ljus och öppet, och i servicedimensionen att det är nära till kollektivtrafik samt affärer och service.

Tabell 3a Viktiga egenskaper i boendemiljön, boende i Göteborg stad (andel mycket viktigt per åldersgrupp, procent)

	15-29 år	30-49 år	50-64 år	65-85 år	Samtliga
Att det är ljus och öppet	50	54	73	74	61
Närhet till kollektivtrafik	58	53	62	69	59
Närhet till natur, grönområde och parker	40	55	67	69	57
Att det är tyst och lugnt	36	52	62	69	54
Närhet till affärer och service	46	44	57	67	52
Att bostaden är anpassad efter mina fysiska behov	21	27	50	60	37
En åldersblandad befolkning	16	20	36	31	25
Närhet till öppen förskola etc	12	23	15	13	17
Att mina anhöriga bor i närheten	13	11	13	21	14
Närhet till sk träffpunkt för äldre	6	8	15	29	13
Att det finns ett aktivt föreningsliv i området	8	12	8	17	11
Minsta antal svarande	213	350	241	160	966

Kommentar: Frågan lyder "Hur viktigt anser du att följande är i din boendemiljö?" Svarsalternativen är mycket, ganska, inte särskilt eller inte alls viktigt. Redovisningen avser boende i Göteborgs stad och dem som besvarat frågan. Källa: Väst-SOM-undersökningen 2007

Det Göteborgarna generellt ser som den viktigaste egenskapen i sin boendemiljö är alltså att det är ljus och öppet. Som framgår av tabellen finns det emellertid skillnader i bedömningar av vad som är viktigt beroende av individens ålder. Det genomgående mönstret är att ju äldre individen är desto fler egenskaper bedöms som viktiga. Speciellt tydligt är detta för den äldsta åldersgruppen, dem över 65 år. En förklaring kan vara att andelen som tillbringar stora delar av sin tid hemma ökar med stigande ålder. I den yngsta åldersgruppen däremot (15-29 år) anses närhet till kollektivtrafik vara viktigast, i gruppen 30-49 år närhet till natur, grönområden och parker, bland dem i gruppen 50-64 år att det är ljus och öppet. Detsamma gäller för dem i gruppen över 65 år. Vad som bedöms som viktigt i boendemiljön kan sägas följa en form av livscykelkurva. I yngre åldrar är möjligheten för kommunikationer mellan aktiviteter och boende samt rekreation viktigt, och i takt med stigande ålder att service finns i närheten och att boendet är tryggt (att det är tyst och lugnt). Samtidigt ska inte skillnaderna mellan åldersgrupperna överdrivas. Om en dimensionsanalys genomförs separat för respektive åldersgrupp är utfallet snarlikt för samtliga fyra åldersgrupper.

En annan faktor som är av betydelse är i vilken typ av område man bor i. I tabell 3b redovisas skillnader i bedömningar av egenskaper i boendemiljön beroende av resursområde. För boende i resursstarka områden är det den fysiska miljön som

bedöms som mest viktig. Boende i resurssvaga områden (medelresurssvaga och resurssvaga) framhålls den sociala dimensionen, att det finns ett aktivt föreningsliv, närhet till öppen förskola, en åldersblandad befolkning etc. Servicerelaterade egenskaper i boende (närhet till kollektivtrafik och affärer och service) bedöms av *mindre* viktigt av boende i resursstarka områden.⁴ Närhet till kollektivtrafik framhålls särskilt av boende i medelresurssvaga och resurssvaga områden, men också närheten till affärer och service betonas.

Tabell 3b Viktiga egenskaper i boendemiljön, boende i Göteborg stad (andel mycket viktigt per resursområde, procent)

	Resursstarka	Medelresursstarka	Medelresurssvaga	Resurssvaga	Samtliga
Att det är ljust och öppet	61	58	67	60	61
Närhet till kollektivtrafik	45	61	69	62	59
Närhet till natur, grönområde och parker	60	55	57	57	57
Att det är tyst och lugnt	55	52	53	57	54
Närhet till affärer och service	40	55	55	59	52
Att bostaden är anpassad efter mina fysiska behov	35	34	40	42	37
En åldersblandad befolkning	17	25	27	34	25
Närhet till öppen förskola etc	13	13	20	25	17
Att mina anhöriga bor i närheten	9	11	17	21	14
Närhet till sk träffpunkt för äldre	9	7	19	21	13
Att det finns ett aktivt föreningsliv i området	9	8	12	19	11
Minsta antal svarande	255	296	225	188	966

Kommentar: Frågan lyder "Hur viktigt anser du att följande är i din boendemiljö?" Svarsalternativen är mycket, ganska, inte särskilt eller inte alls viktigt. Redovisningen avser boende i Göteborgs stad och dem som besvarat frågan. Källa: Väst-SOM-undersökningen 2007

En sammanfattning av resultaten visar att Göteborgarna trivs med att bo i Sverige och i sin del av sin stad. Det finns, som också framkommit genom analyserna, skillnader mellan hur olika grupper (ålders- samt resursgrupper) bedömer sin trivsel. Detta gäller även vilka egenskaper i boendet som bedöms som viktiga. I den andra och avslutande delen av kapitlet kommer blicken att lyftas ifrån den enskilda individen syn på sin situation till hur individen ser på bostadsfrågorna mer generellt.

Boendet som politisk fråga

Den privata och egennyttiga aspekten av boendefrågorna är uppenbara. Boendet är för de flesta den enskilt största utgiftsposten, något som gör boendet till en privat-ekonomiskt mycket viktig fråga. Men boendefrågorna och bostadspolitiken är också, som tidigare nämnts, en i högsta grad allmän välfärdsfråga. Bostadspolitiken har under lång tid varit en viktig del i det svenska välfärdsbygget, på nationell-såväl som lokalnivå. Under 1960- till 1970-talen genomfördes det sk miljonprogrammet i syfte att bygga en miljon bostäder under tio år och på så sätt bygga bort bostadsbristen i storstäderna. Idag satsas det allt mer på bostäder för särskilda grupper; seniorer (så kallade 55+ boende), studenter och i viss mån barnfamiljer. Tydligt är också att ungdomar, högutbildade och individer till vänster på den ideologiska skalan är betydligt mindre nöjda med tillgången på bostäder relativt andra grupper. Även om hur och var man bor är individens enskilda angelägenhet, har och är boendet en politisk fråga. De flesta politiska frågor kan placeras längs den sk vänster-högerskalan i svensk politik. Frågan är hur politiserad frågan om boende och bostadspolitik är? Bostadsfrågorna rymmer såväl sociala dimensioner, exempelvis ifråga om utsatta gruppers möjligheter till boende, men också ekonomiska (Andersson 2002). I Väst-SOM-undersökningen tillfrågas respondenterna om sina uppfattningar om ett antal aktuella förslag i den bostadspolitiska debatten. Syftet med frågorna är att få en bild skillnader i olika medborgargrupper om uppfattningar i bostadsfrågor. I de inledande analyserna (tabell 4) analyseras inte enbart boende i Göteborgs kommun utan boende i hela regionen. Längre fram följer en särskild analys av uppfattningarna bland boende i Göteborgs kommun och i de olika resursområdena.

I tabell 4 redovisas hur boende i Västra Götaland ställer sig till fem olika förslag i den aktuella debatten om boende. Förslagen rör fysiska och sociala aspekter kring boende och bostadspolitik: hur man ser på att behålla fastighetsskatten⁵, att avskaffa möjligheten till hushållsnära tjänster, att bygga fler bostäder anpassade för äldres behov, ombilda hyresrätter till bostadsrätter och minska bostadssegregationen. Av tabellen framgår skillnader beroende av kön, ålder, utbildningsnivå och ideologisk uppfattning. Det förslag som störst andel är villiga att instämma i är att bygga fler bostäder anpassade för äldres behov (79 procent). En majoritet, 53 procent, anser det också vara ett bra förslag att minska bostadssegregationen. Att avskaffa möjligheten för skatteavdrag för hushållsnära tjänster anser en knapp tredjedel är ett bra förslag, och drygt tjugo procent menar att fastighetsskatten bör behållas samt att fler kommunala bostäder bör ombildas till bostadsrätter.

Av analysen framkommer att skillnaderna i uppfattningar om de politiska förslagen mellan olika befolkningsgrupper är relativt små. Kvinnor är i något mindre utsträckning positiva till att behålla fastighetsskatten och ombilda hyresrätter till bostadsrätter. Som framgår av tabellen finns det också vissa systematiska åldersrelaterade åsiktsskillnader. Yngre individer är mer positiva till att behålla fastighets-

skatten, men anser däremot inte i lika hög grad som äldre att det är ett bra förslag att avskaffa möjligheten till avdrag för hushållsnära tjänster. Likaså ser yngre mer positivt på möjligheten att ombilda hyresrätter till bostadsrätter. Ju äldre man är, och allra tydligast i den äldsta gruppen, desto mer positiv är man till bygga fler bostäder anpassade för äldres behov.

Tabell 4 Förslag i den politiska debatten, andel bra förslag efter kön, ålder, utbildning och ideologisk placering (procent)

	Behålla fastighets-skatten	Avskaffa möjligheten för skatte-avdrag för hushållsnära tjänster	Bygg fler bostäder anpassade för äldres behov	Ombilda fler kommunala hyresrätter till bostads-rätter	Minska bostads-segregationen	Minsta antal svar
<i>Samtliga</i>	25	32	79	22	53	927
Kön						
Kvinna	24	32	79	20	54	517
Man	27	33	79	24	52	434
Ålder						
15-29 år	27	27	63	25	46	205
30-49 år	25	31	71	22	54	344
50-64 år	27	35	88	20	59	237
65-85 år	23	35	93	21	50	164
Utbildning¹						
Låg	27	37	86	23	39	144
Medellåg	25	31	79	22	45	223
Medelhög	26	32	79	19	61	235
Hög	24	30	76	23	69	330
Ideologisk placering						
Vänster	46	52	81	12	63	340
Varken vänster eller höger	20	28	77	21	46	230
Höger	10	17	80	31	50	351

Kommentar: Frågan lyder "Nedanstående lista omfattar ett antal förslag som förekommit i debatten om boende. Vilken är din åsikt om vart och ett av dem?" Svarsalternativen är mycket, ganska, varken bra eller dåligt, ganska dåligt eller mycket dåligt förslag. ¹Utbildningsvariabeln är kategoriserad som låg = grundskola samt ej fullgjort grundskola, medellåg = examen eller studier vid gymnasium, folkhögskola etc., medelhög = Studier vid högskola/universitet och annan eftergymnasial utbildning, hög = examen från forskarutbildning eller examen från högskola/universitet. Redovisningen avser boende i Västra Götalandsregionen dem som besvarat frågan. Källa: Väst-SOM-undersökningen 2007

Effekten av utbildningsnivå följer ungefär samma mönster; förslaget om att avskaffa möjligheten för skatteavdrag för hushållsnära tjänster är individer med lägre utbildning mer positiva till, detsamma gäller byggande av fler seniorbostäder. Detta kan då emellertid till del ses som uttryck för en ålderseffekt; Andelen med lägre utbildning är större i äldre grupper. Förhållandet är det motsatta om förslaget att minska bostadssegregationen. Högutbildade är i betydligt högre grad positiva och tycker att detta är ett bra förslag relativt dem med lägre utbildning.

En inledande analys av andelen bra eller mycket bra förslag fördelat efter ideologisk uppfattning visar att den fråga som är minst politiserad är att bygga fler seniorbostäder. Oavsett om individen placerar sig på vänster eller höger på den ideologiska skalan anses det angeläget att det byggs fler seniorbostäder. Den fråga som är att betrakta som *mest* politiserad, det vill säga där de ideologiska skillnaderna är som störst är avseende förslaget att behålla fastighetsskatten. I gruppen som placerar sig till vänster på den ideologiska skalan anser under 46 procent att det är ett bra eller mycket bra förslag att behålla fastighetsskatten, medan andelen i gruppen som placerar sig till höger är 10 procent. Skillnaden i uppfattning är ungefär lika stor vad gäller förslaget att avskaffa möjligheten för skatteavdrag för hushållsnära tjänster. Att ombilda fler kommunala hyresrätter till bostadsrätter ser en högre andel, 31 procent, bland borgerliga sympatisörer som ett bra förslag. Motsvarande andel bland vänstersympatisörer är 12 procent. Slutsatsen blir att frågor som rör boendet är politiskt laddade och tydligt kan placeras längs vänster-höger-skalan.

Geografiska skillnader

Jämförs de boende i Göteborgs kommuns uppfattningar med uppfattningar bland boende i hela regionen är åsiktsmönstren relativt snarlika, undantaget två frågor; bygg fler bostäder anpassade för äldres behov och minska bostadssegregationen. Oavsett ålder är boende i Göteborg mer positivt inställda till att bygga fler bostäder anpassade för äldres behov och tycker i betydligt högre grad att minska bostadssegregationen är ett bra politiskt förslag. Att frågan om att minska bostadssegregationen uppfattas som mer positivt bland Göteborgarna kan vara en konsekvens av den mycket tydliga bostadssegregationen i Göteborgs kommun.

Indelningen av stadsdelsnämnderna i resursområden bygger som tidigare nämnts på ”invånarnas relativa resursstyrka”. Liknade indelningar av stadsdelsnämnder har gjorts även vid utvärderingen av stadsdelsnämndsreformen i Stockholm (Bäck & Johansson 2001). Tidigare studier av röstning och deltagande har visat att egenskaper som att uppbära socialbidrag, låg utbildningsnivå och andel invandrare påverkar politisk aktivitet och politiska uppfattningar. I resursstarka stadsdelar är andelen som röstar till höger betydligt större än i resurssvaga områden (se diskussion i Johansson, Nilsson & Strömberg 2001). Det finns således skäl att anta ett samband mellan typ av resursområde och uppfattningar om de nämnda politiska förslagen. Om vi ser till resursområde, att minska bostadssegregationen uppfattas i något

högre grad som ett bra politiskt förslag i de resursstarka delarna av Göteborg än i de resurssvaga, det vill säga i de stadsdelar där bostadssegregationen är som minst utbredd. I de resursstarka stadsdelarna i Göteborg anser 67 procent att det är ett bra eller mycket bra förslag att minska bostadssegregationen, medan motsvarande andel i resurssvaga stadsdelar är 63 procent.

Tabell 5 Förslag i den politiska debatten, andel bra förslag per åldersgrupp och resursområde, boende i Göteborg stad (procent)

	Behålla fastighets-skatten	Avskaffa möjligheten för skatte-avdrag för hushållsnära tjänster	Bygg fler bostäder anpassade för äldres behov	Ombilda fler kommunala hyresrätter till bostads-rätter	Minska bostads-segregationen
<i>Samtliga i Göteborg</i>	27	33	75	22	63
Ålder					
15-29 år	33	28	58	26	62
30-49 år	26	32	66	25	66
50-64 år	27	37	85	19	64
65-85 år	22	37	96	19	60
Resursområde					
Resursstarka	16	27	76	24	67
Medelresursstarka	26	35	72	25	64
Medelresurssvaga	36	40	76	16	61
Resurssvaga	27	33	75	22	63
Minsta antal svar	951	955	961	956	956

Kommentar: Frågan lyder "Nedanstående lista omfattar ett antal förslag som förekommit i debatten om boende. Vilken är din åsikt om vart och ett av dem?" Svartalternativen är mycket, ganska, varken bra eller dåligt, ganska dåligt eller mycket dåligt förslag. Redovisningen avser boende i Göteborg stad och dem som besvarat frågan. Källa: Väst-SOM-undersökningen 2007

För övriga förslag finns skillnader i uppfattningar mellan boende i olika resursområden. Boende i resurssvaga och medelresurssvaga stadsdelar tycker i högre grad att det är ett bra förslag att behålla fastighetsskatten. Att avskaffa möjligheten till avdrag för hushållsnärätjänster är boende i medelresursstarka och medelresurssvaga stadsdelar mest positiva till, medan boende i resursstarka områden anser i högre grad att det är ett dåligt förslag. Sammanfattningsvis, uppfattningarna bland boende i Göteborgs kommun skiljer sig således inte i så nämnvärt stor utsträckning från boende i övriga regionen förutom uppfattningen om att bygga fler seniorbostäder och att minska bostadssegregationen.

Sammanfattning

Att boende i Göteborg trivs med att bo i Sverige men också i kommunen är tydligt. Tydligt är också att det finns relativt god samstämmighet om vad som är viktigt i boendemiljön – att det ska vara ljus och öppet, nära parker och grönområden samt kollektivtrafik. Boende i Göteborg kan tänka sig att flytta i relativt hög grad men frågan är hur stor andel som egentligen övervägt att flytta.

I kapitlet diskuteras boendefrågorna i termer av att vara centrala välfärdsfrågor för alla grupper i samhället. Oavsett ålder, var man bor eller hur, är alla individer i behov av en bostad. Som resultaten visar finns det en politisk dimension i den bostadspolitiska debatten. Individer på vänsterkanten är i större utsträckning för att behålla fastighetsskatten och vill i högre grad avskaffa möjligheterna för skatteavdrag för hushållsnärätjänster. Men vad gäller uppfattningarna om att bygga fler bostäder anpassade för äldres behov och att minska bostadssegregationen är de ideologiska skiljelinjerna små. Bostadssegregationen uppfattas som ett generellt problem i Göteborg, medan i övriga Västra Götalandsregionen är uppfattningen en annan. En förklaring är att övriga regionen är bostadssegregationen inte ett lika utbrett problem. Åsikter kan således antas ha sin grund inte enbart i ideologiska uppfattningar utan också i faktiska tillstånd.

Noter

- ¹ Delar av kapitlet har tidigare presenterats i en rapport ”Göteborgarnas uppfattningar om sitt boende” till Göteborgs stad, utvecklingsenheten Senior Göteborg. Johansson, S (2008).
- ² Boendeverket är en nationell myndighet med uppgift att arbeta med boendefrågor. Verket har också i uppgift att analysera boendemarknader och bevaka olika gruppers möjlighet att få tillgång till bostäder i olika delar av landet.
- ³ Indelningen i olika resursområden i Göteborg baseras på en indelning av stadsdelarna med avseende på invånarnas resursstryka (Jönsson m. fl. 1997, s. 39ff). *Resursstarka stadsdelar*: Kärra-Rödbo, Torslanda, Älvsborg, Askim, Styrösö, Örgryte. *Medelresursstarka stadsdelar*: Tynnered, Härlanda, Centrum, Linnéstaden, Tuve-Säve. *Medelresurssvaga stadsdelar*: Frölunda, Lundby, Backa, Majorna, Högsbo. *Resurssvaga stadsdelar*: Bergsjön, Gunnared, Kortedala, Biskopsgården, Lärjedalen.
- ⁴ Andelen av hushållen i resursstarka områden som har tillgång till bil är 88 procent. Motsvarande andel i resurssvaga områden är 62 procent.
- ⁵ Frågeformuleringen ”Behålla fastighetsskatten” används i SOM-undersökningarna eftersom fastighetsskatten formellt inte avskaffades förrän efter att undersökningen genomfördes.

Litteratur

- Andersson, R (2002) Bostadssegregation och etniska hierarkier. I Lindberg, I & Dahlstedt, M (red) *Det slutna folkhemmet. Om etniska klyftor och blågul självbild*. Stockholm: Agora
- Boverket (2007) *Någonstans att bo*. Karlskrona: Boverket
- Bäck, H & Johansson, F (2001) Demokrati och stadsdelsnämnder i Bäck, H, Johansson, F, Jonsson, E & Samuelson, L i *Stadsdelsnämnder i Stockholm – demokrati och effektivitet (slutrapport)*. Stockholm: Institutet för kommunal ekonomi (IKE), Företagsekonomiska institutionen, Stockholms universitet.
- Fritzell, J (2002) Changes in the social patterning of living conditions I Kautto, M (red) *Nordic social policy: changing welfare states*. London: Routledge.
- Jönsson, S m.fl. (1987) *Decentraliserad välfärdsstad – Demokrati, effektivitet och service*. Stockholm: SNS Förlag
- Johansson, F., Nilsson, L. & Strömberg, S. (2001) *Kommunal demokrati under fyra decennier*. Malmö: Liber.
- Johansson, S (2008) *Göteborgarnas uppfattningar om sitt boende*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet (SOM-rapport 2008:20).
- Lindahl, J & Ohlsson, J (2009) *Studenternas Göteborg*. Kapitel i denna volym.
- Mörck, M (1997) *Medelssvensson bor inte här längre. En etnologisk intervjuundersökning om livsstilar och boendekarriär*. Stockholm: Bygghörsningsrådet
- SOU 2000:3 *Välfärd vid Vägsäl. Utvecklingen under 1990-talet. Delbetänkande/kommittén Välfärdsbokslut/SOU 2000:3*. Socialdepartementet.
- SOU 2002:29 *Riv ålderstrappan! Livslopp i förändring*. Socialdepartementet. Stockholm: Fritzes.
- Ungdomsstyrelsen (2008) *Fokus 08: En analys av ungas utanförskap (Ungdomsstyrelsens rapporter 2008:09)*

Medier

MORGONTIDNINGAR PÅ DEN VÄSTSVENSKA NYHETSMARKNADEN

ANNIKA BERGSTRÖM OCH JOSEFINE STERNVIK

Marknaden för nyheter vidgas kontinuerligt med utveckling av befintliga kanaler och nya plattformar. I Göteborg finns ett brett nyhetsutbud i traditionella och nya kanaler, i text, ljud och bild. Via etermedierna erbjuds lokala och regionala sändningar över stora delar av dygnet, lokal och regional nyhetsförmedling på nätet finns framför allt via de traditionella kanalerna. På tidningssidan har prenumererade morgontidningar och lösnummerförsålda kvällstidningar fått konkurrens av gratisdistribuerade tidningar. Under en kort period var dessa så många som tre, men sedan vintern 2007/2008 återstår endast *Metro*, som också var den första gratistidningen på Göteborgsarenan med start 1998.

Den ökade mängden kanaler och det ökade nyhetsutbudet skapar förutsättningar för att konsumera mer nyheter, men faktum är att den tid vi spenderar på medier inte förändrats i samma utsträckning som mediemarknaden och utbudet (Mediebarometern, 2008). Människor använder medier i princip samma utsträckning idag som vi gjorde för 20 år sedan, helt enkelt därför att den tid vi har att ägna åt medier har visat sig vara begränsad och tämligen konstant (se t.ex. Bjur, 2005; Hill m.fl., 2005; Nilsson, 2005; Höijer, 1998).

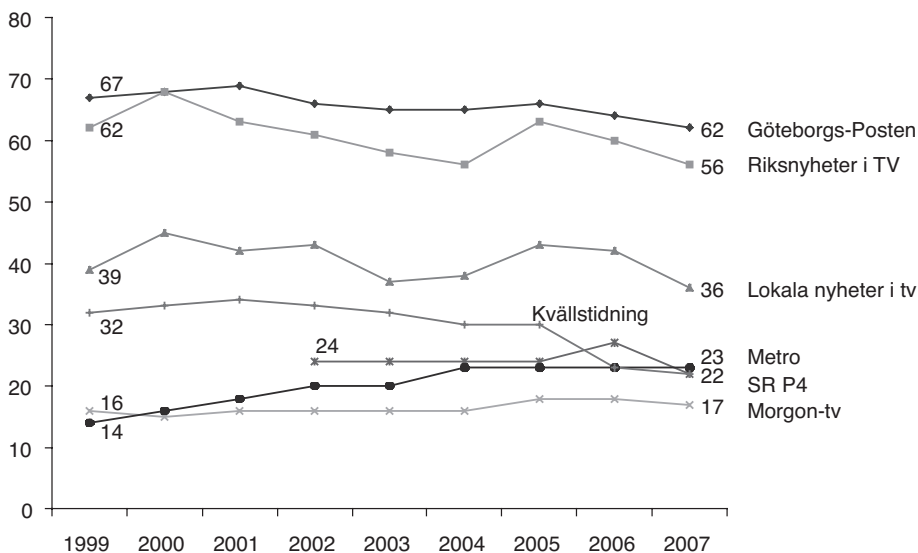
Göteborgs-Postens ställning på nyhetsmarknaden i Göteborgsregionen har varit dominerande i flera decennier. *Svenska Dagbladet* och *Dagens Nyheter* har t.ex. aldrig haft ett sådant grepp om stockholmarna som *Göteborgs-Posten* har om göteborgarna. En position som skulle ha kunnat förstärkas då Göteborgs andratidning *Arbetet* lades ner 2000. Men *Göteborgs-Postens* ställning som nyhetsmedium blev inte stärkt vid millenniumskiftet. De senaste åren har tidningen (i pappersform), liksom tidningsbranschen som helhet, tappat såväl läsare som prenumeranter. Det här kapitlet har för avsikt att visa utvecklingen för några olika nyhetskanaler i Göteborgsregionen från början av 1990-talet.

Nyhetskonsumtion i Göteborgsregionen

Göteborgs-Postens pappersupplaga samt riksnyhetera i TV är de nyhetskällor som flest tar del av i Göteborgsregionen (figur 1). 56 procent tittar på de rikstäckande nyhetsprogrammen och *Rapport* och *Aktuellt* står tillsammans för knappt 50 procent. I detta avseende är Göteborgsregionen på inget sätt unik relativt svensk nyhetsanvändning i allmänhet; den lokala prenumererade morgontidningen har tillsammans

med televisionens riksnyheter en framträdande roll. Utvecklingen det senaste decenniet skiljer sig inte heller från den allmänna utvecklingen av hur svenskar tar del av nyheter; de största nyhetskanalerna tappar publikandelar och nyhetsanvändningen tenderar att uppta allt mindre tid hos mediepubliken – åtminstone i de yngre ålderna (Färdigh & Sternvik 2008).

Figur 1 Regelbunden nyhetsanvändning i olika medier i Göteborgsregionen (1999-2007)

Kommentar: Figuren visar andel av samtliga svarande som läser en morgontidning respektive gratistidning minst 4 dagar i veckan samt använder en specifik nyhetskanal i tv/radio minst fem dagar i veckan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen för respektive år, Göteborgsregionen.

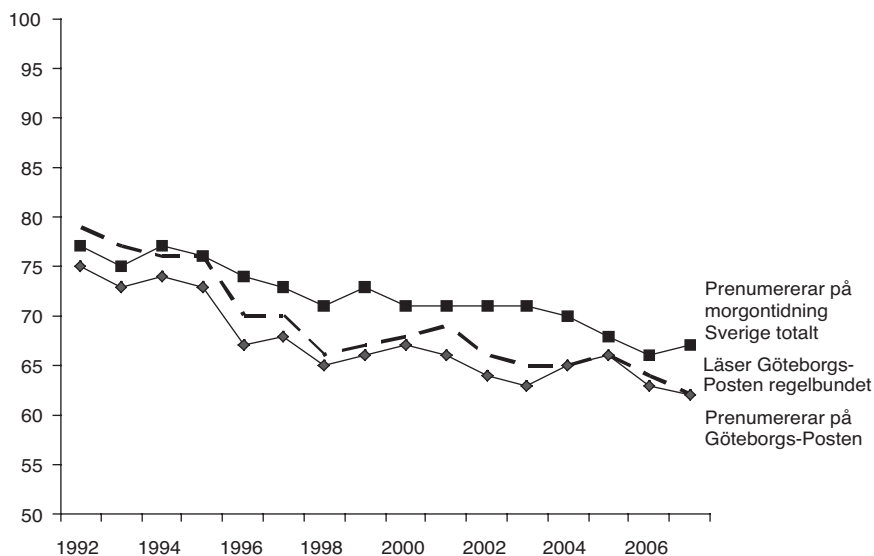
Fokuserar vi på de lokala nyheterna är tv-mediet det medium som når flest västsvenskar efter läsandet av *Göteborgs-Posten*. 36 procent tar del av de lokala nyheterna i tv, vilket innefattar Västnytt och lokala Göteborgsnyheter i TV4. Gratistidningen *Metro*, lokala nyheter i *SR P4*, morgon-tv når ungefär en femtedel av befolkningen vardera.

Två saker är framför allt värda att notera. För det första är det så att nyhetskonsumtion i tidning, radio och tv inte tar ut varandra. Tendensen är snarare att man tar del av nyheter i flera medier om man har ett nyhetsintresse. Detta innebär att många av *Göteborgs-Postens* läsare också tar del av de lokala nyheterna i tv eller radio.

För det andra visar inte de övriga lokala nyhetsmedierna samma negativa utvecklingstendens som *Göteborgs-Posten*. Morgon-tv ligger stabilt på mellan 16 och 18 procent, liksom nyheter i SR P4 på omkring 24 procent. Sedan 1999 har *Metro* dessutom ökat sin läsarskara från att utgöra 14 till dagens 23 procent av de boende i Göteborgsregionen.

Utvecklingen för *Göteborgs-Posten* är dock inte unik, flera svenska morgontidningar uppvisar liknande sviktande läsartendenser (Färdigh, 2008). Även kvällstidningar ser en nedåtgående trend för pappersutgåvan, men till skillnad från morgontidningen är kvällstidningen stark på webben – till och med starkare än på papper (jfr Westlund, 2007). Det är emellertid inte bara läsningen av *Göteborgs-Posten*, och de flesta övriga morgontidningar, som är på nedåtgående, även prenumerations-siffrorna pekar ner (figur 2). *Göteborgs-Posten* är mer drabbad av svikande prenumeranter än landet som helhet, men ligger i linje med övriga storstadsmorgontidningar. Prenumerationstappet är som allra störst i storstäderna (Wadbring, 2005).

Figur 2 Prenumeration på morgontidning i Sverige samt prenumerations- och läsning av *Göteborgs-Posten* i Göteborgsregionen, 1992-2007 (procent)

Källa: Riks-SOM-, samt Väst-SOM-undersökningen respektive år.

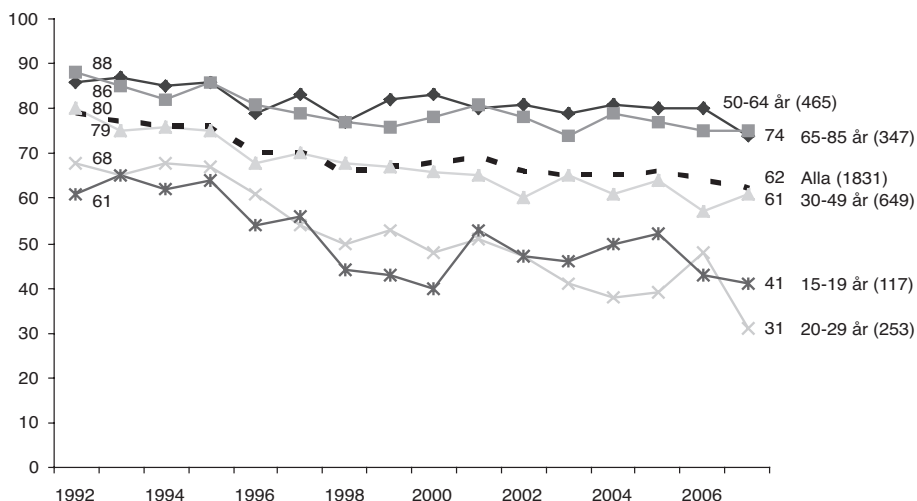
Kommentar: Med läsning avses läsning minst 4 dagar/vecka.

Sett till upplagor har den samlade traditionella dagspressen tappat över 20 procent sedan 1990 och andelen hushåll med en morgontidningsprenumeration har under samma period minskat från över 80 procent till 67 procent (TS-statistik). Förklaringen ligger till stor del i att de traditionella dagstidningar agerar på en helt ny nyhetsmarknad. Även om *Arbetet* lades ner i Göteborg fick *Göteborgs-Posten* ny konkurrens genom gratistidningarnas entré, nätnyheter och ökat nyhetsutbud från traditionella medier. Den förändrade nyhetsmarknaden kan också förklara det faktum att morgontidningarna i storstäderna är mest drabbade av svikande läsare och prenumeranter. Det är nämligen i storstäderna som bredbandet varit som mest utvecklat (Bergström, 2007) och där gratistidningarna etablerade sig först.

Äldre betalar – unga läser gratis

Genom Väst-SOM-undersökningarna har vi nu följt publikutvecklingen för tidningsbranschen i drygt 15 år. Tidigare analyser har visat att utvecklingstrenden inte bara ser olika ut i olika delar av landet, den ser också mycket olika ut i olika befolkningsgrupper. Äldre är t.ex. mer benägna än yngre att ta del av nyheter generellt sett och medan yngre främst tilltalas av nyheterna i TV4, fångar *Aktuellt* och *Rapport* äldre tittare i större utsträckning (Färdigh & Sternvik, 2008). En närmare analys av olika åldersgruppers läsning av *Göteborgs-Posten* över tid visar till exempel att den minskning av läsare som skett, framför allt ägt rum bland personer mellan 20 och 49 år. Nedgången i andelen tidningsläsare, som var som mest markant mellan 1997 och 1998, har inte återhämtat sig på samma sätt bland unga som i andra grupper (figur 3).

Figur 3 Läsning av Göteborgs-Posten minst 4 dagar i veckan i olika åldersgrupper, Göteborgsregionen, 1992-2007 (procent)

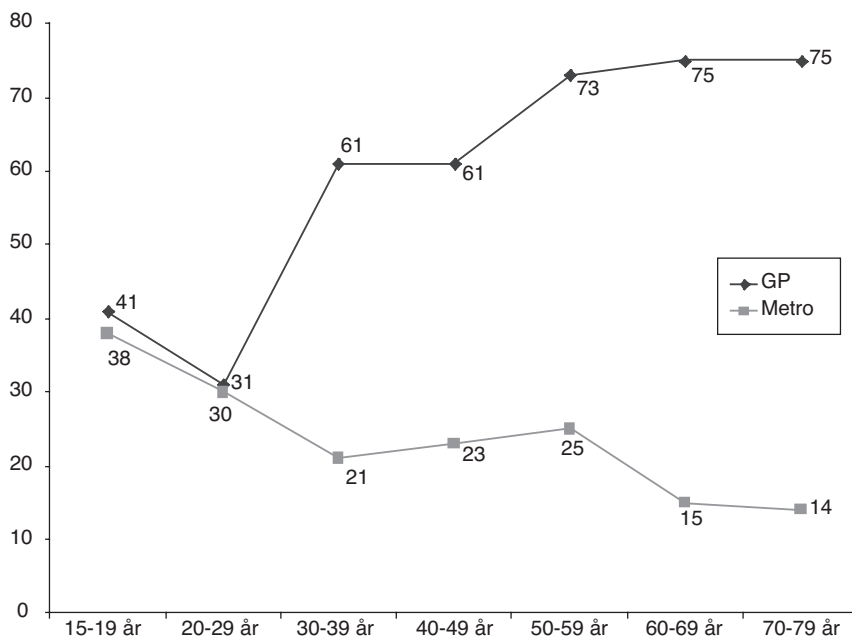

Källa: Väst-SOM-undersökningen respektive år.

Kommentar: Siffrorna inom parentes anger antal svarande i respektive grupp i 2007 års undersökning.

Samtidigt som läsningen av *Göteborgs-Posten* minskar bland unga i Göteborg ökar gratistidningsläsandet. Bland personer i åldrarna 15 till 29 år är läsarandelarna för *Göteborgs-Posten* och *Metro* i stort sett lika stora. Läsningen av *Metro* minskar sedan med stigande ålder och bland personer över 60 år är 15 procent *Metro*läsare, vilket kan jämföras med 75 procent för *Göteborgs-Posten* (figur 4).

Figur 4 Regelbunden läsning av olika morgontidningar efter ålder i Göteborgsregionen 2007 (procent)

Källa: Väst-SOM-undersökningen 2007.

Kommentar: Med regelbunden läsning avses läsning minst 4 dagar/vecka.

Naturligtvis förekommer viss dubbelläsning, men *Metro* utgör även ett tillskott till den samlade morgontidningsläsningen i regionen. Lägger man till läsandet av gratistidningar till den traditionella morgontidningsläsningen ökar andelen regelbundna (d.v.s. läsare minst fyra dagar i veckan) läsare från 65 till 74 procent i Göteborgsregionen. Detta ger en antydning om att det inte är konsumtionen av nyheter genom papperstidning som minskat – utan snarare den *betalda* papperstidningen. Sett i förhållande till nyhetskonsumenternas ålder blir denna slutsats än mer tydlig, och lägger man här till nyhetskonsumenterna på internet framstår ålderskillnaderna än mer betydelsefulla (Bergström och Wadbring, 2008). Samtidigt ska poängteras att nyhetsintresset generellt sett minskar bland yngre människor i Göteborg, vilket är en trend som också är slående för landet generellt. Utan nyheter från ”gratismedier” som *Metro* och internet hade nyhetskonsumenterna minskat än mer dramatiskt i de yngre grupperna (Färdigh och Sternvik 2008). Framförallt gratistidningarna – och då specifik *Metro* – spelar således en stor roll för hur tidningsläsningsmönstret i Göteborgsregionen har utvecklats. Detta gäller inte bara

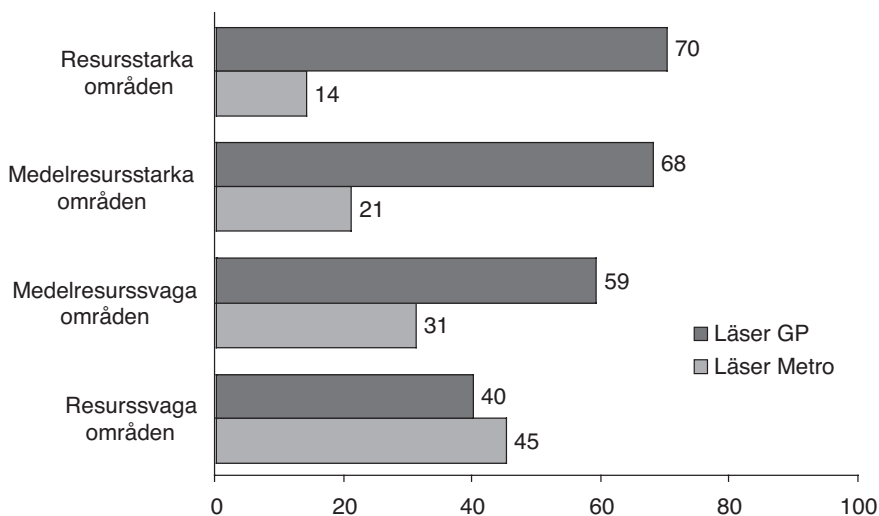
för nyhetskonsumtionen sett i förhållande till konsumenternas ålder, utan också sett till dess position i samhället. Göteborg är en segregerad stad och segregationen märks inte minst i läsningen av traditionell prenumererad morgontidning.

Betald eller gratis – en fråga om resurs

I vissa områden i norra Göteborg har *Göteborgs-Posten* en mycket begränsad spridning, medan tidningen står stark i väster och sydväst; *Metro* uppvisar ett närmast omvänt spridningsmönster. *Metro* har visat sig fylla en lucka bland nyhetskonsumenterna genom att få stort genomslagskraft i resurssvaga områden i Göteborgs kommun (Wadbring, 2007).

I resursstarka stadsdelar uppgår läsningen av *Göteborgs-Posten* till ca 70 procent medan motsvarande nivå i resurssvaga stadsdelar är 40 procent (figur 5). I sistnämnda områden är läsningen av *Metro* något mer utbredd än *Göteborgs-Posten* – 45 procent läser regelbundet gratistidningen – medan *Metro* endast har en svag position i resursstarka områden.

Figur 5 Regelbunden läsning av Göteborgs-Posten och Metro i olika resursområden, Göteborgs kommun, 2007 (procent)

Källa: Väst-SOM-undersökningen 2007/Ingela Wadbring.

Kommentar: Med regelbunden läsning avses läsning minst 4 dagar/vecka. Indelningen i resursområden bygger på medelinkomst, andel invandrare samt andel socialbidragstagare i kommunens 21 stadsdelar. Se Johansson och Olsson i denna bok.

De här skillnaderna har naturligtvis flera olika förklaringar. För det första hänger läsningen ihop med nyttjandet av kollektivtrafiken, vilket är mer utbrett i resurs-svaga områden. Men det som hänt på tidningsmarknaden i Göteborg är också att grupper som inte tidigare brukat läsa en morgontidning börjat göra det. *Metro* har med andra ord inte tagit så stor publikandel från *Göteborg-Posten* utan snarare fångat en ny marknad (Wadbring, 2003).

Förändrad mediestruktur ger avtryck

Med tanke på de förändringar som har skett i nyhetsutbudet i Göteborgsregionen sedan början av 1990-talet har publikmönstren förändrats förvånansvärt lite. Men förändringar sker även om de sker långsamt. Det är de traditionella nyhetsförmedlarna – den betalda morgontidningen, kvällstidningen samt lokala och regionala nyheter från public service-tv och TV4 – som drabbats av publik tapp. Konkurrenten från gratisnyheter på papper och webb har ökat genom bland annat *Metro* och tidningars nyhetssajter.

Mot denna bakgrund är det intressant att ställa sig frågan huruvida det är så att *Göteborgs-Postens* position som det ledande nyhetsmediet på den Västsvenska nyhetsmarknaden är ifrågasatt? Är det så att västsvenskarna hellre konsumerar nyheter på andra sätt än genom papperstidningen? Helt klart har publiken hittat andra alternativ, men förra årets Väst-SOM-undersökning visade också på ett tillskott från tidningens sajt *gp.se* (Bergström och Weibull, 2008).

Den prenumererade morgontidningen har traditionellt haft en stark ställning i Sverige. Tidningen har varit förknippad med prestige och status, har varit ett naturligt inslag i etableringen i vuxenlivet och för många människor högt prioriterad. På samma sätt har public service åtnjutit allmänhetens förtroende. Det är rimligt att förvänta sig förändringar i takt med att nyhetsutbudet förändras. Förändringar av det här slaget får ofta genomslag endast på längre sikt. Vi har nu levt med grattidningar och nätnyheter i 15 år, och den generation som föddes i början av 1990-talet har grattidningar och nyheter på internet som något självklart, liksom ett brett tv-utbud, inte sällan i kommersiella kanaler. Traditionella nyhetsförmedlare åtnjuter inte samma status och förtroende i dessa grupper, och det är rimligt att anta att förändringstakten nu drivs upp.

Referenser

- Bergström, Annika och Wadbring, Ingela (2008) *The Contribution of Free Dailies and News on the Web—is Readership Strictly Decreasing among Young People?* Paper presenterat vid The Nordic Media in Theory and Practice Conference London.

- Bergström, Annika och Weibull, Lennart (2008) "Papper och webb – två sidor av samma mynt"? I Nilsson, Lennart och Johansson, Susanne (red) *Regionen och flernivådemokratin*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Bergström, Annika (2007) *Internetanvändning med och utan bredband*. Göteborg: Dagspresskollegiet, Göteborgs universitet, pm nr 65
- Bjur, Jakob (2005) "Den individualiserade TV-tittaren". Ur Bjereld, Ulf, Marie Demker, Jan Ekecrantz och Ann-Marie Ekengren (red.) *Det hyperindividualiserade samhället*. Umeå: Boréa.
- Färdigh, Mathias A. (2008) "Svensk dagstidningsläsning 1986-2007". I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Skilda världar. Trettioåttio kapitel om politik, medier och samhälle*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Färdigh, Mathias A. och Sternvik, Josefine (2008) "Svenska folkets nyhetsvanor". I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Skilda världar. Trettioåttio kapitel om politik, medier och samhälle*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Hill, Annette, Lennart Weibull och Åsa Nilsson (2005) *Audiences and Factual Reality Television in Sweden*. Research Report nr. 2005-4. Jönköping: Media Management and Transformation Centre, Jönköping International Business School.
- Höijer, Birgitta (1998) *Det hörde vi allihop! Etermedierna och publiken under 1900-talet*. Stockholm: Stiftelsen Etermedierna i Sverige.
- Johansson, Susanne och Olsson, Jonas (2009) *Samhälle Opinion Massmedia Västra Götaland 2007*. Kapitel i denna volym.
- Mediebarometern 2007* (2008) Göteborg: Nordicom-Sverige, Göteborgs universitet.
- Nilsson, Åsa (2005) "Medieanvändningens generationer och livscyklar". I Carlsson, Ulla (red.) *Nordicom-Sveriges Mediebarometer 2004*. Medienotiser, nr 1, 2005. Göteborg: Nordicom-Sverige, Göteborgs universitet.
- TS-statistik. Finns tillgänglig på www.tsr.se.
- Wadbring, Ingela (2003) *En tidning i tiden?* Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Göteborgs universitet.
- Wadbring, Ingela (2005) "Strukturer och kulturer". I Bergström, Annika, Wadbring, Ingela och Lennart Weibull (red.) *Nypressat. Ett kvartssekel med svenska dagstidningsläsare*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Göteborgs universitet.
- Wadbring, Ingela (2007) "The Role of Free Dailies in a Segregated Society". I *Nordicom Review*, vol 28, Jubilee Issue.
- Westlund, Oscar (2007) "Svenskarnas dagstidningsläsning ur ett förändringsperspektiv". I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Det nya Sverige*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

VAD BETYDER RADIO?

JAN STRID

Radio är kanske det medium som förändrats mest under de senaste 30 åren. I slutet av 1970-talet fick vi närradio som gav möjligheter för vissa sammanlutningar, främst kyrkorna och det etablerade föreningslivet att i lokalt begränsade områden sända program. År 1993 fick vi privat lokalradio som också skulle sända lokalt men som snabbt inordnades i centraliserade nätverk där de huvudsakligen sänder musik. Därefter digitaliserades radion vilket innebar att vi fått ett antal tilläggstjänster och kan använda andra ”apparater” för lyssnandet. Det är alltså på utbudssidan som de flesta förändringarna ägt rum. Det kan också vara intressant att notera att motiven från politisk sida varit att ”stärka demokratin i det lokala samhället” (närradion) och att stärka det lokala inslaget (privat lokalradio).

Förändringarna på lyssnarsidan däremot har knappast förändrats. Man kan möjligen säga att de vanor som tidigare fanns har fått en större möjlighet att förstärkas. Vad jag menar är att de ungdomar som tidigare lyssnade på musik i Sveriges Radios kanal P3 numera kan lyssna på musik i fler kanaler och oavbrutet. Eftersom det lokala inslaget inte ökat utan snarare tvärtom har här inte heller skett någon förändring. Den förändring som däremot har ägt rum är det sätt på vilket vi lyssnar vilket har att göra med vad radio är. Om man t ex i sin dator laddar ner inspelade radioprogram för lyssning, lyssnar man på radio då?

Trots att möjligheterna att lyssna på radio ökat kraftigt under de senaste 10 åren har det ändå blivit vanligt att kalla radion för det glömda mediet. Radion finns sällan med i mediedebatten och hamnar vanligen i skuggan av televisionen när det gäller genomslag i opinionen och i skuggan av den nya tekniken när det gäller medieframtiden. Ändå är radio det medium som svenskarna ägnar mest tid åt, 2 timmar och tio minuter (lyssnartid bland lyssnare) per dag (Mediebarometern 2007). Men tiden representerar inte alltid ett aktivt lyssnande utan radion fungerar ofta mest som en ljudtapet där lyssnarna inte lägger märke till programpunkter, i den mån de existerar utanför Sveriges Radio kanaler P1 och P4 samt några morgonprogram i privat lokalradio.

Detta spelar naturligtvis roll för våra undersökningar om människors radiovanor. Vi blir mer eller mindre beroende av hur människor uppfattar vad det är att lyssna på radio. Därför frågar vi om de lyssnar på ett antal radiokanaler och hoppas därmed på att i vilken ”apparat” de lyssnar inte spelar någon roll. Dessutom tar SOM-undersökningarna sikte på vad människor brukar göra genom att det är en enkätundersökning som ställer frågor om vad vi brukar göra och inte vad vi gjorde igår eller förra veckan. Radiolyssnandet har sedan länge varit en sekundäraktivitet och vi

lyssnar på radio i hemmet, på arbetet/i skolan och i bilen. Detta innebär att vi har svårt att erinra oss vad programmen som vi lyssnade på hette och de nya radiokanalerna har ju knappast några programrubriker. Därför frågar vi efter vilka radiokanaler (med angivande av namn) som de svarande brukar lyssna på.

Samtidigt måste vi ha i minnet den osäkerhet som kan finnas när vi ser tendenserna över tid, att människor inte uppfattar att lyssna på radiokanaler på exakt samma sätt i dag som för 30 år sedan.

Radiolyssnandet i Göteborg 2007

Den första fråga som ställdes var en allmän fråga om radiolyssnandet, Frågan tar sikte på människors lyssnarvanor och inte vad man gör en viss dag. Här räknas då de kanaler upp som göteborgarna hade tillgång till i november-december 2007 (med undantag för närradion som är en samlingsterm för ett antal kanaler).

Tabell 1 Andel som brukar ta del av olika radiokanaler mer eller mindre regelbundet, Göteborg hösten 2007 (procent)

Kanal	6-7 d/v	4-5 d/v	2-3 d/v	Någon g/v	Mer sällan	Aldrig	Antal	Total Procent
P1 i Sveriges Radio	14	7	5	9	24	41	1018	100
P2 i Sveriges Radio	2	3	4	9	27	55	1018	100
P3 i Sveriges Radio	6	7	5	15	27	40	1018	100
Radio Göteborg (P4)	17	10	7	15	22	29	1018	100
Rix FM	3	4	6	10	25	52	1018	100
Mix Megapol/Radio City	7	8	7	12	23	43	1018	100
NRJ (Radio Energy)	2	3	5	10	25	55	1018	100
Lugna Favoriter	3	7	9	15	27	39	1018	100
The Voice	2	2	4	6	17	69	1018	100
Närradio	2	2	3	3	16	74	1018	100

Klart flest lyssnare har Radio Göteborg såväl totalt som dagliga lyssnare. Vi kan se att det endast är 29 procent som aldrig lyssnar på Radio Göteborg. Om vi jämför denna siffra med riket som helhet visar det sig att lyssnandet på P4 i Göteborg ligger något under rikssiffran, vilket inte är så konstigt då antalet kanaler i Göteborg är större än genomsnittet för riket.

På andra plats kommer den talade kanalen P1 om än inte totalt. Det är också den kanal som har störst andel trogna lyssnare (andelen dagliga lyssnare av andelen totala lyssnare). Jämför vi även här med rikssiffrorna så ligger P1 i Göteborg något högre än riksgenomsnittet.

Av de privata lokalradiokanalerna är de sammanslagna kanalerna MIX Megapol och Radio City störst under veckan med Lugna Favoriter på andra plats. Lugna

Favoriter är här P1:s motsats, störst andel sällanlyssnare. Båda dessa kanaler ligger högre i Göteborg än riksgenomsnittet medan Rix FM ligger klart under.

Summerar vi procenttalen för dagligt lyssnande blir det 58 procent vilket då är den andel som maximalt brukar lyssna på radio dagligen. Maximalt därför att några kan lyssna på fler än en kanal dagligen. Siffran sjunker dessutom, år 2001 var samma siffra 64 procent. På en direkt fråga 2007 svarar 20 procent att de inte lyssnar någon gång per vecka.

Även frågan om lyssnandet på andra kanaler på webben fanns med i formuläret. Det visade sig att en procent av göteborgarna lyssnade dagligen på webben. Bland 15 till 29-åringarna lyssnade 2 procent dagligen, 2 procent 4-5 dagar, 5 procent 2-3 dagar, och 18 procent någon gång per vecka. Här dominerar alltså det sporadiska lyssnandet.

Sedan den stora förändringen på radiomarknaden med de privata lokalradiokanalernas intåg 1993 kan vi konstatera att Sveriges Radios samtliga kanaler har tappat lyssnare. Värst blev det för P3 vilket inte är förvånande då denna kanal var den mest populärmusikinriktade av Sveriges Radios kanaler och därmed fick direkt konkurrens av de nya kanalerna. Dessutom gjordes en del förändringar inom Sveriges Radio som drabbade P3 till exempel att sporten lades över i P4. Eftersom P1 och P2 i huvudsak avlyssnas av äldre personer blev inte tappat särskilt stort även om P2 har halverats med måttet lyssnande minst fem dagar i veckan. Dagligt lyssnande vad gäller P2 kan knappast sjunka mer i våra undersökningar då felmarginalen ligger mellan 1 och 2 procentenheter.

Tabell 2 Andel dagliga lyssnare på olika radiokanaler, Göteborg 1992-2007

Kanal	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2007
P1 i Sveriges Radio	14	12	16	11	13	12	15	14
P2 i Sveriges Radio	8	3	4	2	3	2	3	2
P3 i Sveriges Radio	36	10	10	8	6	6	5	6
P4 i Sveriges Radio	14	24	22	20	24	23	22	17
Radio Rix	-	2	3	3	4	3	3	3
Radio City	8	6	9	6	7	7	7	-
NRJ/Energy	-	9	9	5	7	4	3	2
Mix Megapol	-	2	4	8	5	4	2	7
Lugna Favoriter	-	-	-	5	5	6	5	2

Även P4 har drabbats av det överlag minskade radiolyssnandet framför allt efter 2004 men siffran var ännu lägre innan förändringarna 1993.

När det gäller de privata lokalradiokanalerna så finns förändringar med nedgång för Energy och Lugna Favoriter (som numera är nerlagd i Göteborg), oförändrat för Radio Rix medan Mix Megapol och City Radio inte fått det tidigare sammanlagda lyssnandet.

Andelen lyssnare på närradion har under perioden varit tämligen konstant och det dagliga lyssnandet har legat på ca 2 procentenheter. Eftersom de flesta föreningar inte sänder dagligen och lyssnarna troligen är mera intresserade av en eller några få föreningar som sänder blir det något orättvist att jämföra lyssnandet på närradion med lyssnandet på de övriga kanalerna. Förhoppningen när närradion startade var att stärka det lokala föreningslivet. Det har visat sig vara svårt på grund av det låga lyssnandet men en viss utveckling har skett och sker. På grund av att reklam blev tillåten i närradion samtidigt som de privata kanalerna har man på några ställen anammat detta och sänder mycket musik och reklam (om än i begränsad mängd) för ett lokalt område. Detta har på en del orter ändrat närradions karaktär och på några ställen bidragit till ett ökat lyssnande.

En potential finns också bland flera invandrarföreningar men man skulle då sannolikt behöva ingå i nätverk som de privata kanalerna. Det finns ett sådant förslag från Radio- och TV-verket, ett förslag som säkert kan gynna närradion om det går igenom.

Färre kanaler per person

Innan den stora förändringen av radio 1993 lyssnade göteborgarna i genomsnitt på ca två kanaler om vi räknar de som lyssnade minst två gånger per vecka. Idag har denna siffra minskat så att den ligger strax under två kanaler per person. Samma mönster finner vi när vi ser till riket som helhet. När vi fick fler kanaler att lyssna på så innebär det i själva verket att vi lyssnade på färre. Enligt Mediebarometern använder 57 procent av svenska folket endast en kanal en genomsnittlig dag 2007. (Mediebarometern 2007)

Men detta är inte den stora förändringen. Den är i stället att icke-lyssnandet har ökat väsentligt. Antalet personer som inte lyssnade på radio minst två gånger per vecka var 1992 9 procent, 1994 12 procent, 2001 19 procent och 1997 21 procent. Denna nedgång är ännu mer markerad om vi ser till ungdomar. Bland 15 till 19-åringar 2007 är siffran 43 procent, 20-24-åringar 51 procent och 25-29-åringar 33 procent. Siffrorna är ungefär desamma för riket som helhet.

Orsakerna till icke-lyssnandet är flera. Ökat TV-tittande på framför allt eftermiddagen i stället för radiolyssnande är en faktor (Strid 2001). En ännu mer betydelsefull faktor är att ungdomarna skapar sin egen "musikradio" genom att ladda ner musik till sin dator och lyssna på den eller lägga över musiken till mp3-spelare eller liknande.

Att vi fått denna utveckling beror i hög grad på att radion för unga människor kommit att betyda musikradio. Samtliga privata lokalradiostationer är ju också musikkanaler och det var musiken som blev det mångfaldigandet i radio som utlovades 1993.

En annan sak som antogs inför utökningen av kanaler 1993 var att vi som lyssnare skulle kunna kombinera kanalerna så att vi både lyssnade på de talade kana-

lerna och musikkanalerna. Men tyvärr har det visat sig att vi inte kombinerar i någon högre grad och när vi kombinerar så kombinerar vi en talad kanal med en annan talad kanal (P1 med P4). Vidare kombineras musikkanaler med andra musikkanaler. Att det blev så beror till största delen på att åldern förklarar det mesta av variationerna i radiolyssnandet.

Lyssnandet i olika grupper

Åldern är den i särklass viktigaste faktorn då vi skall förstå radiolyssnandet. Unga människor vill ha musik i radion medan äldre också vill ha talad radio eller endast talad radio. Men det är tydligen position i ålderscykeln som spelar roll. Lite tillspetsat kan vi säga att vi har två vattendelare i lyssnandet: en vid ca 30 år och en vid ca 50 år. Under 30 år nästan enbart musik, mellan 30 och 50 år musik och tal medan efter 50 år dominerar talet i lyssnandet.

Tabell 3 *Andel dagliga lyssnare på olika radiokanaler efter ålder i Göteborg, hösten 2007*

Station	15-19	20-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-75	76-85
P1 i Sveriges Radio	2	2	4	9	13	13	26	32
P2 i Sveriges Radio	0	0	0	0	1	2	5	9
P3 i Sveriges Radio	0	7	12	10	5	2	2	6
P4/Radio Göteborg	0	2	3	3	13	30	34	43
Radio Rix	4	2	1	5	4	4	1	0
The Voice	10	5	3	2	2	1	0	0
NRJ/Energy	8	2	0	4	2	2	0	0
Mix Megapol/City	2	10	8	15	8	6	1	0
Lugna Favoriter	2	2	0	3	6	6	2	1

I åldern 15 till 19 år är The Voice och Energy störst, i åldern mellan 20 och 24 år P3 och Mix Megapol störst vilket de också är i åldern mellan 25 och 29 år. I åldern mellan 30 och 39 år är fortfarande Mix Megapol och P3 störst men här kommer också P1 in för att bli störst tillsammans med P4 i åldern mellan 40 och 49 år vilket de också är i samliga åldrar över 50 år.

Om man i stället för position i ålderscykeln söker efter generationseffekter skulle man möjligen kunna finna dem på två ställen. Dels Mix Megapols relativt starka ställning mellan 30 och 60 år vilket vi tidigare inte sett samt P2:s brist på dagliga lyssnare under 50 år. Icke-lyssnandet på P2 har gått allt längre upp åldrarna under hela den undersökta perioden.

I tidigare SOM-undersökningar har vi kunnat visa att radion varit ett såväl jämförbart som jämlikt medium. Vi har knappast funnit några skillnader i radiolyssnandet mellan män och kvinnor eller skillnader beroende på utbildning (jfr Strid 1998).

Dock har det funnits antydningar till skillnader t ex gällande P3 där männen lyssnat i något högre grad. I undersökningarna från 2005 och framåt har vi sett skillnader som visat en liten men bestående skillnad: sammantaget lyssnar män i högre grad på Sveriges Radios kanaler medan kvinnor i något högre grad lyssnar på de privata kanalerna.

Tabell 4 Andel dagliga lyssnare på de olika kanalerna uppdelade på kön och utbildning i Göteborg 2007 (procent)

Station	Man	Kvinna	Låg utbildning	Medellåg utbildning	Medelhög utbildning	Hög utbildning
P1 i Sveriges Radio	14	14	12	9	14	19
P2 i Sveriges Radio	3	2	4	1	2	2
P3 i Sveriges Radio	6	5	2	5	8	6
P4 /Radio Göteborg	19	16	31	16	17	11
Radio Rix	3	3	4	4	3	6
The Voice	1	3	3	4	2	0
NRJ/Energy	1	2	3	3	2	1
Mix Megapol/City	7	7	2	11	7	6
Lugna Favoriter	3	4	6	4	2	2

Skillnaderna mellan könen är liten men går i tidigare riktning: männen lyssnar något mer på Sveriges Radios kanaler och kvinnorna på de privata kanalerna. Ingen av skillnaderna är statistiskt signifikanta men samma lilla skillnad finns i riksundersökningen och övriga SOM-undersökningar efter 2005. Även Mediebarometern visar samma mönster (Mediebarometern 2007).

Ett problem med utbildningsfaktorn är att den samvarierar med ålder: hög ålder lägre utbildning och låg ålder högre utbildning. Men några slutsatser kan vi ändå dra från ovanstående tabell. P1 som är en talad kanal med mycket politiskt och kulturellt material har också en mera högutbildad publik och detta gäller oberoende av ålder. P4 som också är en talad kanal men med lokalt och lättsammare innehåll har en publik med i huvudsak lägre utbildning men här spelar ålder in i högre grad än vad som gällde P1. Samma mönster som här finner vi i SOM:s riksundersökning (Strid 2007).

Bland de privata kanalerna tilltalar Lugna Favoriter mera de lågutbildade och Radio Rix något mer de högutbildade. Men skillnaderna är överlag små.

Det är också så att vanorna i hemmet spelar roll för radiolyssnandet. Om vi tar hänsyn till ålder (31-60 år) och barn i hushållet (barn mellan 7 och 15 år) så lyssnar personer med barn i högre grad på de privata musikkanalerna medan personer utan barn lyssnar på Sveriges Radios kanaler. Troligen av samma skäl lyssnar ensamstående i högre grad på Sveriges Radios kanaler medan gifta/sammanboende lyssnar på musikkanalerna. Skälen torde vara sällskap i de talade kanalerna för dem som är ensamstående medan barnen torde påverka kanalvalen i de hushåll som har barn.

I och med syftet med radiolyssnandet spelar olika faktorer in. Att radion blir bakgrundsljud i hemmet blir t ex musiken gemensam för de hemmavarande vilket naturligtvis påverkar. Att vi lyssnar på radio i bilen påverkas av de kanaler som har trafikradio. Ungdomar som idag i högre grad saknar såväl bil som körkort lyssnar i lägre grad på radio i bil vilket säkert påverkar deras totala lyssnande. Tyvärr har våra undersökningar alltför få frågor rörande radions funktioner för att det skulle vara möjligt att mera ingående förstå mekanismerna bakom radiolyssnandet.

Sammanfattning

Vi nämnde tidigare att radion kunde betecknas som det glömda mediet men det är också ett medium i kris. För det första är det problematiskt vad vi menar med att lyssna på radio. Tidigare var det tämligen oproblematiskt då vi hade en apparat och en eller två kanaler att lyssna till samt att innehållet var uppdelat i olika programpunkter så att människor också visste vad programmen hette som de lyssnade på. Numera finns en mängd apparater som sänder ut radioprogram analogt och digitalt, man kan spela in och spela upp vid skilda tidpunkter, vi har ett tiotal radiokanaler i vissa apparater och några hundra i datorn.

För det andra kan man säga att radion är i kris därför att lyssnandet oavsett apparater faktiskt minskar. Såväl antalet personer som lyssnar som att de som lyssnar gör det mindre i tid. Det är dessutom framför allt bland ungdomar som detta sker och vad kommer då att ske på längre sikt om vi har en generationseffekt. Dessutom lyssnar vi på allt färre kanaler per person.

För det tredje är radion i kris på grund av att radions funktion förändrats. För allt fler blir radion ett medium för musiklyssnande. Samtliga nya kanaler som startade efter 1993 har som huvudsakligt utbud just musik. Båda de två talade kanalerna P1 och P4 har ett minskat lyssnande. Båda dessa kanaler skulle säkert kunna utvecklas men Sveriges Radio förefaller vara mera intresserat av att göra även dessa kanaler mera glättade så att de kan nå en yngre publik och mera försöka likna de kanaler som konkurrerat ut dem bland de unga.

Ett lovvärt förslag har kommit från Radio- och TV-verket som innebär att man vill stärka närradion och därigenom det lokala inslaget i radio (Radio- och TV-verket 2007). Att stärka det lokala inslaget var ju en av tankarna med den privata lokalradion men som inte blev lokal, särskilt inte innehållsligt. Men Sveriges Radio verkar inte vara intresserat av detta. Trots att Sveriges Radios kanal P4 är den mest avlyssnade kanalen har den varit styvmoderligt behandlad av Sveriges Radio jämfört med Sveriges Radios övriga kanaler. Man får endast sända lokalt mellan klockan 06.00 och 18.00 med undantag för några timmar mitt på dagen. Vidare får man endast ha några korta nyhetssnuttar på helgerna. Eftersom det dessutom är så att all övrig radio samt all television är koncentrerad till Stockholm finns ett stort utrymme för lokalt material och endast lokaltidningar som konkurrenter till P4.

Referenser

- Mediebarometern* (2007 och 2008) Nordicom-Sverige, Göteborgs universitet
- Radio- och TV-verket (2007) *Närradio & när-TV i fokus*. Edita, Västerås 2007.
- Strid, Jan (1993) "Radiolyssnandet i Göteborg". I Nilsson, L (red) *Västsverige i fokus*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Strid, Jan (1998) "Radion det jämställda mediet". I Nilsson, L (red) *Region i omvandling*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Strid, Jan (2008) "Radio i kris". I Holmberg, S och Weibull, L (red) *Skilda Världar*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

NÄTVARDAG I VÄST

ANNIKA BERGSTRÖM

Internetutvecklingen tar ständigt nya vägar. De senaste åren har vi sett en tillväxt på bredbandssidan som i sin tur haft genomslag för användningen. Samtidigt har nätet innehållsligt utvecklats genom bland annat så kallade Web 2.0-applikationer. Dessa innebär i korthet möjligheter till användardeltagande, interaktivitet etc. Som exempel kan nämnas Wikipedia som är en encyklopedi uppbyggd på användarnas bidrag. Vi har vidare sett en enorm utveckling av bloggar, och deras inflytande i samhället har diskuterats flitigt bland annat i relation till reaktionerna på den så kallade FRA-lagen under sommaren och hösten 2008. Hemsidor erbjuder i allt högre grad användardeltagande; man kan kommentera nyhetsartiklar, referera kultur och ranka restauranger. Hittills har en stor del av den här typen av deltagande varit styrt av sajtagarna och förhållandevis begränsat (jfr Bergström, 2008a). Men eftersom webben är fri för alla som har tillgång till den finns naturligtvis andra vägar att gå för den som vill publicera sig och uttrycka åsikter eller opinion. Det här kapitlet fokuserar på tillgången till, och användningen av internet i Västsverige. Inledningsvis visas på utvecklingen för olika medietekniker i hushållen. Därefter görs en beskrivning av den generella internetanvändningen, följt av en analys av vilka användningsområden som lockar. Avslutningsvis visas också på besöksandelarna för kommuners samt Västra Götalandsregionens sajter.

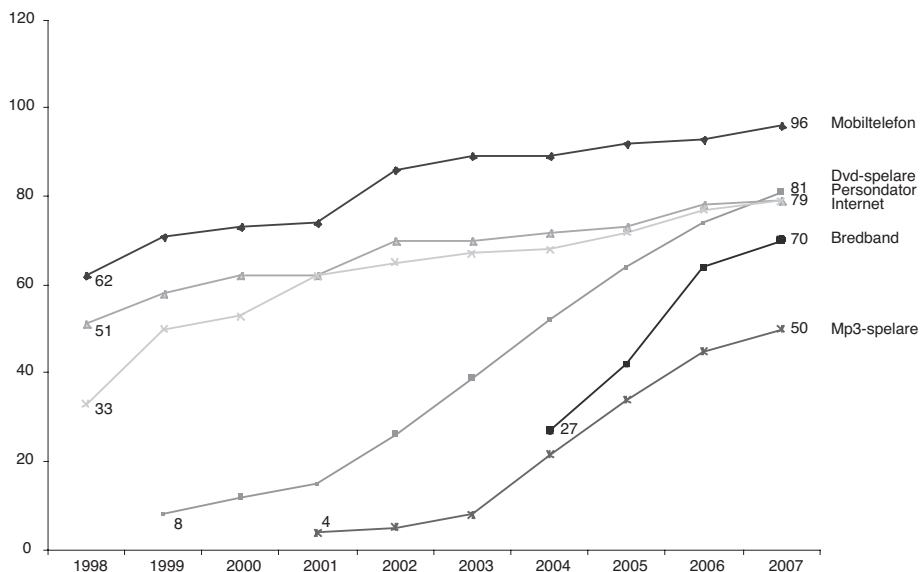
Tillgång till medietekniker i västsvenska hushåll

Svenska hem förtätas kontinuerligt när det gäller medietekniker. Vi har under flera decennier sett vågor av ny teknik ta sig in i hushållen (jfr Bergström, 2005). I början av 1980-talet kom en våg av nya tekniker – video och text-tv – som på olika sätt kopplades till tv-mediets funktioner. Sedan var det dags för CD-spelaren att ta sig in i hushållen. I början av 1990-talet kom en våg som förde med sig mobiltelefon och persondator, i mitten av 1990-talet kom internet. Därefter har vi följt vägen med digital underhållningsteknik som dvd-spelare och mp3. Sedan början av det nya seklet har bredband fått allt större spridning i takt med att utvecklingen möjliggjort enklare mottagningsformer.

Numera har i stort sett alla svenskar åtminstone en mobiltelefon (figur 1). I Västsverige var det 2007 vanligare med mobiltelefon än med fast telefon i hushållen. I åtta av tio hushåll fanns en persondator och drygt hälften av datorerna var bärbara. Samtliga datorhushåll hade internetuppkoppling och de allra flesta når idag nätet via någon typ av bredband. En ökad andel bärbara datorer och trådlösa bred-

band gör dator- och internetanvändningen allt mer mobil. Teknikutvecklingen på mobiltelefonsidan bidrar ytterligare till en rörlig användning av digitala tjänster.

Figur 1 Tillgång till medietekniker i hushållen, Västsverige 1998-2007 (procent av befolkningen)

På nöjessidan ser vi en kontinuerlig ökning av tillgången till film- och musikspelare. Det handlar framför allt om nya format som ersätter de gamla, till exempel ersätter dvd-spelaren videon och CD-spelaren har fått konkurrens av mp3-spelare som finns som separata enheter men som också är integrerade i moderna mobiltelefoner.

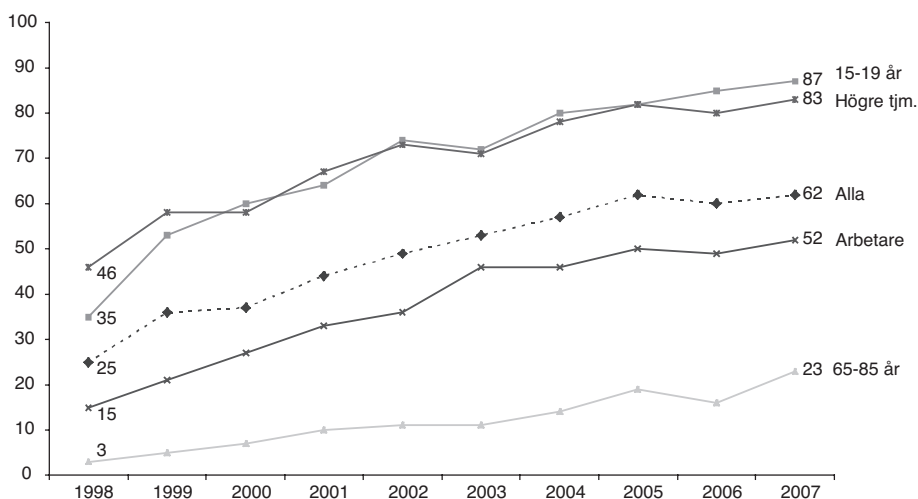
Konvergensen av tekniker gör att allt mer medieinnehåll – både på informations- och nöjessidan – blir tillgängligt på en rad plattformar. Förmedlingstekniken är inte längre av lika stort intresse eftersom digitalt lagrat innehåll kan uppträda i de flesta tekniker (jfr Enlund, 2005). Kapitlet fokuserar fortsättningsvis på användning av olika typer av innehåll på internet oavsett via vilken plattform användningen sker.

Internetanvändningens breda spektra

Internetanvändningen har ökat explosionsartat sedan mitten av 1990-talet. De senaste åren har vi dock sett en viss stagnation och hösten 2007 var närmare två

tredjedelar av den västsvenska befolkningen ute på nätet flera gånger i veckan (figur 2). I det avseendet liknar Västsverige befolkningsgenomsnittet (jfr Bergström, 2008a). Den lilla uppgång som noteras återfinns i samtliga grupper i befolkningen. De skillnader som funnits ända sedan internet fick större spridning i mitten av 1990-talet är förhållandevis konstanta och konkret kan konstateras att det fortfarande är stora skillnader mellan ung och gammal och förhållandevis stora skillnader mellan arbetarfamiljer och högre tjänstemannafamiljer.

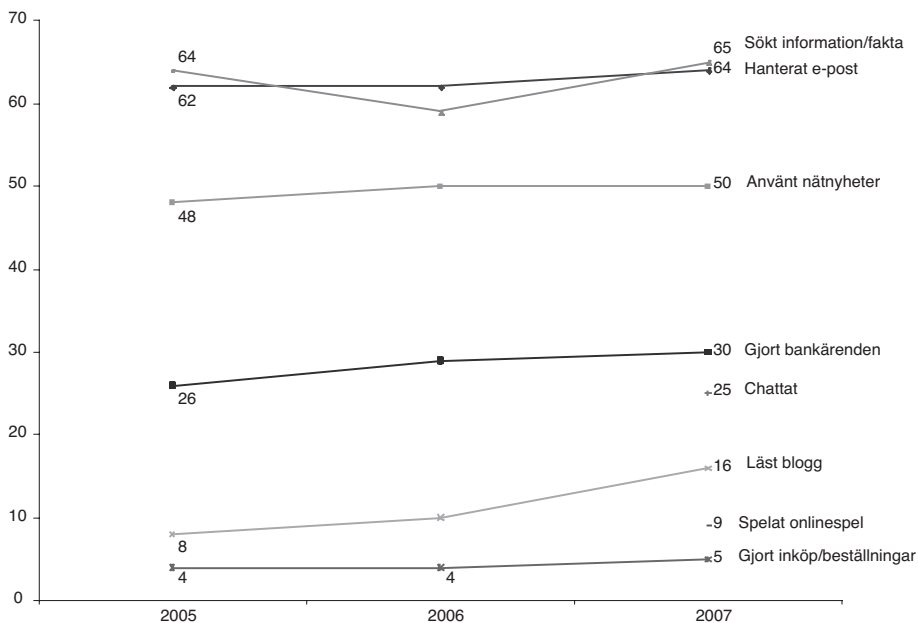
Figur 2 Internetanvändning flera gånger i veckan i olika grupper, Västsverige 1995-2007 (procent)

Kommentar: Klassstillhörighet baseras på svarspersonernas egna, subjektiva uppskattning.

Under det dryga decennium som internet funnits tillgängligt för en bred allmänhet har användningsinriktningen förändrats i och med att utbudet, applikationerna och tillgängligheten förbättrats. Fortfarande är det dock generell informationssökning och e-post som dominerar västsvenskanas internetvardag (jfr även Internetbarometern, 2008). Runt två tredjedelar av den västsvenska befolkningen ägnade sig åt dessa båda användningsområden på veckobasis hösten 2007 (figur 3). Ungefär hälften besökte nyhetssajter varje vecka och en tredjedel gjorde bankärenden. Lägger man till dem som gör bankärenden på månadsbasis ökar andelen betydligt.

Figur 3 Användningsområden på internet 2005-2007, Västsverige (procent av befolkningen minst någon gång i veckan)

Den sociala användningen har fått mycket uppmärksamhet de senaste åren. SOM-undersökningarna visar emellertid på en förhållande blygsam användning bland befolkningen, åtminstone jämfört med de områden som redovisats ovan. En närmare analys visar att exempelvis chat och onlinespel, men även deltagande i olika communities och andra mer interaktiva områden är vanligare bland unga människor (jfr Bergström, 2008a). I takt med att de s.k. digital natives, personer som är födda sedan början av 1990-talet och som har vuxit upp med internet, blir fler och fler bör vi förvänta oss en ökad och mer utbredd social användning online (se Prensky, 2006).

Tabell 1 Användningsområden på internet i olika grupper, Västsverige 2007 (procent)

Användningsområde	Alla	Kön		Ålder				Utbildning			
		Kv	Män	15-29	30-49	50-64	65-85	Låg	ML	MH	Hög
Sökt information/fakta	65	61	68	81	77	60	27	34	67	75	84
Använt nätnyheter	50	44	57	65	63	41	22	26	53	59	63
Läst blogg	16	16	16	36	16	8	4	9	19	19	16
Spelat online-spel	9	6	13	21	8	5	2	8	12	8	6
Använt e-post	64	63	64	82	76	55	29	31	64	76	84
Chattat	25	24	26	70	22	9	2	16	33	28	22
Gjort inköp/beställningar	5	4	7	7	7	4	1	2	5	6	7
Gjort bankärenden	30	26	35	34	35	29	16	14	29	40	39
Antal svar	3051	1653	1472	650	1077	861	537	667	979	630	769

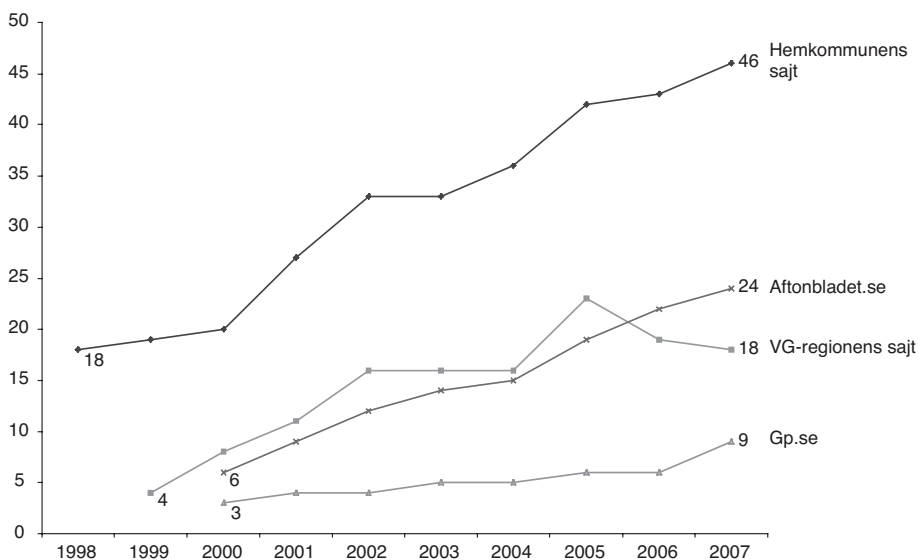
Kommentar: Låg utbildning avser grundskola eller motsvarande obligatorisk skola. Medellåg (ML) utbildning examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande. Medelhög (ML) utbildning avser studier vid högskola/universitet. Hög utbildning avser examen från högskola/universitet eller examen från forskarutbildning.

Västsverige skiljer sig inte i det avseendet. De mer interaktiva och också de mer nöjesbetonade användningsområdena på nätet är vanligare bland unga. Särskilt tydligt är detta för bloggläsande, chat och online-spel. De stora användningsområdena som e-post, informationssökning och nyheter är mer spridda i olika befolkningsgrupper. Man kan också se vissa skillnader mellan kvinnors och mäns användningsinriktning, framför allt när det gäller nyheter och bankärenden, där män i större utsträckning än kvinnor är aktiva på veckobasis (tabell 1).

Besök på enskilda sajter

Inom respektive användningsområde återfinns en oändlig rad olika sajter. Det är intressant att titta närmare på användningen av några specifika sajter av mer allmän karaktär. I 2007 års västsvenska undersökning finns möjlighet att fördjupa analysen av några olika nyhetssajter samt kommuners och VG-regionens sajter.

Figur 4 Besök på några enskilda nyhets- respektive offentliga sajter 1998-2007 (procent av befolkningen)

Kommentar. Användningen av hemkommunens respektive VG-regionens sajter avser användning någon gång de senaste 12 månaderna. Nyhetssajterna avser användning minst 3 dagar i veckan.

Andelen besökare på kommunernas sajter har ökat markant sedan slutet av 1990-talet. En rimlig förklaring till de senaste årens utveckling är bredbandstillgången som har påverkat i stort sett alla användningsområden på nätet. En ytterligare förklaring till användarutvecklingen för kommunernas sajter torde vara att allt fler verksamheter flyttar ut på nätet och utvecklar applikationer där. Ansökningsblanketter, informationsbroschyrer, skolapplikationer mm. utvecklas ständigt. Den här undersökningen ger dock inte möjlighet att se vilken inverkan den här utvecklingen har på själva användningen. VG-regionens sajt har, till skillnad från kommunernas, haft en mer blygsam utveckling sedan början av 2000-talet. Runt två av tio besöker sajten någon gång under året. Det är naturligtvis intressant att fundera på om detta motsvarar behovet hos invånarna i regionen eller om det är en indikation på hur sajten fungerar. Inte heller här kan svaren sökas i denna undersökning.

Väst-SOM-undersökningarna visar på en kraftig publikutveckling för kvällstidning på nätet. Aftonbladet.se har besöksandelar på ca 25 procent av befolkningen minst 3 dagar i veckan. Vi har sett en liknande utveckling även i övriga landet, och på kvällstidningssidan har webben gått om pappret i publikandelar (jfr Westlund, 2007). För morgontidningssidan är utvecklingen inte alls lika dramatisk. Regio-

nala Göteborgs-Postens nätupplaga gp.se når runt en tredjedel så många som Af-tonbladet.se. Även för morgontidningens webbupplaga sker en stadig ökning. Det kan också noteras att gp.se har betydligt större publikandelar i Göteborgsregionen än uti i länet. I analysen av 2006 års Väst-SOM visades att gp.se utgör ett tillskott av läsare för tidningen, särskilt tydligt är detta bland unga (se Bergström och Weibull, 2008). Även på nationell basis är tillskottet av morgontidningar på nätet ett faktum, även om det fortfarande är kvällstidningarna på nätet som utgör det största tillskottet till traditionell morgontidningsläsning (Bergström och Wadbring, 2008).

Slutsatser

Allt fler kan nu räknas till internetanvändarnas skara och likt tidigare är det fortfarande nyttoområdena på nätet som dominerar användningen för de flesta. Nöjesanvändningen är mest utbredd bland ungdomar. Redan i 2006 års västsvenska SOM-undersökning konstaterades bredbandets betydelse för användningen och utvecklingen av denna (Bergström, 2008b). Ytterligare spridning av bredbandet har medfört en utveckling för de flesta användningsområden och vi kan se en uppgång för flera enskilda sajter de senaste två till tre åren. Västsvenskarna besöker exempelvis i allt större utsträckning sina hemkommuners sajter, medan VG-regionen på nätet har en mer blygsam utveckling trots att regionen har ansvar för hälso- och sjukvården som direkt berör en stor andel av befolkningen varje år.

Användningen av regionala tidningsnyheter på nätet är förhållandevis blygsam jämfört med nationella kvällstidningsnyheter. Här skiljer sig inte Västsverige från övriga landet, det är framför allt de traditionella kvällstidningarna som har framgång på nätet. Vissa undantag finns dock på enskilda orter där den lokala morgontidningens webbutgåva utgör en konkurrent till kvällstidningarnas sajter.

De interaktiva användningsområdena som fått mycket uppmärksamhet det senaste året har ännu så länge en förhållandevis liten publik i väst så väl som i landet som helhet. Det finns dock anledning att tro att de så kallade ”digital natives” – personer som är födda i början av 1990-talet och framåt – kommer att delvis ha ett annat beteende på nätet än de digitala immigranterna som hittills har dominerat i undersökningarna. Ungdomar lever i mycket högre grad med internet som ett självklart verktyg i många av livets sfärer, såväl sociala som praktiska, skolanknutna och mediala. I takt med dessa gruppers etablering i samhället kommer sannolikt förändringstakten i nätvanor öka och detta kommer i sin tur att kunna göra avtryck även i användningen av andra medier.

Referenser

- Bergström, Annika (2008a) ”Web 2.0 – om deltagande online”. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Skilda världar*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Bergström, Annika (2008b) ”Bredband viktigt för internetanvändningen”. I Nilsson, Lennart och Johansson, Susanne (red) *Regionen och flernivådemokratin*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Bergström, Annika (2005) ”Den fjärde vägen – modern medieteknik och användning i svenska hushåll”. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Lyckan kommer, lyckan går*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Bergström, Annika och Wadbring, Ingela (2008) *The Contribution of Free Dailies and News on the Web—is Readership Strictly Decreasing among Young People?* Paper presenterat på Nordic Media in Theory and Practice Conference, University College London (UCL), 7-8 November, 2008
- Bergström, Annika och Weibull, Lennart (2008) ”Papper och webb – två sidor av samma mynt”? I Nilsson, Lennart och Johansson, Susanne (red) *Regionen och flernivådemokratin*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Enlund, Nils (2005) ”Morgondagens teknik finns i dagens laboratorier”. I Hvitfelt, Håkan och Nygren, Gunnar (red) *På väg mot medievärlden 2020. Journalistik, teknik, marknad*. Tredje omarbetade upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Internetbarometern 2007* (2008). Göteborg: Nordicom-Sverige, Göteborgs universitet. Tillgänglig på www.nordicom.gu.se.
- Prensky, Marc (2006) *Don't Bother Me Mom – I'm Learning*. St. Paul, Mn.: Paragon House Publishers.
- Westlund, Oscar (2007) ”Svenskarnas dagstidningsläsning ur ett förändringsperspektiv”. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Det nya Sverige*. Göteborg: SOM-Institutet, Göteborgs universitet.

LÄSNING AV TIDNINGAR OM SAMHÄLLS- OCH LIVSFRÅGOR I GÖTEBORGSREGIONEN

ÅSA NILSSON

SOM-undersökningarna har en lång tradition av mätningar av människors tidningsläsning. Det handlar i första hand om dagstidningsläsning, till stora delar studier som bedrivs inom ramen för forskningsprogrammet *Dagspresskollegiet* vid Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Göteborgs universitet. Men SOM-undersökningarna rymmer även frågor om läsning av vecko- och fackpress. Och i den västsvenska SOM-undersökningen har under senare år regelbundet undersökts även läsning av några mer specifika tidningar med olika typer av avsändare, med det gemensamt att de är fokuserade på samhälls- och livsfrågor.

De specifika tidningstitlar som flera år inkluderats i Väst-SOM-undersökningen är *Faktum*, en tidning med det grundläggande syftet att skapa opinion för bättre möjligheter för hemlösa i Göteborg¹; *Amos*, ett riksspritt magasin för livsfrågor och kristen tro²; samt *Göteborgs Fria Tidning*, en veckoutgiven nyhetstidning som vill erbjuda en alternativ journalistik på områden man anser får enkelsidig och dålig täckning i ”mainstream-media”³. Därutöver har ingått en fråga om i vilken utsträckning man läser församlingsblad i den egna församlingen – vilka i flera fall distribueras via *Amos* – samt kommunala och regionala informationstidningar/-blad. Den senare gruppen rör tre offentliga nivåer: informationstidningen som ges ut av Västra Götalandsregionen, det vill säga *Regionmagasinet*⁴; motsvarande tidning från kommunen där man bor, med exemplet *Vårt Göteborg*, samt från stadsdelen/den del av kommunen där man bor⁵.

De här tidningarna skiljer sig en hel del sinsemellan både ämnes- och formmässigt. Inte desto mindre innebär deras övergripande innehåll av nyheter, reportage och information om samhälls- och livsfrågor ur ett övervägande lokalt/regionalt perspektiv att de alla kan sägas fordra ett visst mått av samhällsengagemang av sina läsare (och, särskilt i *Faktums* fall, av sina köpare). Den riksspridda *Amos* utgör möjligen ett undantag, där läsning av tidningen kanske lika gärna kan böttna i ett mer privat intresse för livsfrågor. Att på detta vis ändå utgå från samhällsengagemang som ett slags hypotetisk gemensam nämnare kan möjligen räcka för att motivera en jämförelse av läsekretsarnas storlek dem emellan, men motiverar framför allt till att undersöka i vilken grad samhällsengagemang verkligen *är* en gemensam nämnare bakom läsningen. Samtidigt så innebär tidningarnas olika karaktär – ifråga om både innehåll, redaktionellt syfte, utgivare och distributionsväg – att det finns skäl att förvänta sig en hel del skillnader i läsekretsarnas profil, vilket gör det relevant att se vad som utmärker var och en av dessa. I vilken utsträckning spelar olika de-

mografiska faktorer, ideologisk orientering och samhällsförtroende in? Dessa analyser kommer att föregås av en kortare beskrivning av hur pass kända tidningarna är i befolkningen. Ingen av de namngivna tidningarna fanns på 1990-talet. Har de hösten 2007 hunnit etablera sig i folks medvetande? Med jämförelserna i fokus kommer analyserna att begränsas till befolkningen i Göteborgsregionen, som fått besvara frågorna om samtliga nämnda tidningar/typer av tidningar⁶, samt längre fram fokusera på boende i Göteborgs kommun.

Alltmer etablerade tidningar

Samtliga namngivna tidningar som undersöks i detta sammanhang har tillkommit under på 2000-talets första decennium: *Faktum* och *Amos* var bägge nyheter år 2001; *Regionmagasinet* började ges ut regelbundet 2002, och *Göteborgs Fria Tidning* (i denna text förkortad till *GFT*) startade som webbtidning 2004 och började ges ut i pappersform 2005 (föregångaren i Stockholm lanserades 2001). Mot den bakgrunden är en generellt växande läsarskara något som varje redaktör rimligen har närt förhoppning om, allteftersom tidningen har potential att bli mer känd hos befolkningen. Och samtliga tidningsredaktörer för de namngivna tidningarna kan glädjas åt en positiv utveckling härvidlag: kännedomen om tidningarna har genomgående ökat sedan 2003 respektive 2004 då SOM-mätningarna inleddes (tabell 1). Men det är fortfarande, hösten 2007, en dryg tredjedel av befolkningen i hela Göteborgsregionen som inte känner till *GFT*, *Amos* respektive *Regionmagasinet*. *Faktum* känner däremot 9 av 10 personer till.

För de i undersökningen mer anonyma informationstidningarna/-bladen från kommunen/kommundelen har andelen som svarat 'Känner inte till/finns inte' omfattat ungefär en fjärdedel under hela perioden. Beträffande församlingsblad har motsvarande andel däremot krympt väsentligt sedan 2004. Kyrkovalet 2005 är den förklaring som kanske ligger närmast till hands, förutsatt att den ökade kännedomen i samband med det kan tänkas ha bestått och spridits även därefter, då kännedomen ökat ytterligare något 2007. Att andelen för 2004 avser enbart befolkningen i Göteborgs kommun tycks i alla fall inte vara orsaken till den stora skillnaden i resultaten, i och med att andelen 2007 är densamma oavsett vi ser till storstadskommunen eller hela Göteborgsregionen. Inte heller har tidningens upplaga förändrats under perioden.⁷

Tabell 1 Andel som uppgivit att de inte känner till (eller inte nås av) tidningar om samhälls- och livsfrågor i Göteborgsregionen, 2003–2007, samt 2007 i Göteborgs kommun (procent)

	2003	2004	2005	2006	2007	2007 Gbg ³
Faktum	-	16 ⁴	14	-	11	8
Göteborgs Fria Tidning	-	-	46	-	35	30
Amos	-	53 ⁴	44	-	35	28
Församlingsblad	-	23 ⁴	16	-	13	13
Regionmagasinet ¹	44	39	44	35	34	35
Informationstidning/-blad från kommunen	23	21	26	25	25	16
Informationstidning/-blad från stadsdelen/ kommundelen	28	24	31	26	27	15
Minsta antalet svar ²	1 745	1 731	1 636	1 605	1 636	987

Kommentar: Resultaten baseras på två olika frågor, med något olika svarsalternativ: a) 'Brukar du läsa eller titta i följande tidningar?' / 'Tidningen Faktum'; 'Tidningen Amos'; 'Församlingsblad som delas ut i din församling' – följt av fyra svarsalternativ 'Känner inte till'; 'Jag läser/tittar i varje nummer'; 'Jag läser/tittar ibland'; 'Jag läser/tittar inte i den' respektive b) 'Läser du eller tittar du regelbundet i någon informationstidning eller något informationsblad som ges ut av:' / 'Västra Götalandsregionen: *Regionmagasinet*'; 'Den kommun där du bor (t.ex. *Vårt Göteborg*)'; 'Den stadsdel eller den del av kommunen där du bor' – följt av fem svarsalternativ 'Varje nummer'; 'Flertalet nummer'; 'Något enstaka nummer'; 'Aldrig'; 'Känner inte till/finns inte'. Det andra svarsalternativet, 'Flertalet nummer', ersatte 2007 en tidigare lydelse 'Vartannat nummer' använd 2003–2006. Observera att svarsalternativet för informationstidningarna/-bladen inkluderar 'finns inte'. Procentbasen utgörs av de som besvarat åtminstone någon del av respektive fråga. Streck innebär att frågan/delfrågan inte ställts det året.

¹Resultaten avser boende i Göteborgsregionen exklusive Kungälv, som inte omfattas av Västra Götalandsregionen. ²Antalet respondenter i Göteborgsregionen exkl. Kungälv. ³Göteborgs kommun. ⁴Frågan betr. dessa tidningar låg 2004 i ett särskilt block som enbart riktade sig till boende i Göteborgs kommun; redovisningen är därför begränsad till denna befolkning (n=1 037).

Kännedomen om tidningarna är generellt bättre i Göteborgs kommun än i regionen som helhet; det gäller samtliga de namngivna tidningarna utom *Regionmagasinet*, där kännedomen är i princip densamma för bägge befolkningsurval. Den större andelen i Göteborg som känner till även någon informationstidning/-blad från kommunen kan delvis förklaras med att frågan inkluderar en parentes med det konkreta exemplet *Vårt Göteborg*. Men även den helt ospecificerade frågan om informationstidningar/-bladen från den egna stadsdelen/kommundelen resulterar i en mindre andel som svarar med alternativet 'känner inte till/finns inte' bland göteborgarna – rimligen ett resultat av att utbudet av denna typ av kommundels-

tidningar är större i Göteborgs kommun med dess 21 stadsdelsnämnder än i övriga kommuner i Göteborgsregionen (jfr. ovan).

Att den faktiska tillgången och geografiska närheten till tidningen påverkar både kännedom om och läsning av densamma, har tydligt visat sig i en tidigare analys (Nilsson 2007) av läsningen av *Faktum*, dvs. en tidning som i första hand säljs i Göteborgs centrala delar. Vetskapen om *Faktums* existens är som mest begränsad i Göteborgsregionens yttre delar och blir allt mer spridd ju mer vi närmar oss stadens centrala stadsdelar. Hösten 2007 var det enbart 3 procent bland de boende i Centrum/Linnéstaden som uppgav att de *inte* kände till tidningen, mot 27 procent i de ”yttre kranskommunerna” Alingsås, Lilla Edet, Stenungsund samt Tjörn. Det är också bland de boende längst från Göteborg som kännedomen ökat mest sedan 2004 (se vidare Nilsson 2007). Motsvarande mönster gäller läsningen av tidningen (ibid.)

...och en omfattande sporadisk läsekrets

Men kännedom är en sak; intresse för tidningen och inte minst faktisk läsning av densamma är en annan. Det visar sig bland annat i att det inte är den mest kända tidningen, det vill säga *Faktum*, som har den största spridningen i befolkningen. Det gäller i stället de kommunala informationstidningarna. Drygt hälften av invånarna i Göteborgsregionen uppger sig läsa eller titta i åtminstone enstaka nummer av tidningarna från kommunen respektive stads-/kommundelen (tabell 2). Sett över tid har andelen läsare av tidningar från stadsdelen/kommundelen ökat något (från 45 procent 2003 till 56 procent 2007), medan kommundelens andel varierat lite mer oregelbundet sedan 2003 (mellan 47 och 58 procent). Församlingsblad har i jämförelse en något mindre läsekrets⁸: knappt 40 procent sporadiska läsare samtliga tre mätår.⁹

Den varierande tillgängligheten mellan tidningarna är naturligtvis en faktor i sammanhanget som inte kan bortses från: där kommun- och kommundelstidningarna distribueras gratis hem till alla hushåll – och församlingsbladen till en stor andel hushåll – är *Faktum* en tidning som i första hand finns att köpa i Göteborgs centrala delar, till en kostnad av 40 kronor numret¹⁰. Det är kanske inte heller helt rättvist att jämföra läsningen av specifika tidningstitlar med läsningen av olika *typer* av tidningar; men i det här fallet är det rimligt att anta att flertalet knappast nås av fler än en informationstidning/-blad från kommunen, stadsdelen/kommundelen respektive församlingen. *Regionmagasinet* finns det hur som helst bara ett av i Västra Götalandsregionen, och når precis som kommundelstidningarna alla hushåll utan kostnad. Denna tidning läses av cirka en tredjedel av befolkningen i Göteborgsregionen – Kungsbackaborna, som bor utanför Västra Götalandsregionen, exkluderade ur analysen (vilket gäller genomgående i analyserna som följer av *Regionmagasinet*s läsare). Andelen läsare av *Regionmagasinet* har för övrigt varierat något under åren; resultatet på 37 procent för 2007 är en uppgång sedan året dessförinnan, i nivå med det för 2005.

Och det är på jämförbar nivå med *Regionmagasinet* som vi finner tidningen för Göteborgs hemlösa, *Faktum* – som även den har cirka en tredjedel åtminstone sporadiska läsare. Detta är en svag ökning sedan det förra mätåret 2005 (frågan ingick inte 2006). Den synbara minskningen sedan 2004 är delvis en effekt av förändrat respondentunderlag: 2004 ställdes frågan i ett särskilt block med frågor riktade enbart till boende i Göteborgs kommun (not 4 i tabellen), där andelen läsare är större än i övriga regionen. Men även sett till enbart göteborgare minskade andelen läsare något mellan 2004 och 2005 (från 41 till 36 procent), men är 2007 åter tillbaka på nästan samma nivå som 2004: 39 procent. Att andelen läsare växer med en begränsning till boende i Göteborgs kommun förväntar inte med tanke på att det är här, i stadens centrala delar, som *Faktum* säljs (jfr. ovan). Som vi ska se gäller en förstärkt läsandel bland göteborgarna emellertid även några av de andra tidningarna.

Tabell 2 Andel läsare av tidningar om samhälls- och livsfrågor i Göteborgsregionen, 2003–2007, samt 2007 i Göteborgs kommun (procent)

	2003	2004	2005	2006	2007	2007 Gbg ³
Faktum	-	41 ⁴	31	-	33	39
Göteborgs Fria Tidning	-	-	4	-	5	8
Amos	-	7 ⁴	7	-	7	13
Församlingsblad	-	38 ⁴	39	-	38	37
Regionmagasinet ¹	24	27	36	30	37	36
Informationstidning/-blad från kommunen	52	55	58	47	53	66
Informationstidning/-blad från stadsdelen/ kommundelen	45	50	51	51	56	70
Minsta antalet svar ²	1 745	1 731	1 636	1 605	1 636	987

Kommentar: Tabellen redovisar andelen som svarat att de läser åtminstone 'ibland' eller åtminstone 'något enstaka nummer'. Procentbasen utgörs av de som besvarat åtminstone någon del av respektive fråga; dvs. eventuellt bortfall på enskild delfråga har räknats som icke-läsning. Se i övrigt kommentar till tabell 1. ¹Resultaten avser boende i Göteborgsregionen exklusive Kungsbacka, som inte omfattas av Västra Götalandsregionen. ²Antalet respondenter i Göteborgsregionen exkl. Kungsbacka. ³Göteborgs kommun. ⁴Frågan betr. dessa tidningar låg 2004 i ett särskilt block som enbart riktade sig till boende i Göteborgs kommun; redovisningen är därför begränsad till denna befolkning (n=1 037).

Kyrkans tidning *Amos*, som precis som församlingsblad når en stor del av Göteborgsregionens hushåll gratis, har i jämförelse med både kommunala/regionala informationstidningar och *Faktum* betydligt färre läsare; i Göteborgsregionen hö-

ten 2007 handlar det om 7 procent. Andelen är precis densamma som mätåret dessförinnan, 2005 – men sedan 2004 har läsekretsen ökat mer än vad som går att utläsa ur tabellen till följd av det annorlunda respondentunderlaget 2004 (jfr. ovan). Bland boende i enbart Göteborgs kommun har andelen åtminstone sporadiska *Amos*-läsare vuxit från 7 procent 2004, 11 procent 2005, till 13 procent 2007. En trolig förklaring till ökningen mellan 2004 och 2005 erbjuder kyrkovalet 2005, då tidningen också gav ut ett extranummer (jfr. ovan).

Den minsta läsekretsen i sammanhanget har emellertid *Göteborgs Fria Tidning*, Göteborgs alternativa nyhetstidning på veckobasis: 2007 nådde den 5 procent av regionens befolkning åtminstone ”ibland”. Andelen ökar något med en avgränsning till Göteborgs kommun, till 8 procent.

Även läsning av informationsblad från kommunen och kommundelen ökar med en avgränsning till invånarna i Göteborgs kommun.¹¹ Undantaget gäller *Regionmagasinet* liksom församlingsblad, som har i princip lika stor andel läsare i Göteborgs kommun som i hela Göteborgsregionen. Tidningen har annars en starkare förankring i de delar av Västra Götaland som ligger utanför Göteborgsregionen; störst andel läsare återfinns i Fyrstadsområdet omfattande kommunerna Vänersborg, Trollhättan, Lysekil, Uddevalla: 48 procent (se vidare Welin & Johansson 2008).

Den större andelen läsare i Göteborg för informationstidningar/-blad på stadsdels-/kommundelnivå förvånar inte mot bakgrund av en rimligtvis större tillgång till denna typ av tidningar i Göteborgs kommun med dess 21 stadsdelsnämnder. På kommunnivå är skillnaden inte lika lätt att finna en förklaring till; om det handlar om skillnader i kvalitet på tidningarna eller snarare om skillnader i intresse för denna typ av material i de olika kommunbefolkningarna.

...men en mindre trogen läsekrets

Resultaten så här långt gäller alltså andelen som läser eller tittar i respektive tidning åtminstone ’ibland’ alternativt läser åtminstone ’något enstaka nummer’. Med kravet skärpt till läsning av ’varje nummer’ är andelen störst för församlingsblad och kommunens informationsblad: 14 procent av invånarna i Göteborgsregionen uppgav hösten 2007 att de tar del av varje nummer av ett församlingsblad, 13 procent av informationstidning/-blad från kommunen och 17 procent av informationstidning/-blad från stadsdelen/kommundelen. I jämförelse uppgav 7 procent av de boende att de tar del av varje nummer av *Regionmagasinet*.

Ifråga om kommunens/regionens informationstidningar är detta genomgående väsentligt mindre andelar jämfört med tidigare år. Under perioden 2003–2006 varierade andelen som uppgav sig läsa varje nummer av kommunens och stadsdels-/kommundelens tidningar mellan 19 och 29 procent; och *Regionmagasinet*s andel växte under perioden från 8 till 13 procent (med en toppnotering 2005 på 16 procent). Orsaken till den generella plötsliga cirka 40-procentiga nedgången mellan 2006 och 2007 är emellertid med all sannolikhet en ren metodeffekt: I och med att

skalans andra svarsalternativ i 2007 års undersökning ändrades från 'vartannat nummer' till 'flertalet nummer' (se kommentar till tabell 1) fick rimligen fler respondenter anledning att välja bort det mer definitiva varje-svaret.¹² Om vi i stället väljer att lägga samman svarsandelarna för frågans två första svarsalternativ har andelen regelbundna läsare tvärtom successivt ökat under perioden såväl för *Regionmagasinet* (från 9 procent 2003 till 16 procent 2007; med samma tillfälliga toppnotering 2005 på 19 procent) som för informationstidning/-blad från kommundelen/stadsdelen (från 23 till 33 procent), och vad beträffar kommundelstidning har andelen åtminstone legat tämligen stabil (mellan 27 och 33 procent; 2007: 29 procent).

Detta andra svarsalternativ för frekvent läsning saknas helt ifråga om församlingsblad samt de specifika tidningarna *Faktum*, *Göteborgs Fria Tidning* och *Amos* som tillsammans bildar en annan fråga i formuläret. Den riktigt trogna läsekretsen som uppger sig läsa varje nummer av dessa tidningar är mycket liten: 3, 1 respektive 2 procent av regionens befolkning – och resultaten är i princip desamma samtliga mätår.

Precis som beträffande den mer sporadiska läsningen finner vi för flera tidningar en större trogen läsekrets bland de boende i Göteborgs kommun än bland samtliga i Göteborgsregionen; undantaget gäller precis som tidigare *Regionmagasinet* och församlingsblad.

Samhällsengagerade läsare?

Utgångspunkten för de jämförande beskrivningarna ovan av läsningen av de olika tidningarna är att den för samtliga kan sägas vara uttryck för ett slags samhällsengagemang. Är det då framför allt samhällsengagerade personer som utgör läsekretsen? Som ett första test ska undersökas i vilken utsträckning läsning av de olika tidningarna hänger samman med ett intresse för politik (tabell 3). Med tanke på att flera tidningar har en starkare förankring i Göteborgs kommun än i Göteborgsregionen i övrigt, kommer analyserna hädanefter att begränsas till de boende i Göteborgs kommun i syfte att undvika att resultaten ska spegla bakomliggande befolkningsskillnader mellan Göteborg och kranskommunerna. Det innebär också att informationstidning från 'den kommun där du bor' i praktiken avser *Vårt Göteborg*, vilken också ingår som exempel i frågan. Analyserna kommer i första hand att baseras på 2007 års förhållanden.

Som framgår av tabellen finns det för samtliga tidningar ett samband mellan läsning och intresse för politik – däremot skiljer sig sambandets styrka och karaktär något åt. Vad gäller *Amos* och församlingsblad är andelen läsare nästan tre gånger så stor bland de mycket politiskt intresserade jämfört med inte alls intresserade; det ska dock sägas att gruppen som uppger sig vara 'inte alls intresserad' är liten (dvs. behäftad med stor felmarginal). Det mer gradvisa sambandet är också som starkast sett till läsningen av informationstidningarna som ges ut av den egna stadsdelen/

kommundelen, av Göteborgs kommun – det vill säga *Vårt Göteborg* – samt av Västra Götalandsregionen – *Regionmagasinet*; här varierar sambandsmättet Kendalls tau-c mellan +0,16 och +0,17. Svagast samband med politiskt intresse, linjärt sett, gäller läsning av *GFT*, men det är likväl positivt (+0,05), och här är skillnaden mellan de *mycket* intresserade och de mindre intresserade/ointresserade mycket större än för de andra tidningarna.

Tabell 3 Andel läsare av tidningar om samhälls- och livsfrågor efter grad av politiskt intresse, bland boende i Göteborgs kommun, 2007 (procent resp. Kendalls tau-c)

<i>Intresse för politik:</i>	Faktum	GFT	Amos	Församlingsblad	Regionmagasinet	Vårt Göteborg	Informations- tidning från stads-/ kommundelen	Minsta antalet svar
Mycket intresserad	47	14	17	37	46	76	80	121
Ganska intresserad	43	8	15	43	42	71	75	460
Inte särskilt intresserad	35	6	9	33	27	59	64	335
Inte alls intresserad ¹	21	6	6	13	25	43	45	59
Kendalls tau-c ²	+0,13	+0,05	+0,07	+0,12	+0,16	+0,17	+0,17	977
Sambandet med intresse för politiska frågor <i>som rör den egna kommunen</i> ³ :								
Kendalls tau-c ²	+0,11	+0,04	+0,05	+0,17	+0,19	+0,26	+0,23	977
Sambandet med intresse för politiska frågor <i>som rör Västra Götalandsregionen</i> ³ :								
Kendalls tau-c ²	+0,11	+0,05	+0,04	+0,14	+0,20	+0,23	+0,19	973

Kommentar: Frågan om politiskt intresse lyder: 'Hur intresserad är du i allmänhet av politik?'. Svartalternativ enligt tabellens redovisning. Ang. de redovisade läsandelarna, se kommentar till tabell 2.

¹Observera gruppens begränsade antal personer. ²Sambandsmått som varierar från -1 till +1 där 0 motsvarar inget samband alls. Samtliga samband är statistiskt signifikanta på minst 96%-ig säkerhetsnivå. ³Frågorna lyder: 'Hur intresserad är du av politiska frågor som rör den kommun där du bor?' resp. '...som rör Västra Götalandsregionen?'; svartalternativen desamma som i den allmänna frågan.

Det kan noteras att ifråga om informationstidningar och församlingsblad är sambandet starkare om vi ser till intresse för politiska frågor rörande den egna kommunen; värdet på tau-c är här som högst +0,26 ifråga om informationstidning från kommunen. På liknande vis stärks sambandet sett till intresset för politiska frågor rörande Västra Götalandsregionen, som tydligast vad gäller läsning av *Regionmagasinet* (tau-c: +0,20).

Nu är ju intresse för politiska frågor inte det enda relevanta måttet på vare sig politiskt engagemang (Johansson 2007) eller på samhällsengagemang i vidare mening; särskilt inte om man i politik tolkar in partipolitik, vilket det finns skäl att tro att många gör.¹³ En annan indikation på samhällsengagemang är föreningsliv, i termer av medlemskap och särskilt mötesnärvaro och uppdrag. Även detta har ett tydligt positivt samband med läsning av samtliga analyserade tidningar/tidningstyper förutom *GFT* (fast även här finns en antydning i samma riktning) (tabell 4). I övrigt är det tydligt hur andelen läsare ökar allt eftersom vi ökar engagemangsgraden: från gruppen utan föreningsmedlemskap, till passiva medlemmar, vidare till de som varit på något slags möte, och sist till de som har någon typ av uppdrag.

Tidningen *Amos* uppvisar störst skillnad mellan ”uppdragsgruppen” och de som inte är medlemmar i någon förening – andelen läsare är 6 gånger så stor i den förra. Inte oväntat blir sambandet ännu tydligare om vi ser enbart till medlemskap i Svenska kyrkan: andelen *Amos*-läsare bland de med uppdrag uppgår här till hela 81 procent, men det ska understrykas att dataunderlaget här är begränsat till blott 16 personer. Slår vi samman dessa med de som varit på möte inom Svenska kyrkan (varmed respondentantalet växer till 103 personer) blir andelen 39 procent. Andelen i motsvarande grupp som läst någon typ av församlingsblad är emellertid väsentligt högre: hela 85 procent. En hög andel åtminstone sporadiska läsare av församlingsblad återfinns även bland de som varit på möte / har uppdrag inom någon frikyrka eller annan religiös organisation, men här är det statistiska underlaget åter väsentligt sämre: det gäller 68 procent av de 37 personer som ingår i svarsunderlaget.

Det tycks alltså finnas fog för att tala i termer av samhällsengagemang om man ska söka ett slags gemensam nämnare bakom intresset för att läsa de tidningar som avhandlas i denna text. En fråga som naturligt infinner sig är om det i så fall tenderar att vara samma samhällsengagerade personer som tar del av alla tidningar, eller om det finns innehållsmässiga skillnader som sorterar publiken i olika segment på andra grunder. En sambandsanalys av läsning av de olika tidningarna – fortsatt definierad som åtminstone sporadisk sådan – visar att det helt klart finns ett generellt positivt samband mellan läsning av samtliga tidningar, men också att sambandets styrka varierar mellan olika tidningar (tabell 5). Starkast korrelation finner vi mellan läsning av informationstidningen *Vårt Göteborg* och läsning av motsvarande tidning på stadsdels-/kommunnivå: +0,61 (här mätt i Pearsons r; sambandsmått på intervallskalenivå). Men även läsning av *Regionmagasinet* står i stark förbindelse med läsning av *Vårt Göteborg* från kommunen, +0,45, liksom med läsning

av tidning/blad från kommundelen/stadsdelen, +0,34. Ungefär lika starkt är sambandet mellan *Amos* och församlingsblad mer ospecificerat, +0,41 – något som utöver en gemensam ämnesbas har en förklaring av mer praktisk natur: att många församlingsblad distribueras som inlägga i *Amos*. Att läsning av församlingsblad också handlar om ett samhällsbaserat intresse indikerar för övrigt det starka positiva sambandet med läsning av informationstidning från kommunen: +0,37.

Tabell 4 Andel läsare av tidningar om samhälls- och livsfrågor efter grad av föreningsengagemang, bland boende i Göteborgs kommun, 2007 (procent resp. Kendalls tau-c)

Föreningsengagemang	Faktum	GFT	Amos	Församlingsblad	Regionmagasinet	Vårt Göteborg	Informations-tidning från stads-/kommundelen	Minsta antalet svar
Medlem m. någon typ av uppdrag	50	8	24	52	45	80	80	195
Medlem utan uppdrag men varit på möte	44	8	15	47	40	76	77	260
Medlem utan uppdrag/ mötesnärvaro	37	9	9	31	35	61	69	353
Inget föreningsmedlemskap	25	7	4	15	26	44	49	176
Kendalls tau-c ¹	+0,17	- ²	+0,15	+0,28	+0,14	+0,27	+0,21	984

Kommentar: Frågan om föreningsmedlemskap lyder: 'Ange nedan vilken/vilka föreningar/organisationer du är medlem i samt hur aktiv du är i dessa.'. Sammanlagt 14 typer av föreningar listas samt 'Annan förening/organisation'. Vilka samt fullständiga svarsalternativ framgår av fråga 74 i enkätbilagan i slutet av denna volym. Grupperna som redovisas i tabellen avser medlemskap med grad av engagemang oavsett vilken typ av förening. Ang. de redovisade läsandelarna, se kommentar till tabell 2.

¹Sambandsmått som varierar från -1 till +1 där 0 motsvarar inget samband alls. Samtliga redovisade resultat är statistiskt signifikanta på 99%-ig säkerhetsnivå. ²Inget signifikant samband (p-värdet: 0,98).

Resultaten av sambandsanalysen pekar således på i första hand två dimensioner i läsandet: en som handlar om ett intresse för det "offentliga", och en som rör ett intresse för religion/livsfrågor. Tillsammans med de även i övrigt positiva sambanden indikerar resultaten att det är vanligt att en och samma person läser mer än en av tidningarna. Det visar sig att göteborgarna i genomsnitt läser eller tittar åtminstone

ibland i 2,7 av dessa sju tidningar. 16 procent läser ingen av tidningarna, 13 procent läser enbart en, medan resterande 71 procent läser minst 2 (mindre än 2 procent läser samtliga).

Tabell 5 Samband mellan läsning av tidningar om samhälls- och livsfrågor, bland boende i Göteborgs kommun, 2007 (Pearsons r)

	Faktum	GFT	Amos	Församlingsblad	Regionmagasinet	Vårt Göteborg	Informations- tidning från stads-/ kommundelen	Minsta antalet svar
Faktum	-							
Göteborgs Fria Tidning	+0,18	-						996
Amos	+0,23	+0,21	-					996
Församlingsblad	+0,24	+0,07	+0,41	-				997
Regionmagasinet	+0,11	+0,17	+0,22	+0,20	-			971
Informationstidning/ -blad från kommunen	+0,20	+0,08	+0,21	+0,37	+0,45	-		973
Informationstidning/ -blad från stadsdelen/ kommundelen	+0,13	+0,08	+0,15	+0,26	<i>+0,34</i>	<i>+0,61</i>	-	973

Kommentar: Sambandsmått baseras på dikotoma variabler av läsning av åtminstone sporadisk läsning av respektive tidning/tidningstyp (jfr. ovan tabeller). Samtliga redovisade samband är statistiskt signifikanta på minst 97%-ig säkerhetsnivå. De relativt starkaste sambanden, om minst 0,34, är markerade med fetstil.

Och bredden i läsning gäller inte bara dessa tidningar. Ser vi till hur läsningen av tidningarna i fokus för vår analys hänger samman med grad av läsning av den dominerande morgontidningen i Göteborg, *Göteborgs-Posten*, visar det sig att andelen är som störst bland de som läser *GP* minst sex dagar i veckan – med enda undantag ifråga om församlingsblad (tabell 6). Den största effekten av *GP*-läsning visar sig beträffande den tidning som marknadsför sig som ett alternativ till ”mainstream-media”, det vill säga *Göteborgs Fria Tidning*. Om andelen *GFT*-läsare är 2 procent hos gruppen som aldrig läser *GP*, är andelen 16 procent bland *GP*:s trogna läsare (aldrig-läsarna av *GP* i undersökningen är en begränsad grupp, men mönstret är entydigt). Det tycks emellertid inte handla om enbart ett lokalt nyhetsintresse; andelen läsare är genomgående störst även hos *Ekot*:s mest trogna publik. Det gäller i förhållande till *GFT* – där andelen *GFT*-läsare är hela 21 procent bland de dagliga lyssnarna – men också i förhållande till de andra tidningarna. Vare sig *GFT*

eller de andra tidningarna kan med andra ord beskrivas som konkurrenter till de mer etablerade nyhetsmedierna utan attraherar särskilt grupper i befolkningen som tar del av nyheter och information även på andra håll. Igen anas ett allmänt samhällsengagemang i botten.

Tabell 6 Andel läsare av tidningar om samhälls- och livsfrågor efter nyhetsvanor, bland boende i Göteborgs kommun, 2007 (procent)

		Faktum	GFT	Amos	Församlingsblad	Regionmagasinet	Vårt Göteborg	Informations- tidning från stads-/ kommundelen	Minsta antalet svar
<i>Läser</i>	6–7 dgr/v	44	16	47	6	39	75	76	527
<i>Göteborgs- posten</i> ¹	2–5 dgr/v	37	10	31	11	36	59	65	141
	Någon dag/v	35	13	27	11	34	59	68	97
	Mer sällan	36	9	24	11	39	58	68	104
	Aldrig	26	2	14	7	20	42	54	83
<i>Lyssnar till Ekot</i>	Dagligen	48	21	54	8	48	83	82	124
	5–6 dgr/vecka	47	18	45	12	46	74	78	254
<i>i Sveriges Radio</i> ²	Max 4 dgr/v	46	11	38	7	29	66	71	215
	Aldrig	27	7	23	7	31	51	60	301

Kommentar: ¹Frågan lyder: 'Läser eller tittar du i någon morgontidning regelbundet och i så fall hur ofta? Frågan gäller inte läsning på Internet.'. 'Göteborgs-Posten' ingår som en av 6 namngivna morgontidningar; möjlighet att skriva in någon annan tidningstitel finns som ett sista alternativ. I analysen är några svarsalternativ sammanslagna; se fråga 2 i bokens enkätbilaga. ²Frågan lyder: 'Hur ofta brukar du titta på eller lyssna till följande nyhetsprogram i radio och tv?'. 'Ekonyheterna i Sveriges Radio' ingår som en av 12 nyhetskällor. I analysen är några svarsalternativ sammanslagna; se fråga 1 i bokens enkätbilaga. ³Inkluderar även de som ej besvarat frågan.

Vilka läser vad?

Även om det alltså finns gott om anledning att tala om ett intresse för samhällsfrågor som ett slags generell grund för läsning av de olika tidningarna, indikerar samtidigt de begränsade sambanden mellan läsningen av vissa av tidningarna att läsekretsarna är sammansatta av väsentligt olika grupper av människor. Det gäller exempelvis läsarna av *GFT* i förhållande till läsarna av församlingsblad, där överlappningen är allra minst. Det finns med andra ord skäl att gå vidare och se i vilken grad tidningarnas läsekretsar kan karakteriseras av annat än ett generellt utbrett samhällsengagemang.

Av en jämförelse av läsningen i några olika demografiska grupper kan vi till att börja med konstatera att kvinnor generellt i något högre grad än män framträder som läsare – det gäller samtliga undersökta titlar/tidningstyper förutom *GFT* och *Regionmagasinet* (där förhållandet är svagt det omvända) (tabell 7). Detta är ett mönster beständigt över tid; och tidigare har det även gällt de två undantagen. Att kvinnor jämfört med män uppvisar ett något starkare socialt engagemang – som läsning av samhällsorienterad press kan tolkas som – finner vi också i andra sammanhang, inte minst på det lokala planet (Oskarson & Wängnerud 1995). I det här sammanhanget syns förhållandet särskilt tydligt beträffande tidningarna med ett religiöst budskap.

Men för de flesta tidningarna är ändå åldersfaktorn mer avgörande än könsfaktorn. Huvudtendensen är en växande läsarandel med stigande ålder; undantaget är *GFT*'s ungdomliga profil (som fanns där även vid den tidigare mätningen 2005) samt den relativt åldersneutrala läsekretsprofilen för *Faktum*. Ifråga om församlingsblad är andelen läsare hela 4 gånger större i gruppen 65+ jämfört med hos 15–29-åringarna, och skillnaden är nästan lika stor för *Amos*. Men också de generellt mer spridda informationstidningarna har en betydligt starkare ställning bland äldre än yngre – här återfinns emellertid den största skiljelinjen mellan unga vuxna och de över 30.

Ett annat generellt mönster i demografiskt hänseende är att tidningarna har svagast ställning bland kommunens relativt nyinflyttade. Allra tydligast påverkar det läsningen av informationstidningen *Vårt Göteborg* – här är andelen 29 procent bland de som bott som mest 3 år i kommunen mot drygt 70 procent bland de som bott mer än 10 år eller vuxit upp i kommunen. Antalet invandrare i undersökningen är för litet för analyser på mer detaljerad nivå, men det kan konstateras att andelen läsare i gruppen upp vuxna utanför Sverige (oavsett hur länge de bott i kommunen) generellt är större än andelen relativt nyinflyttade, men mindre jämfört med gruppen som är etablerade i kommunen sedan långt tillbaka. Undantaget här gäller *Regionmagasinet* och *GFT*. Vad som också avviker är hur andelen läsare av *GFT* och *Faktum*, och mindre tydligt även *Amos*, är som störst i gruppen inflyttade som bott i kommunen 4–10 år. Sett över tid gäller detta dock enbart *GFT*, även om tendensen är väsentligt svagare förra mätåret 2005. Orsaken torde bota i en bakomliggande åldersfaktor, med tanke på den något avvikande åldersprofilen i läsekretsen för dessa tidningar (låter sig inte testas på basis av dataunderlaget på grund av det begränsade antalet respondenter).

Svarsmönstren saknar ett mer generellt utbildningsmönster. Men ifråga om *Faktum*, *Regionmagasinet*, informationstidning från stads-/kommundelen samt i viss mån även *Amos* är andelen som högst bland högutbildade. Tydligare är dock klassdimensionen. Särskilt *Amos* men också församlingsblad och informationstidningar från kommunen/stadsdelar har störst andel läsare bland de som definierar sig som tjänstemän. Den enda tidning som samlar störst andel läsare bland de som definierar sig som arbetare är *GFT*. Som vi ska se nedan kan avspeglas detta förhållande i en stark ideologisk profil hos denna tidnings läsekrets.

Tabell 7 Andel läsare av tidningar om samhälls- och livsfrågor efter demografi och socioekonomi, bland boende i Göteborgs kommun, 2007 (procent)

		Faktum	GFT	Amos	Församlingsblad	Regionmagasinet	Vårt Göteborg	Informations- tidning från stads-/ kommundelen	Minsta antalet svar
	Samtliga	39	8	13	37	36	66	70	987
Kön	Kvinnor	44	8	15	42	35	67	73	538
	Män	33	8	10	30	38	64	67	449
Ålder	15–29 år	39	12	5	16	20	37	52	220
	30–49 år	42	8	15	32	41	65	72	346
	50–64 år	37	5	13	42	37	78	76	246
	65–85 år	38	6	18	65	48	86	82	171
Boendetid i kommunen	Alltid/nästan alltid alltid bott/återvändare ¹	37	6	13	39	35	71	73	393
	Inflyttad: bott mer än 10 år	39	7	13	44	42	76	76	320
	Inflyttad: bott 4–10 år	53	16	15	26	38	56	65	143
	Inflyttad: bott högst 3 år ²	33	6	8	22	25	29	50	100
	Uppvuxen utomlands ³	26	8	12	28	44	68	67	114
Utbildning	Max grundskola el. motsv.	31	7	10	43	33	71	65	154
	Gymnasium, folkhögsk. el motsv.	34	9	10	30	31	59	66	236
	Eftergymnasiala studier	47	11	11	37	41	67	75	240
	Examen från högsk./universitet	43	6	18	39	40	68	73	331
Subjektiv klassstillhörighet	Arbetarhem	35	10	8	30	38	61	66	322
	Tjänstemannahem	43	7	17	45	38	76	82	253
	Hö. tjänstemanna-/akademikerhem	44	8	17	43	38	69	74	265
	Företagarhem ⁴	42	6	5	27	33	61	56	62

Kommentar: ¹Sammanslagning av svarsalternativen 'Har alltid bott här'; 'Har alltid bott här bortsett från kortare perioder, t ex studier på annan ort'; samt 'Uppvuxen här och har återvänt efter långvarigt boende på annan ort'. ²Sammanslagning av svarsalternativen 'Inflyttad, har bott här 1–3 år' samt 'Inflyttad, har bott här mindre än 1 år'. ³Oavsett boendelängd i kommunen. Antalet andra generationens invandrare för litet för att redovisa. ⁴Observera gruppens begränsade antal personer.

Utifrån vad vi vet om tidningarnas ämnesprofiler finns det för några av dem skäl att förvänta sig att läsekretsen delvis samlas kring en gemensam ideologi eller kring ett gemensamt intresse. En tidning med tydliga ideologiska förtecken är *Göteborgs Fria Tidning*, som vill representera en alternativ nyhetskälla på en pressmarknad med gott om borgerliga förtecken, vilket i Göteborg konkret innebär ett alternativ till *Göteborgs-Posten* och till *GT/Expressen* med deras liberala ståndpunkt på ledarplats. Resultaten från 2007 års undersökning visar också att *GFT* hittar flest läsare på den ideologiska vänsterkanten. Andelen sporadiska läsare är mer än fyra gånger så stor hos de som definierar sig som 'klart till vänster' jämfört med 'klart till höger' – 18 procent mot 4, där läsarandelen särskilt växer från steget 'något' till 'mycket till vänster' (tabell 8).¹⁴

Men också ifråga om de bostadslösas röst *Faktum* finns anledning, bekräftad av tidigare analyser (Nilsson 2007), att förvänta sig starkast läsarförankring i den del av befolkningen som definierar sig som ideologiskt till vänster. Här visar sig andelen läsare hösten 2007 vara ungefär den dubbla hos vänsterorienterade personer mot de 'klart till höger': cirka hälften mot en dryg fjärdedel. Precis som i den tidigare studien finns det en ideologisk parallell i en större andel *Faktum*-läsare bland de som invänder mot en nedskärning av den offentliga sektorn – men den är ännu tydligare ifråga om *GFT*.¹⁵

Informationstidningarna från kommunen/regionen har rimligen en större ambition jämfört med tidningarna ovan att nå brett ut till befolkningen, oavsett ideologisk orientering. Inte desto mindre återfinns även här tendenser till en något starkare läsarförankring när vi rör oss från ideologisk höger till vänster. Församlingsbladens läsare saknar motsvarande enkelriktade skiktning, medan *Amos* har en väsentligt mindre läsekrets enbart i gruppen 'klart till höger'. Det kan också noteras att även *Amos* har störst andel läsare i gruppen som starkt motsäger sig en nedskärning av den offentliga sektorn.¹⁶

Sammanhörande med tendenserna ovan kan vi konstatera några tydliga, men statistiskt osäkra resultat (i och med begränsningen till Göteborgsbefolkningen) ifråga om läsekretsarnas partipolitiska profiler: Vi finner en jämförelsevis mycket stor andel läsare av församlingsblad liksom av *Amos* bland undersökningens kd-sympatisörer (72 respektive 47 procent av gruppens 31 personer) samt likaledes stora andelar läsare av *GFT* respektive *Faktum* bland v- och mp-sympatisörer (23 respektive 61 procent av undersökningens 56 v-sympatisörer; 19 respektive 63 procent av 110 mp-sympatisörer).

Tabell 8 Andel läsare av tidningar om samhälls- och livsfrågor efter politisk orientering, förtroende för politiker respektive mellanmänsklig tillit, bland boende i Göteborgs kommun, 2007 (procent)

		Faktum	GFT	Amos	Församlingsblad	Regionmagasinet	Vårt Göteborg	Informations- tidning från stads-/ kommundelen	Minsta antalet svar
	Samtliga	39	8	13	37	36	66	70	987
<i>Subjektiv vänster- höger- positio- nering</i>	Klart till vänster	48	18	15	35	47	69	76	121
	Något till vänster	52	9	13	34	38	70	75	232
	Varken t. vä/hö	32	9	13	37	42	67	71	238
	Något till höger	35	3	14	43	29	63	67	257
	Klart till höger	27	4	6	30	28	59	60	106
<i>Förtroende för kommunens politiker¹</i>	Mycket stort ²	39	10	16	52	53	80	80	30
	Ganska stort	42	9	17	48	43	76	81	223
	Varken stort/litet	43	9	15	41	38	70	75	350
	Ganska litet	41	8	10	31	46	77	82	122
	Mycket litet ²	30	6	4	17	24	48	50	54
	Ingen uppfattning	29	6	8	26	19	42	46	157

Kommentar: ¹Frågan lyder: 'Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?'. 'Kommunens politiker' ingår som en av 19 yrkesgrupper. Svartalternativ 'Mycket stort förtroende' etc. enligt tabellens redovisning, med mittalternativet: 'Varken stort eller litet förtroende'. ²Observera gruppens begränsade antal personer.

Ifråga om informationstidningarna från kommunen/regionen är ytterligare en relevant läsfaktor graden av förtroende för samhällets beslutsfattare och tjänstemännen tillsatta att verkställa besluten – tidningarna kan ju delvis beskrivas som beslutsfattarnas och tjänstemännens budbärare. Via de frågor som ställs i undersökningen om förtroendet för olika typer av samhällsaktörer, visar det sig till att börja med att förtroendet för politiker genomgående är en något starkare faktor i sammanhanget än förtroendet för tjänstemän. Men resultaten visar också att sambandet mellan läsning och politikerförtroende inte i första hand tycks böttna i politikernas indirekta avsändarroll. För om andelen läsare av kommundningarna är ungefär 1,5 gånger så stor hos de som uttrycker ett stort förtroende för kommunens politiker jämfört med hos dem med mycket litet förtroende, så är motsvarande förhållande ännu tydligare för *Amos* och för församlingsblad (tabell 8). Sambandet mellan läs-

ning av dessa tidningar och politiskt förtroende verkar med andra ord vara av mer generell betydelse. Den tolkningen stöds också av att sambandet ifråga om *Regimagasinet* är starkare sett till förtroende för kommunens politiker än motsvarande för regionens politiker och regionens tjänstemän. Ytterligare ett faktum som pekar på denna mer grundläggande betydelse av förtroende är den generellt låga läsandelen hos dem utan uppfattning i förtroendefrågan – engagemanget som avspeglas i att över huvud taget uttrycka *något* slags förtroende för politiska samhällsaktörer är alltså lika viktigt som det att ha ett stort snarare än litet förtroende.

En samhällsengagerad läsekrets

Analyserna i det här kapitlet har tydligt gett svar på den inledande frågan: ja, samhällsengagemang är en viktig grundbult i läsintresset för de tidningar vars läsekretsar har granskats. Det finns samtidigt en parallell i detta resultat som motiverar en generell kommentar kring resultaten som har presenterats: I och med att en enkät med inriktning på samhällsfrågor såsom SOM-enkäten med all sannolikhet överrepresenterar andelen samhällsengagerade människor i befolkningen, är den generella läsrandelen för respektive tidning potentiellt, och sannolikt, något överskattad.

Men samhällsengagemang är som vi också sett inte allt. Tidningarna med ett religiöst budskap har exempelvis fler läsare bland religiöst aktiva, liksom, lite mindre självkart, bland kvinnor jämfört med män och bland äldre jämfört med yngre. *Göteborgs Fria Tidning* är den enda tidningen i sammanhanget som har sin starkaste förankring bland unga, liksom i gruppen som definierar sig som arbetare. Tidningen har vidare markant fler läsare bland personer på den ideologiska vänsterkanten, men denna tendens, om än svagare, är något den delar med *Faktum* samt, visar det sig, även med de informationstidningar som distribueras till hela befolkningen i Västra Götaland/Göteborg/stadsdelarna. Något för regionens och kommunens tjänstemän att fundera på – liksom hur de framöver ska nå ut bättre i de grupper där politikerförtroendet är som minst.

Noter

- ¹ Tidningen har funnits i Göteborg sedan hösten 2001, och kommer ut med 11 nummer per år. Tidningen säljs av Göteborgs hemlösa, vid fasta försäljningsställen, i första hand i stadens centrala delar. Se www.faktum.nu.
- ² Ges ut av Berling Press. Första numret kom ut påsken 2001. Tidningen distribueras 6 gånger per år till de hushåll som omfattas av de församlingar/pastorat/samfälligheter/stift över hela Sverige som beställer magasinet (beställarna kan variera över tid, även mellan olika utgåvor). Samtliga hushåll får tidningen, oavsett medlemskap i Svenska kyrkan. Via tidningen distribueras normalt det lokala församlingsbladet (som redigeras av Berling Press), som en inbladad bi-

- laga. Tidningens totala riksupplaga omfattar normalt ca 450 000–500 000 (ca 2,1 miljoner för det extranummer som ges ut inför kyrkovalet var fjärde år). Upplagan har varit förhållandevis stabil under de senaste 2–3 åren. Spridningen varierar över landet. Upplagan i Göteborgs kyrkliga samfällighet, dvs. omfattande 37 församlingar inom Göteborgs kommun, har sedan 2002 då samfällighetens samarbete med *Amos* startade, uppgått till ca 240 000 ex (ingen extra stor upplaga här i samband med kyrkovalet). Tidningen har vidare en relativt stark förankring i Skåne/Lunds stift. (Anneli Eriksson, Berling Press, enligt epost/ telefonsamtal 2009-01-27). Se www.amosmagasin.se
- ³ Såsom miljö, djurrätt, genus och hbt, alternativ ekonomi, mångkultur m. m. Tidningen ges ut sedan 2005 (startade som webbtidning 2004) av Mediekoooperativet Fria Tidningar, som även ger ut systertidningen *Stockholms Fria Tidning*, lokaltidningen *Östhammars Nyheter*, den läsarskapade *Läsarnas Fria Tidning* ('byggd på medborgarjournalistik'), två tidningar på lättläst svenska, samt fr.o.m. april 2008 den riks- och utrikestäckande *Fria Tidningen*. Tidningen distribueras både via prenumeration och per lösnummer; priset hösten 2007 var 15 kronor för lösnummer och för en helårsprenumeration 495 kronor (Martin Holmquist, Fria Tidningar, enligt epost 2009-02-11). www.goteborgsfria.nu
 - ⁴ Ett första nummer av *Regionmagasinet* kom ut våren 2000; men tidningen startade med regelbunden utgivning först 2002. Tidningen kommer ut med fyra nummer per år, varje nummer har ett särskilt innehållstema. www.vgregion.se/Vastra-Gotalandsregionen/Regionmagasinet/
 - ⁵ I Göteborg förekommer även annonsfinansierade stadsdelsblad. Det kan inte uteslutas att respondenten förväxlar dessa tidningar; men frågan i formuläret är tydlig med avseende på utgivare.
 - ⁶ De boende i Göteborgsregionen erhåller formuläret "Väst-1" (se bilaga i slutet av denna volym), där samtliga dessa tidningsfrågor ingår, medan de utanför, dvs. boende i övriga Västra Götaland, erhåller formuläret "Väst-2", som inte inkluderar frågan om läsning av *Amos*, *Faktum*, *GFT* och 'Församlingsblad som delas ut i din församling'.
 - ⁷ Se not 2.
 - ⁸ Det ska i sammanhanget noteras att frågan beträffande *Amos* har en något anorlunda svarsskala, med två i stället för tre "positiva" svarsalternativ; se kommentar till tabell 1.
 - ⁹ Att respondentunderlaget skiljer sig något åt 2004 (se not 4 i kommentar till tabell 1) har ingen nämnvärd betydelse för resultaten: andelen är 38, 38 respektive 37 procent sett till enbart boende i Göteborgs kommun.
 - ¹⁰ Priset sedan december 2005.

- ¹¹ Andelen för Göteborgsbefolkningen 2007 kan för övrigt jämföras med resultaten från en mindre läsarundersökning av kommundidningen *Vårt Göteborg* år 1991, baserad på 292 personer i åldrarna 15–75 år; denna visade på 63 procent som läser/bläddrar i åtminstone enstaka nummer av tidningen (Nordström 1991).
- ¹² Därtill fick frågan samtidigt en ny placering i formuläret: från att tidigare ha legat tillsammans med de inledande frågorna om konsumtion av nyheter och tidningar över till det nästkommande frågeblocket med fokus på politik och samhälle några sidor in i formuläret; detta torde dock rimligen vara av mindre betydelse för det förändrade utfallet.
- ¹³ På basis av Riks-SOM-undersökningen 2004 vet vi att medan andelen åtminstone ganska politiskt intresserade är 50 procent, ökar den till 70 procent när frågan i stället inriktar sig på intresse för 'samhällsfrågor'; och det är få personer som uppger sig vara politiskt intresserade men utan intresse för samhällsfrågor. Sambandet frågorna emellan är mätt i Kendalls tau-b: +0,61.
- ¹⁴ Av de 53 personer som definierar sig både som 'arbetare' och som 'klart till vänster' är hela var femte sporadisk *GFT*-läsare (21 procent).
- ¹⁵ Andelen *Faktum*-läsare bland de som anser att det är ett 'mycket dåligt förslag' att 'minska den offentliga sektorn' är 48 procent – mot 33 procent bland de som anser att det är ett 'mycket bra förslag'. Motsvarande andelar *GFT*-läsare är 14 respektive 2 procent.
- ¹⁶ 20 procent, jämfört med 11 procent i gruppen starkt för en nedskärning (jfr. not 15).

Referenser

- Johansson, Susanne (2007) *Dom under trettio, vem bryr sig och varför? Ungdomars värderingar och politiska deltagande*. CEFOS och Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet, Göteborg.
- Nilsson, Åsa (2007) "Ett välkänt *Faktum*?" I Nilsson, Lennart (red.) *Det våras för regionen – Västsverige 1998 – 2005*. SOM-institutet, Göteborgs universitet, Göteborg.
- Nordström, Louise (2001) *Vårt Göteborg – En läsarundersökning ur ett användningsperspektiv*. Specialarbete på fördjupningsnivå i informationsteknik, Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Oskarson, Maria & Wängnerud, Lena (1995) *Kvinnor som väljare och valda*. Studentlitteratur, Lund.
- Welin, Fredrik & Johansson, Sanna (2008). *Regionmagasinet 2003–2007*. SOM-rapport 2008:24. SOM-institutet, Göteborgs universitet, Göteborg.

MOT LOKALVINKLADE REGIONNYHETER

BENGT JOHANSSON OCH EVA BERGLIE

När Västra Götalandsregionens infördes fick medierna en ny arena att bevaka. Många journalister fick då skifta fokus från landsting och kommuner till regionfrågor och en centraliserad sjukvård; ett perspektivbyte som utan tvivel har fått konsekvenser för nyhetsbevakningen i regionen (Johansson 2005). Men hur är det egentligen att som journalist bevaka en region? Hur ser arbetsrutinerna ut för de journalister som har det som sin vardagliga arbetsuppgift och hur värderar journalisterna regionnyheter? Dessa frågor står i centrum i detta kapitel.¹

För att analysera regionbevakningen i Västra Götalandsregionen valde vi att genomföra samtalsintervjuer med ett antal av regionens reportrar. Det viktigaste kriteriet för urvalet av journalister var att de kontinuerligt bevakat regionen sedan starten 1999. Genom att bara välja intervjupersoner som har fungerat som regionreportrar sedan regionens bildande, kan eventuella förändringar av arbetet också diskuteras. Dessutom var det intressant att undersöka om reportrarna ansåg att regionbevakningen skiljer sig från den tidigare landstingsbevakningen. Detta urvalskriterium medförde dock att endast dagstidningsreportrar blev aktuella för studien, eftersom det endast inom dagspressen finns en sådan kontinuitet i bevakningen av regionen.

Det fanns 26 dagstidningar i Västra Götalandsregionen år 2005. Vi valde emellertid att begränsa studien till reportrarna på de största dagstidningarna i regionen. GT valdes dock bort. Visserligen har GT haft en betydande regionbevakning (Johansson 2002, 2005), men bevakningen har inte haft formen av rutinbevakning som i de lokala och regionala morgontidningarna. Vi valde därför att inte inkludera någon GT-journalist i undersökningen.

Sex reportrar ingick i studien. De arbetar på dagstidningarna GP, Bohusläningen, TTELA, SLA, NLT och Borås Tidning. Eftersom Borås Tidning under flera år hade två regionreportrar intervjuades två reportrar på denna tidning.

Mediebilden av regionen

Dagspressen domineras av de lokala nyheterna. Regionbevakningen utgör därför en mindre del av nyhetsrapporteringen. Även när det förekommer nyheter från regionen i dagspressen har de ofta ett lokalt perspektiv, med till exempel det lokala sjukhuset i fokus eller med beskrivningar av vilka direkta konsekvenser som ett centralt beslut får för de boende i tidningens spridningsområde. Flest regionnyhe-

ter finns, inte oväntat, i de största tidningarna, vilket innebär att möjligheten att orientera sig i regionfrågor är starkt beroende av vilken tidning man läser (Johansson 2005).

Men den bild som medierna tecknar av regionen relativt homogen. Sjukvårdsnyheterna dominerar i såväl dagspress som etermedier och bilden som framträder är negativ. I vissa dagstidningar i regionen handlar så mycket som två tredjedelar av sjukvårdsnyheterna om nedläggningar, brister i arbetsmiljö, protester eller andra problem inom sjukvården (ibid).

I de analyser som gjorts över tid visar resultaten att regionpolitiken minskat i utrymme sedan regionen infördes. Det fanns förhoppningar om att regionen som politisk arena skulle få ett större massmedialt intresse i och med regionförsöket. Under det första politiskt turbulenta året verkade det också som om så var fallet. Men åren efter minskade medieintresset för den regionalpolitiska arenan igen. Mediebevakningen av regionen började likna de gamla landstingsnyheterna. Den bild som publiken fick av Västra Götalandsregionen har dessutom blivit mindre konfliktfylld och kritisk mot regionen. Över tid kan mediernas regionbevakning följaktligen betecknas som ”svalare” (ibid).

Ser man till dagspressens bevakning bör man dock vara medveten om att det då och då blåst upp lokala opinions- och mediestormar, inte minst då förslag om strukturförändringar av vården lagts fram. Särskilt tydligt var detta 2004, då protesterna i medierna var starka i Uddevalla och Lidköping (Andersson 2005).

Regionbevakningen, arbetsorganisation och redaktionella rutiner

Nyhetsbevakning handlar i stor utsträckning om organisation, arbetsrutiner och invanda beteenden. Varje dag ska en nyhetssändning eller en tidning produceras. Både vad som anses nyhetsmässigt och hur fördelningen mellan olika avdelningar och ämnen inom en tidning ser ut, följer vissa bestämda normer inom en nyhetsorganisation. Även om tidningsredaktionen inte vet exakt vad som kommer att bli morgondagens nyheter, har den en ganska god bild av hur stora delar av tidningen kommer att se ut.

Nyhetsarbete är i stor utsträckning således en rutiniserad verksamhet; en stor del av nyheterna en enskild dag är planerade i förväg. När nyhetsdagen börjar vet journalisterna vilka presskonferenser och evenemang som ska bevakas och vilka inslag som ska göras (se t.ex. Löfgren-Nilsson 1999, Johansson 2008). Det innebär att nyhetsarbetets organisering kommer att avgöra vad journalisterna bevakar respektive vad de inte rapporterar om (Fishman 1980). Det sätt på vilket arbetet organiseras på en redaktion, ifråga om resurser och rutiner, kommer med andra ord att påverka vad som bevakas och vad som inte blir nyheter överhuvudtaget. Lite hårdtaget kan vi likna det vid mannen som letade efter sin borttappade nyckel under gatlyktan, och inte där han hade tappat den, eftersom han såg bättre under gatlyktan. Det finns en ganska enig nyhetsforskning som visar att medier söker sig till

källor som de vet producerar mycket nyheter, bedöms som tillförlitliga, har hög trovärdighet och som passar mediernas sätt att berätta om världen. De källor som inte uppfyller dessa kriterier har också svårare att komma med i nyhetsflödet (Gans 1980). Detta innebär att mediebevakningen inte med nödvändighet förändras även om institutioner utanför medierna förändras (Johansson & Asp 1995, Wallin 1994).

I det här kapitlet kommer vi att ta upp två aspekter av arbetsorganisation och redaktionella rutiner och deras koppling till regionbevakningen i Västra Götaland. Den *första* berör de resurser som finns tillgängliga för bevakning av regionen och hur resurstillgången har förändrats över tid. Här kommer vi dels att redogöra för hur det har sett ut under den tid som regionen har funnits, dels hur det såg ut på den gamla landstingstiden. Frågor som ska analyseras är vilka personella resurser som finns och hur mycket utrymme och status regionbevakningen har på redaktionerna.

Den *andra* delen handlar om rutinerna kring den dagliga rapporteringen. Hur ser rutinerna ut för reportrarna? Vilka kontakter har de med den sektor de bevakar? Besöker reportrarna presskonferenser eller arbetar de mest från redaktionen? Även här gör vi ett svep över dagens situation, eventuella förändringar under regionens första år och jämförelser med hur det såg ut före bildandet av regionen.

”Om jag är borta blir det inte så mycket gjort”

De större regiontidningarna har i princip en, i vissa fall två, tjänster för bevakning av Västra Götalandsregionen. Regionreportrarna har alla ett tydligt avgränsat uppdrag. De har regionen som sitt uteslutande bevakningsobjekt, även om de någon gång hoppar in och gör andra uppdrag. Gemensamt för alla tidningar är att de har en reporter som bevakar den politiska/administrativa delen av Västra Götalandsregionen. De kan även ha funktionsuppdelningar där regionreportern inte alltid har hand om den mer verksamhetsnära sjukhus- eller kulturbevakningen. Detta ser dock lite olika ut på de olika tidningarna.

En av de intervjuade journalisterna beskriver relationen mellan kommun- och regionbevakning så här: *”Den som är kommunbevakare i sin egen kommun är ju den som har mest material och får mest uppmärksammat av alla tidningsledningarna i alla kommuner. Så fungerar det.”* Helt klart är att regionbevakningen aldrig kan tävla med lokalnyheterna ifråga om resurser och utrymme i den lokala dagspressen. Även om de områden som regionen ansvarar för – det vill säga sjukvård, regional utveckling, kommunikationer, kultur m.m. – är centrala för medborgarna, satsar alla tidningar mer på lokala samhällsfrågor än på regionfrågor. Kommunbevakningen får mer resurser, och fler reportrar har i uppdrag att bevaka vad som sker i de kommuner som tidningen täcker.

Även om reportrarna åtminstone själva menar att de upplever att regionbevakningen har hög status, finns det tydliga tecken som visar på att den inte har samma

position som kommunbevakningen. På frågan om hur nyhetsbevakningen är organiserad på tidningen säger en reporter att det inte skulle bli så mycket regionnyheter om reportern själv skulle vara borta från redaktionen. Denne menar också att tidningen i fråga aldrig skulle strunta i kommunbevakningen på samma sätt, om kommunreportern var borta. Bevakningen av skola och andra kommunala frågor verkar därmed inte vara lika personberoende. Trots att det finns en tydlig funktionsuppdelning för den kommunala nyhetsbevakningen ser redaktionen till att dessa områden täcks även när den ordinarie reportern inte finns på plats. Det är givetvis lätt att tolka detta som att regionfrågorna inte är lika prioriterade på tidningarna, att nyhetsredaktionerna inte anser dem vara så viktiga och att det därför inte gör så mycket om det saknas regionnyheter i tidningen. Men ingen av reporterna vill hålla med om en sådan beskrivning. De menar att regionnyheterna har en hög status i tidningen – en självklar plats. Att journalisterna inte ersätts av någon vikarie ses som ett uttryck för att det helt enkelt inte finns någon som kan frågorna tillräckligt bra; det är ett så komplicerat bevakningsområde att inte vem som helst kan ta över.

Det verkar emellertid inte bara vara så att regionen ses som ett svårt område. Kollegor till reporterna i vår studie verkar anse att det är lite *tråkigt* att bevaka regionen. Regionbevakning är inget som alla journalister ”går igång på”. En reporter återger kollegors synpunkter på hur det är att bevaka strukturarbetet i regionen – där frågor om hur sjukvården ska organiseras är i fokus – så här: ”Ja, det är klart att en del säger: 'Hur orkar du hålla på med det? Det är så komplicerat. Hur klarar du det?'” Flera av reporterna återger på olika sätt att regionbevakningen visserligen ses som viktig av tidningen; den ska finnas där. Men har man fått regionen på sitt bord är det knappast någon annan som slåss för att ta den ifrån en. ”Det är så stort regionen. Det är en sådan jätteorganisation om man ska ta hela kakan, så det är ingen som vill ta sig an det”, säger en av reporterna. Denna skepsis från kollegorna har dock inte smittat av sig på reporterna själva. De har alla en mycket uttalad uppfattning om att de sysslar med viktig journalistik. Dessutom tycker de själva att det är spännande att bevaka regionen, även om vissa menar att de kanske har tröttnat lite jämfört med de första årens engagemang.

Att regionfrågorna inte har högsta prioritet eller är mest populära som bevakningsområde, får också som konsekvens att Västra Götalandsregionen kontinuerligt bevakas av en ganska liten grupp journalister. Alla känner varandra, eftersom de har träffats kontinuerligt på presskonferenser och regionfullmäktigemöten genom åren. Lokalradion och Västnytt har inte alltid haft särskilda regionreportrar under regionens första fem år. Dessa medier är inte heller lika flitiga besökare på regionfullmäktige som de större regiontidningarna. Gemensamt för de flesta av de intervjuade regionreporterna är också att de har varit med och bevakat dessa frågor länge, inte bara som regionfrågor utan även i det gamla landstinget och länet. De har därmed fått gedigen erfarenhet av, och kunskap om, sitt bevakningsområde. Kontakterna med politiker och inte minst tjänstemän är upparbetade sedan många år

och flera menar också att de nästan har kommit i överläge gentemot de folkvalda. De upplever sig kunna sjukvården minst lika bra som politikerna. Andra reportrar har följaktligen svårt att snabbt sätta sig in i och jobba med regionbevakningen.

Landstingsnyheter är ett traditionellt bevakningsområde i dagspressen. Sjukvårdsfrågorna har alltid varit ”bra” nyheter och även landstingspolitiken har bevakats kontinuerligt, trots att själva politiken sällan har varit i fokus (Hagström 2003, Johansson 2001). Landstingspolitik har oftast setts som en ganska sömning politisk arena, till och med mindre konfliktfylld än kommunalpolitiken. Det tar sig inte minst uttryck i hur bevakningen av landstingspolitiken har sett ut under valrörelserna. Visst finns det undantag. När sjukhus hotas blir även landstingspolitik centrala valrörelsenyheter i lokala medier, men trots allt är det relativt ovanligt (Johansson 2007, Nord & Nygren 2007).

Landstingspolitik och sjukvård ”ska” alltså finnas i en dagstidning, men frågan i sammanhanget är hur redaktionerna hanterade bildandet av Västra Götalandsregionen. Hur organiserades bevakningen jämfört med tidigare och hur har den förändrats över tid? I intervjuerna med journalisterna kommer ganska olika uppfattningar om tidningsledningarnas intresse för regionens grundande fram. De flesta menar att det inte var någon stor fråga överhuvudtaget. En reporter ger sin minnesbild av hur ansvaret för regionen hamnade hos honom: *”Redaktionschefen sa: ’Det här med regionen kommer nu. Det får du ta hand om’”*. De flesta av reporterrarna i vår studie hade tidigare bevakat landstinget och länet. Även om regionen var en ny organisatorisk enhet betydde inte det att tidningarna gjorde något radikalt annorlunda. Den reporter som tidigare hade rapporterat om sjukvård och om länet fick fortsätta med det. För vissa av dem var det ingen skillnad alls, medan någon slapp vissa andra bevakningsområden. Några tidningar gjorde dock större satsningar. Tydligast är detta i Borås Tidning, som satte två heltidsreportrar på att bevaka regionen. Med ett uttalat syfte att vara ”Bäst i Väst på regionbevakning” hade tidningen till en början en hel sida om regionen som varje dag skulle fyllas med nyheter.

Under intervjuerna framkommer att en viss ”nybyggaranda” rådde bland reporterrarna under regionens införande. Nu hände något nytt – något som gav en nytändning. En av reporterrarna berättar att det inte fanns några planer på att bli landstingsreporter på heltid, att det verkade både uppblåst och tråkigt. Med den nya regionen kändes emellertid jobbet genast mer intressant. En annan berättar om hur intresset väcktes när denne kom över en utredning: *”Skaraborg skulle slås ihop med de övriga länen. Jag tyckte det var en jättegrej. [...] Jag insåg ju inte alla konsekvenser, men jag insåg att konsekvenser skulle det bli och att vi skulle hamna i periferin.”* Samma entusiasm kan spåras hos flera andra, om än inte hos alla reporterrarna. Regionens införande upplevdes som viktigt – och dessutom som spännande.

Även om nysatsningarna såg lite olika ut på olika tidningar, verkar ändå utrymme och en viss resursförstärkning till bevakning av den nya regionen ha funnits. Någon tidning hade till och med planer på att skaffa en lokalredaktion i Vänersborg för

att kunna bevaka regionen på önskat vis. Men i de flesta fall verkar dessa förstärkningar ha stannat på planeringsstadiet.

Några tidningar satsade emellertid, som redan har nämnts, betydande resurser. Alla journalisterna påpekar dock att resurserna för regionbevakningen efter hand har minskat. Några berättar att möjligheten till övertidsarbete drogs in och att besparingsdirektiv infördes på tidningarna. Dessa besparingar gällde givetvis inte bara regionbevakningen, men tidningsledningarna på flera av de tidningar som hade den mest omfattande regionbevakningen verkar ha ansett att regionen var ett område där besparingar kunde göras. Trots dessa besparingar säger reportrarna att de i stort sett har försökt att arbeta vidare som vanligt. De kontaktnät som de hade sedan tidigare har de fortsatt kunnat utnyttja, men de kan inte åka runt på uppdrag på samma sätt som tidigare. Det finns vidare en tydlig spänning, särskilt hos de största regiontidningarna, mellan ambitionerna hos reportrarna och de resurser som de förfogar över. Viljan att göra mer än vad det egentligen finns resurser till är tydlig. I några fall har också bevakningen och resurserna förändrats så mycket att reportrarna inte längre har tyckt att det har gått att bevaka regionen på ett för dem godtagbart sätt. När möjlighet har getts har de därför lämnat regionbevakningen.

De största tidningarna i regionen hade relativt stora ambitioner med sin regionbevakning – åtminstone i början av regionförsöket. Inte bara det lokala skulle speglas; rapporteringen av landstingspolitiken skulle inte rulla på som vanligt. Någon tidning gjorde en större reportageserie inför regionbildandet där reportern intervjuade landshövdingen, presumtiva regionpolitiker och andra aktuella makthavare. Andra satte igång stora projekt med kartläggningar av den nya regionen och dess ansvarsområden och med jämförelser mellan olika regiondelar och kommuner.

”Vi gjorde det konkret. Vi uppfyllde informationsplikten eller informationsvärdet. Vi gav våra läsare inte bara det där nyhetsmässiga. Jag tycker vi gjorde många bra, genomarbetade grejer, och vi tänkte ut med grafiken med kartor och vi skrev om varje kommun [...] Vi hade en väldigt klar tanke med vad vi ville med vår sida”, berättar en av reportrarna. Alla är dock överens om att det i dagens läge varken finns tid eller resurser för en sådan regionbevakning; det lokala perspektivet har getts företräde. Reportrarna på de något mindre regiontidningarna upplever inte frustrationen på samma sätt. Visst är det lite knepigt att bevaka en stor region, men krockarna mellan ambition och verklighet upplevs inte som lika påtagliga. Det finns praktiska problem med avstånden till centrala politiska organ. Dessa skapar emellertid inte så stora svårigheter att de utgör ett hinder i regionreportrarnas dagliga rutiner. Och det är just dessa dagliga rutiner, som vi ska diskutera härnäst. Hur ser egentligen en regionreporters vardag ut?

Regionbevakningens vardag

De reportrar som ingår i vår studie har som redan påpekats lång erfarenhet av sitt bevakningsområde. De har upplevt förändringar av journalistiska ideal, arbetssätt

och samhällsorganisation. *"Det har förändrats väldigt mycket. För 25 år sedan låg både landstinget och länsstyrelsen i Mariestad och då åkte vi härifrån och dit upp och kollade diarierna. [...] Den rundan gjorde de andra tidningarna också, så man träffades däruppe"*, berättar en av reportrarna.

Genomgången av diarierna, som reportern ovan nämner, har alltid varit en viktig del i det journalistiska fotarbetet för kommunal- och landstingsreportrar. Det har dock förändrats i grunden med Internet. Förändringen har emellertid inte med regionen att göra, utan är en konsekvens av att myndigheterna lägger ut mer och mer material på nätet. Även pressmeddelanden kommer direkt ner i den egna datorn eller finns att hämta på regionens hemsida.

När reportrarna diskuterar förändrade bevakningsrutiner tar de alla – om så på olika sätt – upp Internets genombrott. Nätet har på många sätt gjort bevakningen lättare. Reportrarna slipper till exempel att åka runt och leta information på samma sätt som tidigare. En av dem berättar följande: *"Det var ju inte länge sedan som diarierna inte låg på nätet. Då fick man åka upp till Vänersborg för att komma hem med bra lokala nyheter. Idag går man bara in på nätet."* Genomgången av diarierna ses fortfarande som en viktig del i bevakningen av regionen, men sättet på vilket reportrarna kollar diarierna har förändrats. Tillgängligheten av information vid det egna skrivbordet medför givetvis också att reportrarna inte rör sig lika mycket bland politiker och tjänstemän som tidigare. Nyhetsarbetet sker mer från redaktionen, med hjälp av telefonen och nätet. Flera påpekar att det nya arbetssättet innebär en risk för att de tappar de vardagliga, icke-planerade kontakterna med tjänstemän och politiker. Dessa träffade reportrarna tidigare mer eller mindre av en slump när de gick igenom diarierna (jfr Larsson 1998).

En annan central rutin i bevakningen av regionen är givetvis fullmäktigemötena och de presskonferenser som sker i anslutning till regionstyrelsen och andra nämndmöten. Fullmäktigemötena ses inte bara som en sätt att få information om vad som beslutas, utan också som ett sätt att skaffa sig mer informell information. *"Du får inte särskilt mycket intressant ute i salen, men däremot träffar du politiker. [...] Och jag menar, där står kanske två moderater och fikor. 'Du, jag hörde att Johansson skulle bli ordförande i sjukvårdsutskottet. Är det riktigt?'. 'Ja, kom här'. Man får sådana grejer. Du får väldigt mycket i korridorerna. [...] Det är värdet med fullmäktige, att du får en massa nyheter vid sidan om"*, menar en av reportrarna.

Att det är en ganska fast kärna av reportrar som träffas på fullmäktigemötena en gång i månaden visar sig tydligt. När de intervjuade tillfrågas kan de alla räkna upp namnen på dem som brukar vara där. Även om fullmäktigebevakningen är central är den inte okomplicerad. Det är, enligt reportrarna, inte särskilt många ärenden som är nyhetsmässigt intressanta. Vi ska komma tillbaka till detta senare, men det finns tydliga förändrade journalistiska ideal ifråga om regionnyheter. Att något beslutas i fullmäktige är i sig inte skäl för en artikel. Dessutom upplevs själva uppbygget för regionfullmäktigemöten skapa problem. Även om de börjar klockan tio på förmiddagen kan de hålla på långt in på kvällen. Det är inte ovanligt att region-

fullmäktige pågår till mellan åtta och nio. Längden på mötena och upplevelsen av att de riktigt intressanta nyheterna saknas gör att journalisterna sällan stannar kvar och lyssnar på ärenden som tas upp sent på mötena. En av reportrarna säger följande: *"Detta gäller alla journalister – vi orkar inte sitta där till klockan åtta. Det låter ju väldigt krasst, men de ärendena – om det inte är skattehöjningsbeslut eller några jättestora ärenden – som föredras efter typ klockan fyra-fem någonting, det är väldigt, väldigt ovanligt att det är några journalister kvar då."*

Det är också tydligt att regionfullmäktige har tappat i betydelse som nyhetskälla över tid. Vissa reportrar medger att de inte alltid längre åker dit överhuvudtaget. Andra menar att de visserligen är där, men kanske inte – som citatet ovan visar – främst för att hitta nyheter i de ärenden som tas upp.

Efter regionstyrelsen hålls presskonferenser i Vänersborg, och på den tiden som Hälso- och Sjukvårdsstyrelsen sammanträdde i Mariestad hölls presskonferenser där. Också dessa hörde, och hör fortfarande, till rutinbevakningen för reportrarna. Givetvis lyssnar reportrarna på vad politikerna vill berätta om, men presskonferenserna ger också en möjlighet att ställa frågor som inte finns med på politikernas dagordning. Avstånden i den nya regionen avskräcker dock. Det gjorde de kanske inte i början av regiontiden, men idag upplevs det som ohållbart att åka runt i regionen och bevaka presskonferenser. En av reportrarna beskriver landstingstiden och början av regiontiden som "bilens tid", medan nuläget kännetecknas av telefonsamtal: *"Avstånden är ju annorlunda. Man måste lära sig att jobba på ett annat sätt. Nu använder jag telefonen mer. Tidigare tog jag ofta bilen eller till och med gick till landstingshuset."*

"Det som händer uppe i Mariestad, det är så långt bort så det kunde vi knappast åka till ens en gång. Det var ju Hälso- och sjukvårdsstyrelsen som hade sina möten där. Det var långt om vi skulle åka dit. Vi åkte faktiskt dit, med bussen fram och tillbaka, och det blev övernattningar för att vi skulle kunna bevaka detta", berättar en annan av reportrarna. Regionens maktthavare insåg att avstånden innebar problem och några år efter regionens införande startades videosändningar från presskonferenserna. Hälso- och sjukvårdsstyrelsen höll sådana när den sammanträdde i Mariestad och presskonferensen efter regionstyrelsen kan ses via video i Regionens Hus från andra delar i regionen.

Just resandet och avstånden i regionen är viktiga aspekter för att förstå regionreportrarnas vardag. Här markerar journalisterna tydligt att det har skett en förändring sedan regionen bildades. I intervjuerna ger reportrarna målande beskrivningar av hur de i början reste kors och tvärs i regionen. Möten skulle bevakas och jämförelser skulle göras. Den "nybyggaranda" som nämndes tidigare syns tydligt i intervjuerna. Reportrarna var entusiastiska – kanske inte direkt över regionen i sig – men över det journalistiska uppdraget att rapportera och granska vad som skedde i den nya regionen. Arbetet kostade dock på. En av reportrarna ger ett exempel på priset som man som regionreporter kunde få betala: *"Sjukvårdsstyrelsen hade en presskonferens klockan 17 på onsdag kväll. Sedan blev det förskjutet en timme genom politiska*

diskussioner. 18: presskonferens. Slut: 19. Sedan skulle du sitta och skriva. Du var hemma 22-23 på kvällarna. Hustrun undrade ju om jag hade en älskarinna uppe i Skaraborg till slut. Jag menar, det där var ju naturligtvis – arbetsmässigt sett för oss – rena katastrofen.”

Avstånden i regionen är också det som reportrarna anger som skäl för att det är svårt att jobba på det ”gamla” sättet – att åka runt, vara med på presskonferenser och möten och prata informellt med politiker och tjänstemän. Nu får mycket av detta skötas på annat sätt. Presskonferenser via video, telefon och Internet har blivit viktigare. Dessutom har redan upparbetade kontakter blivit än mer centrala. Några av reportrarna menar också att dessa mer informella sätt att samla information bättre matchar de egna journalistiska idealen. En reporter nämner till exempel att förslagen, när de kommer upp i regionstyrelsen eller fullmäktige, oftast redan har varit en nyhet i den egna tidningen. *”Jag resonerar som så – och det tycker jag att alla journalister borde göra – att man tar reda på vad som är på gång så fort som möjligt, och berättar det för läsarna så att de har möjlighet att påverka om de kan”,* säger en av reportrarna. Andra menar att med hänsyn till den egna tidningens uppdrag – som lokaltidning – har de ärenden som tas upp i fullmäktige och styrelser blivit mindre intressanta. Istället satsar tidningarna allt mer på nyheter med lokala nyhetskällor. De minskade resurserna och de långa avstånden gör i princip också – menar reportrarna – att endast en reporter med upparbetade kontakter kan sköta regionbevakningen. En ny reporter skulle ha svårt att täcka hela regionen.

Vidare framkommer också tydligt under intervjuerna, att den organisation som reportrarna är satta att bevaka har förändrats; styret av regionen har koncentrerats till Vänersborg och Göteborg. Flera reportrar nämner detta faktum och menar att förändringen har bidragit till ett nytt sätt att bevaka. När presskonferenser och andra möten flyttar till de västra delarna av regionen verkar Skaraborgstidningarna bli mer och mer ointresserade av de formella, centrala kommunikationskanalerna för regionen. Resonemangen som reportrarna för kan ses som ett sätt att legitimera att de inte längre – eller åtminstone inte lika ofta – intresserar sig för nyheter från centrala, regionala organ. För reportrar på tidningar utanför Skaraborg innebär dessa förändrade kommunikationsstrategier från regionens sida att de faktiskt inte besöker vissa delar av regionen alls längre. En av reportrarna uttrycker det så här: *”Den stora skillnaden var ju när de lade ner sjukvårdsstyrelsen. Vi var i Mariestad och Skövde två gånger i månaden förut. Jag har knappt satt min fot i Mariestad sedan de flyttade utskottet till Vänersborg. Det är mer koncentrerat till Vänersborg och Göteborg idag kan man säga. Så Skaraborg är väl den stora förloraren.”*

Att de rent organisatoriska förändringarna – det vill säga att regionen som organisation är mycket större än de gamla landstingen och att de geografiska lokaliseringarna av regionens organ har förändrats – har påverkat arbetsrutinerna har vi sett åtskilliga exempel på. Men det faktum att regionen är politiserad på ett helt annat sätt än de gamla landstingen har också påverkat arbetsrutinerna. Henry Bäck visar i sin studie av regionpolitikerna att det bland politikerna blivit allt vanligare att

uppfatta sig som ett partiombud, dvs. det är partilinjen som ska följas i första hand (Bäck 2004). Det finns också en ny politisk apparat, med regionråd, politiska sekreterare och en ny politisk kultur där majoritet och opposition är mycket tydligare än tidigare, vilket också uppfattas av reportererna. En av reportererna säger till exempel följande om de förändringar i klimatet som har skett sedan landstingstiden: *”De politiska konfrontationerna är annorlunda än vad de var i de gamla landstingen. [...] Nu finns det en opposition som är väldigt drivande.”* Reportern upplever inte att den starkare och mer drivande oppositionen har någon större betydelse för det egna yrkesutövandet, men medger att det på sätt och vis har varit lättare att hitta nyhetsstoff i de politiska konflikter som har uppstått sedan regionens bildande. Emellertid kan det tuffare politiska klimatet mycket väl också ha bidragit till en hårdare, mer personlig inriktning på presskonferenser och andra möten mellan reportrar och politiker.

Regionreportrarnas nyhetssyn

Är det här något nytt? Är det intressant? Det kanske kan bli en ”snackis” runt fikaborden? Sådana frågor ställs på alla morgonmöten eller runt alla nyhetsdeskar när journalister går igenom vad som ska hamna i morgondagens tidning eller i kvällens sändning. Prioriteringar ska göras mellan de resurser som finns till förfogande och vad som kan platsa som nyheter. Ibland är publiceringarna genomtänkta; redaktionen har noga övervägt både vinkel och placering. I andra fall är det tillfälligheter som avgör. Kanske måste redaktionen till exempel ta med ett telegram istället för en artikel som inte visar sig hålla måttet. Alla sådana övervägningar görs på en redaktion. I detta avsnitt ska vi fokusera på nyhetstänkandet hos journalisterna. Vi ska redogöra för vilka ideal som finns bland regionreportrarna och för hur dessa ideal krockar eller samspelar med de respektive redaktionsledningarnas synsätt. Som tidigare är strålkastarljuset också riktat mot eventuella förändringar. Vi gör jämförelser mellan landstingstid, tiden för regionens bildande och nutid. Nyheter är barn av sin tid, och vad som ses som nyhetsmässigt förändras som allt annat (Djerf-Pierre & Weibull 2001).

Vad publiken bör få veta och vad den vill ha

Nyhetsvärdering kan ses som en avvägning mellan vad medierna anser att publiken behöver veta och vad publiken är intresserad av; det vill säga mellan vilken information som är nödvändig för att läsarna och tittarna ska kunna fungera som samhällsmedborgare å ena sidan, och vad som verkligen intresserar mediepubliken, vad som fångar dess intresse, å andra sidan. Ibland sammanfaller dessa – det som är viktigt är också spännande. Men ibland väger vågskålen över åt det ena eller andra hållet (Johansson 2008).

”Vi hade en redovisningsplikt, fick man ju lära sig förr. Man skulle redovisa i lagom långa texter vilka beslut som fattades. Den tiden är förbi. Nu nischar jag ju på vissa frågor”, berättar en av reportrarna i vår studie. Inom journalistiken – inte minst inom den lokala – fanns länge mediernas *informationsplikt* som en stark grundpelare. Det viktigaste var inte vad publiken var intresserad av att läsa. Den gamla lokaljournalistiken var istället, i mycket högre utsträckning, styrd av fullständighetsprincipen och tankar om pliktrapportering. Som nyhetsjournalist skulle man rapportera om allt som skedde på fullmäktigemöten och inom den lokala myndighetsfären (Ekström, Johansson & Larsson 2006). Men den principen är sedan längre begravd. Reportrarna upplever inte längre att det är mediernas uppgift att rapportera om allt som händer i kommunen eller regionen. Journalistiken ska istället ta fram det viktigaste och/eller det som är mest intressant.

Generellt kan sägas att en entydig forskning visar att publikperspektivet – att medierna måste ta hänsyn till vad publiken är intresserad av – har blivit mer accentuerat i journalistiken. Sedan mitten av 1980-talet har en allt mer tilltagande publikanpassning skett, menar Djerf-Pierre och Weibull (2001). Det blir med andra ord allt viktigare att nyheterna verkligen intresserar läsarna och tittarna. Djerf-Pierres och Weibulls analyser gäller främst den nationella etermediejournalistiken, men samma trend kan även skönjas i lokal samhällsjournalistik (Johansson, Henricsson & Karlsson 2003, Ekström, Johansson & Larsson 2006). I intervjuerna med regionreportrarna hittar vi samma resonemang. En av dem berättar till exempel följande: *”Om du går ännu längre tillbaka, så satt du och skrev för en inre krets. Det var de närmast sörjande som läste mycket av de här referaten. Värdet av dem kan ju verkligen ifrågasättas. Nu gäller det att konkretisera saker och ting. [...] Fru Johansson måste kunna begripa och identifiera sig med vad vi skriver. Det är inte alltid så lätt.”*

Det upplevs alltså inte alltid som enkelt att göra publikfångande journalistik av regionnyheter. Artiklar med rubriker som ”Nu höjs tandvårdstaxan 4 procent” eller ”Nu öppnar ny vårdcentral” är lätta att göra, menar en av reportrarna. Sådana nyheter fångar människors intresse. Däremot upplevs det som svårare att väcka publikens intresse med artiklar om ”politikens alla irrgångar”. Reportrarna menar dock att det är orimligt att förvänta sig att alla nyheter ska fånga läsarnas omedelbara intresse. Även om publikidealet har blivit starkare, finns hos journalisterna således fortfarande åsikten att medierna ska berätta om viktiga saker, som kanske inte alltid är så dramatiska.

Här finns en källa till konflikt, framförallt mellan den enskilde journalisten och redaktionen, inte minst när artiklar ska ”säljas in” till redaktionen. Hos redaktionen finns, enligt majoriteten av reportrarna, en tydlig vilja att premiera direktvård, köer, patientavgifter och andra konkreta nyheter som berör. Dessa är tacksamma nyheter och journalisterna är fullt medvetna om att sådana lättare får acceptans hos redaktionen. De vet också att det är sådana nyhetshändelser som skapar flest läsareaktioner. Flera ställer sig dock frågan om de händelser som ofta blir stora nyheter egentligen är så viktiga. *”Vad har du fått mest reaktioner om? Jo, att de lade ner sjuk-*

husbiblioteken. Det är ett jävla liv om detta. Och det var 12 miljoner kronor och det var en sidoverksamhet. Men det fick vi massa reaktioner på: demonstrationer och insändare och mail och så vidare. Kolossalt! Och jag menar, det är egentligen en ganska liten fråga med tanke på de nedskärningar som sjukhuset har gjort”, säger en av reportrarna.

Spänningen finns således mellan idealet att redovisa händelser som man som journalist upplever som viktiga, kontra att skriva om de ämnen som uppenbart fångar publikens intresse. Det finns också andra ideal, som orsakar andra typer av spänningar i förhållande till den redaktionella verkligheten. Granskningsidealet är ett journalistiskt ideal som i princip omfattas av alla svenska journalister. Även om publikanpassning har blivit allt viktigare, är svenska journalister mer eniga än någonsin om att journalistikens viktigaste uppgift är att granska (Wiik 2007). Samtliga reportrar i vår studie poängterar att de vill granska och avslöja missförhållanden, även om vissa betonar det mer än andra.

Vad betyder då granskning? Dels kan granskning ses som avslöjandet av omständigheter som hålls mer eller mindre hemliga av politiker och tjänstemän. Detta ideal – att jaga nyheter – erkänner alla journalister i vår studie utan omsvep. Ibland dras de med i nyhetspulsens; att befinna sig mitt i nyhetsflödet tilltalar reportrarna. Även om det kanske inte hör till vardagen i regionaljournalistiken vill även regionreportrarna vara först med att gräva fram det nya. Nästan alla reportrarna kan berätta om egna erfarenheter av hur de varit först med något som alla ville veta. Vi nämnde tidigare en reporter som ”gick igång” när denne kom över en utredning där idéerna om en ny storregion avslöjades. En annan berättar att mycket tid lades ned på att försöka ta reda på vem som skulle bli regionråd efter valet. Flera återkommer också till de politiska striderna i samband med krisen i sjukvårdsstyrelsen 2000. Politisk dramatik, som till och med nådde riksnivån, upplevde journalister som spännande. De satt på första parkett och kunde i princip följa den politiska utvecklingen utan att ens behöva gräva. Alla avslöjanden skedde inför öppen ridå. *”Jag menar, journalistiskt sett så var de första två åren väldigt intressanta. [...] Hela den här processen med Cecilia Widegren och bråket med kd, när partisekreterarna kom ner, var naturligtvis bingo för oss. Vi bodde ju för fan i residenset”,* berättar en av reportrarna.

Att inte vara för följsam – att till exempel inte publicera pressmeddelanden rätt upp och ner – ses också som en form av granskning. Pressmeddelandena får inte utan granskning passera rakt in på nyhetsplats, utan måste sättas in i ett sammanhang. Här lyfts också frågan om resurser på mindre och större tidningar fram. Reportrarna hävdar att mindre tidningar ofta tar in pressmeddelanden oredigerat i tidningen, något som anses vara dålig journalistik.

Under intervjuerna framkommer också att reportrarna inte alltid kommer så långt i granskningen som de skulle vilja. Detta behöver inte bara gälla det som traditionellt menas med granskning. Möjligheterna att överhuvudtaget visa konsekvenser av politiska beslut – genom att till exempel räkna ut effekterna för vanliga människor

eller göra systematiska jämförelser inom regionen – är inte alltid så stora, och större granskningsjobb finns det absolut inte utrymme till. Majoriteten av våra intervjupersoner skriver mer än en artikel till tidningen till varje utgivning, vilket gör att större granskningsuppdrag inte hinns med. Sådana får man i så fall utföra på sin fritid, menar en av reportrarna: *”Min kollega och jag valde ut ett sådant där EU-projekt, och så gick vi till botten. Det tog en månad och slutade i 18 artiklar, och det har vi ju inte tid till, utan sådant får man göra på fritiden.”*

När vi uttryckligen frågar reportrarna vad de anser vara goda och dåliga regionnyheter blir svaren – om inte direkt identiska – så åtminstone väldigt lika. De speglar det som inom nyhetsvärderingsforskningen visat sig vara starka styrkrafter för vad som blir nyheter. Det handlar först om främst om avvikelser från det förväntade (Shoemaker & Reese 1996). Ännu en lyckad landning på Landvetters flygplats är ingen nyhet. Det ska vara något oväntat, något som avviker från det normala och som berör många människor. Det kan handla om människor med makt som gör något som inte förväntas av dem (läs skandaler) eller om beslut som påverkar många människors vardag. Goda regionnyheter, ur ett journalistiskt perspektiv, är därmed exempelvis avslöjanden om ekonomiska oegentligheter – inte minst bland toppolitiker – eller dramatiska höjningar av avgifter.

”Det ligger i blodet att en negativ nyhet är tyngre på löpsedeln och värderas högre av nattredaktören och blir det säkra vänsterkrysset som vi alla strävar efter. Somliga tröttnar efter fem år, andra efter tio, och så finns det några som aldrig tröttnar på att försöka uppnå det höga stadiet på första sidan”, säger en av reportrarna. Men det är inte riktigt så enkelt som att negativa nyheter alltid ses som de bästa. Journalisterna menar att nyheter som *”Inga köer till höftledsoperationer”* eller *”Västtrafik sänker priserna”* också skulle vara bra nyheter. Bra nyheter behöver följaktligen inte vara negativa, men de måste vara oväntade, avvika från det vanliga och betyda något för människor. Nyheter som inte speglar en avvikelse och som inte berör, blir då – logiskt uträknat – svaren på vad som utmärker en dålig regionnyhet ur ett journalistiskt perspektiv. Allt för abstrakta nyheter, som inte kan knytas till vanliga människors vardag, är dåliga nyheter. Omorganisationer i regionen eller policies är exempel på sådant som det, enligt reportrarna, är svårt att göra bra journalistik av. En reporter berättar till exempel att heta diskussioner förs med politiker när tidningen inte skriver om de policies som politikerna tycker att den borde ta upp: *”Då blir de sura: ’Men det är viktiga frågor! Policies är grundläggande!’ ’Det är möjligt’, säger jag, ’men du måste sätta kött och blod på det. Du måste ha kött och blod i grejerna. Det som påverkar patienterna, som påverkar personalen.”*

Dåliga jobb anses nyhetsartiklarna också vara om de saknar ett maktkritiskt perspektiv. Nyheter som inte är ordentligt kontrollerade och som är följsamma mot makthavare i största allmänhet ser reportrarna kritiskt på. Detta behöver inte betyda att en ganska rak nyhet om ett beslut för den sakens skull är dålig. Men nyheten ses som dålig om journalisten inte har gjort en självständig bedömning av dess relevans och betydelse för medborgarna.

Några av reportrarna knyter frågan om vad som är dåliga regionnyheter till de redaktionella resurserna. Om de har tillbringat flera timmar på ett fullmäktigemöte eller en presskonferens kan det vara svårt – även om nyhetsvärdet av de ärenden som tas upp upplevs som närmast obefintligt – att välja att *inte* skriva någon artikel. Detta gäller särskilt för reportrar som är anställda vid mindre tidningar. ”Vad ska vi ta med oss hem idag då?”, blir frågan som reportrarna försöker besvara. Nyhetsvärdering handlar i dessa lägen således inte om att välja bort nyheter. Istället upplever journalisterna att uppdraget blir att försöka skriva en artikel som överhuvudtaget kan platsa som nyhet. Reportrarna kan dock alltid korta ner texten; om vinkeln inte håller kan en längre artikel alltid bli en notis.

Mot en lokal, regional bevakning

Det blir under intervjuerna med reportrarna i vår studie tydligt, att de i stor utsträckning sköter sig själva. Detta är inte särskilt märkligt. I många studier av journalister har framkommit att specialiserade reportrar har en hög grad av frihet att själva välja vad de ska bevaka (Löfgren-Nilsson 1999). Därmed är det som sagt inte självklart att reportrarna får stå oemotsagda i sina prioriteringar och vinklingar av händelser. Det som verkar skapa flest diskussioner och bråk är frågan om hur lokalt inriktat det journalistiska arbetet skall vara. Här märks en ganska tydlig förändring i upplevelser över tid. När regionen infördes var denna konflikt inte så vanlig, enligt flera av våra intervjupersoner. Då var både tidningsledningarna och reportrar överens om att regionen inte bara skulle ses ur det egna spridningsområdets perspektiv; helheten skulle bevakas.

Återigen ser vi dock en tydlig skillnad mellan Skaraborgsjournalisterna och de övriga. Skälet är enkelt. Det lokala perspektivet på regionen var redan från början naturligt för Skaraborgspressen, trots att det även här fanns avvikelser. De övriga reportrarna hade vid regionens grundande – och har fortfarande – mycket uttalade ambitioner om att granska och presentera nyheterna ur ett regionperspektiv. Dessa ambitioner krockar dock ofta med tidningsledningarnas nyhetssyn. Dessutom upplever reportrarna ibland att inte heller läsarna bryr sig om regionperspektivet. En av reportrarna berättar till exempel följande: ”*Jag säger att 'det är omöjligt, jag kan inte åka till akuten och ta en bild på någon människa där och göra en lokal vinkel på att man ska ta bort ortopedin i Lidköping, utan jag måste åka till Lidköping. Och landstinget, det är en enhet, och till den enheten betalar vi skatt allihop', men det biter inte. [...] Man vill ha lokalt. 'Gå till akuten', säger de, och så kör vi samma akutbild i repris 50 gånger.*” Reportern får medhåll av en kollega: ”*Det har blivit en trend inom media, att vi ska vara mer lokala, och då får man ju dra ner regionfrågorna på vårdcentralen eller så.*”

Varianter på dessa citat finns att hämta hos alla de reportrar som arbetar på tidningar där det finns, eller har funnits, ambitioner att ha ett tydligt regionperspektiv på bevakningen. Det är dock viktigt att ha klart för sig att det egentligen inte hand-

lar om journalisternas vilja att granska eller inte granska regionen som sådan. Snarare rör det sig om ur vilket perspektiv de vill granska – ur ett strikt lokalt eller från ett regionalt helhetsperspektiv. De lokala vinklingarnas vara eller inte vara skapar en ständig spänning mellan reportrar och tidningsledningar. Journalisterna menar att tidningarna biter sig själva i svansen om de tror att de kan vara en angelägenhet för läsare i ett större upptagningsområde, om de inte också bevakar händelser ur ett regionalt perspektiv. Det finns en uttalad besvikelse och frustration över detta. *”Det har blivit för stort, och det vet alla. För de som vill gömma sig är det bra, men för de som vill ha ett grepp om det hela, är det helt åt helvete. Alla lokaltidningar speglar sin del, men vilken lokaltidning kan spegla helheten?”*, frågar sig en av reportrarna uppgivet.

Att stå på läsarnas sida är en grundläggande utgångspunkt för samtliga journalister i vår studie. Det är för medborgarnas räkning som reportrarna ska utkräva ansvar av makthavarna. Detta kan förklara varför reportrarna på de tidningar som är lokalt inriktade, inte ser något problem med sättet på vilket regionnyheter vinklas; den lokala fokuseringen är ett resultat av att reportrarna står i läsarnas tjänst. Men här finns egentligen två förhållningssätt. Det ena kan kallas det opinionsspeglade förhållningssättet. Den opinionsspeglade journalisten ser inget problem i att journalistiken i praktiken oftast kommer att ha ett lokalt perspektiv på en konflikt, eftersom tidningen i första hand bör spegla läsarnas synsätt. Ett exempel är en av reportrarna som tycker att kampanjjournalistik kan vara godtagbar, eftersom denne som reporter *”bara speglar vad läsarna säger”*. Även om konsekvensen kanske blir att tidningen ställer sig på läsarnas sida, *mot* regionen, tycker reportern inte själv att det är ett aktivt ställningstagande, utan en effekt av ett neutralt speglande.

Det andra förhållningssättet kan kallas det granskande. Det kan i praktiken resultera i exakt samma journalistik som den opinionsspeglade. Men syftet är inte att i första hand spegla läsarnas åsikter. Snarare handlar det om att makten – i enlighet med det journalistiska idealet – ska granskas (givetvis för läsarnas räkning). Även föreställningar om att reportrarna kan driva opinion förekommer, dock inte för egen räkning utan för att företräda läsarnas intressen och granska makthavare. En av reportrarna uttrycker det så här: *”Det bildades en grupp och det var lite protestmöten och så där, men det självdog liksom ganska fort. Jag försökte blåsa igång det genom att skriva mycket om det och så. Det kan jag ju erkänna att jag gör. Jag tycker att min arbetsgivare är läsarna.”*

Denna dragning mot lokala perspektiv på regionfrågor är något som möter kritik från företrädare för regionen. När tidningarna speglar en konflikt ur vad som skulle kunna kallas för ett *”lokalpatriotiskt perspektiv”*, anses det motverka möjligheterna för medborgarna att få ett helhetsperspektiv på regionen (jfr Andersson-Odén & Weibull 2005). En av reportrarna i vår studie kallar det för *”en journalistik med stora lokala skygglappar”*. Men en del av journalisterna menar att regionens smala lycka är att inga medier på allvar jämför hur det ser ut i olika regiondelar. De menar att regionen inte hade existerat om tidningarna hade haft en heltäckande regionbe-

vakning. När lokala tidningar bara skriver om vad som sker inom spridningsområdet finns det ingen som har överblick; ingen kan utvärdera konsekvenserna för *hela* regionen.

Att bevaka en region

Det har blivit dags att summera och – i vidare bemärkelse – reflektera kring resultatet av vår studie av nyhetsbevakningen i Västra Götaland. Vad har vi, sammanfattningsvis, kommit fram till och vad kan resultaten innebära ur ett större perspektiv?

Under intervjuerna med reportrarna i vår studie, framkom att regionbevakningen – av reportrarna själva – upplevs som viktig; den anses ha relativt hög status på redaktionerna. Samtidigt berättar reportrarna emellertid att bevakningen av kommunfrågor prioriteras, att resurserna till regionbevakningen har krympt och att ersättare inte alltid sätts in om den ordinarie regionreportern är borta. I början av regiontiden fanns visserligen stora ambitioner på en del av redaktionerna och vissa ekonomiska satsningar på regionbevakningen gjordes, men dessa har sedermera reducerats. Likaså har resandet till presskonferenser, regionfullmäktige och andra möten minskat. En av anledningarna till denna förändring är centraliseringen av regionorganen till Göteborg och Vänersborg. Bilens tid är således, åtminstone delvis, förbi. Istället har Internet, telefonen och videosända möten blivit allt viktigare, och lokala spörsmål prioriteras ofta framför regionfrågor.

Att regionen har hög status som bevakningsområde kan, på ett sätt, således ifrågasättas. Kanske beror den upplevda statusen på att regionen är ett komplext område, som få journalister har tillräckligt med kompetens för att kunna bevaka. I realiteten har regionbevakningen hur som helst fått stå tillbaka. Vad det kan få för konsekvenser ska vi återkomma till, men låt oss för tillfället konstatera att det lokala ofta premieras framför det regionala, och att regionbevakningens betydelse på redaktionerna åtminstone kan ifrågasättas.

Det framkom under intervjuerna att det finns en stark spänning mellan reportrarnas vilja att informera läsarna om viktiga skeenden i regionen, och redaktionernas förkärlek för att ”ge läsarna vad de vill ha”, det vill säga konkreta och dramatiska nyheter som berör. Också viljan att granska skapar spänningar mellan ideal och praktik. Med granskning menar reportrarna dels avslöjandet av omständigheter som hållits hemliga av makthavare, dels den kritiska granskningen av material som ges ut av källorna. I dagsläget finns inte resurser eller utrymme till större granskningsjobb, vilket har skapat ett missnöje bland reportrarna.

Något som också skapar konflikt mellan journalisterna och tidningsredaktionerna, är den tidigare nämnda frågan om hur lokalt inriktade nyheterna ska vara. Detta var inte en lika vanlig konflikt i början av regiontiden, då även redaktionerna hade ambitionen att presentera nyheterna ur ett regionalt helhetsperspektiv. I dagsläget har dessa ambitioner emellertid falnat, vilket reportrarna ställer sig kritiska till. De menar att tidningarna måste ha ett regionalt perspektiv om de ska vara en ange-

lägenhet för läsare i ett större upptagningsområde. Här finns dock en tydlig skillnad mellan Skaraborgspressen och övriga; i Skaraborg har det lokala perspektivet redan från början varit självklart och därför har konflikten inte varit lika stor där.

Mediebilden av regionen har varit negativ, och det är reportrarna medvetna om. De anser sig dock inte ha någon skuld i detta, utan menar att det dels beror på regionens politiker, dels på att man som journalist speglar en kritisk opinion. Intresset för regionen har dessutom svalnat, regionbevakningen har minskat i betydelse och omfattning, resurserna har blivit mindre och en viss trötthet märks bland reportrarna. Fokuseringen på det lokala möter samtidigt kritik från källorna själva; företrädare för regionen menar att allmänheten inte informeras om regionala frågor i tillräcklig utsträckning.

Inte sällan har åsikten framförts att det är mediernas fokusering på det lokala perspektivet som bidragit till att bilden av regionen är så negativ – hos både medier och medborgare. Helhetsperspektivet saknas och endast lokala särintressen speglas i medierna. Kanske hade bilden av regionen varit mer positiv om medierna oftare hade bevakat regionen ur ett helhetsperspektiv, men kanske hade det varit tvärtom? Kanske hade mediebilden varit ännu mer negativ om medierna hade orkat med att bevaka Västra Götalandsregionen som en helhet och jämföra villkor systematiskt över hela regionen? Mediernas sätt att organisera och se på regionbevakningen är intressant, inte minst med tanke på den debatt som förts de senaste åren om hur den svenska samhällsorganisationen ska se ut i framtiden. I Ansvarskommitténs slutbetänkande förslogs att Sveriges län och landsting skulle slås samman till större enheter. Med färre regioner kommer också de tidningar som ska bevaka dem att brottas med samma problem som vi har sett i Västra Götaland. Medierna, och då särskilt den lokala dagspressen, har inte en arbetsorganisation som är anpassad efter dessa nya regionala indelningar av den politiska och administrativa organisationen, vilket i förlängningen skapar kommunikativa problem för både regionernas medborgare och politiker.

Frågan är om vi kommer att få se samma utveckling i andra regioner som i Västra Götaland. Massmedierna var inte helt förberedda på att täcka den nya politiska regionala nivån. Visserligen gjordes, enligt reportrarna, inledningsvis vissa satsningar; en del av tidningarna försökte göra omställningen från bevakning av flera mindre politiska enheter till en större. Men i frånvaro av några större omläggningar i mediestrukturen i Västra Götaland, återgick resurserna, restiderna, entusiasmen och ambitionerna snart till sedvanliga nivåer. De lokalt inriktade tidningarna förblev just lokala, och drömmen om den regionala bevakningen tycks delvis ha gått i graven. Visst rapporterar reportrarna om regionala företeelser, men många gånger görs det ur ett lokalt perspektiv.

Ansvarskommitténs förslag om den nya regionindelningen har diskuterats av många sedan det blev offentligt. Men diskussionen om hur medierna ska klara av att bevaka dessa nya storregioner har lyst med sin frånvaro. Det kanske är dags att blåsa liv i den debatten?

Not

- ¹ Kapitlet är en förkortad version av rapporten Att bevaka en region av Bengt Johansson och Eva Berglie (2007).

Referenser

- Andersson-Odén, Tomas & Weibull, Lennart (2005) 'Västra Götalänningens mediekarta'. I Nilsson, Lennart (red): *Svensk samhällsorganisation i förändring. Västsverige vid millennieskiftet*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Andersson, Ulrika (2005): *Rör inte vårt sjukhus. Den lokala pressens bevakning av strukturförändringen av akutsjukhusen i Lidköping och Uddevalla 2004*. Göteborgs universitet: Utvärderingsprogrammet – Västra Götalandsregionen.
- Bäck, Henry (2004): *Av de många ett. Västra Götalandsregionens politiker. Partipolitiska och territoriella skiljelinjer*. Göteborgs universitet: Förvaltningshögskolan.
- Djerf-Pierre, Monika & Weibull, Lennart (2001) *Spegla, granska, tolka: aktualitetsjournalistik i svensk radio och TV under 1900-talet*. Stockholm: Prisma.
- Ekström, Mats; Johansson, Bengt & Larsson, Larsåke (2006) 'Mot en allt mer oberoende kommunal journalistik?'. i *Nordicom-Information* (2006:4).
- Fishman, Mark (1980) *Manufacturing the news*. Austin: University of Texas Press.
- Gans, Herbert (1980) *Deciding What's News. A Study of CBS Evening News, NBC Nightly News, Newsweek and Time*. New York: Vintage Books.
- Hagström, Bo (2003) *Sjukvård under press*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, Bengt (2001) 'Finns det en kommunal medievalrörelse?'. I Oscarsson, Henrik (red): *Skilda valdagar och vårval*. SOU 2001:65.
- Johansson, Bengt (2002) *Det regionala nyhetsrummet. Massmediernas bevakning av Västra Götalandsregionen 1999 och 2000 Västra Götaland*. Göteborgs universitet: Utvärderingsprogrammet – Västra Götalandsregionen.
- Johansson, Bengt (2005) 'Godkväll, nyheter över Västsverige. Mediebildens av Västra Götalandsregionen 1998-2002'. I Nilsson, Lennart (red): *Flernivådemokrati i förändring*. Göteborgs universitet: Utvärderingsprogrammet – Västra Götalandsregionen.
- Johansson, Bengt (2007) *Kommunstorlek, massmedier och lokal opinionsbildning*. i Johansson, Folke; Karlsson, David; Johansson, Bengt et al. (2007). *Kommunstorlek och demokrati*. Stockholm: Sveriges kommuner och landsting.
- Johansson, Bengt (2008). *Vid nyhetsdesken. En studie av nyhetsvärdering vid svenska nyhetsredaktioner*. Sundsvall: Mittuniversitetet.
- Johansson, Bengt & Asp, Kent (1995) 'Göteborgs-Posten och stadsdelsnämnderna'. I Jönsson, Sten; Rubenowitz, Sigvard & Westerståhl, Jörgen (red): *Decentraliserad kommun. Exemplet Göteborg*. Stockholm: SNS Förlag.

- Johansson, Bengt; Henricsson, Lisa & Karlsson, Annelie (2003) *Hur farligt är Göteborg? En studie av GP:s bevakning av risker i lokalnyheter 1961, 1981 och 2001*. Göteborgs universitet: JMG.
- Johansson, Bengt & Berglie, Eva (2007) *Att bevaka en region – Om regionreportrarna och nyhetsbevakningen av Västra Götalandsregionen*. Göteborgs universitet.
- Larsson, Larsåke (1998) *Nyheter i samspel. Studier i kommunjournalistik*. Göteborgs universitet: JMG.
- Löfgren-Nilsson, Monica (1999) *På Bladet, Allehanda & Kuriren. Om journalistiska ideal och organiseringsprinciper i den redaktionella vardagen*. Göteborgs universitet: JMG.
- Nord, Lars & Nygren, Gunnar (2007) *Mediernas bild av lokala valrörelser 2006*. Sveriges kommuner och landsting.
- Shoemaker, Pamela J & Reese, Stephen D (1996) *Mediating the Message. Theories of Influences on Mass Media Content*. White Plains NY: Longman.
- Wallin, Ulf (1994) *Vad fick vi veta? En studie i svenska nyhetsmediers rapportering åren före folkomröstningen om EU*. Göteborgs universitet: JMG.
- Wiik, Jenny (2007) 'Demokratins vakthundar'. I Asp, Kent (red): *Journalistkåren i Sverige*. Göteborgs universitet: JMG.

Kultur och evenemang

VÄSTSVENSKA EVENEMANG 2007

LENNART WEIBULL OCH ÅSA NILSSON

Lördagen den 9 juni 2007 var en mycket vacker försommardag i Göteborg. Det var en lätt morgondimma, men solen trängde snabbt igenom. Tidigt var Rivöfjorden fylld av fritidsbåtar. Det är ingen ovanlig syn i den göteborgska skärgården en vacker försommardag, men just den här dagen fanns det en alldeles särskild anledning: att få möta ostindiefararen Götheborg som återkom efter sin nästan tvååriga resa till Kina. När Götheborg på förmiddagen stävade in i Göteborg åtföljd av en armada av småbåtar kantades älvens bägge sidor av mängder av nyfikna åskådare.

Ostindiefararen Götheborgs återkomst är ett exempel på en lokal händelse där många deltog och ett evenemang som fick stor uppmärksamhet i medierna och diskuterades bland allmänheten. Om Ostindiefararens återkomst var en mycket unik händelse sommaren 2007 var de flesta av Göteborgs andra evenemang under samma år av mer välkänt och återkommande slag. Bok & Bibliotek-mässan, Göteborgs filmfestival och Kulturkalaset var tillsammans med Vetenskapsfestivalen de stora evenemangen på temat kultur och vetenskap; Finnkampen var årets idrotts-evenemang; den årligen återkommande TUR-mässan handlade som vanligt om resor; och sommarens Way Out West i Slottsskogen var ett nytillskott bland landets musikfestivaler – ett såpass framgångsrikt sådant att festivalen tycks bli en årlig begivenhet att räkna med. Tillsammans med Götheborgs återkomst är det just dessa evenemang som ska stå i centrum för detta kapitel.¹

Karaktären hos dessa åtta evenemang är alltså tämligen skiftande. Medan Ostindiefararens återkomst från sin Kinareisa var något verkligt unikt, äger de återkommande mässorna rum vid ungefär samma tid varje år, spänner över flera dagar, har sina bestämda lokaler och tar entréavgift. Vetenskapsfestivalen och Kulturkalaset är förvisso återkommande evenemang men inte på samma sätt bundna till vare sig en bestämd plats eller en enskild aktivitet utan innefattar en rad arrangemang på olika ställen över hela centrala Göteborg.

Gemensamt för de åtta evenemangen är att de vänder sig till allmänheten. Målgrupperna för vart och ett varierar, men tillsammans kan de förväntas erbjuda alla något av intresse. Göteborg har genom medvetna satsningar på olika evenemang avsett att skapa en bild av Göteborg som en evenemangsstad, vilket i sin tur skall ytterligare öka stadens attraktionskraft nationellt och internationellt (Weibull, 2008). För att nå ett sådant mål är det viktigt att evenemangen har en förankring också bland de boende i Göteborg och den omgivande regionen. I det följande är det vårt syfte att belysa i vilken utsträckning allmänheten i Göteborgsregionen tog del av

några av 2007 års evenemang och att beskriva deras respektive publik. Den centrala frågan är i vad mån de åtta namngivna evenemangen lockade ett tvärsnitt av de boende i Göteborgsregionen: erbjöd utbudet något för alla?

De mest besökta

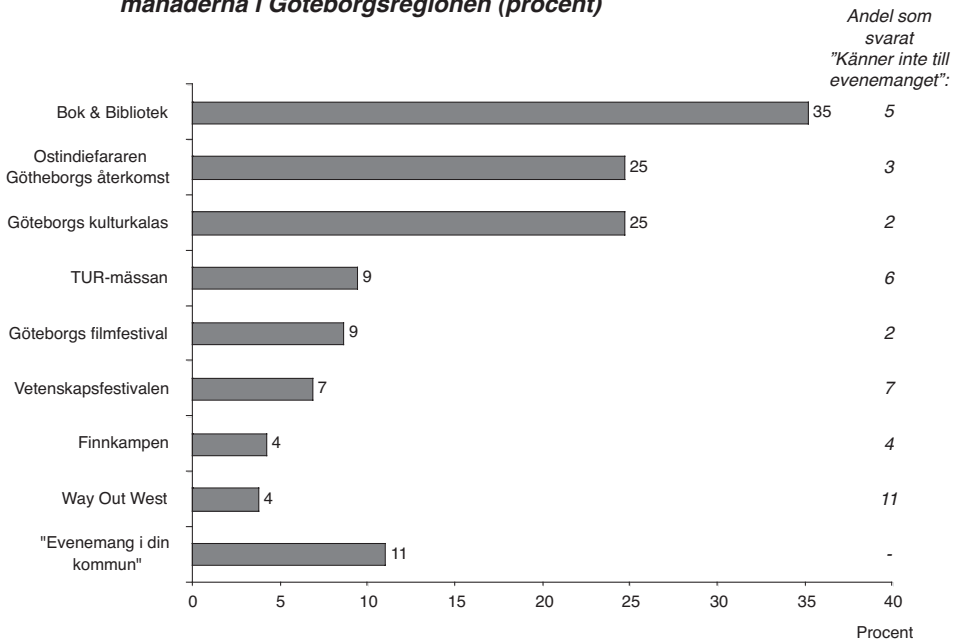
Inom ramen för den västsvenska SOM-undersökningen 2007 har för vart och ett av de åtta evenemangen nämnda ovan ställts en fråga om huruvida svarspersonerna under de senaste tolv månaderna besökt det. Därutöver fanns en kompletterande fråga om besök på lokala evenemang i hemkommunen i avsikt att fånga upp även andra mindre begivenheter. Även om frågan var begränsad till ett år bakåt i tiden finns det ändå en klar risk för överskattning av besöken, i första hand för de årligen återkommande evenemangen. Särskilt för evenemang som uppfattas ha en viss prestige – eller som av annat skäl kan tänkas passa in i en önskad livsstil – kan det vara lockande att svara att man besökt det, även om det var för mer än tolv månader sedan. På samma sätt är det inte omöjligt att de som besökt Göteborg någon gång efter återkomsten men inte var med då ändå markerar att de deltog.²

Med reservation för de nämnda metodproblemen träder tre evenemang fram i topp på listan över besökande från Göteborgsregionen: Bok & Bibliotek, Ostindiefararens återkomst och Göteborgs kulturkalas (figur 1). Drygt var tredje boende i Göteborgsregionen har besökt Bok & Bibliotek och var fjärde deltagit i kulturkalaset respektive sett när Ostindiefararen återkom från Kina. Även om resultaten med all sannolikt rymmer en viss överskattning av publikens storlek är skillnaden jämfört med övriga evenemang stor; det var otvivelaktigt dessa tre som var de mest uppmärksammade Göteborgsevenemangen under 2007.

Av de övriga fem nämnda evenemangen når inget en publik över tio procent av befolkningen i Göteborgsregionen. Högst ligger TUR-mässan och Filmfestivalen med nio procent av invånarna som deltagit; sju procent har varit med på Vetenskapsfestivalen, medan Finnkampen och Way Out West hamnar under fem procent.

I frågan fanns även en allmän kategori kallad ”evenemang i din kommun”. Med den var avsikten att fånga upp lokala begivenheter i kranskommunerna som exempelvis Potatisfestivalen i Alingsås, Laxens Dag i Lilla Edet och segeltävlingen Tjörn Runt. Under 2007 engagerade sådana evenemang tillsammans elva procent av befolkningen i Göteborgsregionen.

Figur 1 Andelen som besökt olika evenemang under de senaste 12 månaderna i Göteborgsregionen (procent)

Kommentar: Frågan lyder: 'Har du under de senaste 12 månaderna besökt något av följande evenemang?'. Tre svarsalternativ: 'Känner inte till evenemanget'; 'Ja'; 'Nej'. Tabellen redovisar andelen som svarat 'Ja' av samtliga i undersökningen.

Även om många aktiviteter alltså når en förhållandevis liten andel av befolkningen är det sammantagna intresset relativt stort: nästan två av tre boende i Göteborgsregionen, 63 procent, har besökt *minst något* av de åtta namngivna evenemangen. Om vi lägger till lokala evenemang så ökar andelen till 67 procent.

Oavsett om man bevistat evenemangen eller inte, visar resultaten annars att dessa är välkända bland befolkningen. Frågans svarsalternativ inkluderade möjligheten att svara att man inte kände till evenemanget. Detta utnyttjades av flest ifråga om den nya musikfestivalen Way Out West, som 11 procent av de boende i Göteborgsregionen svarade att de inte kände till. Motsvarande andel för Vetenskapsfestivalen och TUR-mässan var 7 respektive 6 procent; i övrigt var andelen än mindre (figur 1).

När ett evenemang når en stor publik är den ofta nästan självklara förklaringen att det når många grupper av människor. Innan vi fördjupar oss i frågan vilken typ av besökare som de enskilda aktiviteterna attraherar är det av intresse att se på deras varierande geografiska spridning. Om vi tar Västra Götaland utanför Göteborgsregionen som indikator på hur långt ut intresset når finns det några olika mönster

Tabell 1 Andel som besökt olika evenemang under de senaste 12 månaderna efter boendegeografi inom Göteborg (procent)

	Bok & bibliotek	Finn-kampen	Göteborgs film-festival	Göteborgs kultur-kalaset	Ostindiefararen Göteborgs återkomst	Tur-mässan	Way Out West	Vetenskaps-festivalen	Något evenemang i hem-kommunen	Någotdera evenemang	Något av de namngivna evenemangen	Minsta antalet svar ⁴
Hela Västra Götalandsregionen	35	3	5	-	19	7	4	-	15	60	55	1 827
Utanför Göteborgsregionen	35	2	1	-	13	4	4	-	19	53	45	1 581
Göteborgsregionen	35	4	9	25	25	9	4	7	11	67	63	1 825
Göteborgs yttre kran-kommuner ¹	39	3	3	11	20	5	2	5	26	67	56	191
Göteborgs inre kran-kommuner ²	32	4	4	20	21	10	2	6	12	60	58	619
Göteborg	36	4	12	30	28	10	5	8	7	70	68	1 015
<i>Geografisk del av Göteborg³:</i>												
Centrum	35	5	20	39	37	14	9	10	7	79	77	191
Hisingen	33	5	7	26	26	9	3	7	9	66	63	260
Nord	37	4	13	30	17	5	3	5	7	62	61	150
Öster	39	5	12	27	23	11	5	8	5	73	71	132
Väster	37	4	12	29	31	10	6	9	8	71	68	282

Kommentar: Frågan lyder: 'Har du under de senaste 12 månaderna besökt något av följande evenemang?'. Tre svarsalternativ: 'Känner inte till evenemang'; 'Ja'; 'Nej'. Tabellen redovisar andelen som svarat 'Ja' av samtliga i undersökningen. Frågan om Göteborgs kulturkalaset resp. Vetenskapsfestivalen ingick enbart i formuläret till de boende i Göteborgsregionen.

¹Alingsås; Lilla Edet; Stenungsund samt Tjörn. ²Ale; Härryda; Kungsbacka; Kungälv; Lerum; Mölndal; Partille samt Öckerö. ³Göteborgsindelningen bygger på stadsdelsnamndernas indelning. *Centrum:* Centrum, Linnéstaden; *Hisingen:* Backa, Biskopsgården, Kärra-Rödbo, Lundby, Torlanda, Tuve-Säve; *Nord:* Gullnared, Lärjedalen, Korfedala, Bergsjön; *Öster:* Härlanda, Orgryste; *Väster:* Majorna, Högsbo, Älvsborg, Frölunda, Askim, Tynnered, Styrso.

⁴Avser någondera av de två evenemang som ingick enbart i det ena formuläret; i övrigt är minsta antal nästan det dubbla (3 407 för samtliga).

(tabell 1). För det första visar sig att de evenemang som är stora i Göteborgsregionen också är det i övriga Västra Götaland, exempelvis Bok & Bibliotek och Ostindiefararen. En andra iakttagelse är emellertid att dessa när vi lämnar Göteborg får konkurrens av lokala evenemang i den egna hemkommunen. Siffrorna är visserligen inte helt jämförbara eftersom det här med all sannolikhet rör sig om flera olika typer av evenemang, men de pekar ändå på närhetsfaktorns stora betydelse. Samtidigt är det en tredje iakttagelse att de smala evenemangen, de som har en förhållandevis låg andel besökare i Göteborgsregionen, är mindre berörda av avståndet till Göteborg. Way Out West hämtar lika stor andel besökare utanför som inom Göteborgsregionen, och nästan detsamma gäller Finnkampen i friidrott.

Närhetsfaktorns betydelse kan också belysas inom Göteborgsregionen genom jämförelsen mellan yttre och inre kranskommuner. Såväl Kulturkalaset som TUR-mässan halverar sin publikandel i de yttre kranskommunerna, medan skillnaden för övriga evenemang är ganska liten. I de yttre kranskommunerna ökar tvärtom andelen för lokala evenemang.

Också *inom* Göteborgs kommun finns ett motsvarande närhetsmönster: för sex av de åtta specifika evenemangen är andelarna högst bland de som bor i centrum. Särskilt tydligt är detta för Kulturkalaset som också äger rum i centrum. Slutsatsen är att vissa engagemang framför allt drar genom sin innehållsmässiga attraktionskraft och besöks efter intresse oberoende av avstånd, medan andra är av karaktären att de i första hand lockar till besök om de äger rum i närheten.

Det måste samtidigt understrykas att det faktum att en stor andel besökare kommer från ett visst område inte behöver vara en geografisk närhetsfaktor. Med tanke på den stora boendesegregationen i Göteborgs kommun är geografiska skillnader inte sällan sociala, något vi senare skall återkomma till.

Ett eller många?

Som vi sett har över 60 procent av de boende i Göteborgsregionen uppgett att de besökt minst något av de åtta specifikt nämnda evenemangen. Frågan är i vilken utsträckning de olika engagemangen förhåller sig varandra. I vilken utsträckning attraherar de samma besökare?

Den allmänna tendensen visar på en förhållandevis begränsad övertäckning mellan de olika evenemangen. Det största sambandet i besök mellan två evenemang finns mellan Kulturkalaset och Filmfestivalen respektive mellan Vetenskapsfestivalen och Filmfestivalen (korrelationerna är mätt i Pearson's r : +0,20 respektive +0,19). Men även andra evenemang delar publik i relativt stor utsträckning.³ Besök på lokala evenemang har överlag mycket låga samband med besök på någon av de åtta nämnda.

Ett sätt att få en bild av det samlade besöksmönstret är en explorativ faktoranalys, där vi kan pröva hur besöksintresset samvarierar. I en första prövning har vi utgått

från fem dimensioner i besöksmönstren, även om bilden inte är helt entydig (tabell 2). Den första har benämnts *Events* där särskilt Ostindiefararen, Kulturkalaset och TUR-mässan laddar högt. Den andra kan kallas *Kunskap/Kultur*, där vi inte oväntat finner Vetenskapsfestivalen och Bok & Bibliotek. Den tredje dimensionen fångar med rubriken *Populärkultur* i första hand upp Way Out West och Filmfestivalen. *Sport* bildar en egen dimension med Finnkampen, vilket även de *lokala* evenemangen gör.

Tabell 2 Dimensioner i besöksmönster för olika evenemang (faktoranalys)

	Events	Kunskap/ Kultur	Populär- kultur	Sport	Lokalt
Ostindiefararen Götheborgs återkomst	0,78	0,07	-0,07	-0,01	0,05
Göteborgs kulturkalas	0,56	0,15	0,43	-0,12	0,00
TUR-mässan	0,55	0,02	-0,04	0,47	0,00
Vetenskapsfestivalen	0,19	0,72	0,02	0,02	-0,18
Bok & Bibliotek	-0,04	0,70	0,07	0,07	0,34
Way Out West	-0,04	-0,06	0,85	0,11	0,10
Göteborgs filmfestival	0,05	0,42	0,53	-0,09	-0,20
Finnkampen	-0,03	0,05	0,05	0,90	-0,01
Något evenemang i hemkommunen	0,06	0,01	0,00	-0,02	0,91
Förklarad varians (%)	14	14	13	12	12

Kommentar: Principalkomponentanalys med varimaxrotering; antalet faktorer satt till fem. Analysen är baserad på en dikotomisering av svarsskalan (ja=besökt; nej=inte besökt/"känner inte till evenemanget"). Faktorladdningarna anger sambandet mellan faktorerna (dimensionerna) och besök på respektive evenemang. Faktorladdningar om minst 0,53 är inramade med heldragen linje; de något svagare, minst 0,34, med streckad linje. Faktorernas sammanlagda förklaringskraft är 64,5 procent. Resultaten baseras på enbart boende i Göteborgsregionen.

Ser vi närmare på resultaten från faktoranalysen framträder även ytterligare mönster av intresse. Exempelvis ligger Kulturkalaset också högt i populärkulturdimensionen, Bok & Bibliotek i den lokala och Filmfestivalen i kunskapsdimensionen. Dessa mönster är knappast förvånande och speglar snarast bredden i de olika evenemangen, vilken gör att de kan attrahera mycket olika grupper. Ett resultat som möjligen överraskar är att TUR-mässan ligger förhållandevis högt i den dimension vi har kallat sport. Detta tyder på att det knappast är en renodlad sportdimension

utan snarast sport/fritid. Som vi snart skall se är det också främst frågan om en manlig fritidsdimension.⁴

Bakom dessa besöksmönster ligger emellertid inte bara attraktionskraften hos de olika evenemangen utan också varierande intresseprofiler hos olika befolkningsgrupper.

Besökarnas demografi...

De åtta evenemangen är således av mycket olika karaktär och lockar olika grupper av besökare. Tillsammans tycks det dock som att dessa evenemang har något att erbjuda alla – eller i alla fall de flesta (tabell 3). Hos ingen av de grupper som redovisas i tabellen är publikandelen mindre än sex procentenheter jämfört med genomsnittet på 63 procent för befolkningen i Göteborgsregionen (och heller aldrig mer än sex procentenheter större). Men där finns ändå vissa mönster värda att kommentera, inte minst när vi ser till de enskilda evenemangen.

Det saknas inte undersökningar som visar på kvinnors generellt större intresse för kulturaktiviteter (se t. ex. *Nya kulturvanor*; och baserat på aktuella SOM-undersökningar: Antoni 2008; Nilsson 2008a, 2008b). Detta förhållande återspeglas också i intresset för fyra av de åtta undersökta Göteborgsevenemangen: musikfestivalen Way Out West i Slotsskogen, Filmfestivalen, Bok & Bibliotek samt i viss mån även Kulturkalaset – alltså de evenemang som mest självklart kan inordnas under en kulturrubrik. Särskilt vad gäller Finnkampen men också beträffande TUR-mässan och Ostindiefararen är andelen besökare tvärtom störst för män, medan Vetenskapsfestivalen har en helt könsneutral publiksammanställning.

Några av evenemangen har en tydlig åldersprofil, i ungdomlig riktning: musikfestivalen Way Out West, Filmfestivalen och Kulturkalaset. För dessa ligger publikandelen hos 15-29-åringar klart högre än hos andra åldersgrupper: 10, 14 respektive 32 procent – att jämföra med den för befolkningens 65 plus: 1, 4 respektive 16 procent. Ostindiefararens återkomst från Kina och TUR-mässan var evenemang som däremot i liten utsträckning lockade ungdomar i Göteborgsregionen. Pensionärer lockades främst av lokala evenemang, men också av Bok & Bibliotek och Ostindiefararen. Av de olika evenemangen är Finnkampen, Bok & Bibliotek och Vetenskapsfestivalen de mest åldersneutrala.

Flertalet evenemang har en något starkare dragningskraft på personer med utbildning över genomsnittet. Mönstren är tydligast för Filmfestivalen och Kulturkalaset, medan undantagen är Finnkampen och de lokala evenemangen samt i någon mån Way Out West. I och med det samband som finns mellan utbildning och ålder bör bilden nyanseras något: Kulturkalaset besöks främst av ungdomar oavsett utbildningsbakgrund, medan det bland medelålders och äldre främst är de med högre utbildning som deltar. Filmfestivalen däremot besöktes främst av yngre högutbildade människor. Det senare kan kontrasteras mot Vetenskapsfestivalen där främst medelålders och äldre högutbildade deltog. Ett annat mönster är att lågutbildade

Tabell 3 Andel boende i Göteborgsregionen som besökt olika evenemang under de senaste 12 månaderna i olika demografiska grupper (procent)

	Bok & bibliotek	Finn-kampen	Göteborgs film-festival	Göteborgs kultur-kalas	Ostindiefararen Göteborgs återkomst	Tur-mässan	Way Out West	Veter-skaps-festivalen	Något evenemang i hem-kommunen	Något-dera evenemang	Något av namngivna evenemangen	Minsta antalet svar
Samtliga	35	4	9	25	25	9	4	7	11	67	63	1 825
Kön												
Kvinnor	40	3	10	26	23	8	5	7	12	69	66	980
Män	30	6	7	23	27	11	3	7	9	64	61	845
Ålder												
15–29 år	41	3	14	32	15	4	10	6	8	69	68	369
30–49 år	31	5	9	24	24	9	4	6	9	65	61	647
50–64 år	35	5	7	25	32	14	2	8	10	69	66	462
65–85 år	38	3	4	16	27	10	1	8	19	64	59	346
Utbildning												
Låg	34	5	3	16	21	9	2	4	13	61	57	344
Medellåg	34	3	8	23	22	10	5	6	10	64	62	503
Medelhög	38	4	11	31	29	10	5	8	13	74	69	400
Hög	37	5	12	28	27	8	4	9	9	70	68	529
Klass-identitet												
Arbetslösa	36	3	8	23	20	9	4	4	11	64	60	611
Tjänstemannahem	39	4	8	27	32	10	3	7	13	71	67	501
Högre tjänstemanna-/akademikerhem	32	5	13	27	28	9	5	10	9	69	67	420
Företagarhem	28	8	4	21	19	15	4	5	13	66	63	119

Kommentar: Se tabell 1.

äldre generellt deltar i mindre utsträckning, med ett väsentligt undantag för lokala evenemang.

Vad gäller social klass är skillnaderna anmärkningsvärt små – och bakom dem som finns skymtar utbildning. Vetenskapsfestivalen, men också Filmfestivalen, lockar störst andel från högre tjänstemannafamiljer. Arbetarfamiljer ligger något under genomsnittet för de flesta evenemangen, vilket delvis gäller även företagarfamiljer – undantaget Finnkampen, TUR-mässan och lokala evenemang.

Sammantaget är utbildning och ålder de bakgrundsfaktorer som tydligast skiktat publiken till de olika evenemangen. Det blir också tydligt när vi återvänder till de samlade besöksmönstren. Det som i det föregående beskrevs som Kunskap/Kulturdimensionen har ett signifikant samband med utbildning – lockar något mera de högutbildade; populärkulturdimensionen står i samband med ålder – lockar främst yngre; och sportdimensionen uppvisar en tydlig könsskillnad – lockar något fler män. Intressant är att både dimensionerna ”Events” och ”Lokalt” saknar motsvarande tydliga samband; båda har dock ett visst positivt samband med ålder.

Den samlade bilden är därmed att de olika evenemangen demografiskt kompletterar varandra. Det hindrar emellertid inte att lågutbildade och äldre generellt oftare står utanför publiken. Möjliga förklaringar kan vara såväl evenemangens karaktär som tidpunkten för enskilda arrangemang i kombination med intressen och livsstilar.

...och livsstilar

Demografi är trots allt ett grovt mått för att karaktärisera publiken till de olika evenemangen i Göteborg med omnejd 2007. Det är uppenbart att det bakom ålder och utbildning finns skillnader i intressen och livsstilar. I tabell 4 finns en omfattande sammanställning av andelen besökare på de olika evenemangen efter fritidsvanor.

Den övergripande slutsatsen är att regelbundet utövande av fritidsaktiviteter står i stark förbindelse med intresset för evenemang. I fråga om de tolv fritidsaktiviteter som valts ut i analysen gäller för samtliga att de som är aktiva klart oftare varit på minst något namngivet evenemang är de som inte är fritidsaktiva. Skillnaden är minst för att gå på fotboll. Det utmärkande är dock inte främst att de aktiva går så mycket mer på evenemang utan att de som inte är fritidsaktiva går så mycket mindre: de som generellt har begränsade fritidsvanor går inte heller på de stora evenemangen, medan de som redan har en aktiv livsstil sprider sig över olika evenemang efter intresse.

Att det just handlar om att vara aktiv och röra sig ute på stan framträder i evenemangsintrassets generellt starka samband med att gå på restaurang/bar/pub och att gå på bio. Sambanden mellan evenemangs- och restaurang/bio-besök är inte oväntat starkast för Kulturkalaset och Filmfestivalen (Pearson's r uppgår till mellan +0,18 och +0,24). Samtidigt måste understrykas att de utåtriktade aktiviteterna inte är de

Tabell 4 Andel boende i Göteborgsregionen som besökt olika evenemang under de senaste 12 månaderna efter livsstil och aktiviteter (procent)

	Bok & bibliotek	Göteborgs Finn-kampen	Göteborgs film-festival	Ostindiefararen Göteborgskulturkalas	Turborgs återkomst mässan	Veten-Way Out West	Något evenemang i skapscenaren	Något dera herna-kommunen	Något av de namngivna evenemangen	Minsta antalet svar	
Samtliga	35	4	9	25	25	4	7	11	67	63	1 825
Sysslat med sport/idrott	37	6	10	28	28	5	8	12	72	69	712
	38	5	12	30	26	5	8	11	71	69	418
	33	2	5	18	22	2	6	12	61	57	650
Motionerat	38	4	9	27	28	3	8	13	72	68	994
	35	5	10	26	23	5	7	10	67	64	538
	27	3	5	15	18	2	1	7	51	49	244
Gått på restaurang/bar/pub på kvällstid	40	5	16	34	28	8	8	11	77	74	655
	34	4	5	23	27	1	7	10	66	63	761
	32	3	3	12	16	1	4	14	56	50	358
Gått på bio	48	4	24	46	29	8	11	9	85	84	194
	37	5	9	28	27	4	7	11	71	68	1 038
	28	3	2	12	21	2	5	14	56	50	546
Umgått med vänner	42	4	13	30	23	7	7	12	72	70	501
	35	5	9	26	27	4	7	11	70	67	640
	32	5	6	23	29	2	7	12	66	62	461
Högst ngn/kvartal	32	4	3	13	15	1	5	9	52	48	175

forts.

Tabell 4 forts.

	Bok & bibliotek	Göteborgs Finnkampen	Göteborgs filmfestival	Osmidlararen Göteborgskulturkalas	Turborgs återkomst mässan	Veten- Way Out West	Något evenemang i skap-festivalen	Något-dera hem-kommunen	Något av de namngivna evenemangen	Minsta evenemangen	antalet svar
Gått på fotboll	40	9	10	32	29	16	5	13	76	73	281
	30	8	14	27	27	10	6	10	69	67	216
	Aldrig	3	8	23	24	8	3	11	66	72	1 275
Läst någon bok	44	5	12	28	30	10	5	12	73	71	555
	40	4	11	26	27	11	5	12	73	71	547
	31	4	5	26	23	8	2	6	66	61	453
	Aldrig	4	4	14	15	6	1	8	45	42	225
Deltagit i studiecirkel	58	2	14	34	31	12	4	21	81	79	124
	51	3	14	28	28	13	8	15	82	78	148
	Aldrig	5	8	24	25	9	3	10	65	62	1 502
Sjungit eller spelat något musikinstrument	45	4	15	29	26	7	6	15	75	71	345
	40	4	7	29	26	9	6	11	74	70	369
	Aldrig	4	7	22	25	11	2	10	64	61	1 056
Teknat/målat/skrivit poesi	53	2	18	34	25	7	7	16	79	76	242
	43	2	12	31	27	8	6	11	75	71	248
	Aldrig	5	6	22	25	10	3	10	64	61	1 277
Gått på rock/pop-konsert	48	6	28	41	26	9	17	13	85	83	202
	37	6	10	32	28	10	5	8	74	71	421
	Aldrig	3	5	20	24	9	1	12	63	59	1 150
Besökt bibliotek	61	4	14	31	28	13	5	12	81	80	504
	46	4	9	27	29	9	5	12	78	74	618
	Aldrig	8	4	19	20	8	2	9	48	44	652

Kommentar: Frågorna om olika typer av fritidsvanor och andra aktiviteter ingår i två frågeblock med avseende aktivitet de senaste 12 månaderna. Se i övrigt kommentar till tabell 1.

enda livsstilar som har samband med evenemangsbesök. Även att läsa böcker och att teckna/måla/skriva poesi uppvisar generellt signifikanta positiva samband med många evenemang; alla starkast är inte oväntat sambandet med att besöka Bok & Bibliotek (Pearson's r : +0,18 resp. +0,16).

Men där finns ett samband som i sin styrka överskuggar de andra, nämligen det mycket förväntade mellan regelbundna biblioteksvanor och att gå på Bok & Bibliotek-mässan (Pearson's r : +0,45).⁵ Likaledes förväntade är de relativt starka samband som framträder mellan biovanor, men också pop- och rockkonsertvanor, och besök på Göteborgs filmfestival (+0,21 resp. +0,23); biovanors och krogvanors samband med besök på kulturkalaset (+0,24 resp. +0,19), pop- och rockkonsertvanor och besök på specifikt Way Out West (+0,24). För övriga evenemang är sambanden något svagare men ändå i förväntad riktning. Exempelvis gäller det hur besök på Finnkampen korrelerar främst med vanan att gå på fotboll (+0,13) liksom med egen idrottsutövning (+0,08).

Utanförskap?

Den sammantagna bilden visar hur evenemangsbesök bestäms av en kombination av en generellt mer aktiv livsstil – besökarna är överlag personer som allmänt rör sig i samhället, oavsett det handlar om restaurangbesök eller motion – och av specifika intressen. De smalare arrangemangen är mera intressebaserade, medan de bredare har mer att göra med allmän samhällsaktivitet.

Man brukar i mer akademiska sammanhang tala om betydelsen av kulturellt, socialt och ekonomiskt kapital (Bourdieu, 1984). Vi har sett hur utbildning och social klass har en viss men likväl begränsad betydelse för evenemangsbesök i mer generell mening. I jämförelse syns det att ha ett frekvent umgänge med andra människor, det vill säga att äga socialt kapital, vara en mycket viktigare faktor.

Detsamma kan sägas i relation till de ekonomiska resurser som kan utläsas via boendeområde, med begränsning till invånarna i Göteborg – en kommun tämligen segregerad i geografiskt avseende sett till människors ekonomiska resursstyrka. Ser vi till de invånare som bor i något av stadens lågresursområden, har 61 procent bevistat åtminstone något av de namngivna evenemangen – att jämföra med 65 procent i högresursstadsdelar, och med kommunens genomsnitt på 68 procent.⁶ Andelen är i själva verket som störst i vad som kan beskrivas som "medelhögresursområden", 73 procent. Detta resultat speglar emellertid samtidigt den geografiska närhetsfaktor vi beskrivit ovan, i och med att stadsdelen "Centrum" ingår i kategorin medelhögresursområden⁷. Variationen är med andra ord betydligt mindre än den vi sett ifråga om graden av frekvent umgänge med vänner (tabell 4). Det sociala kapitalet tycks med andra ord vara viktigare i sammanhanget än såväl det ekonomiska som det kulturella.

Men det är den generella bilden. Studerar vi siffrorna mer i detalj visar det sig inte desto mindre att andelen som besökt Vetenskapsfestivalen är nästan dubbelt så

stor i Göteborgs högresursområden jämfört med i stadens lågresursområden (9 mot 5 procent). Förhållandet är närmast det omvända vad gäller Finnkampen (5 mot 3 procent), om än med små besöksandelar i båda fallen. De flesta i befolkningen tycks hitta något som engagerar och ha det ”kapital” som krävs för att delta. I ett relativt välfärdssamhälle handlar kanske evenemangsbesök trots allt mer om intressen än om olika typer av konkreta resurser, låt vara att det finns en hel del att säga om sambanden däremellan.

Ute i solen eller inne i föreläsningssalen

Olika evenemang attraherar olika sinnen och kräver olika grad av engagemang från publikens sida. Att stå på klipporna i solen och möta Ostindiefararen vid ankomsten från dess första Kinareisa ger en annan upplevelse jämfört med att närvara vid en seminariedebatt på Bok & Bibliotek-mässan eller att lyssna till ett föredrag under Vetenskapsfestivalen.

Besöksmönstren visar att de åtta större evenemang som undersökts i detta kapitel tillsammans samlar ett brett spektrum av de boende inom Göteborgsregionen – men självfallet även tillresande från andra håll. Resultaten befäster i huvudsak bilden av Göteborg som en evenemangsstad, där alla – nästan – har något att hämta.

Noter

- ¹ Evenemangen ägde rum följande tid under 2007: Göteborgs Filmfestival 26 jan.–5 feb.; TUR-mässan 22–25 mars; Vetenskapsfestivalen 16–29 april; Way Out West 9–11 aug.; Göteborgs kulturkalas 14–19 aug.; Finnkampen 8–9 sep.; Bok & Bibliotek-mässan: 27–30 sep.
- ² För Bok & Bibliotek med sin anmärkningsvärt höga andel besökare är det också möjligt att de som inte känner till denna mäsas har tolkat det som besök på bibliotek. Ett tecken på detta är det höga sambandet mellan svaren på denna och på en annan fråga i formuläret om biblioteksbesök.
- ³ Sambandet mellan Kulturkalaset och Ostindiefararen är mätt i Pearson's r +0,18; Filmfestivalen och Way Out West: +0,17; Kulturkalaset och Vetenskapsfestivalen: +0,17; Ostindiefararen och TUR-mässan: +0,17. Därefter är sambandet som starkast +0,14. Pearson's r är ett mått på sambandet. Det går mellan +1 (positivt samband) och -1 (negativt samband), där 0 innebär att inget samband finns.
- ⁴ Vi har även prövat en faktoranalys enligt Kaisers kriterium med resultatet att tre dimensioner faller ut. Det stärker bilden av att Populärkultur och Kunskap/Kultur ligger mycket nära varandra, troligen som en följd av hur exempelvis Kulturkalaset, Vetenskapsfestivalen och Filmfestivalen har utformats. I en tre-faktorsmodell bildar TUR-mässan, Ostindiefararen och Finnkampen en tydlig

fritidsdimension, medan de lokala evenemangen även här bildar en egen dimension. Bok & Bibliotek har ingen entydig placering utan har samband med både Kunskap/Kultur och lokala evenemang.

- ⁵ Möjligen är det såpass starkt att det finns skäl att misstänka att en del respondenter i själva verket kryssat för besök på ”Bok & bibliotek” med avseende på vanliga biblioteksbesök, jfr. ovan.
- ⁶ Resursområde bygger på en indelning av Göteborgs stadsdelar mot bakgrund av invånarnas relativa resursstyrka; se vidare Susanne Johanssons kapitel ”Boende i fokus” i denna volym.
- ⁷ Se not 3 i Susanne Johanssons kapitel ”Boende i fokus” i denna volym.

Referenser

- Antoni, Rudolf (2008) ”Västsvenska kulturvanor”. I Nilsson, Lennart & Susanne Johansson (red.) *Regionen och flernivådemokratin*. Rapport nr. 42. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Bourdieu, Pierre (1984) *Distinction. A social critique of the judgement of taste*. Harvard University Press, Cambridge, MA.
- Nya kulturvanor – Svenska kulturvanor i ett 30-årsperspektiv: 1976–2006*. Kulturen i siffror 2008#6. Kulturrådet, Stockholm.
- Nilsson, Åsa (2008a) *Livsstil och kulturvanor i Sverige 2007*. SOM-rapport nr. 13. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, Åsa (2008b) *Kulturvanor och livsstil i Sverige 1987–2007*. SOM-rapport nr. 22. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Weibull, Lennart (2008) ”Vad betyder ett EM?”. I Nilsson, Lennart & Susanne Johansson (red.) *Regionen och flernivådemokratin*. Rapport nr. 42. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

STUDENTERNAS GÖTEBORG

JAKOB LINDAHL OCH JONAS OHLSSON

Göteborg ska vara känt som en av Europas mest attraktiva destinationer för högre utbildning. Så låter den ambitiösa vision som antagits av Göteborgs universitet och Chalmers tekniska högskola, tillsammans med Göteborgs Förenade Studentkårer (GFS) och Näringslivsgruppen inom Göteborg & Co. Gemensamt driver de fyra parterna ett samverkansprojekt, marknadsgruppen *Göteborg – en stad för studenter*, vars syfte är att stärka Göteborgs anseende som studentstad. Samarbetet inleddes 2002 och den senaste strategiska marknadsplanen för gruppens arbete antogs 2006.

I marknadsplanen fastslås som ett av målen för gruppen att ”Göteborg ska stärka sina positioner i de undersökningar och rankningar om studenternas situation som görs”. Motivet är enkelt: ”De studenter som läst eller läser i Göteborg är de absolut viktigaste ambassadörerna för nästa generations studenter.”

Vad har då stadens studenter att säga om sin situation? Det är denna fråga vi ska ägna oss åt i det här kapitlet. Två aspekter kommer att ges extra fokus. Dels undersöks om det går att skönja några förändringar av studenternas omdömen över tid, dels utreds om studenternas bedömningar påverkas av varifrån de kommer. Med andra ord: Tycker Göteborgs studenter att förutsättningarna för att leva och studera i Göteborg har blivit bättre eller sämre under de senaste åren, och finns det i detta avseende någon skillnad mellan om man vuxit upp i staden jämfört med om man är nyinflyttad? Kapitlet avslutas med en diskussion kring universitetets betydelse för Göteborgsregionens utveckling baserad på de resultat som här följer.

Student-SOM-undersökningen

För att försöka besvara ovanstående frågor har vi använt oss av SOM-institutets särskilda studentundersökningar: Student-SOM. Den första undersökningen genomfördes i mindre skala hösten 1993. År 2000 utvidgades undersökningen genom ett samarbete mellan SOM-institutet och den samhällsvetenskapliga fakulteten (Samfak). Samarbetet innebar att samtliga studenter på en grundkurs eller motsvarande vid Samfak inkluderades i undersökningen. År 2001 inkluderades även studenterna på fördjupningsnivå, både på kurser och program, och det är där undersökningen befinner sig idag. I kapitlets används data från de undersökningar som genomförts från och med detta år.

Nettourvalet har sedan år 2001 legat runt 2 000 studenter och svarsfrekvensen har varierat mellan 48 procent och 57 procent. På samma sätt som SOM-institutets övriga undersökningar baseras Student-SOM på postala enkäter.

Den samhällsvetenskapliga fakulteten har idag sju institutioner: Förvaltningshögskolan, Institutionen för globala studier, Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Psykologiska institutionen, Institutionen för socialt arbete, Sociologiska institutionen och Statsvetenskapliga institutionen. På Samfak utbildas med andra ord allt från journalister till psykologer och socionomer. När det gäller grundutbildningar är den samhällsvetenskapliga fakulteten den enskilt största fakulteten vid universitet: år 2007 fanns det vid fakulteten 5 215 fulltidsstudenter. Drygt hälften av dessa läste ett program och andra hälften fristående kurser. På samma sätt som vid universitet i övrigt är kvinnodominansen stor bland fakultetens studenter (Leffler m.fl. 2007). Ungefär 70 procent av Samfaks studenter är kvinnor. Det finns även en tydlig Göteborgsprägel, som dessutom tycks ha ökat över tid. Av 2007 års studenter bodde fyra av tio i Göteborg också före det att de började sina studier; 2001 var andelen tre av tio.

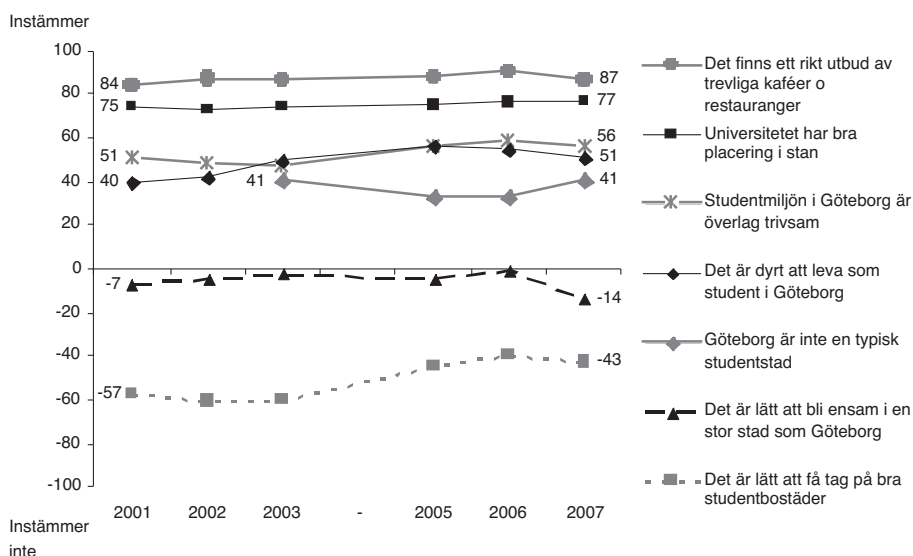
Enkäten som Student-SOM-undersökningen baseras på omfattar i första hand frågor om studenternas studiesituation, men det finns även frågor som återfinns i SOM-institutets övriga undersökningar, till exempel sådana som rör mediekonsumtion, fritidsvanor och attityder. I stora drag kan syftet med Samfaks och SOM-institutets studentundersökning sägas vara tredelat:

- att få en beskrivning av vilka som börjar studera på samhällsvetenskapliga fakulteten och varför,
- att få en bild av hur studenterna ser på sina studier och de institutioner där de studerar, samt
- att få en översikt över opinioner och livsstilar bland studenterna.

Göteborg – en stad för studenter, men ingen studentstad

Hur trivs då studenterna med att studera i Göteborg? Jo, rätt bra visar det sig. På frågan om man upplever Göteborg som en trivsamt stad att studera i svarar en betydande majoritet ja. Andelen har också ökat något över tid. *Balansmättet*, dvs. andelen som håller med om påståendet minus andelen som inte håller med, har som följd stigit från 51 år 2001 till 56 år 2007. Den alltmer positiva inställningen gäller för såväl tidigare göteborgare som för inflyttade studenter. Här görs inga större skillnader i bedömningarna. Hur omdömena förändrats över tid framgår av figur 1.

Figur 1 *Inställningen till olika påståenden om Göteborg som studentstad, 2001-2007 (balansmätt)*

Kommentar: Frågan lyder: "Hur ställer du dig till följande påståenden om Göteborg som studentstad?". Svartalternativen löper på en intervallskala från 1 ("Instämmer inte alls") till 5 ("Instämmer helt"). För varje fråga finns även svartalternativet "Vet ej/ej aktuellt". Balansmättet är baserat på samtliga som svarat på frågorna och avser andelen som instämmer i påståendet (svartalternativ 4 och 5) minus den andel som inte instämmer (svartalternativ 1 och 2). Ett balansmätt på 100 innebär att samtliga svarande instämmer, medan balansmättet -100 betyder att samtliga svarande angett att de inte instämmer i påståendet. Ett balansmätt på 0 innebär att det är lika stor andel som instämmer som inte instämmer. År 2004 genomfördes inte Student-SOM-undersökningen.

Källa: Student-SOM-undersökningarna år 2001-2007.

En aspekt som skulle kunna tänkas bidra till ett "trivsamt" studentliv är kafé- och restaurangutbudet i staden. Svaren från frågan om huruvida Göteborg har ett rikt utbud av trevliga kaféer och restauranger presenteras också de i figur 1. Resultatet är entydigt. Studenterna tycks vara överens om att det inte saknas alternativ för den som vill ta en fika eller en lunch ute på stan. De positiva omdömena har till och med ökat något sedan de första undersökningarna gjordes. Balansmättet har därför stigit från 84 år 2001 till att under de fem senaste åren ha stabiliserat sig omkring 90.

Studenterna har även i de senaste fyra undersökningarna fått ta ställning till påståendet att Göteborg inte skulle vara en typisk studentstad. Också här håller de flesta studenterna med. Balansmättet har i de fyra mätningarna legat mellan 33 och 41. Det tycks alltså finnas en uppfattning om att Göteborg trots omkring 60 000

högskole- och universitetsstudenter inte på samma sätt som kanske Lund och Uppsala präglas av stadens studentliv. Mot bakgrund av de ovan positiva omdömena angående hur trevligt det upplevs vara att studera i Göteborg förefaller detta inte vara något negativt betyg.

Universitetet mitt i stan

En betydande del av den expansion som Göteborgs universitet genomgått sedan tillkomsten 1954 kan förklaras genom införlivandet av en rad tidigare självständiga utbildningsinstitutioner runtom i Göteborg. Handelshögskolan, Socialhögskolan, Lärarhögskolan, Journalisthögskolan och Konsthögskolan Valand är några av de mer kända exemplen. Göteborgs universitet kom därför redan från början att bli ett utspritt universitet. Tidigt formulerades dock en målsättning att genomföra en förtätning av universitetets olika delar. Under årens lopp har flera mer perifera enheter flyttats närmre statskärnan. Det mest framträdande exemplet på senare år torde vara lärarutbildningens flytt från Mölndal till nya lokaler inom Vallgraven. Göteborgs universitet är till följd av denna och andra tidigare omlokaliseringar numera ett renodlat "cityuniversitet".

Också den samhällsvetenskapliga fakulteten har berörts av centraliseringsprocessen. År 1990 samlades flera olika ämnesområden, efter att tidigare ha varit spridda över staden, i gemensamma lokaler i stadsdelen Haga. I mitten av 1990-talet flyttade den psykologiska institutionen från Almedal till Linnéplatsen och så sent som 2007 sammanfördes Institutionen för journalistik och masskommunikations (JMG) olika delar i det nyuppförda Mediehuset, också det vid Linnéplatsen.

Den samhällsvetenskapliga fakulteten har alltså under hela 2000-talet haft sina lokaler koncentrerade till två centrala stadsdelar, Haga och Linnéstaden. Institutionernas centrala läge avspeglar sig i studenternas inställning till huruvida universitetet har en bra placering i staden. Påståendet har konstant genom åren fått medhåll av drygt 80 procent av studenterna. Balansmättet har under samtliga studerade år legat omkring 75, vilket måste anses som mycket högt.

Studentlivets fram- och baksidor

Till Göteborgs fördelar som studentstad har marknadsgruppen fört att Göteborg anses vara en "stor småstad" med närhet till det mesta, ha ett stort kultur- och nöjesliv och vara en mysig och vänlig stad – eller "En stad som unga gillar", som man väljer att uttrycka det. De hittills redovisade resultaten tyder på att marknadsgruppen hamnat relativt rätt i sin bedömning. Studenterna vid den samhällsvetenskapliga fakulteten tycks överlag mycket nöjda inte bara med lokalernas läge, utan också med mer sociala aspekter som utbudet av kaféer och restauranger samt stadens allmänna ställning som en trevlig plats att bedriva studier. I samtliga fall har dessutom de positiva omdömena ökat över tid.

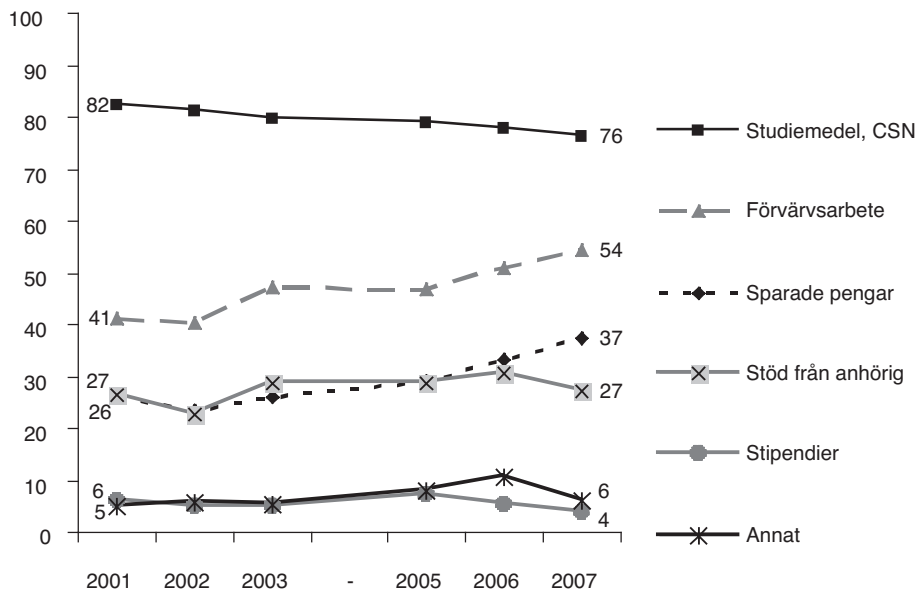
Att Göteborg är Sveriges näst största stad, med allt vad det innebär i form av kulturutbud och attraktionskraft, kan emellertid också medföra baksidor för unga människor – och kanske i synnerhet universitetsstuderande. En folkrök storstad kan även innebära anonymitet och ensamhet, ett rikt kulturliv kan medföra svårigheter att få pengarna att räcka till och en attraktiv innerstad kan innebära problem med att hitta någonstans att bo. Vi ska i det följande titta närmre på studenternas syn på å ena sidan sin privatekonomi och möjligheterna att hitta någonstans att bo, å andra sidan risken att känna sig ensam i en stad som Göteborg. Frågan är om de positiva omdömena består även i dessa avseenden?

När CSN-pengarna tryter

Studiemedel, lånade eller i form av studiebidrag, är den vanligast förekommande finansieringsformen bland dagens studenter. Som framgår av figur 2 säger sig tre av fyra finansiera sina studier, helt eller delvis, med pengar från Centrala studiestödsnämnden, CSN. Men samtidigt har andelen med studiemedel sakta gått tillbaka och betydelsen av andra finansieringsformer ökat. Andelen som arbetar vid sidan av studierna har under de senaste sex åren ökat från 41 till 54 procent. Under samma period har de som använt sparade pengar för att finansiera sina studier ökat ännu mer, från 26 till 37 procent. Hos den härnäst vanligaste finansieringsformen, stöd från en anhörig, har betydelsen varit mer konstant. Denna andel har mellan 2001 och 2007 legat på omkring 27 procent. Avslutningsvis kan noteras att en fjärde finansieringsform, som i vissa länder har stor betydelse för ungdomars möjligheter att vidareutbilda sig, nämligen stipendier, bland göteborgsstudenterna har en mycket underordnad roll. Under 2000-talet har andelen studenter som uppber någon form av stipendium endast legat på omkring fem procent.

Den ökade betydelsen av alternativa finansieringsformer, förvärvsarbete inte minst, tyder på att studiemedlen blivit otillräckliga för allt fler när det gäller att klara uppehållet som student i dagens Göteborg. Detta bekräftas av figur 1, där studenterna fått ta ställning till påståendet att det är dyrt att leva i Göteborg som student. Andelen som håller med om att Göteborg är en dyr stad för studenter har på sex år ökat från omkring 50 till ca 60 procent. Balansmättet, ökade således från 40 för år 2001 till 56 för år 2006. Därefter har emellertid omdömet förbättrats något: 2007 låg balansmättet på 51.

Figur 2 Frekvensen av olika finansieringsformer bland studenter, 2001-2007 (procent)

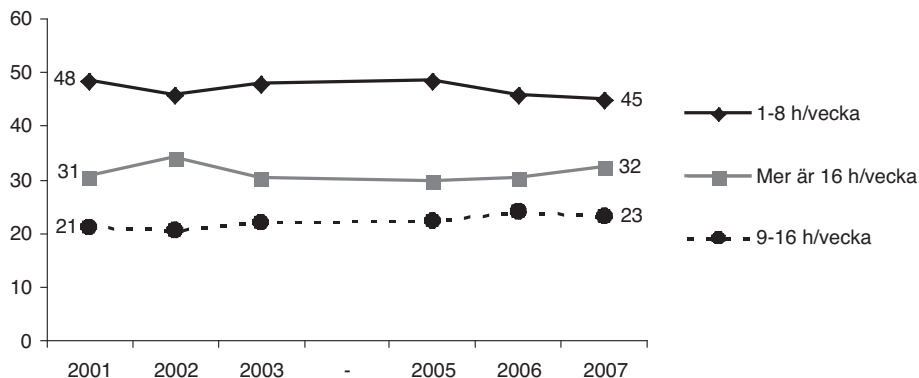
Kommentar: Frågan lyder: "Hur finansierade du studierna under [första halvan av] höstterminen 200X? Fler än ett svar kan anges." I figuren har svarsalternativen "Förvärvsarbete", "Lön från arbete (studierna ingår i arbetet alt. tjänstledig med lön)" samt "Lön från arbete, läser på fritiden" samlats i kategorin "Förvärvsarbete". Svarsalternativen "Stöd från sambo/maka/make" och "Stöd från förälder/släkting" redovisas gemensamt i kategorin "Stöd från anhörig". År 2004 genomfördes inte Student-SOM-undersökningen.

Källa: Student-SOM-undersökningarna år 2001-2007.

Fler arbetar – men inte nödvändigtvis på studiernas bekostnad

Fler och fler studenter väljer, eller tvingas, alltså att förvärvsarbeta vid sidan av sina studier. Dock verkar det inte som att de som arbetar också arbetar *mer* jämfört med tidigare. Som framgår av figur 3 har den nedlagda tiden på arbete varit mycket stabil under perioden 2001–2007. Tabellen visar också att de flesta studenter som arbetar gör så i relativt begränsad omfattning: mellan 45 och 48 procent arbetar endast 1 till 8 timmar i veckan. Ungefär en av tre arbetar mer än 16 timmar per vecka.

Figur 3 Antalet arbetstimmar i veckan bland förvärvsarbetande studenter, 2001-2007 (procent)

Källa: Student-SOM-undersökningarna 2001-2007.

En naturlig följdfråga att ställa mot denna bakgrund är hur mycket tid som läggs på studierna: hinner studenterna verkligen med sina studier när de samtidigt måste arbeta för att klara uppehållet? Hur mycket tid som läggs på studier av studenter som arbetar respektive inte arbetar presenteras i tabell 1. I tabellen ingår endast de studenter som studerar på heltid, vilket förväntas innebära en studieinsats på 40 timmar i veckan.

Tabell 1 Antal studietimmar per vecka bland förvärvsarbetande respektive ej förvärvsarbetande helfartsstudenter, höstterminen 2007 (procent)

Timmar/vecka	Arbetande studenter	Ej arbetande studenter
1-10	8	6
11-20	24	20
21-30	37	35
31-40	23	28
41-50	7	9
Över 50	1	2
Summa procent	100	100
Antal svar	416	368

Källa: Student-SOM-undersökningarna 2007.

Tabellen visar att det finns vissa, om än små, skillnader mellan de båda grupperna. Tiden ägnad åt studier är något högre hos de studenter som inte har ett arbete vid sidan av studierna. Andelen som studerar mer än 30 timmar i veckan uppgår i denna grupp till 39 procent, jämfört med 31 procent bland de arbetande studenterna. Inte heller här har det skett några större förändringar jämfört med tidigare år. Det kan i detta sammanhang konstateras att endast en liten andel av de samhällsvetenskapliga studenterna når upp till den avsedda studienivån. Bara omkring var tionde student, arbetande eller inte arbetande, är ambitiösa nog att ägna mer tid åt studierna än de förordade 40 timmarna. Med detta ligger Samfaks studenter något lägre än GU-studenterna i stort (Leffler m.fl. 2007).

Bostadsfrågan

Tillgången – eller kanske snarare: bristen – på bostäder har varit en av de mer framträdande politiska frågorna i Göteborg under 2000-talet. Inte minst har bristen på bostäder för studenter varit en vanligt diskuterad fråga. Sedan år 2000 har studenterna tillfrågats huruvida de instämmer i påståendet att det är lätt att få tag på bra studentbostäder i Göteborg. Omdömena har genom åren varit mycket kritiska. Kulmen nåddes 2002 då balansmättet stannade på mycket låga -60. Sedan dess har det gått att skönja en viss mildring av studenternas hårda dom i bostadsfrågan. För 2007 noteras ett balansmätt på -43. Läget får dock fortfarande anses vara fortsatt bekymmersamt: för inget år under den undersökta perioden har andelen som hållit med om påståendet att det är lätt att hitta bra studentbostäder i Göteborg överstigit 5 procent.

Det är i detta avseende värt att notera den betydande andel av studenterna som svarat ”vet ej/ej aktuellt” på frågan om tillgången på studentbostäder. Under hela perioden har andelen varierat omkring 40 procent. En viktig förklaring till detta kanske något förvånande resultat, framkommer om man även tar hänsyn till var studenterna bodde innan de började sin utbildning vid Göteborgs universitet. Av dem som svarat ”vet ej/ej aktuellt” på frågan om synen på hur enkelt det är att skaffa bostad som student bodde omkring 65 procent i Göteborg eller Göteborgsområdet redan före studierna. Motsvarande andel bland dem som *haft* en åsikt i frågan är endast omkring 40 procent. Av naturliga skäl är bostadsproblematiken en fråga som i första hand berör de studenter som kommer till Göteborg för att studera. I denna grupp, de inflyttade studenterna, anger dock en överväldigande majoritet att det som student är mycket svårt att hitta någonstans att bo.

Ensam i storstaden

Att studera vid ett stort universitet i en storstad kan lätt resultera i en anonym tillvaro. Påståendet att det är lätt att bli ensam i en stad som Göteborg har under

perioden 2001-2007 fått medhåll av mellan 23 och 29 procent av de tillfrågade studenterna. Andelen som *inte* hållit med om påståendet har dock hela tiden varit större, omkring 30 procent. I den senast gjorda undersökningen noterades också det med mest positiva resultatet hittills: balansmättet uppgick 2007 till 14, vilket är en ökning med hela 13 balansmåttsenheter jämfört med året innan.

Också i detta avseende har det betydelse var man bodde före studierna. Bland dem som tidigare bodde i eller omkring Göteborg, och som därmed få antas ha ett mer eller mindre etablerat socialt nät i staden, är omdömena konsekvent något mer positiva än bland som kommer utifrån. Samtidigt ska poängteras att frågan inte nödvändigtvis ska ses som ett mått på den egna ensamheten, utan på förutsättningarna för att bli ensam generellt.

Attraktionskraftens beständighet

I dagens informationssamhälle har kunskap och kreativitet en framskjuten position. De samhällen, eller för den delen de städer, som utvecklas bäst är de som är duktigast på att ta tillvara på befolkningens kreativa potential och på att locka till sig kreativa individer från andra platser (Florida 2002; jfr Antoni 2007, 2008; Nilsson & Weibull 2007; Lorentzon 2007). Universitetet har i ett sådant sammanhang något av en nyckelroll, både när det gäller att ”förädla” stadens invånare och att attrahera duktiga människor utifrån. Samtidigt måste det finnas en arbetsmarknad för studenterna när de är färdigutbildade; annars är sannolikheten stor att de lämnar studieorten för andra, mer attraktiva platser.

Såsom avslutning i detta kapitel ska vi försöka oss på att bedöma vilken roll Göteborgs universitet, eller i detta fall universitetets samhällsvetenskapliga fakultet, kan tänkas spela för staden Göteborg i ett sådant avseende. Redan inledningsvis är ett viktigt påpekande på sin plats. Arbetsmarknadens geografiska beskaffenhet för samhällsvetare, i form av exempelvis statsvetare, psykologer, sociologer eller journalister, behöver inte nödvändigtvis vara densamma som för t.ex. ingenjörer, ekonomer eller läkare. Generaliseringar till alla göteborgsstudenter ska därför göras med försiktighet.

Tabell 2 Förväntad arbetsort 10 år efter examen, efter boendeort före studier vid samhällsvetenskapliga fakulteten, 2005-2007 (procent)

	Samtliga (a)			Göteborgare (b)			Inflyttade (c)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Göteborg	46	53	48	62	67	64	31	37	32
Stockholm	9	8	10	6	5	5	10	11	15
Övriga Sverige	26	23	23	14	13	14	38	33	33
Övriga Europa	11	10	11	9	8	10	13	12	13
Övriga världen	8	7	7	8	7	7	9	8	7
Summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal svar	1 012	1 078	989	513	545	502	489	525	477

Kommentar: Frågan lyder: "Var tror du att du jobbar om 10 år? Ange ett av alternativen." I figuren har svarsalternativen "Annan stad eller större tätort i Sverige", "Mindre tätort i Sverige" samt "Ren landsbygd i Sverige" samlats i kategorin "Övriga Sverige". Svarsalternativen "Annat land i Norden", "Annat land i EU" och "Annat europeiskt land utanför EU" redovisas gemensamt i kategorin "Övriga Europa". Svarsalternativet "Övriga världen" var i enkäten formulerat som "Land utanför Europa". Kategorin "Göteborgare" består av dem som på frågan om boendeort *innan* studierna vid Göteborgs universitet angav antingen "Göteborgs kommun" eller "Övriga Göteborgsregionen".

Källa: Student-SOM-undersökningarna år 2005-2007.

I tabell 2 kolumn a redovisas var samhällsvetarstudenterna tror att de bor om tio år. Mätpunkterna utgörs av de tre senaste undersökningarna, 2005 till 2007. Skillnaderna mellan de tre åren kan dock betraktas som små. Ganska exakt hälften av studenterna gör bedömningen att de om tio år bor och arbetar i Göteborg. Knappt var tionde tror sig ha flyttat till Stockholm, och ungefär lika många tror sig arbeta någonstans i Europa. Något färre, omkring en av tolv gör bedömningen att de kommer arbeta utanför Europas gränser. Resten, omkring en tredjedel, anger att de om tio år tror sig bo och arbeta i Sverige, men utanför de två största städerna.

I kolumnerna b och c presenteras resultaten för dem som bodde i Göteborgsregionen också före studierna samt dem som flyttat till staden för att studera. Skillnaderna mellan de båda grupperna är tydliga. Andelen "göteborgare" som tror sig bo kvar i staden också om tio år uppgår till omkring 65 procent. Bland andelen inflyttade studenter är andelen endast omkring hälften så stor. Göteborg har således en nära nog dubbelt så stor "dragningskraft" på tidigare göteborgsbor än på de studenter som kommit till staden utifrån för att studera. För Stockholm och övriga Sverige gäller det omvända förhållandet. Vi kan här förutsätta att många av de inflyttade studenterna planerar för att återvända till hemorten efter avslutade studier vid Göteborgs universitet. Attraktionskraften hos en framtida arbetskarriär utomlands tycks dock inte påverkas nämnvärt beroende på om man kommer från Göteborg eller inte.

Utifrån resultaten i tabell 2 är det möjligt att göra en enkel skattning av ”netto-effekten” på den framtida befolkningen i Göteborg av de utbildningar som idag ges vid den samhällsvetenskapliga fakulteten. Resultatet är intressant. Av de totalt 3 077 studenter som ingår i de tre årens undersökningar kommer 1 560, eller 51 procent, från Göteborg, eller Göteborgsområdet. Resten är inflyttade. Utav de 3 077 studenterna tror sig 1 502 stycken, eller 49 procent, bo kvar i Göteborg också om tio år. Om andelen tidigare göteborgare ses som ett ingångsvärde och andelen som tror sig bo kvar om tio år som ett utgångsvärde får vi en minskning på 58 personer (1 560 minus 1 502), eller drygt fyra procent. Den samhällsvetenskapliga fakulteten tycks, med detta visserligen mycket enkla mått, alltså inte ha någon långsiktig positiv effekt på stadens befolkningstillväxt. Utbildningarna lockar förvisso till sig studenter utifrån, men avflyttningen – i alla fall den förväntade – efter avslutade studier, är likafullt större.

Det ska återigen poängteras att det rör sig om subjektiva, snarare än faktiska förhållanden. Likafullt ger resultaten en fingervisning om tron hos dagens studenter på möjligheterna att bo och arbeta som samhällsvetare i 2010-talets Göteborg. Utmaningen för Göteborg som stad ligger således inte endast i att med attraktiva utbildningar och ett inbjudande storstadsliv locka unga begåvningar till sina lärosäten. Studenterna måste även kunna se en framtid i Göteborg den dag de lämnar studentlivet bakom sig.

Referenser

- Antoni, Rudolf (2007) *Kreativitetens geografi*. I Holmberg, Sören & Lennart Weibull (red.) *Det nya Sverige. Trettiosju kapitel om politik, medier och samhälle*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Antoni, Rudolf (2008) *Tillväxt i storstadsregionerna*. I Nilsson, Lennart & Susanne Johansson (red.) *Regionen och flernivådemokratien*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Florida, Richard (2002) *The Rise of the Creative Class... and how it's transforming work, leisure, community & everyday life*. New York: Basic Books.
- Leffler, Marianne, Schaller, Josef & Weibull, Lennart (2007) *Göteborgs universitets studentbarometer 2007 – Resultat från en undersökning av studenternas arbetsmiljö*. Göteborgs universitet.
- Lorentzon, Sten (2007) *Regional konkurrenskraft – belyst mot bakgrund av informationens och kunskapens stigande värde*. Occasional Papers 2007:3. Göteborg: Kulturgeografiska institutionen, Handelshögskolan, Göteborgs universitet.
- Nilsson, Lennart & Lennart Weibull (2007) *Universitet, högskolor och regional utveckling*. I Nilsson, Lennart (red.) *Det våras för regionen. Västsverige 1998–2005*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

GÖTEBORGS FOTBOLLSSUPPORTRAR 1994-2007

ANDERS WIDFELDT OCH LENNART NILSSON

I Sverige är en stor del av befolkningen anhängare av något fotbollslag. Exakt hur stor andelen är, och vilka lag som är mest populära, har länge varit okänt, men tack vare SOM-undersökningarna kan vi bilda oss en uppfattning av anhängarskapets karaktär och utbredning. Det har redovisats i tidigare SOM-publikationer (Nilsson och Widfeldt 1995; 1998 och 2006; Widfeldt och Nilsson 2002, 2006, 2007 samt 2008a och b; se även Widfeldt 2002). Vi kan nu överblicka utvecklingen under närmare femton år. De västsvenska SOM-undersökningarna har innehållit frågor om favoritlag i fotboll sedan år 1994.¹ Dessutom ingick frågorna i Riksundersökningen 2004 och i Skåneundersökningarna 2004 och 2006.

Vi avser att ta upp tre huvudfrågeställningar. De två första berör supportrarna som helhet. Har det blivit vanligare eller ovanligare att ha ett favoritlag i fotboll? Därefter inriktar vi oss på supportrar till olika lag, i stället för alla supportrar som helhet. Här ser vi på hur stödet för olika lag har utvecklats över tid, för att sedan studera den sociala sammansättningen av olika lags supportrar. I denna artikel inriktar vi oss på de göteborgska fotbollssupportrarna och utvecklingen över tid. Redovisningen avser i första hand herrlagens supportrar men sedan 2004 har vi också data för damlagen. Vi kommer punktvis också att göra jämförelser med andra delar av Sverige baserat på tidigare års undersökningar.

En vändning 2007 – anhängarskapet ökar

Supporterskapet stod högt i kurs i mitten av 1990-talet. Hösten 1994 efter Sveriges framgångar i VM uppgav sig mer än hälften av alla göteborgare ha ett favoritlag i fotboll. Vi kan nu överblicka utvecklingen fram till år 2007. Andelen personer som uppgivit sig ha ett favoritlag under perioden 1994-2007 redovisas i tabell 1. Trenden var klart nedåtgående fram till 2006 då andelen supportrar sjunkit med 15 procentenheter, något som gällde såväl Göteborg som kranskommunerna. År 2007, när IFK Göteborg blev svenska mästare, skedde en vändning och andelen supportrar ökade på nytt.

Tabell 1 Andel som uppger sig ha ett favoritlag i fotboll i Göteborg 1994-2007 (procent)

År	Göteborg
1994	53
1997	49
2000	42
2002	42
2004	43
2006	38
2007	43

Kommentar: Procentbasen är samtliga svarande, dvs. de som ej svarat på frågan om favoritlag antas ej ha något favoritlag.

Att förklara förändringarna är ingen lätt uppgift. En möjlig orsak skulle kunna vara att fotbollen hade en kort men intensiv glansperiod hösten 1994. Sverige hade tagit brons i fotbolls-VM tidigare samma år, och IFK Göteborg gjorde lysande insatser i Champions League, med hemmasegrar över Barcelona och Manchester United. Samtidigt finns det en omständighet som pekar i rakt motsatt riktning, nämligen publikutvecklingen. I tabell 2 redovisas publikgenomsnittet för allsvenskan 1994-2008, samt för fem Göteborgslag under samma period. Här finns inga tecken på nedgång. Faktum är att 1994 uppvisar det lägsta allsvenska publiksnittet under hela perioden. Därefter var trenden i stort sett positiv till 2003, då en viss avmattning skedde. En ny, möjligen tillfällig, publiktopp noterades 2007.

Siffrorna i tabell 2 talar sitt tydliga språk. IFK har sedan 1994 utan undantag haft ett högre hemmasnitt än allsvenskan i sin helhet. Säsongen 2007 hade man det näst högsta publiksnittet bland de allsvenska klubbarna (etta var AIK med 20 465), och dominansen över de övriga göteborgsklubbarna har hela tiden varit total. Vid ett par tillfällen (ÖIS 2003 och GAIS 2000) har andra klubbar haft ett snitt som uppgått till tre fjärdedelar av IFK:s notering, men det utgör undantag. I de flesta fall har inget lag kunnat uppbåda mer än hälften av IFK:s publikstillströmning, ofta har andelarna varit betydligt lägre än 50 procent. Ända sedan "boomen" 1975 har Blåvitt varit det klart dominerande publiklaget (jämför Thylin 1978). Att IFK är populärast är i alltså inte i sig något nytt fenomen.

På klubbnivå påverkas givetvis siffrorna av respektive lags fram- och motgångar, antal derbyn med mera. Icke desto mindre är det övergripande intrycket att klubbarnas snittsiffror är högre under andra halvan av perioden 1994-2008 än under den första, åtminstone om man i så stor utsträckning som möjligt jämför de år då respektive klubb legat i motsvarande division. IFK:s positiva trend är tydlig. Under de sportsligt sett mycket framgångsrika åren 1994-1996 hade man publiksnitt som låg betydligt under nivåerna under 2000-talet, trots att man under den senare pe-

rioden inte nådde samma spel- och resultatmässiga klass. Noterbart är att snittet från 2007, över 15 000 personer, är det högsta under hela perioden. Säsongen 2008 noteras dock en klar nedgång, som även drabbat allsvenskan som helhet.

Tabell 2 Publiksnitt i allsvenskan och för fem göteborgsklubbar, 1994-2008

	Allsvenskan	IFK	ÖIS	GAIS	V Frölunda	Häcken
1994	4865	6856	1392*	1427*	1659	1615
1995	5680	8893	2738	1718*	1615	716*
1996	4989	8235	2214	1317*	742*	913*
1997	5570	7857	2762	1356**	992*	720*
1998	5647	6414	2159	1950**	2270	2537
1999	7217	8436	5030	3777*	2296	1154*
2000	6976	9299	4713	7084	1520	2661
2001	8441	10245	4472	2441*	785*	3062
2002	10180	11417	8750	2363**	1008*	905*
2003	10208	11586	8653	3378**	993*	1063*
2004	9768	14617	7517	3126*	818*	1173*
2005	8691	12721	6228	3875*	870*	4198
2006	9423	10258	4995	7072	200**	3152
2007	10258	15797	1930*	6887	209**	1308*
2008	7787	9632	2415*	5224	313**	1494*

Kommentar: Klubbarnas snitt avser seriematcher på hemmaplan. Ingen asterisk = allsvenskan. * = div. 1 (från 2000: superettan). ** = div. 2 (från 2006: div 1 södra). Källor: <http://svenskfofboll.se>, <http://allsvenskan.just.nu/>, <http://www.gais.se>, <http://www.ois.o.se>, <http://user.tninet.se/~rvk285u/>, Fotbolllextra årsguider. Qviding FIF har i Superettan haft hemmasnitt på 551 personer år 2006, och 623 personer år 2008. Säsongen 2007, då Qviding vann div 1 södra, hade man ett hemmasnitt på 315 personer.

Även Örgryte uppvisar högre snitt under den andra halvan av perioden 1994-2007. Även om trenden gick nedåt efter de stora publikåren 2002 och 2003, var siffrorna betydligt högre än 1995-1998 så länge ÖIS låg kvar i allsvenskan. Efter nedflyttningen till Superettan 2006, och flytten från Gamla Ullevi till Valhalla, sjönk publikstödet betydligt. Säsongen 2008, då ÖIS vann Superettan, steg publiksnittet till 2415. Det var det tredje högsta i Superettan och klart högre än det föregående uppflyttningsåret 1994. Även GAIS kan uppvisa en positiv trend, med toppnoteringar från de allsvenska åren 2000, 2006 och 2007. Dessutom hade GAIS betydligt högre snitt när de låg nedanför allsvenskan 2001-2005 än vad man hade i dåvarande div. 1 och 2 under 1990-talet. Det kan också nämnas att Häcken år 2005 hade sitt bästa allsvenska publiksnitt någonsin. Västra Frölunda hade en klar publiknedgång under nedflyttningsåret 2000, efter att de två föregående åren ha noterat sina högsta publiksnitt under perioden. Därefter har dock VF drabbats av en publikkras, som till stor del hänger sammanfaller med sportsliga motgångar.

Lagens supportrar – IFK Göteborgs återhämtning

Den samlade effekten av minskningen av antalet supportrar och den minskade uppslutningen bakom IFK Göteborg från toppnoteringen 1994 till början av 2000-talet framgår tydligt av tabell 3. I tabellen redovisas favoritlagen bland de göteborgare som har ett favoritlag bland herrlagen under perioden 1994 - 2007. Alltsedan 1994 har Blåvitt varit det populäraste laget, men andelen sjönk från 70 procent 1994 till två tredjedelar 1997 och till 50 procent år 2000, en minskning med tjugo procentenheter på sex år, och låg kvar på denna nivå till 2006. Därefter återhämtade sig IFK Göteborg och andelen supportrar ökade till 61 procent 2007. Övriga klubbar ligger långt efter. Enligt 2004 års Riksundersökning var IFK Göteborg det populäraste laget i hela Sverige. (Widfeldt och Nilsson 2006).

Positionen som det näst mest populära laget bland de göteborgska supportrarna har skiftat mellan GAIS och Örgryte; ofta har skillnaderna mellan rödblått och grönsvart varit mycket små. I den allra senaste mätningen har dock andelen ÖIS-supportrar sjunkit markant, vilket medfört att GAIS, trots en egen minskning, nu innehar andraplatsen (skillnaden mellan GAIS och ÖIS år 2007 är dock inte statistiskt säkerställd). En jämförelse mellan ÖIS och GAIS ger vid handen att de sistnämnda haft en jämförelsevis stabil andel anhängare, medan stödet för ÖIS fluktuerat. Tjugo procent ÖIS:are 2002 är den högsta notering något Göteborgslag utöver IFK någonsin haft sedan SOM-mätningarna av fotbollsupportrar började år 1994. Det efterföljande tappet ned till åtta procent år 2007 tyder dock på att de supportrar som tillkom i början av 2000-talet inte varit trogna. Skillnaden mellan Örgrytes högsta och lägsta noteringar under perioden, fjorton procentenheter, kan jämföras med GAIS som hållit sig mellan 9 och 13 procent; en spännvidd på fyra procentenheter.

Tabell 3 Göteborgarnas favoritlag i fotboll, herrlag 1994-2007

	IFK	GAIS	ÖIS	Häcken + Västra Frölunda	Annat svenskt lag	Utländskt lag	Summa procent	Antal
1994	70	10	9		11*			100
477								
1997	66	9	6	3	11	5	100	479
2000	50	13	9	5	15	8	100	419
2002	49	11	20	4	11	5	100	451
2004	55	10	11	4	14	6	100	465
2006	47	13	14	4	13	9	100	361
2007	61	11	8	1	13	6	100	436

Kommentar: Procentbasen utgörs av dem som är bosatta i Göteborgs stad, och som uppger sig ha ett favoritlag i fotboll. * = alla andra lag än IFK, GAIS och ÖIS.

År 1994 uppgav sig drygt var tionde göteborgare med ett favoritlag ett annat lag än något av de alliansklubbarna IFK, ÖIS och GAIS. Därefter har andelen ökat, och låg år 2007 på 20 procent. Uppslutningen bakom de två andra Göteborgslag som spelat i allsvenskan under 2000-talet, Västra Frölunda IF och BK Häcken, har varit begränsad. Det framgår inte av tabellen, men våra data visar också att stödet för VF och Häcken är relativt tunnt även i de stadsdelar där de har sin huvudsakliga förankring. I en särskild SOM-undersökning om förhållandena i stadsdelen Frölunda år 1998 ingick frågan om anhängarskap (Nilsson och Persson 1999). Det visade sig att endast drygt 20 procent av frölundaborna höll på det egna laget, som just det året kom på femte plats i allsvenskan, den högsta position klubben hittills uppnått. Svenska elitklubbar utanför Göteborg förekommer bland svaren i viss utsträckning, men var för sig har dessa klubbar begränsat stöd. Flest röster får Elfsborg och Halmstad men även de tre stora stockholmsklubbarna AIK, Djurgården och Hammarby har supportrar i Göteborg. Andelen supportrar till utländska lag har pendlat mellan fem och nio procent. Populärast är engelska, italienska och spanska klubbar, som ofta vid den aktuella tidpunkten haft svenska spelare. Vanliga exempel under senare år är Arsenal, Juventus och Barcelona.

Blåvitt dominerar åter i alla samhällsgrupper

De olika klubbarnas socioekonomiska och politiska förankring presenteras i tabell 4. Liksom tidigare var Blåvitt år 2007 det utan jämförelse mest populära laget i alla grupper: män som kvinnor, unga som gamla, arbetare som företagare, vänsterpartister som moderater och svenskar som invandrare. Det finns emellertid vissa intressanta skillnader mellan de olika grupperna. Ingen av klubbarna har någon klar könsprofil. Blåvitt har dock varit något mer populärt bland kvinnor än bland män, medan det är vanligare att männen har en annan svensk klubb (det vill säga annan än de fem ledande göteborgsklubbarna) som favoritlag. I samtliga fall är dock skillnaderna inom den statistiska felmarginalen, och skall tolkas med försiktighet.

När det gäller olika åldersgrupper är Blåvitt fortfarande störst bland de allra yngsta. Icke desto mindre har en viss förändring ägt rum. År 1994 höll nästan alla i den yngsta åldersgruppen på IFK. Tio år senare hade andelen minskat till drygt 50 procent; år 2007 hade den åter ökat, till över 70 procent. GAIS har flest anhängare bland de äldre, och det finns få GAIS:are bland ungdomarna. För ÖIS var tidigare rekryteringssituationen mycket bekymmersam. Andelen ÖIS:are avtog med sjunkande ålder; nu är den högst i den övre medelåldern. Mönstret är inte längre helt entydigt för ÖIS' del. Man ligger fortfarande sämst till i de yngre åldersgrupperna, även om situationen ser något ljusare ut bland de allra yngsta – där GAIS ligger mycket illa till. Häcken och Västra Frölunda har en låg andel i alla åldersgrupper, med få supportrar även bland de yngre, trots att de bägge klubbarna under lång tid bedrivit en mycket framgångsrik ungdomsverksamhet.

Tabell 4 Göteborgarnas favoritlag i fotboll (herrlag) i olika socioekonomiska grupper år 2007 (procent)

	IFK	GAIS	ÖIS	Häcken/ Västra Frölunda	Annat svenskt lag	Utländskt lag	Summa procent	Antal*
Kön								
Kv	64	11	7	2	11	5	100	174
Man	58	10	10	1	15	6	100	262
Ålder								
70-85	57	21	7	2	9	4	100	56
60-69	56	11	14	0	14	5	100	57
50-59	65	9	12	0	10	4	100	74
40-49	52	13	10	5	17	3	100	63
30-39	65	10	7	2	11	5	100	84
20-29	60	6	3	0	23	8	100	72
15-19	73	3	7	0	4	13	100	(30)
Yrkesgrupp/ Klass								
Företagare	50	21	15	0	11	3	100	(34)
Högre tjm.	61	7	9	4	17	2	100	115
Tjm.	62	8	13	1	12	4	100	112
Arbetare	64	14	3	0	11	8	100	144
Parti								
M	62	8	12	1	12	5	100	126
Fp	56	3	21	5	9	3	100	(39)
Mp	41	16	6	3	25	9	100	(32)
S	65	14	6	1	7	7	100	143
V	63	11	4	4	18	0	100	(27)
Medborgarskap								
Svenskt	62	11	9	2	12	4	100	398
Utländskt	55	3	6	0	15	21	100	(33)
Samtliga	61	11	8	1	13	6	100	436

Kommentar: Procentbasen utgörs av dem som är bosatta i Göteborgs stad med ett favoritlag i fotboll. Antal under 50 har angivits inom parentes.

När det gäller yrkesgrupp eller klass är IFK Göteborg starka överallt. Allra starkast är dock Blåvitt bland arbetare och tjänstemän. Även GAIS har en viss arbetarklassprofil, men är starka också bland gruppen företagare, medan Örgryte har sitt största stöd bland tjänstemän och företagare. Vad gäller partisympati dominerar IFK hos alla partiernas sympatisörer. Den lägsta andelen IFK:are återfinns bland miljöpartisterna, i övrigt är skillnaderna små. GAIS:arna tenderar att luta åt vänster,

men är också starka bland miljöpartister. ÖIS, å andra sidan, har en tydligt borgerlig profil. Inte överraskande stöder icke-svenska medborgare i större utsträckning utländska lag. Var femte invandrare, som har ett favoritlag, håller på ett lag från annat land. Bland de svenska lagen är Blåvitt det mest populära, med drygt 50 procent av stödet. Utländska lag har också en högre andel supportrar bland de yngre. Det finns anledning att tro att det är TV:s inflytande som gör sig gällande här liksom på många andra områden. I de generationer som vuxit upp med europeisk toppfotboll på skärmen har TV-tittandet satt sina spår. I en speciell ungdomsundersökning genomförd 2000 hade var fjärde göteborgare i åldern 15-29 år ett utländskt lag som sitt favoritlag. Manchester United var det tredje mest populära laget i Göteborg efter Blåvitt och GAIS (Widfeldt 2002). År 2007 var Barcelona det populäraste utländska laget bland göteborgarna som helhet, och hamnade på femte plats efter de tre stora Göteborgslagen och Elfsborg.

Kopparbergs Göteborg FC i topp bland damlagen

Trots att fyra av tio kvinnor har ett favoritlag i fotboll är det till övervägande delen herrlag det handlar om. Fram till och med 2002 års underökning hade SOM-enkäterna endast en allmän fråga om favoritlag. Endast ett fåtal av svaren kunde förknippas med damfotboll. År 2004, 2006 och 2007, då det frågats både om herrlag och damlag, har cirka en av tio göteborgare uppgivit sig hålla på ett damlag (se tabell 5).

Tabell 5 Andel som uppger sig ha ett damlag som favoritlag i fotboll Göteborg, 2004-2007 (procent)

År	Göteborg
2004	10
2006	8
2007	10

Kommentar: Procentbasen är samtliga svarande, dvs. de som ej svarat på frågan om favoritlag antas ej ha något favoritlag.

Av dem som har ett favoritlag bland damlagen har nio av tio också ett favoritlag bland herrlagen. Det större allmänna intresset för fotboll bland män gör också att det är fler män än kvinnor som håller på ett damlag. När det gäller ålder samt yrkesgrupp och klass är det emellertid små skillnader när det gäller supportterskapet för damlag.

Som framgår av tabell 6 var Umeå IK det överlägset mest populära damlaget bland göteborgarna 2004 och 2006. Det valet kan tyckas något förvånande av geogra-

fiska skäl, men Umeå IK har under flera år tillhört de främsta lagen i landet med internationella framgångar och mycket fina publiksiffror. Enligt 2004 års Riksundersökning var Umeå IK det utan jämförelse mest populära damlaget i hela Sverige (Nilsson och Widfeldt 2006). Stödet för Umeå IK i Göteborg har emellertid stegvis minskat, till 30 procent 2007. I stället har stödet för Göteborgslaget Kopparbergs Göteborg FC ökat markant, och 2007 låg det i topp med 39 procent av supportrarna. Det får betecknas som ett framsteg för damfotbollen i Göteborgsregionen att det nu är ett lokalt lag som ligger i topp.

Tabell 6 Göteborgarnas favoritlag i fotboll (damlag), 2004-2007

	Kopparbergs Göteborg FC	Umeå IK	Svenska landslaget	Annat svenskt lag	Utländskt lag	Summa procent	Antal
2004	16	41	12	31	-	100	106
2006	23	36	11	30	-	100	72
2007	39	30	8	20	2	100	99

Kommentar: Procentbasen utgörs av dem som är bosatta i Göteborgs stad, och som uppger sig ha ett favoritlag i fotboll.

En jämförelse mellan tabell 3 och tabell 6 ger vid handen att det svenska landslaget, liksom andra svenska klubbar (utöver Kopparbergs Göteborg och Umeå), har en starkare ställning än de har bland herrlagen. Till viss del kan det bero på att det under senare år funnits fler elitklubbar i Göteborg på herr- än på damsidan. Det kan också ses som ett uttryck för att damfotbollen inte är lika elitinriktad, och tilldrar sig mindre intresse bland medierna, vilket kan medföra att många anger mindre klubbar, till vilka man har någon form av direkt personlig anknytning (t ex att någon familjemedlem eller släkting är aktiv) som favoritlag.

Avslutning

Det är nu dags att återvända till de tre frågeställningar som presenterades i inledningen. Till att börja med kan vi notera en ökning av den totala andelen supportrar mellan 2006 och 2007. Det är den första ordentliga ökningen sedan supportermetningarna började 1994. Om det är ett varaktigt trendbrott eller en tillfällig ökning är dock för tidigt att uttala sig om. För det andra dominerar IFK Göteborg på klubbnivå, precis som fallet varit i alla våra tidigare mätningar. IFK-dominansen ökade markant mellan 2006 och 2007, men även här är det för tidigt att dra slutsatser om den långsiktiga utvecklingen. Man bör också komma ihåg att vare sig den

totala andelen supportrar eller andelen IFK:are ännu inte har nått upp till 1994 års nivåer. När det, slutligen, gäller supportrarnas demografiska, sociala och politiska sammansättning, är resultaten till största delen i överensstämmelse med tidigare studier. IFK Göteborgs dominans återspeglas i snart sagt samtliga samhällsgrupper. Det är också Blåvitt som har starkast genomslag bland de yngsta åldersgrupperna, medan GAIS och Örgryte har en mer problematisk åldersstruktur. IFK är starkt representerat i alla yrkeskategorier, ÖIS har en viss medelklassprofil medan GAIS:arna i större utsträckning är arbetare. ÖIS:arna har ofta borgerliga sympatier, medan GAIS:arna mer tenderar att luta till vänster.

Att IFK Göteborg blev svenska mästare år 2007 återspeglas tydligt i vår studie. Andelen IFK:are ökade markant i jämförelse med 2006, och det mesta tyder på att det är ökningen i andelen IFK:are som ligger bakom den generella uppgången av antalet supportrar. Det återstår dock att se om hur många av nya anhängarna som visar sig vara ett permanent nytillskott. IFK:s åldersprofil, med höga supporterandelar i de lägre åldersgrupperna, ges viss anledning till optimism. Om de unga supportrarna kommer att förbli trogna vet vi dock inte. Det finns gott om anekdotisk vittnesbörd om hur emotionella klubbbindningar, etablerade under ungdomsåren, blir varaktiga – men någon forskning inom området finns ännu inte. Så småningom kanske våra SOM-mätningar kan kasta ljus på frågan. Till dess får vi nöja oss med att konstatera att andelen supportrar, totalt liksom på klubbnivå, har fluktuerat under 2000-talet. Det kan vara så att IFK Göteborg behöver en längre framgångsperiod för att man skall kunna räkna med en permanent ökning av sin supporterandel. Å andra sidan finns det idag ingenting som tyder på att Örgryte och GAIS kan utmana Blåvitt om positionen som Göteborgs populäraste lag.

För första gången är ett lokalt lag, Kopparbergs Göteborg FC, göteborgarnas favoritlag bland damlagen. Det innebär ett framsteg för damfotbollen i Göteborg, då det inte längre är ett framgångsrikt lag från en annan del av Sverige, som man bara haft möjlighet att följa i medierna som är det populäraste laget.

Not

- ¹ Frågorna om favoritlag i fotboll har ingått i den västsvenska undersökningen åren 1994, 1997, 2000, 2002, 2004, 2006 och 2007.

Tidigare artiklar om fotbollssupportrar baserade på SOM-undersökningarna

Nilsson, L och Persson, J (1999) *Kommunundersökningen 1998. Frölunda*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Nilsson, L och Widfeldt, A (1995) "Vem älskar Blåvitt?". I Nilsson, L red. *Västsvensk horisont*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

- Nilsson, L och Widfeldt, A (1998) ”Supportrarna och deras lag.” I Nilsson, L red. *Mångfald – bilder av en storstadsregion*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, L och Widfeldt, A (2006) ”Skånska fotbollssupportrar”. I Nilsson, L red. *Nya gränser. Skåne*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Widfeldt, A (2002) ”Fotbollssupportrar – en minskande och hårdnande skara?” I Oscarsson, H red. *Spår i framtiden*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Widfeldt, A och Nilsson, L (2002) ”Lagen och deras supportrar.” I Nilsson, L red. *Fjernivådemokrati i förändring*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Widfeldt, A och Nilsson, L (2006) ”Väst – svenska fotbollssupportrar.” I Nilsson, L red. *Nya gränser. Västsverige*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Widfeldt, A och Nilsson, L (2007) ”Svenska fotbollssupportrar.” I Nilsson, L och Johansson, S red. *Regionen och flernivådemokrati i förändring*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Widfeldt, A och Nilsson, L (2008a) ”Svenska fotbollssupportrar.” I Nilsson, L och Johansson, S red. *Regionen och flernivådemokratin*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Widfeldt, A och Nilsson, L (2008b) ”Fotbollssupportrar i Skåne.” I Nilsson, L och Antoni, R red. *Medborgarna, regionen och flernivådemokratin*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Referens

- Thylin, S (1978) ”Att vara helhjärtad supporter”. 1978-05-07.

Gästforskare

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN OCH DET SVENSKA REGIONIDEALET I NORDISK BELYSNING

SIV SANDBERG

Regionerna Västra Götaland och Skåne står som symboler för det svenska politiska systemets beredskap att tillmötesgå kraven på en starkare regional nivå. En förutsättning för att de nya regionerna skulle komma till var att en del politiska och institutionella barriärer revs. Nationellt bröt beslutet att tillåta regionförsök dödläget i regionfrågan, även om det inte fanns underlag för en permanent lösning av regionfrågan. Regionalt kunde tidigare oeniga landsting och städer enas om att bilda en storregion (se t.ex. Nilsson (red.) 2007 för forskning om utvecklingen i försöksregionerna). En viktig orsak till uppmjukningen både nationellt och regionalt var att kommun- och landstingsförespråkare som tidigare haft olika uppfattning om den regionala nivåns vara eller inte vara tog första steget i riktning mot det gemensamma försvar av självstyrelseintressena som präglat 2000-talet och som bland annat ledde fram till fusionen mellan Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet (Feltenius 2008).

Lärdomarna från försöken fortplantade sig i Ansvarskommitténs betänkande från 2007 (SOU 2007:10). Den regionmodell utredningen förespråkar följer i stort sett samma principer som varit gällande i Skåne och Västra Götaland, även om utredningens mandat också innebar en översyn av bl.a. den statliga styrningen.

Efter en lång tvekan gav regeringen besked i regionfrågan den 28 januari 2009. Budskapet är: gör som Västra Götaland, men inte mer än så (DN Debatt 28.1.2009, Regeringskansliet 28.1.2009). De två regionförsöken permanentas. Hallands och Gotlands ansökningar om att få bilda regionkommuner tillmötesgås. För övriga tilltänkta regioner återstår en hinderbana som börjar med att Kammarkollegiet ska ta ställning till ansökningar om nya regionindelningar.

Man kan alltså hävda att en svensk regionmodell utkristalliserat sig. Det är ingen idealmodell, utan en kompromiss. Någonstans här finns punkten där förespråkarna är beredda att pruta på sina ambitioner att stärka den regionala samhällsnivån och motståndarna är beredda att ge avkall på sin strävan att få hela nivån nedlagd. Modellen har flera element, vissa mer självklara och andra mer omstridda. Regionmodellen kan beskrivas med utgångspunkt i Ansvarskommitténs förslag om hur de kommande regionkommunerna borde byggas upp (SOU 2007:10):

- *Mandat:* Regionerna styrs av direkt folkvalda politiker och har härmed sitt mandat från befolkningen som bor inom regionens gränser.

- *Kompetens*: Regionerna har en bred uppgiftsportfölj som omfattar ansvar både för välfärdstjänster, i synnerhet hälso- och sjukvård, och ett övergripande ansvar för den regionala utvecklingen.
- *Finansiering*: Regionerna har beskattningsrätt för att finansiera sin verksamhet.
- *Storlek*: Regionerna har stort befolkningsunderlag (ungefär 1 miljon invånare).
- *Funktionalitet och symmetri*: Regionerna utgör ungefär lika stora funktionellt sammanhängande enheter som utgör naturliga arbetsmarknadsområden eller identitetsregioner. Regionindelningen utgör grunden för statens verksamhet på regional nivå.

Regeringens kompromiss i regionfrågan från januari 2009 visar att regionmodellen är stabil när det gäller mandat, kompetens och finansiering. Alliansregeringen slår fast att det fortsatt ska finnas tre folkvalda och beskattande nivåer i Sverige. När det gäller uppgiftsportföljen ska kommande regionkommuner ha samma uppgifter som Västra Götaland och Skåne har: utöver att regionkommunerna är sjukvårdshuvudmän har de också det övergripande regionutvecklingsansvar och eventuellt också ett större ansvar för kulturinstitutioner. Fler uppgifter blir inte aktuella. Däremot verkar praktiken smula sönder Ansvarskommitténs storleks- och symmetriprinciper. De tillränkta storregionerna bland annat i Norrland är beroende av Kammarkollegiets och senare regeringens behandling av ärendet, medan små landsting som Gotland och Halland fått grönt ljus för sina ansökningar om att bilda regionkommuner. Det innebär att de nya regionerna blir asymmetriska. I vilken utsträckning regiongränser och gränserna för statliga myndigheters regionala enheter kommer att sammanfalla är oklart. En kommitté ska se över statens regionala organisation (Regeringskansliet 28.1.2009).

Hur vanlig eller ovanlig är den här modellen om den granskas i ljuset av hur det ser ut i de andra nordiska länderna? I slutet av 1990-talet kunde vi konstatera att bortsett från en del institutionella olikheter är det i stort sätt samma kluster av uppgifter som landar på den politiska mellannivån och att det finns en förvånande samstämmighet när det gäller det geografiska underlaget för mellannivåns enheter: 15-25 enheter per nordiskt land (Sandberg & Ståhlberg 2000). Sedan dess har flera reformvågor svept över de nordiska länderna. De har inneburit att de nordiska länderna glidit isär när det gäller den politiska mellannivåns uppgifter och organisering. Även om det är liknande bakgrundsfaktorer som drivit fram reformerna i alla länder är slutresultaten mycket olika.

Den svenska modellen framstår i jämförelse som en stabil yttring av den nordiska välfärdsmodellen. Resonemangen när det gäller mandat, uppgifter och finansiering representerar en traditionell syn. Också när det gäller storlek tar förespråkarna för större regioner upp en tråd som inte är ny i svensk förvaltningspolitik, nämligen att det ska finnas en samstämmighet mellan förvaltningars gränser och vardagslivets gränser. Precis som de svenska småkommunernas gränser sprängdes

av urbanisering och nya uppgifter, uppfattas de existerande länens och landstingens gränser sprängas av växande arbetsmarknadsregioner och dyrare vårdteknologi.

Vad händer med mellannivåerna i Norden?

Under de senaste tio åren har reformer och försök till reformer varit en del av vardagen för beslutsfattare och anställda inom den politiska mellannivån i alla nordiska länder. Enstaka reformer, till exempel försök med så kallade enhetsfylken i Norge (statlig och fylkeskommunal regionförvaltning under samma ledning) (se t.ex. Stigen & Hanssen 2007) eller experiment med förstärkt landskapssjälvstyrelse i finländska Kajanaland (se t.ex. Airaikinen, Haveri, Pyykkönen, Väisänen 2008), avlöstes några år in på 2000-talet av initiativ till översyner av hela förvaltningssystem eller -nivåer.

I Danmark genomfördes en omfattande strukturreform 1.1.2007. Den berörde både den kommunala och regionala nivån och innebar dessutom omfattande förändringar när det gällde finansieringen av välfärdstjänster och uppgiftsfördelningen mellan olika offentliga myndigheter (Mouritzen 2006). När det gäller regionnivån är förändringarna enhetliga och omfattande både när det gäller mandat, uppgifter, finansiering och indelning.

I Norge initierade regeringen 2005 en förvaltningsreform som 2010 skulle leda fram till en ny regionnivå med färre, större och starkare regioner (St.Meld 12 2006–2007). I den politiska behandlingen har reformen krympt och kommer i praktiken att innebära att de existerande fylkeskommunerna får aningen fler uppgifter (Ot.prp.nr.10 2008–2009). Eftersom frivillighetsprincipen gjordes vägledande för indelningsändringar och motståndet från fylkeskommunerna visade sig vara stort verkställs som det ser ut nu inga sammanslagningar till större regioner.

I Finland pågår en rad reformer både av den statliga och av den kommunala förvaltningen. Den folkvalda mellannivån, som i Finland utgörs av flera funktionellt separerade kommunalförbund, är inte direkt föremål för reformaktiviteter. Däremot påverkas mellannivåns verksamhetsförutsättningar av att det pågår en kommunsammanslagningsreform, som kommer att ha inverkan på styrningen och finansieringen av mellannivån och av att den regionala statsförvaltningen genomgår en grundlig översyn (RP 155/2006, Finansministeriet 2.2.2009). Båda reformerna sätter i praktiken press åtminstone på de allra minsta landskapsförbunden och sjukvårdsdistrikten, eftersom kommunsammanslagningar interkommunala överbbyggnader överflödiga och reformerna av statsförvaltningen kräver samverkan över landskapsgränserna.

Det går inte att inordna reformförsöken i renodlade och rationella modeller, vare sig utgångspunkten är att reformer uppstår uppifrån, till följd av politiska beslut att se över samhällsorganisationen, eller att reformbehov uppstår och kanaliseras nerifrån upp, till exempel till följd av att arbetsmarknadsregionerna blir större. Inslag av båda modellerna finns givetvis. Strukturreformen i Danmark kan beskrivas som

Tabell 1 Översikt över aktuella reformer av den politiska mellannivån i Norden

	DANMARK	FINLAND	NORGE	SVERIGE
Reform/ reformplaner som rör den politiska mellannivån	Strukturreform 1.1.2007	Mellannivån berörs indirekt av andra reformer: kommunstruktur, statens regionförvaltning, hälso- och sjukvårdsför- valtning	Förvaltningsreform 2010	Ansvarskommittén 2003-2007 och politiska beslut med utgångspunkt i betänkandet
Mellannivåns position i reformen	Del av totalreform av den offentliga sektorn i Danmark	Mellannivån berörs indirekt av kommun- och servicestrukturreformerna (2007–2013) som påverkar styrning och finansiering av kommunal- förbunden och av reformen av statens regionförvaltning (2010) som påverkar samarbets- strukturerna regionalt.	Uttryckligt fokus på fylkeskommuner/regioner	Ursprunglig uppgift att se över ansvarsfördelningen i offentliga sektorn som helhet: faktiskt fokus på regionnivån
Reformprincip	Totalreform, top-down	Indirekt	Nationellt initiativ, bottom-up princip för eventuella indelningsänd- ringar	Bottom-up, regionala initiativ förutsättningar för nationella beslut
Förändringarnas omfattning	Omfattande	Små och indirekta	Små men enhetliga	Små och heterogena
Aspekter som påverkas av reformen	Mandat: Ja Kompetens: Ja Finansiering: Ja Indelning: Ja	Mandat: Nej Kompetens: Nej Finansiering: Nej/indirekt Indelning: Nej/indirekt	Mandat: Nej Kompetens: Delvis Finansiering: Nej Indelning: Nej (intention att påverka)	Mandat: Nej Kompetens: Delvis Finansiering: Nej Indelning: Delvis

samordnad, enhetlig och präglad av nationell beslutsamhet, medan utvecklingen av den regionala nivån i Sverige, åtminstone de politiska tillämpningarna av utredningarnas slutsatser, tar stor hänsyn till lokala analyser av problem och lösningar. Helhetsbilden påverkas också av politisk taktik, avväjningsmanövrar och biprodukter av att man vill driva igenom andra viktigare politiska mål. I Finland kan mellannivån komma att omformas till följd av reformer av kommunstrukturen och den statliga regionförvaltningen. I fallet Norge kan initiativet till en reform av den regionala förvaltningsnivån ses mot bakgrund av två omständigheter: 1) Det fanns ett behov av att göra något med den del av fylkeskommunen som fanns kvar efter att sjukvården förstatligades, 2) Det fanns ett politiskt behov att markera mot den kommunsammanslagnings- och fylkesnedläggningslinje som den tidigare regeringen förespråkade. Förvaltningsreformen med regionerna i centrum kan därför beskrivas som ett avväjningsinitiativ. Någon genuin politisk entusiasm har inte gått att uppbåda varken nationellt eller regionalt, vilket innebär att reformen kommer att genomföras i starkt urvattnad form, även om man nått enighet om att den folkvalda regionnivån ska finnas kvar (Ot.prop.nr. 10 2008–2009).

Mandat, kompetens, finansiering och symmetri: Den svenska regionmodellen i nordisk belysning

Mandat

Det finns två frågor som måste ställas vid jämförelsen av de nordiska mellannivåernas mandat. Först kommer grundfrågan: Har de regionala beslutsfattarna direkt mandat av folket eller inte? Följdfrågan är vad regionerna har mandat för. Förändringarna på den första punkten är små, trots reformerna. Skandinaviska regioner leds av direkt folkvalda beslutsfattare, medan finländska regionala politiker arbetar på indirekt mandat. Men när det gäller vad de folkvalda styr över och med vilken rörelsefrihet innebär reformerna under de tio senaste åren betydande förskjutningar.

De fem nya regionerna i Danmark leds av en direkt folkvald församling. De folkvalda regionpolitikerna var ett led i kompromissen om den danska strukturreformen: den ursprungliga planen var sjukhusregioner med professionella styrelser (Christiansen & Klitgaard 2008). De danska regionernas demokratiska mandat kan inte rakt av jämföras med de tidigare danska amtskommunernas eller de svenska landstingens demokratiska mandat. I motsats till kommunerna, och tidigare amtskommunerna, har de danska regionerna ingen allmän kompetens, *kommunalfuldmagt*. Det betyder att regionerna bara kan ansvara för sådana uppgifter som de åläggs i lag. Någon självstyrelsegrundad rätt att åta sig uppgifter som uppfattas vara till gagn för befolkningen inom området har de inte.

De nitton norska fylkeskommunerna leds av direkt folkvalda beslutsfattare. Bilden av Norge är inte komplett utan att konstatera att sjukvården inte längre omfattas

av mandatet från invånarna i fylkeskommunen. År 2002 lyftes ansvaret för sjukhusdriften av fylkeskommunerna och överfördes på fem, numera fyra, statliga hälsoföretag som leds av professionella styrelser. En av orsakerna till övergången från politikerstyre till expertstyre inom sjukvården var att banden mellan befolkningen och beslutsfattarna i fylkeskommunerna uppfattades hindra rationella beslut om till exempel sjukhusnedläggningar. Den norska förvaltningsreformen som genomförs 2010, om än i kraftigt reducerad form, bevarar systemet med direktvalda beslutsfattare på mellannivån.

I Finland baserar sig de regionala beslutsfattarnas mandat på resultatet i kommunalvalet i primärkommunerna. Mandatet är alltså indirekt. I kommunalförbundens (samkommunernas) fullmäktigeförsamlingar har varje medlemskommun minst en röst. Styrelser och andra verkställande organ är tillsatta på partipolitiska grunder enligt det sammanlagda antal röster partiet fick i alla medlemskommuner. Härtill kommer att den indirekta mellannivån i Finland är sektoruppdelad. Olika uppsättningar beslutsfattare styr över regional utveckling i landskapsförbunden och sjukhusdrift i sjukvårdsdistriktens beslutande organ. Det här är regeln: försöksregionen Kajanaland (2005–2012) är undantaget. Där väljs de regionala beslutsfattarna direkt och försöksregionen har en enhetlig och bredare uppgiftsportfölj (Airaksinen, Haveri, Pyykkönen, Väisänen 2008).

Kompetens

En enkel fråga om vilka uppgifter som faller innanför de folkvalda regionala myndigheternas kompetens förmår inte fånga in hela det regionala problemkomplexet. Särskilt inom ramen för området regional utveckling borde granskningen ske på en detaljerad nivå för att komma åt till exempel hur gränsdragningen mellan statens ansvar och den regionala självstyrelsens ansvar ser ut i varje land. Till frågan om kompetens, vad regionerna får, kan och bör göra, är det också viktigt att foga en diskussion om de regionala myndigheternas och beslutsfattarnas roll. Regionernas roll som välfärdsproducenter är lätt att identifiera, medan det är svårare att identifiera det specifika bidrag som regionala beslutsfattare ger till processer som går ut på att företräda, förhandla och samordna.

De danska regionernas uppgiftsportfölj består till över 90 procent av sjukvård. Sjukvårdens behov styrde indelningen i regioner och enligt den danska regeringens ursprungliga plan för strukturreformen skulle regionerna ha haft funktionen som sjukvårdshuvudmän. Regionernas övriga uppgifter tillkom som en del av de politiska förhandlingarna kring reformen. De övriga uppgifterna inom det sociala området och den övergripande regionala planeringen förutsätter avtal eller förhandlingar med kommunerna.

De norska fylkeskommunerna är huvudmän för gymnasieutbildning, tandvård, regional planering och utveckling, vissa uppgifter inom miljö och samfärdsel och en del regionala åtaganden inom kulturområdet. Dessa uppgifter utgör ungefär 20 procent av de uppgifter fylkeskommunerna hade fram till början av 2000-talet då

sjukhusdriften överfördes till statliga hälsoföretag. Den förvaltningsreform som enligt planerna träder i kraft 2010 breddar fylkeskommunernas uppgiftsportfölj en aning inom sektorerna samfärdsel och näringsutveckling. De ursprungliga planerna för förvaltningsreformen skulle ha inneburit en omfattande överföring av uppgifter från statliga myndigheter till nya större regionerna och en starkare betoning av regionernas roll som utvecklingsagenter och samordnare.

I Finland sköts uppgifter med en regional logik inom ramen för separata organisationer som oftast har ansvar bara för en eller ett fåtal funktioner. Landskapsförbunden är regionutvecklingsmyndigheter med ansvar för regional planering och samordning. Det praktiska genomförandet av regionutvecklingsansvaret förutsätter en nära samordning med statens regionala arbetskrafts- och näringscentraler, som i praktiken ansvarar för finansieringen av olika utvecklingsprojekt. Sjukvården ligger i separata sjukvårdsdistrikt, medan särskilda huvudmän ansvarar för gymnasial och eftergymnasial utbildning inom regionerna. År 2010 genomförs en reform som renodlar statens regionala myndighetsstruktur. Den kommer åtminstone inte i det här skedet att ha någon inverkan på den funktionella uppdelningen inom den kommunalt styrda och finansierade regionalförvaltningen.

Finansiering

I den nuvarande och planerade svenska regionmodellen följs regional demokrati, regionalt ansvar och regional beskattningsrätt åt. Modellen framstår som avvikande i jämförelse med nuläget i resten av Norden.

Danska regioner har, i motsats till sina föregångare amtskommunerna, ingen beskattningsrätt. Finansieringen av regionernas verksamhet delas mellan staten och kommunerna i proportionen 90/10. Norska fylkeskommuner har beskattningsrätt som är mer teoretisk än praktisk. Stortinget fastställer hur mycket skatt norska kommuner och fylkeskommuner maximalt har rätt att ta ut. I praktiken är skattenivån den samma i hela landet. Den pågående förvaltningsreformen ändrar inte på detta faktum. I Finland har ingen enhet på mellannivå, inte ens självstyrande Åland eller försöksregionen Kajanaland, beskattningsrätt. Landskapsförbund och sjukvårdsdistrikt finansieras i huvudsak av medlemskommunerna.

Storlek och symmetri

Ansvarskommitténs resonemang om en framtida regional samhällsnivå utgår ifrån ett antagande om att regionkommunerna bör vara betydligt färre än dagens 18 landsting, två försöksregioner och Gotland och följaktligen ha ett avsevärt större befolkningsunderlag. I efterspelet efter kommittébetänkandet har kravet på större regioner mötts med blandade reaktioner: det har funnits acceptans för tanken om storregioner men också starkt avståndstagande. Frivillighetsprincipen har varit vägledande för de samtal som förts om indelningsändringar. Regeringens samordnare i regionfrågan, Jan-Åke Björklund, kunde sommaren 2008 visa upp en Sverigekarta som avspeglade att de regionala opinionerna innehållit både visshet, tvek-

samhet och avståndstagande när det gäller viljan att bilda större regioner (Björklund 2008). Regeringen signalerade med sitt beslut 2009 att det inte finns någon politisk beredskap att gå in för att katalysera större regionbildningar där de inte uppstår utifrån ett entydigt ställningstagande från berörda regioner.

En ambition om större och färre regioner har väglett alla planer på regionala reformer i Norden under 2000-talet. I vilken utsträckning stora regioner blivit verklighet beror på graden av frivillighet och tvång i beslutsprocesserna. I Danmark styrdes indelningen i fem regioner helt och hållet av statsmakten, dvs. genom en top-downprocedur. Processen genomfördes avvikande från hur den andra delen av strukturreformen, kommunsammanslagningarna, verkställdes. I det fallet angav den danska regeringen en minimistorlek för de nya kommunerna, medan kommunerna själva fick förhandla sig fram till hur de nya kommunerna skulle bildas (Mouritzen 2006).

När initiativet togs till den norska förvaltningsreformen var tanken att de nya regionerna skulle ha fler uppgifter än de nuvarande fylkeskommunerna och att den ökade uppgiftsbördan skulle axlas av färre regioner med större geografiskt och befolkningsmässigt underlag. Indelningsfrågan gjordes i varje fall beroende av frivillighet. Fylkeskommunerna skulle själva få bestämma hur nya större regioner bildas. Beredskapen att bilda större regioner visade sig vara liten. Den kraftigt reducerade förvaltningsreform som genomförs 2010 innebär att de existerande 19 fylkeskommunerna kommer att få aningen fler uppgifter (Ot.prp.nr.10 2008–2009).

I Finland riktas det direkta trycket mot att bilda större regionala enheter mot statens administration på regional nivå. I den första helhetsreformen av statens regionalförvaltning 1997 minskades antalet län från tolv till fem. År 2010 genomförs en ny reform som sammanslår myndigheter inom den regionala staten till två olika verk: sex regionförvaltningsverk med ansvar för tillsyn, kontroll och utvärdering och femton regionala näringslivs- och miljöcentralen. Länsstyrelseinstitutionen med rötter i svenska tiden avskaffas, liksom benämningen landshövding. Länens särställning i den finländska grundlagen avskaffades redan 2000. (Finansministeriet 2.2.2009). Reformen av den regionala staten skapar ett indirekt tryck på landskapsindelningen. De 19 landskapsförbunden kan kvarstå, men eftersom det krävs växelverkan med de femton statliga näringslivscentralerna måste landskapsförbunden gruppera sig enligt statens indelning. En kommande reform av hälso- och sjukvårdsförvaltningen kommer att placera de existerande 20 sjukvårdsdistrikten i olika kategorier, eftersom befogenheterna att ansvara för vissa specialiteter kommer att graderas enligt befolkningsunderlaget i distriktet. En ytterligare omständighet som kan påverka strukturerna på mellannivå i Finland är kommunreformen, som reducerar antalet kommuner. Det innebär en förnyad beslutsstruktur när nya och större kommuner förhandlar om politiken på landskapsnivå, men kan i de minsta landskapen också innebära att landskapsnivån ifrågasätts, eftersom det inte längre finns mer än en handfull primärkommuner inom landskapets gränser.

Samma uppgifter – olika mandat: en utmaning för svarslösa regionforskare

Utvecklingen i Norden under de tio senaste åren visar följande:

- Det är fortfarande nästan identiska uppgifter som placeras på en nivå som är större än primärkommunen, men mindre än staten.
- Men den politiska styrningen och finansieringen av uppgifterna – sjukvård, regional planering, vissa former av kultur och utbildning – är allt mer differentierad.

Den omfattande nordiska regionforskningen till trots står vi mer eller mindre svarslösa, åtminstone empiriskt, när det gäller att svara på frågor om vad likheten i uppgiftsprofil, men olikheterna i mandat, storlek och finansiering egentligen innebär.

Jämförelsen av utgångsläget i de fyra nordiska länderna visar att det finns spännande och viktiga frågeställningar som kunde bevaras genom komparativa studier av regioner i Norden. När det gäller sjukvården är frågor om vårdtider, vårdkvalitet och strukturer ofta centrala. Det riskerar att låsa in forskningen i en sektorfälla: sjukvård är sjukvård. Med tanke på de många politiska uppfattningar som florerar om hur styrningen av sjukvården påverkar vårdinnehåll och struktur är det svårt att hitta entydiga svar på vad styrningen betyder. Spelar det någon roll om de som fattar beslut om sjukhusnedläggningar och vårdfinansiering är folkvalda politiker i regioner utan beskattningsrätt (Danmark), folkvalda politiker som kan påverka också skatteuttaget (Sverige), indirekt valda politiker med primärt mandat från väljarna i sin egen kommun (Finland) eller professionella ledamöter i styrelsen för ett statligt hälsoföretag (Norge)?

De forskare som intresserar sig för tillväxt och utveckling granskar ofta hur olika regionala aktörer samspelar för regionens bästa. Påverkas samspelet mellan regionala aktörer av vem som har det formella regionutvecklingsansvaret: statliga länsstyrelser (den formella modellen i Sverige), nya regioner (Skåne och Västra Götaland), kommunalförbund (Finland), eller fylkeskommuner (Norge)?

Politologer å sin sida har en tendens att syna formella politiska processer med förstoringsglas, medan politiska beslut som inte kan inordnas i de enkla styrningsrelationerna ofta förblir obelysta. Det gör att både den som förespråkar stärkt demokrati på regional nivå och den som tycker regional demokrati är onödig för det mesta argumenterar med utgångspunkt i ett ganska magert kunskapsunderlag. Betyder politik någonting? Does politics matter? En jämförande studie av nordiska regioner kanske kunde bidra till svaret på den klassiska frågan.

Referenser

- Airaksinen Jenni, Arto Haveri, Heidi Pyykkönen, Piia Väisänen (2008): *Sinistää ajatuksista moniin totuuksiin. Kainuun hallintokokeilun arviointi*. Toinen väliraportti. Helsinki: Valtiovarainministeriö.
- Björklund Jan-Åke (2008): *Förändrad regional indelning. Redovisning av ett uppdrag att samordna diskussioner om förändrad regional indelning*. Stockholm: Regeringskansliet/Finansdepartementet.
- Christiansen Peter Munk & Michael Baggesen Klitgaard (2008): *Den utænkelige reform. Strukturreformens tilblivelse 2002–2005*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- DN Debatt 28.1.2009 ”Regeringen öppnar nu för nya storregioner”.
- Feltenius David (2008): ”Från splittring till enighet. Om Sveriges Kommuner och Landstings ständpunkt i regionfrågan.” *Kommunal Ekonomi och Politik*, Vol.12, Nr.2.
- Finansministeriet 2.2.2009: *Hallituksen esitys Eduskunnalle aluehallinnon uudistamista koskevaiksi lainsäädännöksi. Luonnos 2.2.2009* (Utkast till proposition för lagstiftning om förnyelsen av den regionala förvaltningen). Helsingfors: Finansministeriet.
- Mouritzen Poul Erik (2006): *Stort er godt. Otte fortællinger om tilblivelsen af de nye kommuner*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Nilsson Lennart (red.) 2007: *Det våras för regionen. Västsverige 1998–2005*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Ot.prp.nr 10 (2008–2009): *Om lov om endringer forvaltningslovgivningen mv. (gjennomføring av forvaltningsreformen)*. Oslo: Det kongelige kommunal- og regionaldepartementet.
- RP 155/2006. *Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om en kommun- och servicestrukturreform samt om ändring av kommunindelningenslagen och av lagen om överlåtelseskatt*. Helsingfors.
- Sandberg Siv & Krister Ståhlberg (2000): *Nordisk regionalförvaltning i förändring*. Åbo: Åbo Akademi.
- SOU 2007:10 *Hållbar samhällorganisation med utvecklingskraft*. Stockholm: Fritzes.
- Statsrådsberedningen Statsrådsberedningen, Näringsdepartementet, Utbildningsdepartementet, Socialdepartementet, 28 januari 2009: ”Regionfrågans framtida hantering presenterad” www.regeringen.se 28.1.2009
- Stigen Inger Marie & Gro Sandkjer Hanssen (2007): *Enhetsfylke – et Columbi egg for organisering av regional forvaltning*. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning, NIBR-rapport 2007:19.
- St.Meld.nr. 12 (2006–2007): *Regionale fortrinn – regional framtid*. Oslo: Kommunal- og regionaldepartementet.

Dokumentation

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA VÄSTRA GÖTALAND 2007¹

SUSANNE JOHANSSON OCH JONAS OHLSSON

SOM-institutet (Samhälle, Opinion, Massmedia) vid Göteborgs universitet genomför årligen frågeundersökningar i Sverige och Västsverige där personer i åldrarna 15–85 år tillfrågas om bland annat sina medievanor, attityder i olika samhällsfrågor och fritidsvanor. Den första rikstäckande undersökningen genomfördes 1986 och den första regionala undersökningen 1992. Sedan 1996 genomförs också specialundersökningar av enskilda kommuner. Data samlas genomgående in via postenkäter.

SOM-institutet är ett samarbete mellan tre institutioner vid Göteborgs universitet, Statsvetenskapliga institutionen, Institutionen för Journalistik och masskommunikation samt Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS). En rad forskningsprojekt medverkar i undersökningarna och i de böcker som SOM-institutet ger ut varje år presenterar forskare analyser baserade på de senaste resultaten. Utrymme ges samtidigt till beskrivningar av mer långsiktiga trender baserade på tidigare undersökningar. I föregående avsnitt har valda delar av den regionala SOM-undersökning som genomfördes i Västra Götaland samt Kungsbacka kommun hösten/vintern 2007/08 och tidigare år analyserats. Följande kapitel behandlar utformningen av undersökningen, fältarbetet samt resultatens representativitet.

Population och urval

De regionala undersökningar SOM-institutet genomförde mellan 1992 och 1997 vände sig till personer bosatta i Göteborgs kommun och kranskommunerna.² Hösten 1998 utvidgades undersökningen till att omfatta hela Västra Götalandsregionen samt Kungsbacka kommun.³ Undersökningen baserades då på två separata, obundet slumpmässiga urval (OSU), dragna ur befolkningen i respektive undersökningsområde med följden att urvalen viktades i databearbetningar av det totala materialet. Från och med 1999 års undersökning används ett gemensamt urval. År 2007 omfattade det totalt 6 000 personer boende i Västra Götaland samt Kungsbacka kommun.

Åldersintervallet har varierat något över åren och utvidgades från och med år 2000 och omfattar nu personer i åldrarna 15–85 år (tidigare 15–80 år). Undersökningen är inriktad på de boende i kommunen vilket innebär att såväl svenska som utländska medborgare ingår i urvalet. Urvalsstorleken för tidigare års undersökningar framgår av tabell 2 längre fram.

Frågeformulär

De forskare som deltar i undersökningen formulerar tillsammans med SOM-institutet de enskilda frågorna. SOM-institutet färdigställer därefter frågeformulären. De formulär (se bilaga) som användes i Väst-SOM-undersökningen 2007 skiljer sig något åt för respektive delundersökning. Personer som bor i Göteborgsregionen omfattas av Väst-SOM I får ett något mer utförligt formulär. Övriga respondenter, boende i de delar av Västra Götaland som ligger utanför Göteborgsregionen, omfattas av Väst-SOM II. Huvuddelen av frågorna är gemensamma för de båda formulären och kan därmed bearbetas med den totala urvalsstorleken.

Av tabell 1 nedan framgår vilka ämnesområden som berörs av skillnaderna i formulär. Den största är att Väst-SOM I-formuläret omfattar fler frågor om medier. Därtill kan somliga frågor vara något olika utformade, då en anpassning till formulärens geografiska spridningsområde ibland varit nödvändig.

Tabell 1 Innehållsöversikt för frågeformulären i Väst-SOM 2007

Frågeområde	Frågenummer	
	Väst-SOM I	Väst-SOM II
Nyheter och tidningar	1-8	1-8
Politik och samhälle	9-30	9-30
Samhälle och service	31-35	31-35
Boende	36-42	36-38
Trygghet och säkerhet	43-44	39-42
Göteborgs politiker	45	
Trafik och miljö	46-52	
Göteborgs-Posten	53-57	
Medieanvändning och medieteknik	58-66	43-48
Aktiviteter och fritidsvanor	67-78	49-59
Arbetsliv	79-86	60-67
Bakgrundfrågor	87-105	68-86

Kommentar: Frågeformulären för Väst-SOM I respektive Väst-SOM II återfinns i bilaga i slutet av boken.

Huvuddelen av frågorna följs av fasta svarsalternativ, med tillhörande rutor för respondenterna att kryssa i. I några fall svarar respondenten genom att skriva ett tal i en ruta och ytterligare några frågor är helt öppna.

Fältarbete och undersökningsplan

Väst-SOM 2007 genomfördes i samarbete med Kinnmark Information AB, som svarade för fältarbetet även i Riks-SOM-undersökningen 2007. SOM-institutet har

stått för undersökningens upplägg och utformning, det vill säga framtagning av frågeformulär och övrigt material som skickats ut, samt kodning av öppna svar. Kinnmark information AB har ombesörjt urvalsdragnings, utskick av formulär och påminnelser, telefonuppföljning samt scanning av kryss och ifyllda siffror i formulären.

Huvuddelen av datainsamlingsarbetet genomfördes hösten 2007 och följer i huvudsak upplägget i tidigare års undersökningar. Arbetet inleddes i slutet av september med att ett aviseringskort skickades till respondenterna för att informera om att de var utvalda att delta i undersökningen. Veckan därpå skickades enkäten tillsammans med ett kortare följebrev, en informationsbroschyr om SOM-institutet och dess undersökningar samt en penna. En dryg vecka senare skickades ytterligare ett aviseringskort till samtliga i urvalet med ett tack till dem som redan svarat och en påminnelse till övriga. Under resterande del av fältperioden genomfördes successivt en serie påminnelseinsatser postalt och per telefon - totalt sju stycken. Den sista påminnelseinsatsen innebar att samtliga som inte besvarat enkäten fick en minienkät med en fråga om varför de inte kan/vill besvara undersökningen. Där fanns även möjlighet för anhörig eller dylikt att meddela om svarspersonen var sjuk, bortrest eller på annat sätt oförmögen att besvara undersökningen. Bland dem som svarade inom fältarbetets första två veckor lottades det ut 50 böcker med resultat från tidigare års västsvenska SOM-undersökningar.

I nedanstående uppställning framgår i detalj tidsramarna för fältarbetet och dess olika insatser.

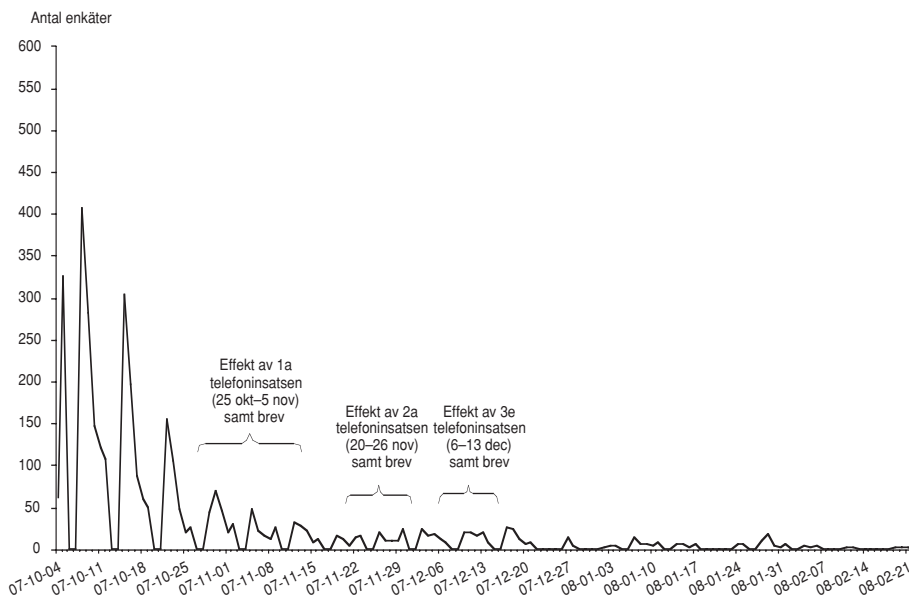
Fältplan Väst-SOM-undersökningen 2007

<i>21 sept</i>	Utskick av aviseringskort.
<i>28 sept</i>	Utskick av enkät, följebrev, informationsbroschyr, svarskuvert, penna.
<i>8 okt</i>	Utskick av tack- och påminnelsekort.
<i>15 okt</i>	Utskick av enkät, följebrev, informationsbroschyr och svarskuvert till intervjupersoner som ännu inte sänt in enkäten.
<i>25 okt – 5 nov</i>	Telefonpåminnelse till svarspersoner som ej sänt in enkäten.
<i>30 okt</i>	Halvtidsutskick till alla som i telefon sagt att de ska delta med tack till de som redan har enkät och ny enkät till de som sagt sig behöva sådan.
<i>6 nov</i>	Postal påminnelse till personer utan känt telefonnummer och till personer som ej kunnat nås per telefon i föregående telefonpåminnelse.
<i>20 nov–26 nov</i>	Telefonpåminnelse till svarspersoner som ej sänt in enkäten.
<i>27 nov</i>	Postal påminnelse (jfr. 25 okt nov.)
<i>6 dec–12 dec</i>	Telefonpåminnelse till svarspersoner som ej sänt in enkäten.

- 13 dec Postal påminnelse till samtliga svarspersoner som ej sänt in enkäten.
- 2 jan Postal påminnelse till alla som tidigare sagt ja.
- 21 jan Utskick av enkät, följbrev, svarskuvert samt minienkät (med frågan om varför man inte önskar/kan delta) till svarspersoner utan känt telefonnummer samt personer som ej kunnat nås vid tidigare telefonpåminnelser.
- 13 feb Fältarbetet avslutades.

Enkäterna började strömma in på allvar veckan efter det första utskicket. I början av den tredje fältveckan, 15 oktober, hade ungefär hälften av alla som skulle komma att delta i undersökningen skickat in formuläret. Tempot på inflödet var fortsatt högt under veckorna som följde. Den 30 oktober hade mer än tre fjärdelar som skulle komma att delta skickat in. Ett par veckor in i november började enkätinflödet tunna ut och var i fortsättningen i huvudsak lågt. Figur 1 visar hur inflödet kommer i vågor, tydligt i fas med enkätutskick och påminnelseåtgärder. Observera dock det faktum att helgdagarna (utan postutdelning) ingår i redovisningen, något som förstärker denna vågbild i det att varje ”dalgång” därmed går ända ner till 0. Men även bortsett från de något vilseledande dalgångarna kvarstår vågbildseffekten med all tydlighet.

Figur 1 Inflöde av enkäter i Väst-SOM 2007 (antal)

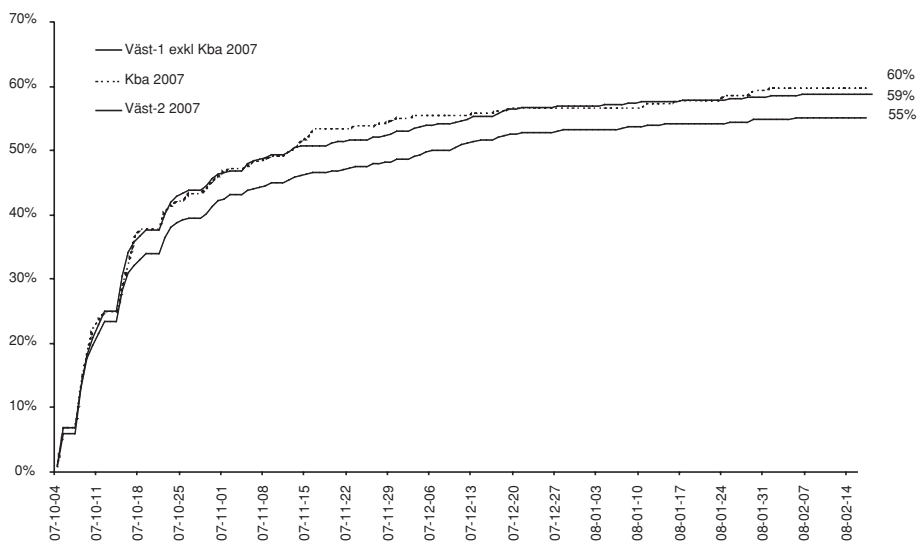

När fältarbetet avslutades den 13 februari 2008 var bruttosvarsfrekvensen – dvs. andelen inkomna enkäter av antalet utskickade – 55,6 procent för Väst-SOM I (Göteborgsregionen inklusive Kungälv) och 58,7 procent för Väst-SOM II (övriga delar av Västra Götaland). För hela Väst-SOM innebar det en bruttosvarsfrekvens på 57 procent.

Inflödet för formulären från respektive undersökning följde i huvudsak samma mönster under fältperioden. Redan mot slutet av den inledande fältveckan etableras det mönster som kommer att vara genomgående under hela undersökningsperioden. Den storstadsinriktade Väst-SOM I ligger genomgående på en något lägre nivå vad gäller inflödet. Som mest skiljer omkring fyra procentenheter mellan undersökningarna. Detta mönster håller hela vägen genom fältarbetet och vid fältstopp den 13 februari 2008 var det en differens på 3,1 procentenheter mellan de två delundersökningarna. Skillnaden mellan de två delundersökningarna har minskat under de två senaste åren. Andelen om 3,1 procent kan jämföras med en skillnad på 5,9 procent vid fältstopp för 2005 års undersökning.

Trots att Kungälv inte ingår i Västra Götalandsregionen och Kungälvborna därmed kan antas känna sig mindre berörda av delar av enkätens innehåll är deras svarsvilja hög. I de senaste årens undersökningar har de boende i Kungälv genomgående varit mer benägna att besvara undersökningen än genomsnittsbefolkningen i övriga Göteborgsregionen. I figur 2 redovisas inflödet under fältperioden – uppdelat på Väst-SOM I, Väst-SOM II och Kungälv.

Figur 2 Inflödet av enkäter i Väst-SOM 2007 (kumulativ procent av bruttourvalet)

Flera faktorer kan ligga bakom och förklara de genomgående skillnaderna som råder mellan de två delundersökningarna. Den första hör samman med skillnader mellan de två enkäterna: det formulär som når de boende i Göteborgsregionen (Väst-SOM I) är fyra sidor längre och innehåller således fler frågor. Den andra faktorn är av demografisk karaktär: i jämförelse med övriga Västra Götaland omfattar storstadsregionen en större andel unga, en större andel högutbildade karriärsinriktade personer samt en större andel utländska medborgare – grupper som av olika skäl (ointresse, tidsbrist, språksvårigheter) tenderar att vara underrepresenterade bland respondenterna i SOM-undersökningarna (se tabell 4 och 6 längre fram).

Svarsfrekvens och bortfall

Från bruttourvalet bortdefinierar man normalt utöver avlidna de personer i urvalet som är långtidssjukskrivna, har flyttat från orten eller dylikt (se kommentar i tabell 2). Svarsfrekvensen utifrån det nettourval man därmed erhåller brukar för samhällsvetenskapliga postenkätstudier uppgå till mellan 60 och 70 procent, beroende på geografiskt område och typ av svars personer (Holmberg & Petersson 1980, Ohlsson 1986, Holmberg & Petersson 1998). SOM-institutets medborgarundersökningar är inget undantag. De rikstäckande undersökningarna har en genomsnittlig svarsfrekvens sedan 1986 på 67 procent, och Väst-SOM har sedan 1992 en genomsnittlig svarsfrekvens på 65 procent (Nilsson 2008). Nettoresultatet för årets undersökning på 62 procent ligger således något under genomsnittet (se tabell 2). När man studerar utvecklingen över tid bör man betänka att påminnelseinsatserna i Väst-SOM under de första åren var mer begränsade samt att urvalet mellan 1992-1997 var avgränsat till Göteborgsregionen där svarsfrekvensen konsekvent har varit lägre.

Av det ursprungliga urvalet om 6 000 personer (bruttourval) var det i 3 420 personer som besvarade undersökningen. Som framgår av tabell 3 kan 511 personer definieras bort som naturligt bortfall. Till största del utgörs gruppen naturligt bortfall av personer med okänd eller felaktig adress (25 procent), flyttat utomlands (19 procent) samt personer som är sjuka/avlidna (25 procent). Dessa grupper svarar tillsammans för knappt 70 procent av det naturliga bortfallet. En annan grupp av betydelse i det naturliga bortfallet är de som uppger att de inte talar svenska, 13 procent. Genom det naturliga bortfallet höjer vi svarsfrekvensen med fyra procentenheter i Väst-I och sex procentenheter i Väst-II. Sammantaget ger detta en skillnad om fem procentenheter i svarsfrekvens mellan de två delundersökningarna.

Tabell 2 Svarefrekvensen i Väst-SOM 1992–2007

Väst-SOM	Brutto-urval	Netto-urval	Andel naturligt bortfall	Antal svar	Svarsfrekvens (brutto)	Svarsfrekvens (netto)	Fältarbete utfört av
1992	2 800	2 650	5,4 %	1 603	57 %	60 %	Linfab
1993	2 800	2 647	5,5 %	1 586	57 %	60 %	Linfab
1994	2 800	2 639	5,8 %	1 591	57 %	60 %	Linfab
1995	2 799	2 620	6,4 %	1 709	61 %	65 %	Temo
1996	2 900	2 621	9,6 %	1 807	62 %	69 %	Gallup
1997	2 900	2 637	9,1 %	1 845	64 %	70 %	Gallup
1998*	5 800	5 385	7,2 %	3 487	60 %	65 %	Sifo
1999	5 900	5 557	5,8 %	3 760	64 %	68 %	Kinnmark
2000	6 000	5 602	6,6 %	3 684	61 %	66 %	Kinnmark
2001	6 000	5 420	9,7 %	3 808	63 %	70 %	Kinnmark
2002	6 000	5 538	7,7 %	3 792	63 %	68 %	Kinnmark
2003	6 000	5 537	7,7 %	3 654	61 %	66 %	Kinnmark
2004	6 000	5 489	8,5 %	3 630	61 %	66 %	Kinnmark
2005	6 000	5 505	8,3 %	3 419	57 %	62 %	Kinnmark
2006	6 000	5 462	9,0 %	3 347	56 %	61 %	ScandInfo
2007	6 000	5 491	8,5 %	3420	57 %	62 %	Kinnmark

Kommentar: Med nettourval avses bruttourval minus naturligt bortfall. Som naturligt bortfall räknas adress okänd, avflyttad, sjuk, institutionell vård, bortrest under fältperioden, studier på annan ort, militärtjänstgöring, ej svensktalande, bosatt, studerar eller arbetar utomlands, förståndshandikapad samt avliden. *Från och med 1998 års undersökning ingår hela Västra Götaland samt Kungsbacka kommun i urvalet. Innan dess ingick endast Göteborg med kranskommuner.

Tabell 3 Svarande och bortfall i Väst-SOM-undersökningen 2007

	Väst-SOM I	Väst-SOM II	
TOTALT			
Ursprungligt urval (brutto)	3 294	2 706	6 000
Bortdefinierade (naturligt bortfall)	264	247	511
Nettourval	3 030	2 459	5 489
Antal svarsvägrare/ej anträffbara	1 199	870	2 069
Antal svarande	1 831	1589	3 420
Svarsfrekvens brutto	56 %	59 %	57 %
Svarsfrekvens netto	60 %	65 %	62 %

Under fältarbetet, i första hand i samband med telefonpåminnelser, har de personer som tagit kontakt och meddelat att de inte önskar delta i undersökningen fått frågan varför. I det avslutande skedet av fältarbetet har motsvarande information samlats in genom den sk bortfallsenkäten, vilken går ut tillsammans med en sista påminnelse om deltagande. Totalt har 706 personer angivit skäl till varför de inte vill delta i Väst-SOM-undersökningen. Tidsskäl är den mest frekvent angivna orsaken till att inte delta, därefter att ”jag av princip inte deltar i den här typen av undersökningar” (21 procent), att frågorna anses vara ointressanta (19 procent) och att det är för många frågor (12 procent). Mönstret för den Västsvenska undersökningen är detsamma som för den nationella Riks-SOM-undersökningen (Nilsson 2008). I varken den regionala (Väst-SOM) eller i den nationella SOM-undersökningen (Riks-SOM) är principiella invändningar mot att delta i den här typen av undersökningar eller krav på ersättning egentliga skäl för att avstå att delta (se tabell 4).

Tabell 4 *Specificerade skäl till att inte vilja delta i Väst-SOM-undersökningen 2007 (procent)*

	Väst-SOM I	Väst-SOM II	
TOTALT			
Har inte tid	44	38	42
Vill av princip inte delta i denna typ av undersökningar	18	24	21
Tycker att frågorna är ointressanta	18	22	19
För många frågor	12	11	12
Tycker att frågorna är för svåra	2	3	2
Litar inte på anonymiteten	3	1	2
Deltar inte utan ersättning	2	1	2
Summa procent	100	100	100
Antal personer	394	312	706

Betydelsen av påminnelser för svarsbenägenhet i olika grupper

Som framgår av figur 2 har påminnelseåtgärderna tidigare år tenderat att vara mer effektiva för Väst-SOM II än Väst-SOM I. I figur 2 illustreras detta genom att man kan se hur avståndet mellan den överst löpande linjen och den undre ökar något de dagar där man kan se en effekt av de första påminnelseinsatserna. Det gäller särskilt den första postala påminnelsen, men också den första telefonpåminnelsen. Denna tendens återspeglar urvalsgruppernas något skiljande intresse av att delta i denna typ av undersökning och ligger i linje med tidigare erfarenheter.

Som framgår av redogörelsen av fältplanen förekommer sju påminnelseinsatser under fältarbetet. Tittar vi närmare på hur påminnelseinsatser vid olika tidpunkter fungerar visar det sig att kvinnor generellt besvara undersökningen tidigare i fältperioden jämfört med män. Vid den första postalapåminnelsen (2007 10 08) har 53 procent av kvinnorna som kom att besvara undersökningen skickat in sin enkät mot 49 procent av männen. Senare under fältarbetet tenderar denna skillnad att ha jämnat ut sig och vad gäller de postala påminnelserna har de skickats till ungefär lika många män som kvinnor.

En annan faktor som visats sig betydelsefull vad gäller svarsmönstren är ålderstillhörighet. (Skillnader i svarsmönster mellan olika åldersgrupper redovisas i tabell 5). Ung (personer under 30 år) är betydligt svårare att få att besvara enkätundersökningar relativt äldre grupper. Mönstret återspeglas även i fältarbetet. För att få ungdomar att besvara undersökningen krävs fler påminnelser samt påminnelser sent i fältperioden. Detta kan illustreras genom att av dem som slutligen kom att besvara undersökningen har 27 procent i gruppen över 65 år svarat efter första påminnelsen mot 16 i gruppen under 30 år. Efter den andra påminnelsen är mönstret ännu tydligare, då är skillnaden mellan de två grupperna nästan den dubbla. I gruppen över 65 år har 69 procent svarat mot 36 i gruppen under 30 år.

Betydelsen av telefonpåminnelser

Under fältarbetet med SOM-undersökningarna används olika former av påminnelseinsatser. Initialt under fältperioden påminns och uppmanas respondenterna att delta genom postala påminnelseinsatser. Under den andra hälften av fältperioden inkluderas även telefonpåminnelser i fältarbetet. Telefonpåminnelseinsatserna syftar dels till att öka inflödet och få fler att besvara undersökningen, dels till att få kännedom om det naturliga bortfallet, dvs den grupp som av en eller annan anledning inte har möjlighet att besvara undersökningen. Det är alltid svårt att utvärdera och avgöra vilken betydelse enskilda insatser har, speciellt under den senare delen av fältperioden. Enskilda svar kan heller inte kopplas till specifika insatser. Dokumentation av de olika fältinsatserna har förbättrats under åren och för 2007 års undersökning har vi möjlighet att närmare analysera betydelsen av telefoninsatserna för svarsbenägenheten i olika grupper.

När den första telefoninsatsen inleddes 2007-10-25 saknades svar från 3 388 respondenter. För 2 387 av dessa, 70 procent, erhöles hemtelefonnummer via Concilia AB, företaget som skötte telefonpåminnelserna.⁴ Ett första viktigt resultat av telefonpåminnelserna är att få uppgifter om det naturliga bortfallet. Genom insatsen erhöles information om att 191 personer är sjuka/handikappade, långvarigt bortresta, ej svensktalande etc. Antalet kan jämföras med de 135 personer som vi fått kunskap om innan telefoninsatsen påbörjades. Förutom information om det naturliga bortfallet svarade 1 153 personer att de kan tänka sig att besvara undersökningen. Ungefär en tredjedel av gruppen som kan tänka sig att svara säger att de

behöver en ny enkät. Att svara att man kan tänka sig att delta i undersökningen när man blir uppringd och besvara undersökningen är inte samma sak. Det som vidare är intressant att undersöka är kvaliteten i de ”positiva svar” vi får i samband med telefonpåminnelsen, dvs. hur många av dem som svarat att de kan tänka sig att delta besvarar undersökningen. I tabell 5 redovisas svarsfrekvensen vid den andra telefoninsatsens början, en knapp månad efter att den första telefoninsatsen påbörjats. Av andelen som kontaktats i telefon har 34 procent besvarat undersökningen.

Ser vi till hela gruppen som besvarat undersökningen när fältarbetet avslutades i februari 2008 visar det sig att 55 procent av dem som kontaktades under den första omgången telefonpåminnelser och då angav att de ska besvara undersökningen har också valt att delta. Motsvarande andel i gruppen som inte nåddes är 25 procent och i gruppen utan känt telefonnummer 13 procent. Det kan således konstateras att telefonpåminnelserna utgör en viktig del i påminnelsearbetet.

Tabell 5 Resultat av telefonpåminnelse för Väst-SOM-undersökningen 2007

Totalt antal sökta respondenter	2 387
- Fel telefonnummer	168
- Ej kontakt (efter sju kontaktförsök)	336
- Kontakt	1883
Andel kontaktade respondenter (av dem med korrekt telefonnummer)	85 %
Resultat efter kontakt (av totalt 1 883 kontaktade)	
- Naturligt bortfall	191
- "Har redan skickat in"	63
- Svarsvägran	476
- Svarsvilliga	1 153
.....var av som önskar ny enkät	375
.....var av övriga	778
Andel svarsvilliga av samtliga kontaktade exkl naturligt bortfall	68 %
Svarsfrekvens (netto) vid andra telefoninsatsens inledning (den 20 november), efter resultatet från första insatsen:	
- Har redan skickat in	74 %
- Svarsvägran	0 %
- Svarsvilliga	34 %
Samtliga kontaktade	29 %
Sökta men ej kontakt (ej kontakt eller fel telefonnummer)	17 %

Som framkommit tenderar ungdomar och män att besvara enkäten senare under fältperioden relativt kvinnor och äldre. Därför finns också skäl att anta att telefonpåminnelserna är mer centrala för att få dessa grupper att besvara undersökningen, och kanske främst för ungdomsgruppen. Analyserna visar också att ungdomar även sent i fältperioden i högre grad säger att de ska besvara undersökningen, medan äldre grupper säger att de inte vill delta. Det finns således en större potential att även sent under fältarbetet få svar från ungdomar genom telefonkontakt.

Representativitet och svarsbenägenhet i olika grupper

En analys av svarsbenägenheten i Väst-SOM-undersökningen visar hur olika grupper av människor deltar i högre grad än andra. Denna typ av skillnader kan ha stor betydelse för tolkningen av undersökningens resultat. Om en viss grupp är under-representerad i undersökningen och samma grupps svar tenderar att skilja sig från övriga, blir också studiens generella resultat mindre giltiga för denna grupp. Om svarsbenägenheten i en grupp varierar påtagligt mellan åren kan det också förklara variationer i svarsmönster för enskilda frågor. I tabell 3 redovisas svarsbenägenheten efter kön, ålder, delregion i Västra Götaland, kommuntillhörighet och för Göteborg även stadsdelens resursstyrka.

Det har sedan 1995 funnits en skillnad mellan mäns och kvinnors benägenhet att delta i Väst-SOM-undersökningen i det att männen är mindre svarsbenägna än kvinnorna. År 1998 och 1999 blev skillnaderna tydligare för att år 2000 minska något igen. Kvinnornas svarsfrekvens överstiger detta år männens med tre procentenheter. Sedan 2001 års undersökning har vi dock kunnat se ett ganska stabilt mönster där skillnaden i svarsfrekvens ligger mellan sex och åtta procentenheter. För den nationella SOM-undersökningen är skillnaden 2007 sex procentenheter (Nilsson 2008).

Vi ser också i tabell 6 hur svarsbenägenheten varierar med ålder. Om vi ser på hur utvecklingen av svarsbenägenhet för olika åldersgrupper har varit sedan undersökningarna startade 1992 är de övergripande trenderna som följer. De yngre har blivit sämre på att svara, de äldre har blivit bättre och medelålders ligger på en stabil nivå. Undantaget från denna trend är den äldsta gruppen, 80-85-åringarna, som sedan 2001 har minskat från 78 procent till drygt 70 procent de senaste åren. Åldersgruppernas spridning har med åren blivit större. Skillnaden mellan de åldersgrupper med högst respektive lägst svarsandelar har från att ha legat på 11 procentenheter de första undersökningensåren ökat till 22 procentenheter 2008. Genomsnittligt, under de fem senaste undersökningensåren, gäller att 20-29-åringarna är sämst på att svara och 60-69-åringarna är bäst; 15-19-åringarna har dock från att ha legat på en hög nivå under mitten av 1990-talet haft en tydligt nedåtgående trend och har 2008 tillsammans med 20-29-åringarna den lägsta svarsandelen med drygt 50 procent svarande.

Tabell 6 Svansandelar (netto) i olika grupper i Väst-SOM-undersökningen 1992–2007 (procent)

År	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
TOTALT	60	60	60	65	69	70	65	68	66	70	68	66	66	62	61	62
Kön																
Kvinnor	61	59	60	67	70	71	68	70	67	73	72	69	70	65	65	66
Män	60	60	60	64	67	68	62	65	64	67	65	63	62	59	57	59
Ålder																
15–19 år	61	67	68	76	72	77	68	66	60	68	64	60	55	52	49	54
20–29 år	56	58	58	61	68	65	55	60	58	60	60	57	57	51	48	51
30–39 år	61	57	55	62	63	66	61	61	61	66	65	59	61	56	56	57
40–49 år	56	56	59	66	68	68	66	69	63	70	67	65	65	60	61	59
50–59 år	62	61	65	67	72	70	67	71	69	73	70	71	71	68	66	69
60–69 år								76	77	81	79	78	77	74	74	73
70–79 år								74*	75	75	78	75	77	77	74	73
80–89 år	67	64	63	66	70	74	72	75	76	75	78	76	77	75	74	73
80–85 år								65	78	78	73	67	71	70	71	73

Kommentar: I Göteborgsregionen ingår här förutom Kungsbacka samtliga särredovisade kommuner. (För detaljerad redovisning av delregionerna i Västra Götaland, se slutnot 3.) * 70–80 år.

Av uppställningen per delregion i tabell 7 framgår att det är boende i Västra Skaraborg samt Sjuhärad som uppvisar den bästa svarsviljan år 2007 (68 respektive 67 procent). Men skillnaden är mycket liten till efterföljande Norra Bohuslän, Fyrstad, Dalsland (65 respektive 63 och 63 procent). Lägst är svarsbenägenhet i Göteborgsregionen (60 procent).

Uppdelningen per kommun i Göteborgsregionen visar på skillnader i svarsbenägenhet inom regionen. År 2002 hade åtta kommuner mer än 70 procent svarande; 2003 var det endast tre kommuner som nådde dit och 2004 var endast Kungälv över 70-procentsgränsen. Inte sedan undersökningen 2004 har svarsfrekvensen i någon av Göteborgsregionens kommuner varit över 70 procent. I 2007 års undersökning är svarsfrekvensen högst i Alingsås (68 procent), Tjörn (67 procent) och i Härryda (66 procent). Därefter följer kommunerna Öckerö, Kungsbacka och Mölndal svarsandelar på och strax under 65 procent.

Totalt skiljer det alltså 12 procentenheter mellan den kommun som hade högst svarsfrekvens (Alingsås – 68 procent) och den kommun som hade lägst svarsfrekvens (Ale – 56 procent). Av tabellen framgår att variationerna mellan kranskommunerna varit stora genom åren. Få svarspersoner per kommun gör det dock svårt att dra några säkra slutsatser av de skiftade resultaten. Ett exempel på detta är att Kungälv kommun som 2004 hade högst svarsfrekvens var en av de kommuner som hade lägst svarsfrekvens i 2005 års undersökning och i 2006 såväl som i 2007 års undersökning ligger Kungälv omkring genomsnittet.

Redovisningen per resursområde (grupper av stadsdelar med avseende på invånarnas resursstyrka) i Göteborg, visar att det finns ett tydligt samband mellan resursstyrka och svarsbenägenhet. De resursstarka har högst svarsandel 2007 med 66 procent svarande medan de resurssvaga har lägst svarsandel med 54 procent svarande. I 2007 års undersökning har dock avståndet mellan de resursstarka och de resurssvaga krympt ytterligare jämfört med tidigare års undersökningar. Jämfört med tidigare års undersökningar är svarsfrekvensen något lägre bland de resursstarka och något högre i de resurssvaga stadsdelarna (se kommentar i tabell 7).

Tabell 7 Svansandelar (netto) i olika grupper i Väst-SOM-undersökningen 1992–2007 (procent)

År	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
TOTALT	60	60	60	65	69	70	65	68	66	70	68	66	66	62	61	62
Delregion i Västra Götaland ⁵																
Göteborgsregionen							62	66	63	69	67	65	65	59	60	60
Sjuhärad							70	70	72	72	72	70	68	67	64	67
Östra Skaraborg							69	67	68	73	71	68	71	67	65	62
Västra Skaraborg							66	68	69	73	70	70	69	69	62	68
Fyrstad							69	72	69	67	72	64	67	60	63	63
Dalsland							68	66	66	74	66	61	68	59	62	63
Norra Bohuslän							66	67	66	71	63	67	60	62	56	65
Kommuner i Göte- borgsregionen ⁶																
Ale	67	62	55	66	68	68	61	65	62	68	63	63	69	58	53	56
Alingsås	—	—	—	—	67	75	60	70	61	77	68	64	64	57	58	68
Göteborg	58	59	58	63	72	72	60	67	63	64	71	67	64	59	59	59
Härryda	64	64	58	73	66	65	62	75	60	70	67	65	67	65	58	66
Kungsbacka	63	58	54	68	73	69	66	69	62	71	76	67	62	60	56	64
Kungälv	70	67	72	65	67	58	53	70	63	71	69	74	71	55	60	60
Lerum	67	66	64	73	67	68	59	68	67	68	73	66	68	63	69	57
Lilla Edet	55	68	63	68	69	71	65	63	61	80	65	70	66	60	64	60
Mölnådal	54	57	69	72	72	77	74	62	71	71	72	65	64	64	64	63
Partille	65	55	68	65	51	74	63	69	72	77	71	51	58	59	65	59
Stenungsund	64	60	72	68	67	71	68	61	65	69	76	63	65	53	54	61
Tjörn	51	62	48	59	51	74	63	69	72	77	71	51	65	66	60	67
Öckerö	73	62	60	53	67	71	68	61	65	69	76	63	67	64	64	64

Jämför vi fördelningen mellan invånare i Göteborg, Göteborgs kranskommuner (inklusive Kungälv) respektive övriga Västra Götaland hos de svarande med den hos befolkningen och de dragna urvalen, ser vi 2007 en mycket god överensstämmelse (tabell 8). Även sett över tid så överstiger skillnaden mellan befolkningen och andelen svarande aldrig tre procentenheter.

Tabell 8 Fördelning över invånare i Göteborg, Göteborgs kranskommuner och övriga Västra Götaland i befolkningen, urvalet respektive i inkomna enkäter 2007, samt jämförelse med fördelningen i urval och svarande 1999-2006 (procent)

År	Grupp	Område			Summa	Antal
		Göteborg	Göteborgs kranskommuner	Övriga Västra Götaland		
1999	Urval (brutto)	30	24	46	100	5 900
	Svarande	29	24	47	100	3 760
2000	Befolkning	31	24	45	100	1 237 771
	Urval (brutto)	31	25	44	100	6 000
	Nettourval	30	25	45	100	5 602
	Svarande	28	25	47	100	3 684
2001	Befolkning	31	24	45	100	1 247 690
	Urval (brutto)	31	23	46	100	6 000
	Nettourval	30	24	46	100	5 411
	Svarande	29	24	47	100	3 808
2002	Befolkning	31	25	44	100	1 245 689
	Urval (brutto)	31	25	44	100	6 000
	Nettourval	30	26	44	100	5 538
	Svarande	28	26	46	100	3 792
2003	Befolkning	31	24	45	100	1 254 946
	Urval (brutto)	31	23	46	100	6 000
	Nettourval	30	24	46	100	5 537
	Svarande	29	24	47	100	3 654
2004	Befolkning	30	25	45	100	1 257 591
	Urval (brutto)	31	24	45	100	6 000
	Nettourval	31	24	45	100	5 489
	Svarande	30	24	46	100	3 630
2005	Befolkning	31	24	45	100	1 268 979
	Urval (brutto)	31	24	45	100	6 000
	Nettourval	30	25	45	100	5 505
	Svarande	29	24	47	100	3 419
2006	Befolkning	30	25	45	100	1 269 125
	Urval (brutto)	30	24	46	100	6 000
	Nettourval	29	24	47	100	5 462
	Svarande	28	24	48	100	3 347
2007	Befolkning	31	22	47	100	1 298 829
	Urval (brutto)	31	22	47	100	6 000
	Nettourval	31	24	45	100	5 491
	Svarande	30	24	46	100	3 420

Kommentar: För nettourval, se kommentar tabell 2.

Om vi gör samma typ av jämförelse beträffande ålderssammansättningen – det vill säga jämför fördelningen hos befolkningen, urvalen och de svarande – kan vi se att representativiteten för olika åldersgrupper i SOM-undersökningarna trots den skiftande svarsbenägenheten generellt likväl är god (tabell 9). Ser vi utvecklingen över tid framgår att mellan 1992 och 1998 är avvikelserna mellan dragna urval och svarande som mest två procentenheter. Från år 1999 och fram till år 2001 ökar avvikelserna något till som mest tre procentenheter mellan urval och svarande. För 2002 till och med 2007 års undersökningar har skillnaderna ökat mellan de dragna urvalen de svarande. Mönstret totalt sett för de senaste årens Väst-SOM-undersökning är – grovt sett – att de under 50 år är något underrepresenterade bland de svarande och de över 50 år är något överrepresenterade. Det är i huvudsak 50-64-åringarna som är överrepresenterade och 15-29-åringarna som är underrepresenterade. Det är också här de största skillnaderna på fem procentenheter återfinns. Tidigare studier inom ramen för SOM-institutet har dock visat att skillnader i könsfördelning (liksom åldersfördelning) mellan befolkning, urval och svarandegrupp har en mycket liten inverkan på svarsmönster.

Tabell 9 Åldersgruppernas fördelning i hela urvalet respektive i inkomna enkäter 1992–2007 och åldersfördelningen 2002–2007 hos befolkningen i Västsverige (procent)

År	Grupp	Åldersgrupp					Summa	Antal
		15–29	30–49	50–64	65–80	65–85		
1992	Urval	27	38	19	16		100	
	Svarande	25	37	21	17		100	1 603
1993	Urval	28	37	19	16		100	
	Svarande	27	36	20	17		100	1 586
1994	Urval	27	37	20	16		100	
	Svarande	27	36	22	15		100	1 591
1995	Urval	26	37	21	16		100	
	Svarande	26	37	22	15		100	1 708
1996	Urval	25	38	22	15		100	
	Svarande	26	36	23	15		100	1 807
1997	Urval	26	37	22	15		100	
	Svarande	26	36	23	15		100	1 845
1998	Urval	24	37	24	16		101	5 385
	Svarande	22	36	25	17		100	3 487
1999	Urval	25	35	24	16		100	5 900
	Svarande	22	34	27	17		100	3 760
2000	Urval (15-80)	24	36	24	16		100	5 815
	Svarande (15-80)	21	34	27	18		100	3 597
2000	Urval (15-85)	23	34	24		19	100	6 000
	Svarande (15-85)	20	33	27		20	100	3 684
2001:	Urval (brutto)	23	34	24		19	100	6 000
	Svarande	20	35	27		19	100	3 808
2002:	Befolkning	23	35	23		19	100	1 245 689
	Urval (brutto)	24	34	24		18	100	6 000
	Nettourval	23	35	25		17	100	5 538
	Svarande	20	34	27		19	100	3 792
2003:	Befolkning	23	35	23		19	100	1 254 946
	Urval (brutto)	24	34	23		19	100	6 000
	Nettourval	23	35	24		18	100	5 537
	Svarande	20	33	27		20	100	3 654
2004:	Befolkning	23	35	22		20	100	1 257 591
	Urval (brutto)	24	33	23		20	100	6 000
	Nettourval	24	33	24		19	100	5 489
	Svarande	20	32	26		22	100	3 630
2005:	Befolkning	23	35	24		18	100	1 268 979
	Urval (brutto)	23	34	24		19	100	6 000
	Nettourval	23	36	24		17	100	5 505
	Svarande	19	33	27		21	100	3 419
2006:	Befolkning	23	33	25		19	100	1 269 125
	Urval (brutto)	23	34	24		19	100	6 000
	Nettourval	23	34	25		18	100	5 462
	Svarande	18	32	28		22	100	3 347
2007:	Befolkning	24	34	23		19	100	1 298 829
	Urval (brutto)	24	34	24		18	100	6 000
	Nettourval	23	35	24		18	100	5 491
	Svarande	19	32	27		21	100	3 420

Kommentar: I jämförelsesyfte redovisas för 2000 även resultat för ett begränsat urval som omfattar samma åldersintervall, 15–80 år, som de tidigare årens undersökningar. I de kommuner som ingår i Väst-SOM I är befolkningen yngre än i de kommuner som omfattas av Väst-SOM II. Detta förhållande återspeglas också i åldersstrukturen bland de svarande.

Vi har tidigare konstaterat att svarsbenägenheten är lägre bland män än bland kvinnor i de senaste årens undersökningar. I tabell 10 kan vi se att fördelningen i såväl Västra Götalands befolkning som i det urval som dragits ur denna population är jämn, med en lika stor andel kvinnor som män. Den något högre andelen kvinnor som deltar i undersökningen innebär därmed att svaren kan rymma en viss, skevhet ifråga om könsrepresentation.

Tabell 10 Könsfördelning hos befolkningen, i urvalet och bland de svarande (procent)

År	Grupp	Kön		Summa
		Män	Kvinnor	
1992	Svarande	50	50	100
1993	Svarande	51	49	100
1994	Svarande	51	49	100
1995	Svarande	49	51	100
1996	Svarande	50	50	100
1997	Svarande	49	51	100
1998	Svarande	47	53	100
1999	Svarande	48	52	100
2000	Svarande	49	51	100
2001	Svarande	47	53	100
2002	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	50	50	100
	Svarande	48	52	100
2003	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	49	51	100
	Svarande	47	53	100
2004	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	50	50	100
	Svarande	47	53	100
2005	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	50	50	100
	Svarande	47	53	100
2006	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	49	51	100
	Svarande	47	53	100
2007	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	49	51	100
	Svarande	47	53	100

Kommentar: Uppgifterna om befolkningen är hämtade från www.scb.se/databaser.

Göteborgsregionen och övriga Västra Götaland

Vid analyser av materialet från Väst-SOM 2007 bör man vara medveten om att befolkningen i storstadsområdet skiljer sig något från de boende i övriga delar av Västsverige. Vi har tidigare pekat på skillnader i ålderssammansättning och utbildningsnivå hos befolkningen i de båda delundersökningsområdena.

I tabell 11 kan vi se fördelningen för svarandegruppen avseende förvärvsställning och medborgarskap. Av tabellen framgår att stabiliteten i svarandegruppen mellan 1992 och 1997 med avseende på dessa två egenskaper är i det närmaste total. 1998, när urvalsgrunden förändrades och hela Västra Götalandsregionen inkluderades i undersökningen, sjönk andelen studenter och utländska medborgare – till förmån för en ökad andel ålderspensionärer och svenska medborgare – vilket i första hand kan förklaras som en ren konsekvens av det utvidgade spridningsområdet för undersökningen. Vi ser även att den totala andelen svenska medborgare minskar sedan 2002. Den initiala tolkningen var att detta berodde på att frågan expanderades 2003 till att inkludera dubbelt medborgarskap, men minskningen tycks fortsätta i takt med en allt större andel svarande med utländskt eller dubbelt medborgarskap. Samtidigt framträder vissa demografiska strukturskillnader mellan undersökningsområdena – med fler förvärvsarbetande, färre ålderspensionärer och fler utländska medborgare i storstadsregionen jämfört med övriga Västra Götaland.

Ser vi till 2007 års undersökning framgår att andelen förvärvsarbetande är högre i Göteborgsregionen relativt övriga Västra Götaland. Samtidigt finns en högre andel ålders- samt förtidspensionärer i övriga regionen. Andelen studenter är också något högre i denna del av undersökningen. I Göteborgsregionen är andelen svarande med utländskt eller dubbelt medborgarskap högre än i övriga regionen. Gruppen med utländskt eller dubbelt medborgarskap har, vilket framgår av tabell 10, minskat något över tid. En utveckling som inte återspeglar den samhälleliga utvecklingen. Gruppen med utländskt eller dubbelt medborgarskap är relativt liten, därav skillnaderna över tid.

Tabell 11 Fördelning per förvärvsställning och medborgarskap 1992–2007 (procent)

	2007																TOTALT	Väst I	Väst II
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007			
Förvärvsställning	57	57	55	57	57	57	57	58	57	60	57	57	56	55	56	57	60	54	
Förvärvsarbete	1	0	2	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	
Arbetsmarknads- politisk ätgärd	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	
AMS-utbildning	-	-	-	-	-	-	1	1	1	0	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kunskapslyftet	5	6	6	7	6	5	5	5	4	3	4	4	3	3	3	2	3	2	
Arbetslös	17	16	16	15	15	15	17	17	20	19	19	21	23	22	20	22	20	24	
Ålderspensionär	4	4	5	5	5	4	4	4	5	5	5	4	4	5	5	5	4	6	
Förtidspensionär	2	3	2	1	1	1	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
Hemarbetande	13	13	14	14	14	16	12	13	11	11	12	12	12	11	10	11	10	11	
Studerande	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	3	1	1	1	
Annat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Medborgarskap	-	95	95	94	95	94	95	96	96	96	96	95	94	93	94	94	92	96	
Svenskt	-	5	5	6	5	6	5	4	4	4	4	3	4	4	3	3	4	2	
Utländskt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	3	3	4	2	
Både svenskt och utländskt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Västsverige – ett Sverige i miniatyr

SOM-institutet genomför årligen medborgarundersökningar nationellt såväl som regional i Västsverige. Detta ger möjlighet att jämföra svarsmonstren mellan de olika undersökningarna och därmed kvaliteten i mätningarna. Tidigare metodstudier har visat att Västsverige i princip kan betraktas som ett Sverige i miniatyr (jfr Johansson 2002). En jämförelse mellan de svarande i Väst-SOM-undersökningen 2007, de svarande i den nationella Riks-SOM-undersökningen boende i Västra Götaland samt Riks-SOM-undersökningen totalt visar på god överensstämmelse i svarsmonster även för 2007 års undersökningar.

I tabell 12 jämförs svarsmonstren per de tre olika grupperna avseende kön, ålder, utbildningsnivå, subjektiv vänster-höger position, intresse för politik samt morgontidningsläsning. Som framgår av tabellen är det små skillnader mellan grupperna för nästan samtliga egenskaper. Således kan resultaten från de olika delundersökningarna betraktas som stabila. Den variabel där det framkommer något större skillnader mellan grupperna är avseende morgontidningsläsning. I Väst-SOM-undersökningen uppger 55 procent av de svarande att de läser en morgontidning 6-7 dagar per vecka. I Riket som helhet är siffran 61 procent. Att morgontidningsläsningen kan antas vara lägre i Västsverige bekräftas av att 57 procent av de boende i Västsverige som besvarat Riks-SOM-undersökningen svarar att de läser en morgontidning 6-7 dagar per vecka, en andel som bättre svarar upp mot resultaten i Väst-SOM-undersökningen.

Tabell 12 Jämförelse av svarsmönstren mellan Väst-SOM och Riks-SOM-undersökningen 2007 (procent)

	Väst-SOM 2007	Västra Götaland i Riks-SOM	Riks-SOM 2007
Kön			
Kvinna	53	53	52
Man	47	47	48
Ålder			
15-29	19	23	19
30-49	32	29	31
50-64	27	28	28
65-85	21	20	22
Utbildning			
Låg	24	24	24
Medellåg	32	34	34
Medelhög	20	19	20
Hög	24	23	23
Vänster-höger			
Klart till vänster	11	9	10
Något till vänster	23	23	25
Varken till vänster eller höger	31	30	32
Något till höger	25	27	25
Klart till höger	10	11	9
Intresse för politik			
Mycket intresserad	9	11	11
Ganska intresserad	42	43	42
Inte särskilt intresserad	41	37	37
Inte alls intresserad	8	9	9
Morgontidningsläsning			
6-7 dagar/vecka	55	57	62
4-5 dagar/vecka	15	14	12
2-3 dagar/vecka	12	9	7
Mer sällan/aldrig	18	19	20

Kommentar: Till låg utbildning räknas max grundskola eller annan obligatorisk skolgång. Till medellåg utbildning räknas studier vid eller examen från gymnasium, folkhögskola el dyl. Till medelhög utbildning räknas efter gymnasiala studier samt studier vid högskola/universitet. Till hög utbildning räknas examen från högskola eller universitet samt forskarutbildning.

De resultat som presenterats i detta kapitel visar sammantaget på att 2007 års Väst-SOM-undersökning genererat ett datamaterial som väl representerar olika grupper i den västsvenska befolkningen. En ytterligare bekräftelse på detta är att vid en jämfö-

relse med den nationella Riks-SOM-undersökningen kan det konstateras att svarsmönstren mellan de olika undersökningarna skiljer sig endast marginellt. För flera centrala frågor har svarsmönstren hos befolkningen i Västsverige jämförts dels med svarsmönstren hos befolkningen som helhet och även med den grupp i det nationella urvalet som bor i Västra Götalandsregionen och Kungsbacka kommun. På det hela taget visar jämförelserna i detta kapitel – över tid, med andra undersökningar samt inom undersökningen – att de svarande i Väst-SOM 2007 som grupp betraktat är mycket lika befolkningen i Västra Götaland och Kungsbacka kommun.

Noter

- 1 Kapitlet bygger på tidigare års metodredogörelser, se exempelvis Antoni (2008)
- 2 Kommunerna är Ale, Alingsås, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö. I Väst-SOM 1992 till 1995 ingick inte boende i Alingsås kommun i urvalet.
- 3 Kommunerna är Bengtsfors, Bollebygd, Borås, Dals-Ed, Essunga, Falköping, Färgelanda, Grästorp, Gullspång, Götene, Herrljunga, Hjo, Karlsborg, Lidköping, Lysekil, Mariestad, Mark, Mellerud, Munkedal, Orust, Skara, Skövde, Sotenäs, Strömstad, Svenljunga, Tanum, Tibro, Tidaholm, Tranemo, Trollhättan, Töreboda, Uddevalla, Ulricehamn, Vara, Vårgårda, Vänersborg och Åmål.
- 4 Mobiltelefonnummer inkluderas ej i den första nummersökningen. Inför den andra och tredje telefonpåminnelsen kompletterades uppgifterna med mobiltelefonnummer i de fall hemtelefonnummer saknades. Samtliga uppgifter erhöles via det företag som skötte telefonpåminnelserna, Concilia AB. Ett växande problem är att allt fler, framförallt unga, saknar fast hemtelefon. Av andelen där hemtelefonnummer saknas är andelen dubbelt så stor i ungdomsgruppen som för de äldsta åldersgrupperna. En annan förklaring är att i ungdomsgruppen är det fler som inte står för sitt eget abonnemang vilket också är en tänkbar förklaring.
- 5 Delregionerna är indelade enligt följande: *Göteborgsregionen*: Ale, Alingsås, Göteborg, Härryda, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn, Öckerö;
Sjuhärad: Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn, Vårgårda; *Östra Skaraborg*: Falköping, Gullspång, Hjo, Karlsborg, Mariestad, Skövde, Tibro, Tidaholm, Töreboda;
Västra Skaraborg: Essunga, Grästorp, Götene, Lidköping, Skara, Vara; *Fyrstad*: Lysekil, Trollhättan, Uddevalla, Vänersborg; *Dalsland*: Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud, Åmål;

Norra Bohuslän: Orust, Munkedal, Sotenäs, Strömstad, Tanum. Fyrbodalen: *Fyrstad, Dalsland och Norra Bohuslän*. Denna indelning är på tre punkter en förändring sedan 1998, då Herrljunga, Vårgårda samt Orust ingick i Göteborgsregionen.

- ⁶ I *Göteborgsregionen* ingår här förutom Kungälv samtliga särredovisade kommuner. (För detaljerad redovisning av delregionerna i Västra Götaland, se slutnot 3.) * 70–80 år. Indelningen i olika resursområden i Göteborg baseras på en indelning av stadsdelarna med avseende på invånarnas resursstryka (Jönsson m. fl. 1997, s. 40). *Resursstarka stadsdelar*: Kärra-Rödbo, Torlanda, Älvsborg, Askim, Styrso, Örgryte. *Medelresursstarka stadsdelar*: Tynnered, Härlanda, Centrum, Linnéstaden, Tuve-Säve. *Medelresurssvaga stadsdelar*: Frölunda, Lundby, Backa, Majorna, Högsbo. *Resurssvaga stadsdelar*: Bergsjön, Gunnared, Kortedala, Biskopsgården, Lärjedalen.

Referenser

- Antoni, Rudolf (2008) "Samhälle Opinion Massmedia. Västra Götaland 2006". I Nilsson, Lennart och Susanne Johansson (red) *Regionen och flernivådemokratin*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören och Olof Petersson (1980) *Inom felmarginalen. En bok om politiska opinionsundersökningar*. Stockholm: LiberFörlag
- Holmberg, Sören och Olof Petersson (1998) *Opinionsundersökningar och demokratin*. Stockholm: SNS Förlag
- Johansson, Susanne (2002) "Ung-SOM-undersökningen i Västsverige 2001". I Oscarsson, Henrik (red) *Spår i framtiden*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Jönsson, Sten m. fl. (1997) *Decentraliserad välfärdsstad – Demokrati, effektivitet och service*. Stockholm: SNS Förlag.
- Nilsson, Åsa (2008) "Den nationella SOM-undersökningen 2007". I Holmberg, Sören och Lennart Weibull (red) *Skilda världar*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, Åsa (2006) "Den nationella SOM-undersökningen 2005". I Holmberg, Sören och Lennart Weibull (red) *Du stora nya värld*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Ohlsson, Anders (1986) *Att svara eller inte svara – det är frågan*. Rapport nr 12. Göteborg: Göteborgs universitet, Avdelningen för masskommunikation. www.scb.se. Statistikdatabaser, befolkningen.

FÖRFATTARNA

Eva Berglie, fil.mag i medie- och kommunikationsvetenskap, bitr. forskare vid Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.

Annika Bergström, fil dr, verksam som forskare och lärare vid Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet. Hennes forskning är framför allt inriktad mot nya mediers publik.

Sören Holmberg, professor vid Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet. Han är ledare för valforskningsprogrammet och forskar kring opinionsbildning, väljarbeteende och representativ demokrati.

Bengt Johansson, docent i journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet. Huvudsakliga forskningsområden är mediers påverkan, politiska skandaler, valrörelsejournalistik och lokal opinionsbildning.

Folke Johansson, professor vid Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet. Hans forskning är inriktad på kommunal självstyrelse och representativ demokrati på kommunal och regional nivå.

Susanne Johansson, fil dr i offentlig förvaltning och projektledare vid SOM-institutet. Hennes forskning är inriktad på lokal demokrati och politiskt beteende.

Jakob Lindahl, pol.mag i nationalekonomi. Undersökningsledare för student-SOM-undersökningen 2007.

Lennart Nilsson, docent i offentlig förvaltning, Göteborgs universitet. Han forskar kring offentlig sektor, service och svensk flernivådemokrati.

Åsa Nilsson, fil kand, verksam vid SOM-institutet och undersökningsledare för Riks-SOM-undersökningen samt doktorand vid Institutionen för journalistik och masskommunikation.

Jonas Ohlsson, ek mag, doktorand, verksam inom Dagspresskollegiet vid Institutionen för journalistik och masskommunikation och SOM-institutet, Göteborgs universitet. Hans forskning är inriktad på mediestrukturer.

Siv Sandberg, specialforskare vid institutionen för offentlig förvaltning, Åbo akademi. Hennes forskning är inriktad på kommunal och regional politik och förvaltning i Norden.

Josefine Sternvik, fil mag, forskare vid institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet. Hon disputerade 2008 med en avhandling om formatförändringar i dagspressen

Jan Strid, universitetslektor vid Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet. Han sysslar med forskning om tidningar och radio.

Lennart Weibull, professor i massmedieforskning vid Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet. Hans forskning är inriktad på mediehistoria, mediestruktur och medieanvändning.

Anders Widfeldt, fil dr, verksam vid Department of Politics and International Relations, University of Aberdeen, Skottland. Hans forskning är inriktad på politiska partier och partimedlemskap samt europeisk högerextremism.

ADRESSER

SOM-institutet
Göteborgs universitet
Box 710
SE 405 30 GÖTEBORG

E-postadress: info@som.gu.se. Hemsida: www.som.gu.se

Beställningar av publikationer kan göras på tfn 031-786 49 76 eller faxas in på nummer 031-786 45 54. För beställningar via e-post är adressen order@som.gu.se. Det går också att beställa publikationer via vår hemsida: www.som.gu.se

Om Du vill kontakta någon av de medverkande författarna i *Att bygga, Att bo, Att leva. En bok om Västra Götaland* följer här e-postadresser.

Namn	E-postadress
Annika Bergström	annika.bergstrom@jmg.gu.se
Sören Holmberg	soren.holmberg@pol.gu.se
Bengt Johansson	bengt.johansson@jmg.gu.se
Folke Johansson	folke.johansson@pol.gu.se
Susanne Johansson	sanna.johansson@cefos.gu.se
Jacob Lindahl	jakob.lindahl@stadsrevisionen.goteborg.se
Lennart Nilsson	lennart.nilsson@spa.gu.se
Åsa Nilsson	asa.nilsson@jmg.gu.se
Jonas Ohlsson	jonas.ohlsson@jmg.gu.se
Siv Sandberg	siv.sandberg@abo.fi
Josefine Sternvik	josefine.sternvik@jmg.gu.se
Jan Strid	jan.strid@jmg.gu.se
Lennart Weibull	lennart.weibull@jmg.gu.se
Anders Widfeldt	a.widfeldt@abdn.ac.uk

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

VÄSTSVERIGE 2007

Information till Dig som ingår i undersökningen

SOM-INSTITUTET
samhälle opinion massmedia

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

- Hur tar vi i Västsverige del av dagstidningar och andra medier?
- Vad tycker vi i Västsverige om servicen i vår kommun?
- Vilka åsikter har vi i Västsverige om den egna kommunen och Västra Götalandsregionen?
- Hur ser våra kultur- och fritidsvanor ut?

Detta är exempel på frågor som *Samhälle Opinion Massmedia i Västsverige 2007* försöker besvara. Undersökningen görs gemensamt av tre forskningsenheter vid Göteborgs universitet.

Vilka gör Samhälle Opinion Massmedia – och varför?

Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet har sedan mitten av 1950-talet genomfört studier om väljare, massmedier och opinionsbildning. Ett viktigt syfte med studierna är att öka kunskapen om hur den svenska demokratin fungerar.

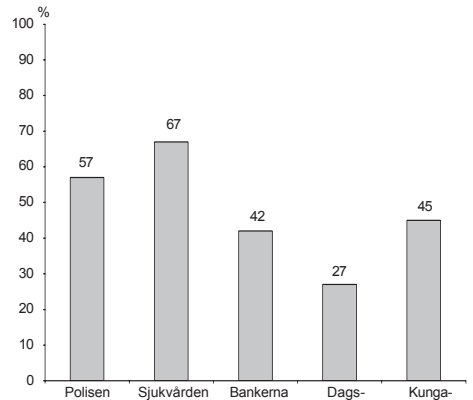
Vid *Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS)* bedrivs forskning om demokrati och effektivitet med särskild inriktning på kommuner och landsting/regioner. Forskningen bedrivs i samverkan med forskare i andra länder.

Ett centralt forskningsområde vid *Institutionen för journalistik och masskommunikation* rör mediernas betydelse för individ och samhälle. Forskningen har i över 25 år följt hur vi i Sverige använder och förhåller oss till våra medier.

Institutionerna driver tillsammans SOM-institutionen vid Göteborgs universitet, som sedan 1986 genomför en årlig nationell frågeundersökning och sedan 1992 även en västsvensk undersökning. Det ger möjligheter att studera hur vanor och åsikter förändras över tid. Resultaten utgör ett viktigt bidrag till forskningen kring samhälle, demokrati- och mediefrågor i Sverige.

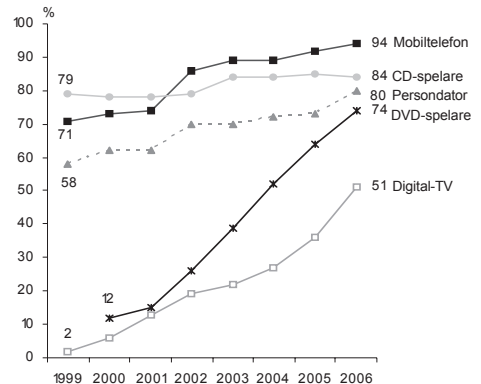
Bland de resultat som under senare år har uppmärksammas märks till exempel mätningarna av medborgarnas förtroende för olika samhällsinstitutioner och massmedier.

Andel av befolkningen som har stort förtroende för olika samhällsinstitutioner (procent)

Källa: Riks-SOM 2006

Medieinnehav i hushållet i Västsverige (procent)

Källa: Väst-SOM 1998–2006

Ett Västsverige i miniatyr

Vi har slumpmässigt valt ut 6 000 personer i Västsverige. Det är alltså sluppen som gjort att just du kommit med i undersökningen. Urvalet har gjorts via befolkningsregistret. Tillsammans ska de utvalda personerna ge en god bild av befolkningen i Västsverige.

För att få rättvisande resultat i undersökningen är det viktigt att alla svarar. Varje svar som uteblir försämrar undersökningens tillförlitlighet. Vi hoppas därför att du vill medverka, men det är givetvis du själv som avgör om du vill vara med eller inte.

Frågeformuläret

I undersökningen Samhälle Opinion Massmedia samarbetar ett antal olika forskningsprojekt. Det innebär att frågorna spänner över ett mycket stort antal områden. Antalet frågor kan verka stort, men de flesta besvaras enkelt med ett kryss i tillämplig ruta.

Vad händer med svaren?

Svaren behandlas anonymt och resultaten publiceras bara som siffror i tabeller. Vad någon enskild person svarat framgår **aldrig**. Alla som arbetar med undersökningen har tystnadsplikt.

Årets undersökning genomförs i samarbete med *Kinnmark Information AB* som svarar för utskick och insamling av frågeformulär.

Varje år publicerar SOM-institutet minst två böcker. Där presenterar olika forskare resultat från sina specialområden. Exempel är de under år 2007 utgivna böckerna *Det våras för regionen. Västsverige 1998-2005* och *Det nya Sverige*. Böckerna kan beställas från SOM-institutet (telefon-, faxnummer, post- samt e-postadress hittar du på nästa sida). Du kan även besöka SOM-institutets hemsida för att få veta mer om vår verksamhet och ta del av ett urval av tidigare undersökningsresultat. Adressen är: www.som.gu.se

Några av de forskare som deltar i årets undersökning:

Doktorand Rudolf Antoni:
Kultur och fritid

Fil. dr Annika Bergström:
Nyheter och internet

Professor Folke Johansson:
Flernivådemokrati

Fil. dr Sanna Johansson:
Ungdomar och demokrati

Professor Sören Holmberg:
Politik

Professor Rutger Lindahl:
EU

Docent Lennart Nilsson:
Regioner och offentlig service

Doktorand Åsa Nilsson:
Medieanvändning

Doktorand Jonas Ohlsson:
Dagspress

Doktorand Gabriella Sandstig:
Trygghet och säkerhet

Universitetslektor Jan Strid:
Lokala massmedier

Professor Lennart Weibull:
Massmedier

De tre forskningsenheterna bakom SOM-institutet:

Statsvetenskapliga institutionen

Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet är Sveriges främsta forskningsinstitution när det gäller undersökningar om politisk opinionsbildning. (www.pol.gu.se)

Institutionen för journalistik och masskommunikation

Institutionen för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet (JMG) är tongivande inom svensk forskning om massmedier, journalistik och opinionsbildning. (www.jmg.gu.se)

Centrum för forskning om offentlig sektor

Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS) är ett ledande centrum för mångvetenskaplig forskning om offentlig sektor och samhällets riskfrågor. (www.cefos.gu.se)

Vi svarar gärna på frågor!

Om du har frågor som rör din medverkan i undersökningen, ring gärna till *Kinnmark Information AB*. Telefonnummer är: 020-28 28 30 (samtalet kostar endast en markering).

Om du har frågor till SOM-institutet, ring eller skriv till:

SOM-institutet

Göteborgs universitet

Box 710

405 30 GÖTEBORG

Telefon: Kerstin Gidsäter (kansli och administration) 031-786 12 17

Sanna Johansson (undersökningsledare) 031-786 41 45

Jonas Ohlsson (bitr. undersökningsledare) 031-786 11 96

Fax: 031-786 45 54

E-post: info@som.gu.se

Internet: www.som.gu.se

SOM-INSTITUTET

samhälle opinion massmedia

GÖTEBORGS UNIVERSITET

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

VÄSTSVERIGE 2007

SÅ HÄR FYLLER DU I FORMULÄRET

– här är ett exempel:

Fråga 1 Hur väl anser Du att påståendet *'I dag skiner solen'* stämmer?

	Stämmer helt och hållet	Stämmer ganska bra	Stämmer varken bra eller dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer inte alls
Om Du tycker att påståendet <u>inte stämmer alls</u> , sätt då ett kryss längst till höger på följande sätt:	☐	☐	☐	☐	☒
Om Du tycker att påståendet <u>stämmer ganska bra</u> , markerar Du så här:	☐	☒	☐	☐	☐
Skulle Du råka sätta ett kryss i fel ruta, rätta till det genom att stryka över hela rutan. Sätt därefter kryss i rätt ruta på följande sätt:	☒	☒	☐	☐	☐

Formuläret läses optiskt av en dator. Håll därför om möjligt kryssen innanför rutorna.

Kryssa så här:

Kryssa ej så här:

Använd helst kulspetspenna och inte tusch eller blyerts

FORMULÄRETS INNEHÅLL

Frågenummer

Frågeområde

1–8	Nyheter och tidningar
9–30	Politik och samhälle
31–35	Samhälle och service
36–42	Boende
43–44	Trygghet och säkerhet
45	Göteborgs politiker
46–52	Trafik och miljö
53–57	Göteborgs-Posten
58–66	Medieanvändning och medieteknik
67–78	Aktiviteter och fritidsvanor
79–86	Arbetsliv
87–105	Bakgrundsfrågor

NYHETER OCH TIDNINGAR

Fråga 1 Hur ofta brukar du titta på eller lyssna till följande nyhetsprogram i radio och tv?

	Dagligen	5–6 dagar/ vecka	3–4 dagar/ vecka	1–2 dagar/ vecka	Mer sällan	Aldrig
Aktuellt/Rapport i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västnytt i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SVT:s morgonnyheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheterna i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokala nyheter i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyhetsmorgon i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Update i TV3	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalnyheter i radions P4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonyheterna i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter i privat lokalradio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter på text-tv	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utländsk tv-kanal	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 2 Läser eller tittar du i någon morgontidning regelbundet och i så fall hur ofta? Frågan gäller inte läsning på internet.

	6–7 dagar per vecka	4–5 dagar per vecka	2–3 dagar per vecka	Någon dag per vecka	Mer sällan	Aldrig
Göteborgs-Posten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dagens Nyheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Svenska Dagbladet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metro	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Punkt SE	☐	☐	☐	☐	☐	☐
City Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan morgontidning:	☐	☐	☐	☐	☐	
<i>(tidningens namn)</i>						

Fråga 3 Om du tänker på hur du brukar läsa din morgontidning, hur ser din morgontidningsläsning ut nu jämfört med för ett år sedan? Frågan gäller inte läsning på internet.

Jag läser mer nu	Jag läser ungefär lika mycket nu som för ett år sedan	Jag läser mindre nu	<i>Jag brukar inte läsa morgontidningar</i>
☐	☐	☐	☐

Fråga 4 Prenumererar du eller någon i ditt hushåll på någon morgontidning?

- Ja, på Göteborgs-Posten
- Ja, på:
- Nej → Om du ändå läser en morgontidning, på vilket sätt har du då tillgång till den?
☐ Läser hos/lånar av bekant/granne	☐ Köper lösnummer
☐ Läser på arbetet/skolan	☐ Läser på internet
☐ Läser på bibliotek	☐ Annat sätt
☐ Läser på kollektivtrafiken (buss, tåg etc.)	

Fråga 5 Om du har en morgontidningsprenumeration, har du själv funderat på att upphöra med den/någon av de prenumerationer du nu har eller har detta diskuterats inom familjen under det senaste halvåret?

Nej	Ja, någon enstaka gång	Ja, flera gångar	Tveksam/ vet ej	Jag prenumererar ej på någon morgontidning
☐	☐	☐	☐	☐

Om Ja, av vilken anledning har du funderat på att upphöra med din prenumeration? (Fler än ett alternativ kan markeras.)

- Prenumerationspriset har höjts
- Jag får lokal information i radio och TV
- Tidningsutdelningen sköts dåligt
- Jag har inte tid att läsa den
- Jag kan läsa tidningen på internet
- Mitt lokalområde bevakas inte tillräckligt
- Allt har blivit så dyrt att pengarna inte räcker till
- Tidningens innehåll är inte tillräckligt bra
- Jag har tillgång till tidningen på arbetet/i skolan
- Tidningen har bytt till ett format som inte passar mig
- Jag får de nyheter jag behöver från en gratistidning
- Annat:

Fråga 6 Brukar du läsa eller titta i följande tidningar? Frågan gäller inte läsning på internet.

	6-7 dagar per vecka	4-5 dagar per vecka	2-3 dagar per vecka	Någon dag per vecka	Mer sällan	Aldrig
GT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aftonbladet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Expressen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 7 Brukar du läsa eller titta i följande tidningar på internet?

	6-7 dagar/ vecka	3-5 dagar/ vecka	1-2 dagar/ vecka	Mer sällan	Aldrig
Aftonbladet.se	☐	☐	☐	☐	☐
Expressen.se	☐	☐	☐	☐	☐
gp.se (Göteborgs-Posten)	☐	☐	☐	☐	☐
DN.se (Dagens Nyheter)	☐	☐	☐	☐	☐
Annan dagstidning på internet:	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 8 Brukar du läsa eller titta i följande tidningar?

	Känner inte till	Jag läser/tittar i varje nummer	Jag läser/ tittar ibland	Jag läser/tittar inte i den
Tidningen Faktum	☐	☐	☐	☐
Tidningen Amos	☐	☐	☐	☐
Församlingsblad som delas ut i din församling	☐	☐	☐	☐
Göteborgs Fria Tidning	☐	☐	☐	☐

POLITIK OCH SAMHÄLLE

Fråga 9 Hur intresserad är du i allmänhet av politik?

Mycket
intresserad

Ganska
intresserad

Inte särskilt
intresserad

Inte alls
intresserad

Fråga 10 Hur intresserad är du av politiska frågor som rör den kommun där du bor?

Mycket
intresserad

Ganska
intresserad

Inte särskilt
intresserad

Inte alls
intresserad

Fråga 11 Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i den kommun där du bor? Ange högst tre frågor/problem.

.....
.....

Fråga 12 Hur intresserad är du av politiska frågor som rör Västra Götalandsregionen?

Mycket
intresserad

Ganska
intresserad

Inte särskilt
intresserad

Inte alls
intresserad

Fråga 13 Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i Västra Götalandsregionen? Ange högst tre frågor/problem.

.....
.....

Fråga 14 Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster–högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan vänster–högerskala?

Klart till
vänster

Något till
vänster

Varken till vänster
eller till höger

Något till
höger

Klart till
höger

Fråga 15 Vilket parti tycker du bäst om i dag?

Vänsterpartiet

Moderaterna

Socialdemokraterna

Kristdemokraterna

Centerpartiet

Miljöpartiet

Folkpartiet

Annat parti (v.g. ange vilket):

Anser du dig vara en övertygad anhängare av detta parti?

Ja, mycket övertygad

Ja, något övertygad

Nej

Fråga 16 Hur tycker du att regeringen sköter sin uppgift?

Mycket bra

Ganska bra

Varken bra
eller dåligt

Ganska dåligt

Mycket dåligt

Fråga 17 På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i:

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd
EU	☐	☐	☐	☐
Sverige	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐

Fråga 18 Vilken är din åsikt om det svenska medlemskapet i EU?

- I huvudsak för det svenska medlemskapet i EU
 I huvudsak emot det svenska medlemskapet i EU
 Har ingen bestämd åsikt i frågan

Fråga 19 Vilka möjligheter anser du att du har att påverka politiska beslut i:

	Mycket goda möjligheter	Ganska goda möjligheter	Varken goda eller dåliga möjligheter	Ganska dåliga möjligheter	Mycket dåliga möjligheter	Ingen uppfattning
EU	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stadsdelen/den del av kommunen där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 20 Nedanstående lista omfattar ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är din åsikt om vart och ett av dem?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag
Minska den offentliga sektorn	☐	☐	☐	☐	☐
Ta emot färre flyktingar i Sverige	☐	☐	☐	☐	☐
Satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan kvinnor och män	☐	☐	☐	☐	☐
Låta privata företag svara för äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐
Satsa mer på friskolor	☐	☐	☐	☐	☐
Bedriva mer av sjukvården i privat regi	☐	☐	☐	☐	☐
Koncentrera specialistsjukvård till storsjukhusen	☐	☐	☐	☐	☐
Förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus	☐	☐	☐	☐	☐
Sänka skatterna	☐	☐	☐	☐	☐
Höja kommunal-/regionskatten hellre än att minska servicen	☐	☐	☐	☐	☐
Införa vårdnadsbidrag för barn mellan 1 och 3 år	☐	☐	☐	☐	☐
Sälja kommunala bolag som bedriver affärsverksamhet	☐	☐	☐	☐	☐
Höja arbetslöshetsersättningen (a-kassa)	☐	☐	☐	☐	☐
Återinföra gratis entré på statliga museer	☐	☐	☐	☐	☐
Införa avgifter på bibliotekslån	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 21 Hur tycker du att kommunstyrelsen i den kommun där du bor respektive regionstyrelsen i Västra Götaland sköter sin uppgift?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Kommunstyrelsen i den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Regionstyrelsen i Västra Götaland	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 22 Skulle du kunna tänka dig att åta dig ett politiskt uppdrag för det parti du sympatiserar med som gäller:

	Ja, absolut	Ja, kanske	Nej, troligen inte	Nej, absolut inte
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐

Jag sympatiserar inte med något politiskt parti

Fråga 23 Var skulle du personligen vilja placera några politiker i Västsverige på nedanstående skala?

	Personen är okänd för mig	Ogillar starkt		Varken gillar eller ogillar					Gillar starkt			
		-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Jonas Andersson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Roland Andersson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Margaretha Jansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kent Johansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sören Kviberg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stefan Kristiansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Johnny Magnusson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Monica Selin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annelie Stark	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 24 Idag diskuteras den geografiska indelningen av Sverige när det gäller ansvaret för bland annat hälso- och sjukvård och regional utveckling. Vad anser du om indelningen för Västsverige?

Den region/det län där jag bor bör vara:

Större än nu	Samma som nu	Mindre än nu	Ingen uppfattning
☐	☐	☐	☐

Om du vill ha en geografisk förändring av regionen/länet, vilken då?

.....

Fråga 25 Läser du eller tittar du regelbundet i någon informationstidning eller något informationsblad som ges ut av:

	Varje nummer	Flertalet nummer	Något enstaka nummer	Aldrig	Känner inte till/finns inte
Västra Götalandsregionen: <i>Regionmagasinet</i>	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor (t.ex. <i>Vårt Göteborg</i>)	☐	☐	☐	☐	☐
Den stadsdel eller den del av kommunen där du bor	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 26 Skulle du vilja ha mer information om Västra Götalandsregionen på något eller några av följande områden?

	Nej	Ja, något mer	Ja, mycket mer
Sjukvården	☐	☐	☐
Kollektivtrafiken	☐	☐	☐
Kultur	☐	☐	☐
Miljö	☐	☐	☐
Arbetsmarknaden	☐	☐	☐
Regionens uppgifter	☐	☐	☐
Politiska beslut i regionen	☐	☐	☐
Annat:.....	☐	☐	☐

Fråga 27 Vad anser du om din kommuns respektive Västra Götalandsregionens ekonomi?

Ekonomi i:	Mycket god	Ganska god	Varken god eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig	Ingen uppfattning
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 28 Hur anser du att staten, Västra Götalandsregionen respektive den kommun där du bor lyckas med att främja sysselsättningen?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Staten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 29 Hur viktiga anser du att följande verksamheter är för den framtida utvecklingen i Västra Götaland?

	Mycket viktig	Ganska viktig	Inte särskilt viktig	Inte alls viktig	Ingen uppfattning
Bank- och försäkringsväsende	☐	☐	☐	☐	☐
Bilindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Detaljhandel	☐	☐	☐	☐	☐
Elitidrott	☐	☐	☐	☐	☐
Filmindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Fritidsmiljö	☐	☐	☐	☐	☐
Hamn och sjöfart	☐	☐	☐	☐	☐
Högre utbildning/forskning	☐	☐	☐	☐	☐
Informationsteknologi	☐	☐	☐	☐	☐
Kultur, nöjesliv och evenemang	☐	☐	☐	☐	☐
Livsmedelsindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Medicinsk industri	☐	☐	☐	☐	☐
Miljöindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Offentlig service	☐	☐	☐	☐	☐
Press/radio/tv	☐	☐	☐	☐	☐
Transporter	☐	☐	☐	☐	☐
Turism	☐	☐	☐	☐	☐
Verkstadsindustri	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 30 Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen uppfattning
EU-parlamentariker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rikspolitiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionens politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunens politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionens tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunens tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjukvårdens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tandvårdens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personal inom barnomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personal inom äldreomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bibliotekspersonal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lärare i grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollektivtrafikens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Socialarbetare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Försäkringskassans personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poliser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Journalister	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Präster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pastorer i frikyrkorna	☐	☐	☐	☐	☐	☐

SAMHÄLLE OCH SERVICE

Fråga 31 Nyttjar du eller någon nära anhörig någon av de former av service som anges nedan?

	Ja, jag nyttjar själv	Nyttjar ej själv, men nära anhörig nyttjar	Nej, varken jag själv eller nära anhörig nyttjar
Föräldrakooperativ barnomsorg	☐	☐	☐
Kommunal barnomsorg	☐	☐	☐
Kommunal grundskola	☐	☐	☐
Kommunal gymnasieskola	☐	☐	☐
Friskola	☐	☐	☐
Barnavårdscentral	☐	☐	☐
Vårdcentral	☐	☐	☐
Sjukhusvård	☐	☐	☐
Privatläkare	☐	☐	☐
Folktandvård	☐	☐	☐
Privattandläkare	☐	☐	☐
Äldreomsorg	☐	☐	☐
Socialtjänst	☐	☐	☐
Färdtjänst	☐	☐	☐
Handikappomsorg	☐	☐	☐
Kollektivtrafik	☐	☐	☐
Idrottsanläggningar	☐	☐	☐
Bibliotek	☐	☐	☐
Kulturaktiviteter	☐	☐	☐
Fritidsverksamhet	☐	☐	☐

Fråga 32 Vad anser du om servicen i den kommun där du bor på följande områden?

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Varken nöjd eller missnöjd	Ganska missnöjd	Mycket missnöjd	Ingen uppfattning
1. Föräldrakooperativ barnomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kommunal barnomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Kommunal grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Kommunal gymnasieskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Friskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Barnavårdscentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Vårdcentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Sjukhusvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Privatläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Folktandvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Privattandläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Socialtjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Färdtjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Handikappomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Kollektivtrafik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Idrottsanläggningar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18. Bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19. Kulturaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20. Fritidsverksamhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21. Turism	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22. Miljövård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23. Tillgång på bostäder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24. Gator och vägar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
25. Renhållning på allmänna platser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
26. Möjligheten att få jobb	☐	☐	☐	☐	☐	☐
27. Kommuninformation	☐	☐	☐	☐	☐	☐
28. Regioninformation	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 33 Om förändringar av servicen skall göras, vilket av serviceområdena anser du att:

Det är mest angeläget att satsa på? Det i första hand skall minska på? *V.g. ange en av siffrorna 1–28 i fråga 32 ovan.*

Fråga 34 Hur tycker du på det hela taget att servicen har fungerat under de senaste 12 månaderna i:

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 35 Allmänt sett, vilken är din uppfattning om sjukvården i Västra Götaland i följande avseenden:

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåliga	Ingen uppfattning
Den medicinska kvaliteten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tillgången till vård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Organisationens effektivitet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personalens bemötande	☐	☐	☐	☐	☐	☐

BOENDE

Fråga 36 Nedanstående lista omfattar ett antal förslag som förekommit i debatten om boende. Vilken är din åsikt om vart och ett av dem?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag
Behålla fastighetsskatten	☐	☐	☐	☐	☐
Avskaffa möjligheten till skatteavdrag för hushållsnära tjänster	☐	☐	☐	☐	☐
Bygg fler bostäder anpassade för äldres behov (seniorboende)	☐	☐	☐	☐	☐
Ombilda fler kommunala hyresrätter till bostadsrätter	☐	☐	☐	☐	☐
Minska bostadssegregationen	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 37 Hur viktigt anser du att följande är i din boendemiljö?

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte särskilt viktigt	Inte alls viktigt
Att det är ljus och öppet	☐	☐	☐	☐
Att det är tyst och lugnt	☐	☐	☐	☐
Närhet till natur, grönområden och parker	☐	☐	☐	☐
Närhet till affärer och service	☐	☐	☐	☐
Närhet till kollektivtrafik	☐	☐	☐	☐
Att bostaden är anpassad efter mina fysiska behov	☐	☐	☐	☐
Att det finns ett aktivt föreningsliv i området	☐	☐	☐	☐
Närhet till öppen förskola, fritidsgård	☐	☐	☐	☐
En åldersblandad befolkning	☐	☐	☐	☐
Närhet till s.k. träffpunkt för äldre	☐	☐	☐	☐
Att mina anhöriga bor i närheten	☐	☐	☐	☐

Fråga 38 Överväger du att flytta från din nuvarande bostad?

Nej —> *Gå vidare till fråga 39.*

Ja, jag skall flytta Ja, jag söker aktivt nytt boende Ja, jag har funderat på att flytta

Om Ja, av vilket skäl ska du/överväger du att flytta från din nuvarande bostad? (Fler än en orsak kan markeras.)

☐ Förändrad familjesituation	☐ Långt till familj och vänner
☐ Förändrad ekonomi	☐ Dåligt underhåll av bostaden/fastigheten
☐ Förändrad arbets-/studiesituation	☐ Min ålder eller min make/makas/sambos ålder
☐ Sjukdom/olycksfall	☐ Ombildning från hyresrätt till bostadsrätt
☐ Lägenhetens storlek	☐ Får bra betalt för min bostad just nu
☐ Bostaden är inte funktionell för mig/oss	☐ Annat skäl:
☐ Ökad boendekostnad	

Vad överväger du att flytta till:

☐ Hyreslägenhet i flerfamiljshus	☐ Äldreboende eller gruppboende	☐ Studentrum
☐ Bostadsrätt i flerfamiljshus	☐ Seniorboende	☐ Annat boende
☐ Villa/radhus		

Fråga 39 Hur bedömer du möjligheten att ha ett boende anpassat efter dina egna/din familjs behov om 10–15 år?

Mycket
goda
möjligheter

Ganska
goda
möjligheter

Varken goda
eller dåliga
möjligheter

Ganska
dåliga
möjligheter

Mycket
dåliga
möjligheter

Ingen
uppfattning

Fråga 40 Har du idag personligen behov av hjälp i vardagen eller har din sambo/make/maka eller hemmavarande barn behov av hjälp?

Nej —> *Gå vidare till fråga 41.*

Ja, jag personligen har behov av hjälp

Ja, min sambo/maka/make har behov av hjälp

Ja, jag har hemmavarande barn som har behov av hjälp

Om Ja, vad behöver du/din sambo/make/maka eller hemmavarande barn hjälp med? Du kan markera flera svar.

Städning

Inköp av dagligvaror

Hjälp med småreparationer

Matlagning

Rastning av husdjur

Barnpassning

Trädgårdsarbete, snöskotning etc

Annat.....

Avlastning

Promenader/sociala aktiviteter

Vem vänder du dig i första hand till?

Anhörig

Grannar

Ideell organisation/församling

Kommunen

Fastighetsskötaren

Vänner

Privat företag

Fråga 41 Från och med 1 juli 2007 tilläts skatteavdrag för hushållsnära tjänster. Avser du/ditt hushåll att utnyttja möjligheten till ett sådant skatteavdrag?

Ja, absolut

Ja, kanske

Nej —> *Gå vidare till fråga 42.*

För vilka tjänster avser du/ditt hushåll att använda möjligheten till skatteavdrag? Flera alternativ kan markeras.

Städning

Trädgårdsarbete, snöskotning etc

Matlagning

Hämta/lämna barn på förskola eller vid aktiviteter

Barnpassning

Annat.....

Fråga 42 Hjälper du på din fritid regelbundet någon/några andra med enklare sysslor i vardagen? Fler än ett alternativ kan markeras.

Nej

Ja, anhörig

Ja, vän

Ja, granne

Ja, via ideell organisation

TRYGGHET OCH SÄKERHET

Fråga 43 Vad uppfattar du som det allvarligaste hotet mot din trygghet?

.....
.....

Fråga 44 Hur bedömer du risken att du under det kommande året kommer att drabbas av:

	Mycket stor risk	Ganska stor risk	Varken stor eller liten risk	Ganska liten risk	Mycket liten risk
Inbrott	☐	☐	☐	☐	☐
Stöld utanför hemmet	☐	☐	☐	☐	☐
Skadegörelse	☐	☐	☐	☐	☐
Våld som leder till läkarbesök	☐	☐	☐	☐	☐
Annat fysiskt våld som leder till smärta	☐	☐	☐	☐	☐
Hot eller hotelser om våld som är så allvarliga att du blir rädd	☐	☐	☐	☐	☐

FÖLJANDE FRÅGA BESVARAS ENDAST AV DIG SOM BOR I GÖTEBORGS KOMMUN

Fråga 45 Var skulle du personligen vilja placera några politiker i Göteborg på nedanstående skala?

	Personen är okänd för mig	Ogillar starkt		Varken gillar eller ogillar					Gillar starkt			
		-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Kia Andreasson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jan Hallberg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Anna Johansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göran Johansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Carina Liljesand	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Marie Lindén	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helene Odenjung	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

TRAFIK OCH MILJÖ

Fråga 46 Hur brukar du ta dig till arbetet/skolan? Om du använder mer än ett färdmedel, ange det huvudsakliga.

- Arbetar ej/studerar ej/arbetar hemma* —> Gå vidare till fråga 49.
☐ Bil som förare	☐ MC/moped
☐ Bil som passagerare	☐ Cykel
☐ Buss	☐ Båt/färja
☐ Spårvagn	☐ Till fots
☐ Tåg/pendeltåg	☐ Annat

Fråga 47 Har du övervägt att använda dig av annat huvudsakligt färdmedel än det du nu använder för att ta dig till arbetet/skolan?

☐ Nej			
☐ Ja —>	☐ Bil som förare	☐ Spårvagn	☐ MC/moped
	☐ Bil som passagerare	☐ Tåg/pendeltåg	☐ Cykel
	☐ Buss	☐ Båt/färja	☐ Till fots

Fråga 48 Ungefär hur lång resväg respektive restid har du till arbetet/skolan?

Antal kilometer: Antal minuter:

Fråga 49 Om du har tillgång till bil, händer det att du avstår från att resa med bilen av någon av följande anledningar:

Har ej tillgång till bil → Gå vidare till fråga 50.

	Mycket ofta	Ganska ofta	Någon gång	Aldrig
Parkeringsavgifter	☐	☐	☐	☐
Bilköer	☐	☐	☐	☐
Bensinpriset	☐	☐	☐	☐
Brist på parkeringsplats	☐	☐	☐	☐
Miljöskäl	☐	☐	☐	☐

Fråga 50 Följande förslag gäller trafiken. Vilken är din åsikt om vart och ett av dem?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag
Bygg ut kollektivtrafiken	☐	☐	☐	☐	☐
Utöka användandet av automatisk hastighetsövervakning med hjälp av kameror	☐	☐	☐	☐	☐
Bygg ny älvförbindelse för biltrafik i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Sänk hastigheten från 50 till 30 km/timmen där det finns många fotgängare och cyklister	☐	☐	☐	☐	☐
Bygg ut resten av E20 till motorväg	☐	☐	☐	☐	☐
Avsätt separata körfält för kollektivtrafiken från befintliga körfält för bilar	☐	☐	☐	☐	☐
Bygg en gång- och cykelbro mellan södra och norra älvstranden i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Införa trängselavgift (biltull) i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Bygg en tågtunnel under centrala Göteborg (den s.k. Västlänken)	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 51 När det gäller trafiken, hur angeläget tycker du att det är att förbättra situationen för:

	Inte alls angeläget					Mycket angeläget					
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Gående	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Cyklister	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollektivtrafikens resenärer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bilister	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 52 Hur intresserad är du i allmänhet av miljöfrågor?

Mycket intresserad

Ganska intresserad

Inte särskilt intresserad

Inte alls intresserad

**HÄR FÖLJER NÅGRA FRÅGOR SOM ENDAST BESVARAS AV DIG SOM LÄSER
GÖTEBORGS-POSTEN**

Fråga 53 Hur väl anser du att följande omdömen stämmer in på Göteborgs-Posten?

	Stämmer helt och hållet	Stämmer delvis	Stämmer knappast	Stämmer inte alls	Tveksam/ vet ej
Är mycket läsvärd	☐	☐	☐	☐	☐
Kommer alltid i tid på morgonen	☐	☐	☐	☐	☐
Innehåller för många sidor	☐	☐	☐	☐	☐
Är seriös i sin nyhetsbevakning	☐	☐	☐	☐	☐
Har för många annonser	☐	☐	☐	☐	☐
Har ett lågt prenumerationspris	☐	☐	☐	☐	☐
Har dålig lokalbevakning	☐	☐	☐	☐	☐
Är lätt att hitta i	☐	☐	☐	☐	☐
Har en bra nyhetstjänst på internet	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 54 Om du tänker på hur Göteborgs-Posten är idag och jämför med hur den var för ett år sedan, tycker du då att tidningen har blivit bättre eller sämre?

	Mycket bättre	Något bättre	Ingen skillnad	Något sämre	Mycket sämre	Tveksam/ vet ej	Läser ej
Papperstidningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nättidningen (gp.se)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 55 Hur mycket brukar du läsa av följande bilagor i Göteborgs-Posten?

	Allt/ nästan allt	Ganska mycket	Inte särskilt mycket	Nästan inget/ inget alls
Bostad (mån)	☐	☐	☐	☐
Motor (ons)	☐	☐	☐	☐
TV-tider (tors)	☐	☐	☐	☐
Jobb och studier (tors, sön)	☐	☐	☐	☐
Två Dagar (lör)	☐	☐	☐	☐

Fråga 56 Ungefär hur lång tid läser du Göteborgs-Posten? Frågan gäller inte läsning på internet.

	<i>Ungefärligt antal minuter:</i>						
	0–10	11–20	21–30	31–40	41–50	51–60	Mer än 60
En typisk vardag (måndag–fredag)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
En typiskt lördag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
En typisk söndag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 57 Om du tänker på hur många sidor Göteborgs-Posten vanligen har skulle du vilja att tidningen var tjockare, tunnare eller ungefär som nu:

	Mycket tjockare	Något tjockare	Ungefär som nu	Något tunnare	Mycket tunnare
En typisk vardag (måndag–fredag)	☐	☐	☐	☐	☐
En typisk lördag	☐	☐	☐	☐	☐
En typisk söndag	☐	☐	☐	☐	☐

MEDIEANVÄNDNING OCH MEDIETEKNIK

Fråga 58 Hur ofta brukar du titta på program i följande TV-kanaler?

	<i>Jag har ej tillgång</i>	Dagligen	5–6 dagar/ vecka	3–4 dagar/ vecka	1–2 dagar/ vecka	Mer sällan	Aldrig
SVT1/SVT2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kanal 5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV6	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Filmkanal/-er	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sportkanal/-er	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SVT 24	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utländsk nyhetskanal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kanal lokal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Öppna kanalen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 59 Hur ofta brukar du lyssna på följande radiokanaler?

	6–7 dagar per vecka	4–5 dagar per vecka	2–3 dagar per vecka	Någon dag per vecka	Mer sällan	Aldrig
P1 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P2 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P3 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P4/Radio Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lugna Favoriter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mix Megapol/Radio City	☐	☐	☐	☐	☐	☐
NRJ (Radio Energy)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
The Voice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rix FM	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Närradio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andra kanaler på webben	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 60 Vad anser du om mediernas rapportering om följande?

	Medierna ger en helt missvisande bild										Medierna ger en helt rättvisande bild			
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Ingen uppfattning		
Barnomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		
Sjukvården	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		
Skolan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		
Äldreomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		
Kollektivtrafiken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		

Om du använder samma skala, vad anser du om mediernas rapportering om sådant som händer i:

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Ingen uppfattning
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den ort/stadsdel där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 61 Om du tänker på sådant som händer i den kommun där du bor, hur tillförlitlig bedömer du följande mediers rapportering vara?

	Mycket tillförlitlig	Ganska tillförlitlig	Inte särskilt tillförlitlig	Mindre tillförlitlig	Inte alls tillförlitlig	Ingen uppfattning
P4/Radio Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den privata lokalradion	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västnytt i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4 Nyheterna Göteborg/väst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs-Posten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den lokala morgontidningen där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
GT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metro	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Punkt SE	☐	☐	☐	☐	☐	☐
City Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 62 Vilka typer av medieteknik har du för närvarande tillgång till i ditt hushåll?

	Ja	Nej	Vet inte		Ja	Nej	Vet inte
Telefon (fast anslutning)	☐	☐	☐	Hemmabioanläggning	☐	☐	☐
Mobiltelefon	☐	☐	☐	Stationär dator	☐	☐	☐
Mp3-spelare	☐	☐	☐	Bärbar dator	☐	☐	☐
Cd-spelare	☐	☐	☐	Internet	☐	☐	☐
Dvd-spelare	☐	☐	☐	Bredband	☐	☐	☐

Fråga 63 Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande på internet, i privat syfte?

Brukar aldrig använda internet i privat syfte → Gå vidare till fråga 64.

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Dagligen
Skickat/tagit emot e-post	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Chattat (MSN, ICQ etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tagit del av nyheter/nyhetstjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sökt information/fakta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läst någon blogg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Köpt/beställt varor eller tjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gjort bankärenden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gjort biblioteksärenden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spelat onlinespel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 64 Har du under de senaste 12 månaderna tagit del av följande på internet?

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Dagligen
Din kommuns hemsida	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionens hemsida	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 65 Om det inträffar en stor lokal nyhetshändelse i Västsverige, vilken internetsajt besöker du troligen? (Ange endast ett alternativ.)

- Aftonbladet.se SVT.se (Sveriges Television) Västra Götalandsregionens hemsida
 GP.se (Göteborgs-Posten) TV4.se Annan internetsajt
 SR.se (Sveriges Radio) Din kommuns hemsida *Skulle inte använda internet*

Fråga 66 När du tänker på nyhetsrapportering via internet, hur tillförlitliga bedömer du då följande nyhetssajter?

	Mycket tillförlitlig	Ganska tillförlitlig	Inte särskilt tillförlitlig	Mindre tillförlitlig	Inte alls tillförlitlig	Ingen uppfattning
Aftonbladet.se	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Expressen.se	☐	☐	☐	☐	☐	☐
GP.se (Göteborgs-Posten)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
DN.se (Dagens Nyheter)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SR.se (Sveriges Radio)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SVT.se (Sveriges Television)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4.se	☐	☐	☐	☐	☐	☐

AKTIVITETER OCH FRITIDSVANOR

Fråga 67 Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
Sysslat med sport/idrott	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tränat på gym (styrketräning, aerobics etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Motionerat/idkat friluftsliv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spelat på tips, Lotto eller V75	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på restaurant/bar/pub på kvällstid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Druckit sprit/vin/starköl	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rökt eller snusat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på bio	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Åkt kollektivt (buss/spårvagn/tåg)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Umgåtts med vänner	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Umgåtts med grannar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på fotboll	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Använt internet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Köpt musik-cd	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läst någon bok	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 68 Har du under de senaste 12 månaderna besökt något av följande evenemang?

	Känner inte till evenemanget	Ja	Nej
Bok & bibliotek	☐	☐	☐
Finnkampen	☐	☐	☐
Göteborgs filmfestival	☐	☐	☐
Göteborgs kulturkalas	☐	☐	☐
Ostindiefararen Göteborgs återkomst	☐	☐	☐
Turmässan	☐	☐	☐
Way Out West	☐	☐	☐
Vetenskapsfestivalen	☐	☐	☐
Evenemang i din kommun		☐	
.....		☐	

Fråga 69 Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
Deltagit i studiecirkel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Själv hjälpt/fått hjälp av någon granne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Besökt gudstjänst eller religiöst möte	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bett till Gud	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Diskuterat politik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på kafé	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mekat med eller vårdat bil/motorecykel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysslat med trädgårdsarbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjungit eller spelat något musikinstrument	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysslat med handarbete/hantverk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tecknat/målat/skrivit poesi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hyrt dvd/video	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på rock-/popkonsert	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Besökt bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 70 Jämfört med andra i din ålder, hur uppfattar du din egen situation när det gäller följande:

	Mycket bättre	Något bättre	Varken bättre eller sämre	Något sämre	Mycket sämre	Ingen uppfattning
Arbete/studier	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonomi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Levnadsstandard	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Delaktighet i samhället	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 71 Har du under de senaste 12 månaderna besökt någon av följande anläggningar/utflyktsmål?

	Flera gånger	Någon gång	Ingen gång	Har ej besökt men skulle gärna vilja besöka	Känner ej till
Akvarellmuseet i Skärhamn	☐	☐	☐	☐	☐
Borås djurpark	☐	☐	☐	☐	☐
Bohusläns museum	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs konserthus	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs konstmuseum	☐	☐	☐	☐	☐
GöteborgsOperan	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs Stadsmuseum	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs Stadsteater	☐	☐	☐	☐	☐
Havets hus i Lysekil	☐	☐	☐	☐	☐
Liseberg	☐	☐	☐	☐	☐
Läckö slott	☐	☐	☐	☐	☐
Nordens Ark	☐	☐	☐	☐	☐
Nya Ullevi	☐	☐	☐	☐	☐
Röhsska museet	☐	☐	☐	☐	☐
Scandinavium	☐	☐	☐	☐	☐
Sjöfartsmuseet	☐	☐	☐	☐	☐
Skara Sommarland	☐	☐	☐	☐	☐
Vitlycke museum	☐	☐	☐	☐	☐
Universeum i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Världskulturmuseet i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 72 Hur nöjd är du på det hela taget med det liv du lever?

Mycket nöjd Ganska nöjd Inte särskilt nöjd Inte alls nöjd

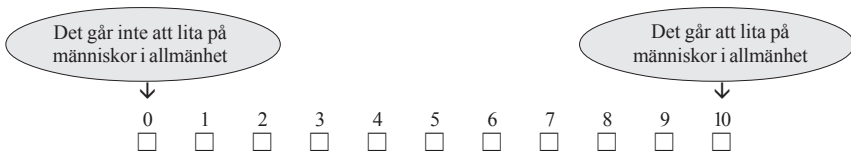
Fråga 73 Har du något favoritlag i fotboll?

Damlag Nej Ja: (lag)
 Herrlag Nej Ja: (lag)

Fråga 74 Ange nedan vilken/vilka föreningar/organisationer du är medlem i samt hur aktiv du är i dessa.

	Icke medlem	Medlem, men har inte varit på möte under de senaste 12 månaderna	Medlem och har varit på möte under de senaste 12 månaderna	Medlem och har någon typ av uppdrag
Byalag, samhällsförening	☐	☐	☐	☐
Facklig organisation	☐	☐	☐	☐
Föräldraförening	☐	☐	☐	☐
Hembygdsförening	☐	☐	☐	☐
Humanitär hjälporganisation	☐	☐	☐	☐
Miljö-/naturvårdsorganisation	☐	☐	☐	☐
Idrotts- eller friluftsförening	☐	☐	☐	☐
Invandrarförening	☐	☐	☐	☐
Kulturförening (musik, dans, konst etc.)	☐	☐	☐	☐
Nykterhetsorganisation	☐	☐	☐	☐
Pensionärsorganisation	☐	☐	☐	☐
Svenska kyrkan	☐	☐	☐	☐
Frikyrka eller annan religiös organisation	☐	☐	☐	☐
Politiskt parti (inkl. kvinno-/ungdomsförbund)	☐	☐	☐	☐
Annan förening/organisation	☐	☐	☐	☐

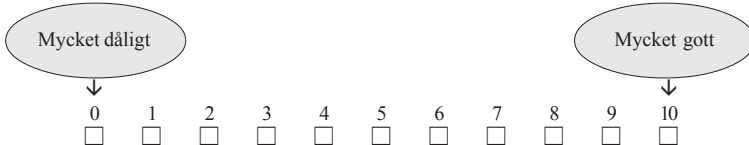
Fråga 75 Enligt din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet? Svara med hjälp av nedanstående skala:

Om du skulle använda samma skala, i vilken utsträckning anser du att det går att lita på människor i det område där du bor?

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Fråga 76 Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd? Svara med hjälp av nedanstående skala, där 0 motsvarar "mycket dåligt" och 10 motsvarar "mycket gott".

Fråga 77 Man talar ibland om att Sverige har blivit ett mångkulturellt samhälle. Anser du att denna utveckling har varit positiv eller negativ på följande områden:

	Mycket positiv	Ganska positiv	Varken positiv eller negativ	Ganska negativ	Mycket negativ	Ingen uppfattning
Mat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Musik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Idrott	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kultur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Språk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Religion	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lag och ordning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonomi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Politiken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysselsättningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 78 Har du/ditt hushåll:

	Ja	Nej
Fritidshus	☐	☐
Fritidsbåt	☐	☐
Bil	☐	☐

→ V. g. ange märke och årsmodell (för den bil du/ditt hushåll använder mest):

Bilmärke: Årsmodell:

→ Har du/ditt hushåll en s. k. miljöbil?

Ja Nej Vet inte

Har du eget körkort för personbil?

Ja Nej

ARBETSLIV

Fråga 79 Vilken av de här grupperna tillhör du för närvarande?

☐ Förvärvsarbetande (även sjukskriven, föräldraledig)	☐ Ålderspensionär/avtalspensionär
☐ Har arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder	☐ Förtidspensionär/sjukpensionär
☐ Genomgår arbetsmarknadsutbildning	☐ Studerande
☐ Arbetslös	☐ Annat:

Fråga 80 Vilket är/var ditt huvudsakliga yrke? (Om du inte är yrkesverksam för närvarande gäller frågan ditt senaste yrke.)

- (yrke/sysselsättning)
- Har **aldrig** förvärvsarbetat → Gå vidare till fråga 85.

Fråga 81 Hur mycket arbetar/arbetade du i genomsnitt per vecka?

- Heltid Deltid, minst 15 timmar/vecka Deltid, mindre än 15 timmar/vecka

Fråga 82 Arbetar/arbetade du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig Kommunal Landstingskommunal/regional Privat

Fråga 83 Var förvärvsarbetar/studerar du för närvarande?

- I huvudsak i den kommun där jag bor
 I huvudsak i annan kommun än där jag bor. Jag pendlar till:
 Förvärvsarbetar/studerar inte

Fråga 84 Har du varit sjukskriven vid något eller några tillfällen under de senaste 12 månaderna?

- Nej
 Ja → Upp till en vecka
 Mellan 1 vecka och 1 månad
 1–3 månader
 3–12 månader
 Mer än 12 månader

Fråga 85 Är du medlem i någon fackförening?

Ja, förbund inom:

- LO (Landsorganisationen) Annan facklig organisation
 TCO (Tjänstemännens Centralorganisation) Nej
 SACO (Sveriges Akademikers Centralorganisation)

Fråga 86 Är du medlem i någon arbetslöshetskassa (a-kassa)?

- Ja Nej Vet inte

TILL SIST NÅGRA BAKGRUNDSFRÅGOR

När man sammanställer resultatet av sådana här undersökningar brukar man dela upp svaren i olika grupper. För att kunna göra detta behöver vi dina svar på dessa avslutande frågor.

Fråga 87 Är du kvinna eller man?

- Kvinna Man

Fråga 88 Vilket år är du född?

Årtal: 19

Fråga 89 Är du..:

Svensk
medborgare

Medborgare i
annat land

Både svensk medborgare
och medborgare i annat land

Fråga 90 Vilket är ditt civilstånd?

Ensamstående

Sambo

Gift/partnerskap

Änka/änkling

Fråga 91 Har du egna barn?

- Ja Nej

Fråga 92 Hur ser ditt hushåll ut?

- Jag bor ensam → *Gå vidare till fråga 93.*

- Jag bor med/delar regelbundet mitt hushåll med: →
En vuxen	Ja	Nej
Flera vuxna	☐	☐
Ett eller flera barn	☐	☐

Om du regelbundet delar ditt hushåll med barn, hur många är de och i vilka åldrar är de?

- Antal barn: ... i åldrarna:
0–3 år	4–6 år	7–15 år	16 år eller äldre
☐	☐	☐	☐

Fråga 93 Hur bor du för närvarande?

☐ I villa/radhus
☐ I lägenhet
☐ På lantgård | ☐ I äldreboende eller gruppboende
☐ I studentrum
☐ Annat boende |
|--|--|

Fråga 94 Hyr eller äger du eller någon i ditt hushåll din nuvarande bostad?

- Hyr bostaden Äger bostaden (även bostadsrätt)

Om du hyr din bostad, hyr du den i andra hand?

- Nej Ja, jag hyr i andra hand

Fråga 95 Om du skulle beskriva ditt nuvarande hem respektive det hem du växte upp i, vilket av nedanstående alternativ stämmer då bäst?*Ditt nuvarande hem:*

- Arbetarhem
 Jordbrukarhem
 Tjänstemannahem
 Högre tjänstemanna-/akademikerhem
 Företagarhem

Det hem du växte upp i:

- Arbetarhem
 Jordbrukarhem
 Tjänstemannahem
 Högre tjänstemanna-/akademikerhem
 Företagarhem

Fråga 96 Var någonstans har du respektive din far och din mor huvudsakligen vuxit upp?

	Du själv	Din far	Din mor
Ren landsbygd i Sverige	☐	☐	☐
Mindre tätort i Sverige	☐	☐	☐
Stad eller större tätort i Sverige	☐	☐	☐
Stockholm, Göteborg eller Malmö	☐	☐	☐
Annat land i Norden	☐	☐	☐
Annat land i Europa	☐	☐	☐
Land utanför Europa	☐	☐	☐

Fråga 97 Hur länge har du bott i den kommun där du nu bor?

- Har alltid bott här
- Har alltid bott här bortsett från kortare perioder, t ex studier på annan ort
- Uppvuxen här och har återvänt efter långvarigt boende på annan ort
- Inflyttad, har bott här mer än 10 år
- Inflyttad, har bott här 4–10 år
- Inflyttad, har bott här 1–3 år
- Inflyttad, har bott här mindre än 1 år

Fråga 98 I vilket av de här geografiska områdena känner du att du i första hand hör hemma? (Markera endast ett alternativ.)

- Den ort där jag bor
- Det landskap där jag bor
- Mitt tidigare län
- Västra Götaland
- Sverige som helhet
- Norden
- Europa
- Världen som helhet

Fråga 99 Allmänt sett, hur bra tycker du det är att bo i:

	Mycket dåligt		Varken bra eller dåligt					Mycket bra			
	-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Sverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götaland	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det område inom kommunen där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 100 I vilken typ av område bor du?

- Storstad, centralt
- Storstad, ytterområde/förort
- Stad eller större tätort, centralt
- Stad eller större tätort, ytterområde
- Mindre tätort
- Ren landsbygd

Fråga 101 Skulle du kunna tänka dig att flytta från det område där du bor?

- Nej
- Ja

Om Ja, till vilket område? (Fler än ett område kan markeras.)

- Till annat område i din del av kommunen
- Till annan del av kommunen
- Till annan kommun i Västra Götaland
- Till kommun i annan del av Sverige
- Till annat land

Fråga 102 Vilken skolutbildning har du? Markera det alternativ som du anser passar bäst in på dig. Om du ännu inte avslutat din utbildning, markera då den du genomgår för närvarande.

- Ej fullgjort grundskola eller motsvarande obligatorisk skola
- Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola
- Studier vid gymnasium, folkhögskola eller motsvarande
- Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande
- Eftergymnasial utbildning, ej högskola
- Studier vid högskola/universitet
- Examen från högskola/universitet
- Examen från forskarutbildning

Fråga 103 Var vänlig sätt ett kryss i den ruta som motsvarar den ungefärliga sammanlagda årsinkomsten i kronor för samtliga personer i ditt hushåll före skatt (pension och studiemedel ska räknas in i den ungefärliga årsinkomsten).

☐ 100 000 eller mindre	☐ 401 000 – 500 000
☐ 101 000 – 200 000	☐ 501 000 – 600 000
☐ 201 000 – 300 000	☐ 601 000 – 700 000
☐ 301 000 – 400 000	☐ Mer än 700 000

Fråga 104 Om du jämför med idag, hur tror du att situationen kommer vara i Västsverige på följande områden om 10–15 år:

	Mycket bättre	Något bättre	Ungefär den samma	Något sämre	Mycket sämre	Ingen uppfattning
Boende	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utbildning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jämställdhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uppväxtvillkor för barn och ungdomar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Miljö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysselsättning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Medborgarinflytande	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kultur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trygghet	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 105 Hur har enligt din mening nedanstående ekonomiska förhållanden förändrats under de senaste 12 månaderna?

	Förbättrats	Förblivit ungefär densamma	Försämrats
Din egen ekonomiska situation	☐	☐	☐
Ekonomi i din kommun	☐	☐	☐
Den svenska ekonomin	☐	☐	☐

Hur tror du ekonomin kommer att förändras under de kommande 12 månaderna?

	Förbättras	Förbli ungefär densamma	Försämrar
Din egen ekonomiska situation	☐	☐	☐
Ekonomi i din kommun	☐	☐	☐
Den svenska ekonomin	☐	☐	☐

ETT STORT TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

Om du har synpunkter på någon enskild fråga eller formuläret som helhet är vi tacksamma för att få ta del av dessa.

Detta är några av de böcker som SOM-institutet har gett ut baserade på resultaten från de senaste årens SOM-undersökningar:

Du kan läsa mer om SOM-institutets verksamhet på vår hemsida:

www.som.gu.se

Här kan du också enkelt beställa våra böcker
eller läsa enskilda kapitel.

Vill du kontakta oss är du mycket välkommen att göra det:

...på telefon: 031-786 12 17

...via epost: info@som.gu.se

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

Samhälle Opinion och Massmedia (SOM) är en vetenskaplig frågeundersökning som årligen genomförs av SOM-institutet. SOM-institutet drivs gemensamt av tre forskningsenheter: Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Statsvetenskapliga institutionen samt Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS) vid Göteborgs universitet. SOM-undersökningen utgör ett viktigt bidrag till universitetets forskning om opinionsbildning i det svenska samhället idag. Undersökningen genomförs i samarbete med Kinnmark Information och går ut till 6 000 slumpmässigt utvalda personer i Västsverige.

Ansvarig för undersökningen är docent Lennart Nilsson och professor Lennart Weibull. Undersökningsledare är fil.dr Sanna Johansson tillsammans med doktorand Jonas Ohlsson. Magnus Kinnmark är projekt-samordnare.

Har du frågor som rör din medverkan i undersökningen, ring gärna
Kinnmark Information, telefon: 020 – 28 28 30
(samtalet kostar endast en markering)

Du kan också ringa eller skicka epost till SOM-institutet:
Sanna Johansson, telefon: 031-786 41 45, epost: sanna.johansson@som.gu.se
Jonas Ohlsson, telefon: 031-786 11 96, epost: jonas.ohlsson@som.gu.se
Vill du läsa mer om SOM-institutet finns vi på Internetadressen: www.som.gu.se

*Denna streckkod är endast till för att
inkomna svar skall kunna prickas av vid
datorns optiska läsning. Då slipper du
få påminnelse i onödan.*

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

VÄSTSVERIGE 2007

SÅ HÄR FYLLER DU I FORMULÄRET

– här är ett exempel:

Fråga 1 Hur väl anser Du att påståendet *'I dag skiner solen'* stämmer?

	Stämmer helt och hållet	Stämmer ganska bra	Stämmer varken bra eller dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer inte alls
Om Du tycker att påståendet <u>inte stämmer alls</u> , sätt då ett kryss längst till höger på följande sätt:	☐	☐	☐	☐	☒
Om Du tycker att påståendet <u>stämmer ganska bra</u> , markerar Du så här:	☐	☒	☐	☐	☐
Skulle Du råka sätta ett kryss i fel ruta, rätta till det genom att stryka över hela rutan. Sätt därefter kryss i rätt ruta på följande sätt:	☒	☒	☐	☐	☐

Formuläret läses optiskt av en dator. Håll därför om möjligt kryssen innanför rutorna.

Kryssa så här:

Kryssa ej så här:

Använd helst kulspeppenna och inte tusch eller blyerts

FORMULÄRETS INNEHÅLL

Frågenummer

1–8
9–30
31–35
36–38
39–42
43–48
49–59
60–67
68–86

Frågeområde

Nyheter och tidningar
Politik och samhälle
Samhälle och service
Boende
Trafik och miljö
Medieanvändning och medieteknik
Aktiviteter och fritidsvanor
Arbetsliv
Bakgrundsfrågor

NYHETER OCH TIDNINGAR

Fråga 1 Hur ofta brukar du titta på eller lyssna till följande nyhetsprogram i radio och tv?

	Dagligen	5–6 dagar/ vecka	3–4 dagar/ vecka	1–2 dagar/ vecka	Mer sällan	Aldrig
Aktuellt/Rapport i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västnytt i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SVT:s morgonnyheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokala nyheter i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyhetsmorgon i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Update i TV3	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalnyheter i radions P4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonyheterna i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter i privat lokalradio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter på text-tv	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utländsk tv-kanal	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 2 Läser eller tittar du i någon morgontidning regelbundet och i så fall hur ofta? Frågan gäller inte läsning på internet.

	6–7 dagar per vecka	4–5 dagar per vecka	2–3 dagar per vecka	Någon dag per vecka	Mer sällan	Aldrig
Göteborgs-Posten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dagens Nyheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Svenska Dagbladet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metro	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Punkt SE	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan morgontidning:	☐	☐	☐	☐	☐	
<i>(tidningens namn)</i>						

Fråga 3 Om du tänker på hur du brukar läsa din morgontidning, hur ser din morgontidningsläsning ut nu jämfört med för ett år sedan? Frågan gäller inte läsning på internet.

Jag läser mer nu ☐	Jag läser ungefär lika mycket nu som för ett år sedan ☐	Jag läser mindre nu ☐	<i>Jag brukar inte läsa morgontidningar</i> ☐
---	--	--	---

Fråga 4 Prenumererar du eller någon i ditt hushåll på någon morgontidning?

- Ja på: *(tidningens namn)*
 (tidningens namn)
 (tidningens namn)

- Nej → **Om du ändå läser en morgontidning, på vilket sätt har du då tillgång till den?**
☐ Läser hos/lånar av bekant/granne	☐ Läser på kollektivtrafiken (buss, tåg etc.)
☐ Läser på arbetet/skolan	☐ Köper lösnummer
☐ Läser på bibliotek	☐ Läser på internet
☐ Annat sätt	

Fråga 5 Om du har en morgontidningsprenumeration, har du själv funderat på att upphöra med den/någon av de prenumerationer du nu har eller har detta diskuterats inom familjen under det senaste halvåret?

Nej	Ja, någon enstaka gång	Ja, flera gångar	Tveksam/ vet ej	Jag prenumererar ej på någon morgontidning
☐	☐	☐	☐	☐

Om Ja, av vilken anledning har du funderat på att upphöra med din prenumeration? (Fler än ett alternativ kan markeras.)

- Prenumerationspriset har höjts
- Jag får lokal information i radio och TV
- Tidningsutdelningen sköts dåligt
- Jag har inte tid att läsa den
- Jag kan läsa tidningen på internet
- Mitt lokalområde bevakas inte tillräckligt
- Allt har blivit så dyrt att pengarna inte räcker till
- Tidningens innehåll är inte tillräckligt bra
- Jag har tillgång till tidningen på arbetet/i skolan
- Tidningen har bytt till ett format som inte passar mig
- Jag får de nyheter jag behöver från en gratistidning
- Annat:

Fråga 6 Ungefär hur lång tid läser du din lokala morgontidning? Frågan gäller inte läsning på internet.

Ungefärligt antal minuter:

	0-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	Mer än 60
En typisk vardag (måndag-fredag)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
En typiskt lördag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
En typisk söndag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läser aldrig någon morgontidning	☐						

Fråga 7 Brukar du läsa eller titta i följande tidningar? Frågan gäller inte läsning på internet.

	6-7 dagar per vecka	4-5 dagar per vecka	2-3 dagar per vecka	Någon dag per vecka	Mer sällan	Aldrig
GT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aftonbladet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Expressen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 8 Brukar du läsa eller titta i följande tidningar på internet?

	6-7 dagar/ vecka	3-5 dagar/ vecka	1-2 dagar/ vecka	Mer sällan	Aldrig
Aftonbladet.se	☐	☐	☐	☐	☐
Expressen.se	☐	☐	☐	☐	☐
GP.se (Göteborgs-Posten)	☐	☐	☐	☐	☐
DN.se (Dagens Nyheter)	☐	☐	☐	☐	☐
Annan dagstidning på internet:	☐	☐	☐	☐	☐

POLITIK OCH SAMHÄLLE

Fråga 9 Hur intresserad är du i allmänhet av politik?

Mycket
intresserad

Ganska
intresserad

Inte särskilt
intresserad

Inte alls
intresserad

Fråga 10 Hur intresserad är du av politiska frågor som rör den kommun där du bor?

Mycket
intresserad

Ganska
intresserad

Inte särskilt
intresserad

Inte alls
intresserad

Fråga 11 Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i den kommun där du bor? Ange högst tre frågor/problem.

.....
.....

Fråga 12 Hur intresserad är du av politiska frågor som rör Västra Götalandsregionen?

Mycket
intresserad

Ganska
intresserad

Inte särskilt
intresserad

Inte alls
intresserad

Fråga 13 Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i Västra Götalandsregionen? Ange högst tre frågor/problem.

.....
.....

Fråga 14 Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan vänster-högerskala?

Klart till
vänster

Något till
vänster

Varken till vänster
eller till höger

Något till
höger

Klart till
höger

Fråga 15 Vilket parti tycker du bäst om i dag?

Vänsterpartiet

Moderaterna

Socialdemokraterna

Kristdemokraterna

Centerpartiet

Miljöpartiet

Folkpartiet

Annat parti (v.g. ange vilket):

Anser du dig vara en övertygad anhängare av detta parti?

Ja, mycket övertygad

Ja, något övertygad

Nej

Fråga 16 Hur tycker du att regeringen sköter sin uppgift?

Mycket bra

Ganska bra

Varken bra
eller dåligt

Ganska dåligt

Mycket dåligt

Fråga 17 På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i:

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd
EU	☐	☐	☐	☐
Sverige	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐

Fråga 18 Vilken är din åsikt om det svenska medlemskapet i EU?

- I huvudsak för det svenska medlemskapet i EU
 I huvudsak emot det svenska medlemskapet i EU
 Har ingen bestämd åsikt i frågan

Fråga 19 Vilka möjligheter anser du att du har att påverka politiska beslut i:

	Mycket goda möjligheter	Ganska goda möjligheter	Varken goda eller dåliga möjligheter	Ganska dåliga möjligheter	Mycket dåliga möjligheter	Ingen uppfattning
EU	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stadsdelen/den del av kommunen där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 20 Nedanstående lista omfattar ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är din åsikt om vart och ett av dem?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag
Minska den offentliga sektorn	☐	☐	☐	☐	☐
Ta emot färre flyktingar i Sverige	☐	☐	☐	☐	☐
Satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan kvinnor och män	☐	☐	☐	☐	☐
Låta privata företag svara för äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐
Satsa mer på friskolor	☐	☐	☐	☐	☐
Bedriva mer av sjukvården i privat regi	☐	☐	☐	☐	☐
Koncentrera specialistsjukvård till storsjukhusen	☐	☐	☐	☐	☐
Förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus	☐	☐	☐	☐	☐
Sänka skatterna	☐	☐	☐	☐	☐
Höja kommunal-/regionskatten hellre än att minska servicen	☐	☐	☐	☐	☐
Införa vårdnadsbidrag för barn mellan 1 och 3 år	☐	☐	☐	☐	☐
Sälja kommunala bolag som bedriver affärsverksamhet	☐	☐	☐	☐	☐
Höja arbetslöshetsersättningen (a-kassa)	☐	☐	☐	☐	☐
Återinföra gratis entré på statliga museer	☐	☐	☐	☐	☐
Införa avgifter på bibliotekslån	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 21 Hur tycker du att kommunstyrelsen i den kommun där du bor respektive regionstyrelsen i Västra Götaland sköter sin uppgift?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Kommunstyrelsen i den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Regionstyrelsen i Västra Götaland	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 22 Skulle du kunna tänka dig att åta dig ett politiskt uppdrag för det parti du sympatiserar med som gäller:

	Ja, absolut	Ja, kanske	Nej, troligen inte	Nej, absolut inte
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐

Jag sympatiserar inte med något politiskt parti

Fråga 23 Var skulle du personligen vilja placera några politiker i Västsverige på nedanstående skala?

	Personen är okänd för mig	Ogillar starkt		Varken gillar eller ogillar					Gillar starkt			
		-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Jonas Andersson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Roland Andersson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Margaretha Jansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kent Johansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sören Kviberg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stefan Kristiansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Johnny Magnusson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Monica Selin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annelie Stark	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 24 Idag diskuteras den geografiska indelningen av Sverige när det gäller ansvaret för bland annat hälso- och sjukvård och regional utveckling. Vad anser du om indelningen för Västsverige?

Den region/det län där jag bor bör vara:

Större än nu	Samma som nu	Mindre än nu	Ingen uppfattning
☐	☐	☐	☐

Om du vill ha en geografisk förändring av regionen/länet, vilken då?

.....

Fråga 25 Läser du eller tittar du regelbundet i någon informationstidning eller något informationsblad som ges ut av:

	Varje nummer	Flertalet nummer	Något enstaka nummer	Aldrig	Känner inte till/finns inte
Västra Götalandsregionen: <i>Regionmagasinet</i>	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐
Den stadsdel eller den del av kommunen där du bor	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 26 Skulle du vilja ha mer information om Västra Götalandsregionen på något eller några av följande områden?

	Nej	Ja, något mer	Ja, mycket mer
Sjukvården	☐	☐	☐
Kollektivtrafiken	☐	☐	☐
Kultur	☐	☐	☐
Miljö	☐	☐	☐
Arbetsmarknaden	☐	☐	☐
Regionens uppgifter	☐	☐	☐
Politiska beslut i regionen	☐	☐	☐
Annat:.....		☐	☐

Fråga 27 Vad anser du om din kommuns respektive Västra Götalandsregionens ekonomi?

Ekonomi i:	Mycket god	Ganska god	Varken god eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig	Ingen uppfattning
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 28 Hur anser du att staten, Västra Götalandsregionen respektive den kommun där du bor lyckas med att främja sysselsättningen?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Staten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 29 Hur viktiga anser du att följande verksamheter är för den framtida utvecklingen i Västra Götaland?

	Mycket viktig	Ganska viktig	Inte särskilt viktig	Inte alls viktig	Ingen uppfattning
Bank- och försäkringsväsende	☐	☐	☐	☐	☐
Bilindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Detaljhandel	☐	☐	☐	☐	☐
Elitidrott	☐	☐	☐	☐	☐
Filmindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Fritidsmiljö	☐	☐	☐	☐	☐
Hamn och sjöfart	☐	☐	☐	☐	☐
Högre utbildning/forskning	☐	☐	☐	☐	☐
Informationsteknologi	☐	☐	☐	☐	☐
Kultur, nöjesliv och evenemang	☐	☐	☐	☐	☐
Livsmedelsindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Medicinsk industri	☐	☐	☐	☐	☐
Miljöindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Offentlig service	☐	☐	☐	☐	☐
Press/radio/tv	☐	☐	☐	☐	☐
Transporter	☐	☐	☐	☐	☐
Turism	☐	☐	☐	☐	☐
Verkstadsindustri	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 30 Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen uppfattning
EU-parlamentariker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rikspolitiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionens politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunens politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionens tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunens tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjukvårdens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tandvårdens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personal inom barnomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personal inom äldreomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bibliotekspersonal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lärare i grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollektivtrafikens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Socialarbetare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Försäkringskassans personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poliser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Journalister	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Präster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pastorer i frikyrkorna	☐	☐	☐	☐	☐	☐

SAMHÄLLE OCH SERVICE

Fråga 31 Nyttjar du eller någon nära anhörig någon av de former av service som anges nedan?

	Ja, jag nyttjar själv	Nyttjar ej själv, men nära anhörig nyttjar	Nej, varken jag själv eller nära anhörig nyttjar
Föräldrakooperativ barnomsorg	☐	☐	☐
Kommunal barnomsorg	☐	☐	☐
Kommunal grundskola	☐	☐	☐
Kommunal gymnasieskola	☐	☐	☐
Friskola	☐	☐	☐
Barnavårdscentral	☐	☐	☐
Vårdcentral	☐	☐	☐
Sjukhusvård	☐	☐	☐
Privatläkare	☐	☐	☐
Folktandvård	☐	☐	☐
Privattandläkare	☐	☐	☐
Äldreomsorg	☐	☐	☐
Socialtjänst	☐	☐	☐
Färdtjänst	☐	☐	☐
Handikappomsorg	☐	☐	☐
Kollektivtrafik	☐	☐	☐
Idrottsanläggningar	☐	☐	☐
Bibliotek	☐	☐	☐
Kulturaktiviteter	☐	☐	☐
Fritidsverksamhet	☐	☐	☐

Fråga 32 Vad anser du om servicen i den kommun där du bor på följande områden?

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Varken nöjd eller missnöjd	Ganska missnöjd	Mycket missnöjd	Ingen uppfatt- ingen
1. Föräldrakooperativ barnomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kommunal barnomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Kommunal grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Kommunal gymnasieskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Friskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Barnavårdscentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Vårdcentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Sjukhusvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Privatläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Folktandvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Privattandläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Socialtjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Färdtjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Handikappomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Kollektivtrafik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Idrottsanläggningar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18. Bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19. Kulturaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20. Fritidsverksamhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21. Turism	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22. Miljövård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23. Tillgång på bostäder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24. Gator och vägar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
25. Renhållning på allmänna platser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
26. Möjligheten att få jobb	☐	☐	☐	☐	☐	☐
27. Kommuninformation	☐	☐	☐	☐	☐	☐
28. Regioninformation	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 33 Om förändringar av servicen skall göras, vilket av serviceområdena anser du att:

Det är mest angeläget att satsa på?

Det i första hand skall minskas på?

V.g. ange en av siffrorna 1–28 i fråga 32 ovan.

Fråga 34 Hur tycker du på det hela taget att servicen har fungerat under de senaste 12 månaderna i:

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 35 Allmänt sett, vilken är din uppfattning om sjukvården i Västra Götaland i följande avseenden:

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dålig	Ganska dålig	Mycket dåliga	Ingen uppfattning
Den medicinska kvaliteten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tillgången till vård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Organisationens effektivitet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personalens bemötande	☐	☐	☐	☐	☐	☐

BOENDE

Fråga 36 Nedanstående lista omfattar ett antal förslag som förekommit i debatten om boende. Vilken är din åsikt om vart och ett av dem?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag
Behålla fastighetsskatten	☐	☐	☐	☐	☐
Avskaffa möjligheten till skatteavdrag för hushållsnära tjänster	☐	☐	☐	☐	☐
Bygg fler bostäder anpassade för äldres behov (seniorboende)	☐	☐	☐	☐	☐
Ombilda fler kommunala hyresrätter till bostadsrätter	☐	☐	☐	☐	☐
Minska bostadssegregationen	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 37 Hur viktigt anser du att följande är i din boendemiljö?

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte särskilt viktigt	Inte alls viktigt
Att det är ljus och öppet	☐	☐	☐	☐
Att det är tyst och lugnt	☐	☐	☐	☐
Närhet till natur, grönområden och parker	☐	☐	☐	☐
Närhet till affärer och service	☐	☐	☐	☐
Närhet till kollektivtrafik	☐	☐	☐	☐
Att bostaden är anpassad efter mina fysiska behov	☐	☐	☐	☐
Att det finns ett aktivt föreningsliv i området	☐	☐	☐	☐
Närhet till öppen förskola, fritidsgård	☐	☐	☐	☐
En åldersblandad befolkning	☐	☐	☐	☐
Närhet till s.k. träffpunkt för äldre	☐	☐	☐	☐
Att mina anhöriga bor i närheten	☐	☐	☐	☐

Fråga 38 Överväger du att flytta från din nuvarande bostad?

Nej —> Gå vidare till fråga 39.

Ja, jag skall flytta Ja, jag söker aktivt nytt boende Ja, jag har funderat på att flytta

Om Ja, av vilket skäl ska du/överväger du att flytta från din nuvarande bostad? (Fler än en orsak kan markeras.)

☐ Förändrad familjesituation	☐ Långt till familj och vänner
☐ Förändrad ekonomi	☐ Dåligt underhåll av bostaden/fastigheten
☐ Förändrad arbets-/studiesituation	☐ Min ålder eller min make/makas/sambos ålder
☐ Sjukdom/olycksfall	☐ Ombildning från hyresrätt till bostadsrätt
☐ Lägenhetens storlek	☐ Får bra betalt för min bostad just nu
☐ Bostaden är inte funktionell för mig/oss	☐ Annat skäl:
☐ Ökad boendekostnad	

Vad överväger du att flytta till:

☐ Hyreslägenhet i flerfamiljshus	☐ Äldreboende eller gruppboende	☐ Studentrum
☐ Bostadsrätt i flerfamiljshus	☐ Seniorboende	☐ Annat boende
☐ Villa/radhus		

TRAFIK OCH MILJÖ

Fråga 39 Hur brukar du ta dig till arbetet/skolan? Om du använder mer än ett färdmedel, ange det huvudsakliga.

- Arbetar ej/studerar ej/arbetar hemma* —> Gå vidare till fråga 41.
- Bil som förare
- Bil som passagerare
- Buss
- Spårvagn
- Tåg/pendeltåg
- MC/moped
- Cykel
- Båt/färja
- Till fots
- Annat

Fråga 40 Ungefär hur lång resväg respektive restid har du till arbetet/skolan?

Antal kilometer:

Antal minuter:

Fråga 41 Följande förslag gäller trafiken. Vilken är din åsikt om vart och ett av dem?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag
Bygg ut kollektivtrafiken	☐	☐	☐	☐	☐
Utöka användandet av automatisk hastighets- övervakning med hjälp av kameror	☐	☐	☐	☐	☐
Bygg ny älvförbindelse för biltrafik i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Sänk hastigheten från 50 till 30 km/timmen där det finns många fotgängare och cyklister	☐	☐	☐	☐	☐
Bygg ut resten av E20 till motorväg	☐	☐	☐	☐	☐
Avsätt separata körfält för kollektivtrafiken från befintliga körfält för bilar	☐	☐	☐	☐	☐
Bygg en gång- och cykelbro mellan södra och norra älvstranden i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Införa trängselavgift (biltull) i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Bygg en tågtunnel under centrala Göteborg (den s.k. Västlänken)	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 42 Hur intresserad är du i allmänhet av miljöfrågor?

Mycket
intresserad

Ganska
intresserad

Inte särskilt
intresserad

Inte alls
intresserad

MEDIEANVÄNDNING OCH MEDIETEKNIK

Fråga 43 Hur ofta brukar du titta på program i följande TV-kanaler?

	<i>Jag har ej tillgång</i>	Dagligen	5–6 dagar/ vecka	3–4 dagar/ vecka	1–2 dagar/ vecka	Mer sällan	Aldrig
SVT1/SVT2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kanal 5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV6	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Filmkanal/-er	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sportkanal/-er	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SVT 24	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utländsk nyhetskanal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kanal lokal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Öppna kanalen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 44 Hur ofta brukar du lyssna på följande radiokanaler?

	6–7 dagar per vecka	4–5 dagar per vecka	2–3 dagar per vecka	Någon dag per vecka	Mer sällan	Aldrig
P1 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P2 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P3 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P4/lokalradio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lugna Favoriter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mix Megapol/Radio City	☐	☐	☐	☐	☐	☐
NRJ (Radio Energy)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
The Voice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rix FM	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Närradio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andra kanaler på webben	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 45 Vad anser du om mediernas rapportering om följande?

	Medierna ger en helt missvisande bild				Medierna ger en helt rättvisande bild						Ingen uppfattning	
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Barnomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjukvården	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skolan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Äldreomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollektivtrafiken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Om du använder samma skala, vad anser du om mediernas rapportering om sådant som händer i:

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Ingen uppfattning
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den ort/stadsdel där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 46 Vilka typer av medieteknik har du för närvarande tillgång till i ditt hushåll?

	Ja	Nej	Vet inte
Telefon (fast anslutning)	☐	☐	☐
Mobiltelefon	☐	☐	☐
DVD-spelare	☐	☐	☐
CD-spelare	☐	☐	☐
MP3-spelare	☐	☐	☐
Hemmabioanläggning	☐	☐	☐
Stationär dator	☐	☐	☐
Internet	☐	☐	☐
Bärbar dator	☐	☐	☐
Bredband	☐	☐	☐

Fråga 47 Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande på internet, i privat syfte?

Brukar aldrig använda internet i privat syfte → *Gå vidare till fråga 48.*

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Dagligen
Skickat/tagit emot e-post	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Chattat (MSN, ICQ etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tagit del av nyheter/nyhetstjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sökt information/fakta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läst någon blogg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Köpt/beställt varor eller tjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gjort bankärenden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gjort biblioteksärenden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spelat onlinespel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 48 Har du under de senaste 12 månaderna tagit del av följande på internet?

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Dagligen
Din kommuns hemsida	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionens hemsida	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

AKTIVITETER OCH FRITIDSVANOR

Fråga 49 Har du under de senaste 12 månaderna besökt något av följande evenemang?

	<i>Känner inte till evenemanget</i>	Ja	Nej
Bok & bibliotek	☐	☐	☐
Finnkampen	☐	☐	☐
Göteborgs filmfestival	☐	☐	☐
Ostindiefararen Göteborgs återkomst	☐	☐	☐
Turmässan	☐	☐	☐
Way Out West	☐	☐	☐
Evenemang i din kommun	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐

Fråga 50 Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halv-året	Någon gång i kvar-talet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
Sysslat med sport/idrott	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tränat på gym (styrketräning, aerobics etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Motionerat/idkat friluftsliv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spelat på tips, Lotto eller V75	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på restaurant/bar/pub på kvällstid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Druckit sprit/vin/starköl	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rökt eller snusat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på bio	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Åkt kollektivt (buss/spårvagn/tåg)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Umgåtts med vänner	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Umgåtts med grannar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på fotboll	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Använt internet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Köpt musik-cd	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läst någon bok	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Deltagit i studiecirkel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Själv hjälpt/fått hjälp av någon granne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Besökt gudstjänst eller religiöst möte	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bett till Gud	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Diskuterat politik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på kafé	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mekat med eller vårdat bil/motorcykel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysslat med trädgårdsarbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjungit eller spelat något musikinstrument	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysslat med handarbete/hantverk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tecknat/målat/skrivit poesi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hyrt dvd/video	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på rock-/popkonsert	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Besökt bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 51 Jämfört med andra i din ålder, hur uppfattar du din egen situation när det gäller följande:

	Mycket bättre	Något bättre	Varken bättre eller sämre	Något sämre	Mycket sämre	Ingen uppfattning
Arbete/studier	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonomi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Levnadsstandard	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Delaktighet i samhället	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 52 Har du under de senaste 12 månaderna besökt någon av följande anläggningar/utflyktsmål?

	Flera gånger	Någon gång	Ingen gång	Har ej besökt men skulle gärna vilja besöka	Känner ej till
Akvarellmuseet i Skärhamn	☐	☐	☐	☐	☐
Borås djurpark	☐	☐	☐	☐	☐
Bohusläns museum	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs konserthus	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs konstmuseum	☐	☐	☐	☐	☐
GöteborgsOperan	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs Stadsmuseum	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs Stadsteater	☐	☐	☐	☐	☐
Havets hus i Lysekil	☐	☐	☐	☐	☐
Liseberg	☐	☐	☐	☐	☐
Läckö slott	☐	☐	☐	☐	☐
Nordens Ark	☐	☐	☐	☐	☐
Nya Ullevi	☐	☐	☐	☐	☐
Röhsska museet	☐	☐	☐	☐	☐
Scandinavium	☐	☐	☐	☐	☐
Sjöfartsmuseet	☐	☐	☐	☐	☐
Skara Sommarland	☐	☐	☐	☐	☐
Vitlycke museum	☐	☐	☐	☐	☐
Universeum i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Världskulturmuseet i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 53 Hur nöjd är du på det hela taget med det liv du lever?

Mycket nöjd Ganska nöjd Inte särskilt nöjd Inte alls nöjd

Fråga 54 Har du något favoritlag i fotboll?

Damslag Nej Ja: (lag)
 Herrlag Nej Ja: (lag)

Fråga 55 Ange nedan vilken/vilka föreningar/organisationer du är medlem i samt hur aktiv du är i dessa.

	Icke medlem	Medlem, men har inte varit på möte under de senaste 12 månaderna	Medlem och har varit på möte under de senaste 12 månaderna	Medlem och har någon typ av uppdrag
Byalag, samhällsförening	☐	☐	☐	☐
Facklig organisation	☐	☐	☐	☐
Föräldraförening	☐	☐	☐	☐
Hembygdsförening	☐	☐	☐	☐
Humanitär hjälporganisation	☐	☐	☐	☐
Miljö-/naturvårdsorganisation	☐	☐	☐	☐
Idrotts- eller friluftsförening	☐	☐	☐	☐
Invandrarförening	☐	☐	☐	☐
Kulturförening (musik, dans, konst etc.)	☐	☐	☐	☐
Nykterhetsorganisation	☐	☐	☐	☐
Pensionärsorganisation	☐	☐	☐	☐
Svenska kyrkan	☐	☐	☐	☐
Frikyrka eller annan religiös organisation	☐	☐	☐	☐
Politiskt parti (inkl. kvinno-/ungdomsförbund)	☐	☐	☐	☐
Annan förening/organisation	☐	☐	☐	☐

Fråga 56 Enligt din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet?
Svara med hjälp av nedanstående skala:

Det går inte att lita på
människor i allmänhet

Det går att lita på
människor i allmänhet

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Om du skulle använda samma skala, i vilken utsträckning anser du att det går att lita på människor i det område där du bor?

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Fråga 57 Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd? Svara med hjälp av nedanstående skala, där 0 motsvarar ”mycket dåligt” och 10 motsvarar ”mycket gott”.

Mycket dåligt

Mycket gott

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Fråga 58 Man talar ibland om att Sverige har blivit ett mångkulturellt samhälle. Anser du att denna utveckling har varit positiv eller negativ på följande områden:

	Mycket positiv	Ganska positiv	Varken positiv eller negativ	Ganska negativ	Mycket negativ	Ingen uppfattning
Mat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Musik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Idrott	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kultur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Språk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Religion	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lag och ordning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonomi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Politiken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysselsättningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 59 Har du/ditt hushåll:

Ja Nej
Fritidshus
Fritidsbåt
Bil

→ V. g. ange märke och årsmodell (för den bil du/ditt hushåll använder mest):

Bilmärke: Årsmodell:

→ Har du/ditt hushåll en s. k. miljöbil?

Ja Nej Vet inte

Har du eget körkort för personbil?

Ja Nej

ARBETSLIV

Fråga 60 Vilken av de här grupperna tillhör du för närvarande?

☐ Förvärvsarbetande (även sjukskriven, föräldraledig)	☐ Ålderspensionär/avtalspensionär
☐ Har arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder	☐ Förtidspensionär/sjukpensionär
☐ Genomgår arbetsmarknadsutbildning	☐ Studerande
☐ Arbetslös	☐ Annat:

Fråga 61 Vilket är/var ditt huvudsakliga yrke? (Om du inte är yrkesverksam för närvarande gäller frågan ditt senaste yrke.)

- (yrke/sysselsättning)
- Har **aldrig** förvärvsarbetat → Gå vidare till fråga 66.

Fråga 62 Hur mycket arbetar/arbetade du i genomsnitt per vecka?

- Heltid Deltid, minst 15 timmar/vecka Deltid, mindre än 15 timmar/vecka

Fråga 63 Arbetar/arbetade du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig Kommunal Landstingskommunal/regional Privat

Fråga 64 Var förvärvsarbetar/studerar du för närvarande?

- I huvudsak i den kommun där jag bor
- I huvudsak i annan kommun än där jag bor. Jag pendlar till:
- Förvärvsarbetar/studerar inte

Fråga 65 Har du varit sjukskriven vid något eller några tillfällen under de senaste 12 månaderna?

- Nej
- Ja → Upp till en vecka
- Mellan 1 vecka och 1 månad
- 1–3 månader
- 3–12 månader
- Mer än 12 månader

Fråga 66 Är du medlem i någon fackförening?

Ja, förbund inom:

- LO (Landsorganisationen)
- TCO (Tjänstemännens Centralorganisation)
- SACO (Sveriges Akademikers Centralorganisation)
- Annan facklig organisation
- Nej

Fråga 67 Är du medlem i någon arbetslöshetskassa (a-kassa)?

- Ja
- Nej
- Vet inte

TILL SIST NÅGRA BAKGRUNDSFRÅGOR

När man sammanställer resultatet av sådana här undersökningar brukar man dela upp svaren i olika grupper. För att kunna göra detta behöver vi dina svar på dessa avslutande frågor.

Fråga 68 Är du kvinna eller man?

- Kvinna Man

Fråga 69 Vilket år är du född?

Årtal: 19

Fråga 70 Är du..:

Svensk
medborgare

Medborgare i
annat land

Både svensk medborgare
och medborgare i annat land

Fråga 71 Vilket är ditt civilstånd?

Ensamstående

Sambo

Gift/partnerskap

Änka/änkling

Fråga 72 Har du egna barn?

- Ja Nej

Fråga 73 Hur ser ditt hushåll ut?

Jag bor ensam → Gå vidare till fråga 74.

Jag bor med/delar regelbundet mitt hushåll med: →

	Ja	Nej
En vuxen	☐	☐
Flera vuxna	☐	☐
Ett eller flera barn	☐	☐

Om du regelbundet delar ditt hushåll med barn, hur många är de och i vilka åldrar är de?

Antal barn: ... i åldrarna: 0–3 år 4–6 år 7–15 år 16 år eller äldre

Fråga 74 Hur bor du för närvarande?

- I villa/radhus I äldreboende eller gruppboende
 I lägenhet I studentrum
 På lantgård Annat boende

Fråga 75 Hyr eller äger du eller någon i ditt hushåll din nuvarande bostad?

- Hyr bostaden Äger bostaden (även bostadsrätt)

Om du hyr din bostad, hyr du den i andra hand?

- Nej Ja, jag hyr i andra hand

Fråga 76 Om du skulle beskriva ditt nuvarande hem respektive det hem du växte upp i, vilket av nedanstående alternativ stämmer då bäst?

Ditt nuvarande hem:

- Arbetarhem
- Jordbrukarhem
- Tjänstemannahem
- Högre tjänstemanna-/akademikerhem
- Företagarhem

Det hem du växte upp i:

- Arbetarhem
- Jordbrukarhem
- Tjänstemannahem
- Högre tjänstemanna-/akademikerhem
- Företagarhem

Fråga 77 Var någonstans har du respektive din far och din mor huvudsakligen vuxit upp?

	Du själv	Din far	Din mor
Ren landsbygd i Sverige	☐	☐	☐
Mindre tätort i Sverige	☐	☐	☐
Stad eller större tätort i Sverige	☐	☐	☐
Stockholm, Göteborg eller Malmö	☐	☐	☐
Annat land i Norden	☐	☐	☐
Annat land i Europa	☐	☐	☐
Land utanför Europa	☐	☐	☐

Fråga 78 Hur länge har du bott i den kommun där du nu bor?

- Har alltid bott här
- Har alltid bott här bortsett från kortare perioder, t ex studier på annan ort
- Uppvuxen här och har återvänt efter långvarigt boende på annan ort
- Inflyttad, har bott här mer än 10 år
- Inflyttad, har bott här 4–10 år
- Inflyttad, har bott här 1–3 år
- Inflyttad, har bott här mindre än 1 år

Fråga 79 I vilket av de här geografiska områdena känner du att du i första hand hör hemma? (Markera endast ett alternativ.)

☐ Den ort där jag bor	☐ Sverige som helhet
☐ Det landskap där jag bor	☐ Norden
☐ Mitt tidigare län	☐ Europa
☐ Västra Götaland	☐ Världen som helhet

Fråga 80 Allmänt sett, hur bra tycker du det är att bo i:

	Mycket dåligt		Varken bra eller dåligt					Mycket bra			
	-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Sverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götaland	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det område inom kommunen där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 81 I vilken typ av område bor du?

☐ Storstad, centralt	☐ Stad eller större tätort, ytterområde
☐ Storstad, ytterområde/förort	☐ Mindre tätort
☐ Stad eller större tätort, centralt	☐ Ren landsbygd

Fråga 82 Skulle du kunna tänka dig att flytta från det område där du bor?

- Nej Ja

Om Ja, till vilket område? (Fler än ett område kan markeras.)

☐ Till annat område i din del av kommunen	☐ Till kommun i annan del av Sverige
☐ Till annan del av kommunen	☐ Till annat land
☐ Till annan kommun i Västra Götaland	

Fråga 83 Vilken skolutbildning har du? Markera det alternativ som du anser passar bäst in på dig. Om du ännu inte avslutat din utbildning, markera då den du genomgår för närvarande.

- Ej fullgjort grundskola eller motsvarande obligatorisk skola
 Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola
 Studier vid gymnasium, folkhögskola eller motsvarande
 Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande
 Eftergymnasial utbildning, ej högskola
 Studier vid högskola/universitet
 Examen från högskola/universitet
 Examen från forskarutbildning

Fråga 84 Var vänlig sätt ett kryss i den ruta som motsvarar den ungefärliga sammanlagda årsinkomsten i kronor för samtliga personer i ditt hushåll före skatt (pension och studiemedel ska räknas in i den ungefärliga årsinkomsten).

☐ 100 000 eller mindre	☐ 401 000 – 500 000
☐ 101 000 – 200 000	☐ 501 000 – 600 000
☐ 201 000 – 300 000	☐ 601 000 – 700 000
☐ 301 000 – 400 000	☐ Mer än 700 000

Fråga 85 Om du jämför med idag, hur tror du att situationen kommer vara i Västsverige på följande områden om 10–15 år:

	Mycket bättre	Något bättre	Ungefär den samma	Något sämre	Mycket sämre	Ingen uppfattning
Boende	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utbildning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jämställdhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uppväxtvillkor för barn och ungdomar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Miljö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysselsättning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Medborgarinflytande	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kultur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trygghet	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 86 Hur har enligt din mening nedanstående ekonomiska förhållanden förändrats under de senaste 12 månaderna?

	Förbättrats	Förblivit ungefär densamma	Försämrats
Din egen ekonomiska situation	☐	☐	☐
Ekonomi i din kommun	☐	☐	☐
Den svenska ekonomi	☐	☐	☐

Hur tror du ekonomi kommer att förändras under de kommande 12 månaderna?

	Förbättras	Förbli ungefär densamma	Försämras
Din egen ekonomiska situation	☐	☐	☐
Ekonomi i din kommun	☐	☐	☐
Den svenska ekonomi	☐	☐	☐

ETT STORT TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

Om du har synpunkter på någon enskild fråga eller formuläret som helhet är vi tacksamma för att få ta del av dessa.

Detta är några av de böcker som SOM-institutet har gett ut baserade på resultaten från de senaste årens SOM-undersökningar:

Du kan läsa mer om SOM-institutets verksamhet på vår hemsida:

www.som.gu.se

Här kan du också enkelt beställa våra böcker
eller läsa enskilda kapitel.

Vill du kontakta oss är du mycket välkommen att göra det:

...på telefon: 031-786 12 17

...via epost: info@som.gu.se

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

Samhälle Opinion och Massmedia (SOM) är en vetenskaplig frågeundersökning som årligen genomförs av SOM-institutet. SOM-institutet drivs gemensamt av tre forskningsenheter: Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Statsvetenskapliga institutionen samt Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS) vid Göteborgs universitet. SOM-undersökningen utgör ett viktigt bidrag till universitetets forskning om opinionsbildning i det svenska samhället idag. Undersökningen genomförs i samarbete med Kinnmark Information och går ut till 6 000 slumpmässigt utvalda personer i Västsverige.

Ansvarig för undersökningen är docent Lennart Nilsson och professor Lennart Weibull. Undersökningsledare är fil.dr Sanna Johansson tillsammans med doktorand Jonas Ohlsson. Magnus Kinnmark är projekt-samordnare.

Har du frågor som rör din medverkan i undersökningen, ring gärna
Kinnmark Information, telefon: 020 – 28 28 30
(samtalet kostar endast en markering)

Du kan också ringa eller skicka epost till SOM-institutet:
Sanna Johansson, telefon: 031-786 41 45, epost: sanna.johansson@som.gu.se
Jonas Ohlsson, telefon: 031-786 11 96, epost: jonas.ohlsson@som.gu.se
Vill du läsa mer om SOM-institutet finns vi på Internetadressen: www.som.gu.se

*Denna streckkod är endast till för att
inkomna svar skall kunna prickas av vid
datorns optiska läsning. Då slipper du
få påminnelse i onödan.*

SOM-INSTITUTETS BÖCKER

ISSN 0284-4788

1. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *SOM-undersökningen 1986*
Göteborg 1987, 87 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
2. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *SOM-undersökningen 1987*
Göteborg 1988, 112 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
3. Björkqvist, Karin: *SOM-undersökningen 1988*
Göteborg 1989, 68 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
4. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Åttiototal*
Göteborg 1989, 183 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
5. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Medier och opinion i Sverige*
Göteborg 1990, 140 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
6. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Politiska opinioner*
Göteborg 1991, 147 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
7. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Åsikter om massmedier och
sambälle*
Göteborg 1991, 150 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--7--SE
8. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Trendbrott?*
Göteborg 1992, 260 sidor. Pris 50 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--8--SE
9. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Perspektiv på krisen*
Göteborg 1993, 250 sidor. Pris 50 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--9--SE
10. Nilsson, Lennart (red): *Västsvensk opinion*
Göteborg 1993, 250 sidor. Pris 50 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--10--SE
11. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Vägval*
Göteborg 1994, 320 sidor. Pris 170 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--11--SE

12. Nilsson, Lennart (red): *Västsverige i fokus*
Göteborg 1994, 150 sidor. Pris 130 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--12--SE
13. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Det gamla riket*
Göteborg 1995, 305 sidor. Pris 180 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--13--SE
14. Nilsson, Lennart (red): *Västsvensk horisont*
Göteborg 1995, 250 sidor. Pris 150 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--14--SE
ISBN 91-972694-1-7
15. Jarlbro, Gunilla (red): *Ungdomars opinioner*
Göteborg 1996, 120 sidor. Pris 110 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--15--SE
ISBN 91-972694-2-5
16. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Mitt i nittioalet*
Göteborg 1996, 470 sidor. Pris 220 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--16--SE
ISBN 91-972694-3-3
17. Nilsson, Lennart (red): *Västsvenska perspektiv*
Göteborg 1996, 238 sidor. Pris 160 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--17--SE
ISBN 91-972694-4-1
18. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Ett missnöjt folk?*
Göteborg 1997, 380 sidor. Pris 220 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--18--SE
ISBN 91-972694-5-X
19. Nilsson, Lennart (red): *Nya landskap*
Göteborg 1997, 290 sidor. Pris 190 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--19--SE
ISBN 91-972694-7-6
20. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Opinionssamhället*
Göteborg 1998, 342 sidor. Pris 220 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--20--SE
ISBN 91-972694-8-4

21. Nilsson, Lennart (red): *Mångfald – bilder av en storstadsregion*
Göteborg 1998, 283 sidor. Pris 190 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--21--SE
ISBN 91-972694-9-2
22. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Ljusnande framtid*
Göteborg 1999, ca 420 sidor. Pris 250 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--22--SE
ISBN 91-973670-1-X
23. Nilsson, Lennart (red): *Region i omvandling*
Göteborg 1999, ca 300 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-2-8
ISRN: GU-STJM-SOM--23--SE
24. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Det nya samhället*
Göteborg 2000, ca 520 sidor. Pris: 275 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-3-6
ISRN: GU-STJM-SOM--24--SE
25. Nilsson, Lennart (red): *Den nya regionen*
Göteborg 2000, ca 325 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-4-4
ISRN: GU-STJM-SOM--25--SE
26. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Land, Du välsignade?*
Göteborg 2001, 485 sidor. Pris: 275 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-6-0
ISRN: GU-STJM-SOM--26--SE
27. Nilsson, Lennart (red): *Flernivådemokrati i förändring*
Göteborg 2002, ca 340 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-7-9
ISRN: GU-STJM-SOM--27--E
28. Oscarsson, Henrik (red): *Spår i framtiden*
Göteborg 2002, ca 212 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-8-7
ISRN: GU-STJM-SOM--28--SE

29. Wadbring, Ingela; Weibull, Lennart & Bergström, Annika (red):
Efter Arbetet. Synen på nedläggningen och dess konsekvenser.
Göteborg 2002, 212 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISSN: 1101-4692 och 0428-4788
ISRN: GU-STJN-SOM--29--SE
30. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Det våras för politiken.*
Trettiofå artiklar om politik, medier och samhälle.
Göteborg 2002, 544 sidor. Pris: 275 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-9-5
ISRN: GU-STJN-SOM--30--SE
31. Nilsson, Lennart (red) *Perspektiv på Västsverige*
Göteborg 2003, 288 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-01-8
ISRN: GU-STJN-SOM--31--SE
32. Oscarsson, Henrik (red) *Demokratitrender*
Göteborg 2003, 343 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-02-6
ISRN: GU-STJN-SOM--32--SE
33. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Fåfångans marknad*
Göteborg 2003, 432 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-03-4
ISRN: GU-STJM-SOM--33--SE
34. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Ju mer vi är tillsammans*
Göteborg 2004, 440 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-04-2
ISRN: GU-STJM-SOM--34--SE
35. Nilsson, Lennart (red) *Svensk samhällsorganisation i förändring*
Göteborg 2004, 570 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-05-05-13
36. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Lyckan kommer, lyckan går*
Göteborg 2005, 492 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-06-9
ISRN: GU-STJM-SOM--36--SE
37. Nilsson, Lennart (red) *Nya gränser – Västsverige*
Göteborg 2006, 328 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-07-7

38. Nilsson, Lennart (red) *Nya gränser – Skåne*
Göteborg 2006, 288 sidor. Pris: 200 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-08-5
39. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Du stora nya värld*
Göteborg 2006, 560 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-09-3
40. Nilsson, Lennart (red) *Det våras för regionen – Västsverige 1998-2005*
Göteborg 2007, 328 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-10-6
41. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Det nya Sverige*
Göteborg 2007, 560 sidor. Pris: 270 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-11-3
42. Nilsson, Lennart och Susanne Johansson (red) *Regionen och flernivådemokratin*
Göteborg 2008, 336 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-12-0
43. Nilsson, Lennart och Rudolf Antoni (red) *Medborgarna, regionen och flernivådemokratin*
Göteborg 2008, 288 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-13-7
44. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Skilda världar*
Göteborg 2008, 616 sidor. Pris: 280 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-14-4
45. Nilsson, Lennart och Susanne Johansson (red) *Att bygga, Att bo, Att leva. En bok om Västra Götaland*
Göteborg 2009, 304 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-15-1

